

Διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη

Πολιτικές, δομές, χρηματοδότηση και
ακαδημαϊκό προσωπικό

Διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη

Πολιτικές, δομές, χρηματοδότηση και
ακαδημαϊκό προσωπικό

Ευρυδίκη

Δίκτυο ενημέρωσης για την εκπαίδευση στην Ευρώπη

Το έγγραφο αυτό δημοσιεύεται από την Ευρωπαϊκή Μονάδα του Δικτύου Ευρυδίκη με χρηματοδοτική στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού).

Διατίθεται στα αγγλικά (Higher Education Governance in Europe. Policies, structures funding and academic staff) και στα γαλλικά (*La gouvernance de l'enseignement supérieur en Europe. Politiques, structures, financement et personnel académique*).

ISBN 978-92-79-11216-4

DOI 10.2766/17909

Το παρόν έγγραφο διατίθεται επίσης στο Διαδίκτυο (<http://www.eurydice.org>).

Η σύνταξη του κειμένου ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2008.

© Eurydice, 2008.

Επιτρέπεται η μερική αναπαραγωγή περιεχομένων της παρούσας δημοσίευσης, εκτός από εμπορικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι πριν από το σχετικό απόσπασμα υπάρχει η πλήρης αναφορά "Ευρυδίκη, δίκτυο ενημέρωσης για την εκπαίδευση στην Ευρώπη" και στη συνέχεια η ημερομηνία δημοσίευσης του εγγράφου.

Οι αιτήσεις για την άδεια αναπαραγωγής ολόκληρου του εγγράφου πρέπει να υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Μονάδα.

Φωτογραφία εξωφύλλου: © Images.com/Corbis/Helen King, Brussels, Belgium

Eurydice
European Unit
Avenue Louise 240
B-1050 Brussels
Tel. +32 2 600 53 53
Fax +32 2 600 53 63
E-mail: info@eurydice.org
Internet: <http://www.eurydice.org>

Printed in Belgium

Ο ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην κοινωνία της γνώσης έχει αναγνωρισθεί και σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο. Αυτή η βαθμίδα της εκπαίδευσης καλείται να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας για την ανάπτυξη, την ευημερία και την κοινωνική συνοχή. Το πρόγραμμα εργασίας “Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010” της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνει σαφή έμφαση στη σημασία του εκσυγχρονισμού των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των μεταρρυθμίσεων που ενθαρρύνονται από τη διαδικασία της Μπόλονιας, με στόχο τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Για να ικανοποιηθούν αυτές οι προσδοκίες, η τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να ανταποκριθεί σε ορισμένες μείζονες προκλήσεις: οφείλει να διασφαλίσει ένα επίπεδο ποιότητας εφάμιλλο των διεθνών προτύπων, να βελτιώσει τη διακυβέρνηση και τη λογοδοσία της, να αυξήσει τους πόρους και τις πηγές χρηματοδότησης της. Προϋπόθεση για να επιτευχθούν αυτοί οι μεγάλοι στόχοι είναι να γίνουν αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που θα αποτελέσουν την απόλυτη προτεραιότητα του πολιτικού προγράμματος δράσης και των εθνικών στρατηγικών των ευρωπαϊκών χωρών.

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει την τρέχουσα διαδικασία εκσυγχρονισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη και αναλύει ιδίως τις δομές διακυβέρνησης, τις μεθόδους χρηματοδότησης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τις ευθύνες τους σε θέματα ακαδημαϊκού προσωπικού. Καταδεικνύει επίσης τις διαφορές των μοντέλων διακυβέρνησης ως προς την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων ή τα όργανα λήψης αποφάσεων σε αυτά τα ιδρύματα. Επισημαίνει ακόμα ότι αναπτύσσεται σημαντικός διάλογος σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τις στρατηγικές κατευθύνσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στον οποίο συμμετέχει ένα μεγάλο φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων.

Η μελέτη αυτή εμπλουτίζει, λοιπόν, τις γνώσεις μας για τις μεθόδους διακυβέρνησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και είναι πρωτότυπη διότι καλύπτει ένα ευρύτατο γεωγραφικό πεδίο με τη διενέργεια ερευνών σε 30 ευρωπαϊκές χώρες που συμμετέχουν στο δίκτυο Ευρυδική. Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τις εθνικές μονάδες και την ευρωπαϊκή μονάδα για τη συνεισφορά τους, η οποία ελπίζω ότι θα βοηθήσει όλους τους φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην εξεύρεση των καταλληλότερων μέτρων που θα τους επιτρέψουν να συμβάλουν κατά το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας.

Ján Figel'

Επίτροπος υπεύθυνος για θέματα παιδείας,
κατάρτισης, πολιτισμού και νεολαίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	3
Περιεχόμενα	5
Σύνοψη	7
Γενική εισαγωγή	11
Κεφάλαιο 1: Εθνικές στρατηγικές πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση	15
1.1. Στρατηγικές προτεραιότητες όσον αφορά τη χρηματοδότηση	17
1.2. Στρατηγικές προτεραιότητες όσον αφορά το ακαδημαϊκό προσωπικό	21
Κεφάλαιο 2: Δομές διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	25
2.1. Εξωτερική διακυβέρνηση	26
2.2. Εσωτερική διακυβέρνηση	33
2.3. Ανεξάρτητη ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση	42
2.4. Διακυβεύματα της εσωτερικής διακυβέρνησης	44
Κεφάλαιο 3: Άμεση δημόσια χρηματοδότηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	47
3.1. Μηχανισμοί χρηματοδότησης	49
3.2. Έλεγχος της χρήσης των χρηματοδοτήσεων από τα ιδρύματα	64
3.3. Δημόσια χρηματοδότηση της ανεξάρτητης ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	68
3.4. Πρότυπα δημόσιας χρηματοδότησης: Ζητήματα και διακυβεύματα	69
Κεφάλαιο 4: Άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	73
4.1. Αυτονομία χρήσης των διδάκτρων από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα	75
4.2. Άλλες επιτρεπόμενες ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης	76
4.3. Εταιρικές σχέσεις με τον κόσμο των επιχειρήσεων	79
4.4. Περιορισμοί και όροι όσον αφορά την αναζήτηση και χρησιμοποίηση άλλων ιδιωτικών κεφαλαίων και εταιρικών σχέσεων	79
4.5. Δημόσια κίνητρα για την αναζήτηση ιδιωτικής χρηματοδότησης	81
4.6. Λογοδοσία	85
4.7. Προκλήσεις για την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων	86
Κεφάλαιο 5: Το ακαδημαϊκό προσωπικό των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	87
5.1. Αρμόδιοι φορείς/όργανα για την πρόσληψη του ακαδημαϊκού προσωπικού	88
5.2. Βασικοί τύποι μεθόδων πρόσληψης	91
5.3. Εργοδότες και συμβάσεις εργασίας	93
5.4. Μισθοί και επαγγελματική εξέλιξη	96
5.5. Καθήκοντα και χρόνος εργασίας	98
5.6. Αξιολόγηση και λογοδοσία	99
5.7. Διακυβεύματα της διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού	101

Συμπεράσματα	103
Γλωσσάριο	111
Βιβλιογραφία	115
Πίνακας διαγραμμάτων	117
Παραρτήματα	119
Ευχαριστίες	143

Στρατηγικές πολιτικές (Κεφάλαιο 1)

Αποτελεί κοινή πεποίθηση στην Ευρώπη ότι απαιτείται μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και χάραξη στρατηγικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι περισσότερες χώρες που συμμετέχουν σε αυτή τη μελέτη εφαρμόζουν ήδη ή πρόκειται να εκδώσουν ειδικά έγγραφα πολιτικής με τις εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες για τη **διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας** του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μολονότι κάθε χώρα έχει επιλέξει διαφορετικές συγκεκριμένες πολιτικές λύσεις, είναι εμφανείς ορισμένοι κοινοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι όπως:

- η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση·
- η παραχώρηση μεγαλύτερης αυτονομίας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα να διαχειρίζονται τους χρηματοδοτικούς πόρους τους·
- η καθιέρωση άμεσης σύνδεσης ανάμεσα στις επιδόσεις και το ύψος της δημόσιας χρηματοδότησης·
- η ενθάρρυνση της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης και η δημιουργία εταιρικών σχέσεων με ερευνητικά ιδρύματα, επιχειρήσεις και περιφερειακές αρχές.

Φαίνεται ότι υπάρχουν λιγότερες συνολικές στρατηγικές πολιτικές για το ακαδημαϊκό προσωπικό παρά για τα ζητήματα χρηματοδότησης. Για το προσωπικό γίνονται συνήθως ειδικές μεταρρυθμίσεις. Οι τάσεις όπως η σύνδεση της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις επηρεάζουν και το ακαδημαϊκό προσωπικό. **Στις προτεραιότητες για το ακαδημαϊκό προσωπικό** περιλαμβάνονται:

- η πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση των δύο φύλων και των διαφόρων ομάδων ηλικιών·
- μεγαλύτερη αυτονομία των ιδρυμάτων στη διαχείριση του ακαδημαϊκού τους προσωπικού, και
- η θέσπιση κριτηρίων επιδόσεων.

Δομές διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Κεφάλαιο 2)

Τα ευρωπαϊκά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΤΕ) είναι νομικά αυτόνομες οντότητες. Η αυτονομία αυτή διέπεται από τα εθνικά συστήματα λογοδοσίας, βασικός στόχος των οποίων είναι να υπάρξει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη ανάμεσα στα ΙΤΕ και την κοινωνία. Σε όλες τις χώρες, οι δομές διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τα πεδία αρμοδιοτήτων των δημόσιων και των χρηματοδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ΙΤΕ υπόκεινται σε επίσημη νομοθετική ρύθμιση.

Ο **εκτελεστικός διευθυντής** του ιδρύματος είναι κατά κανόνα ο κύριος υπεύθυνος για το στρατηγικό σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την οργάνωση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση του ΙΤΕ. Στο ένα τρίτο περίπου των χωρών, ο εκτελεστικός διευθυντής επιλέγεται από τους φορείς διοίκησης των ίδιων των ΙΤΕ, αλλά ο τελικός διορισμός πραγματοποιείται από μια εξωτερική αρχή, όπως ο αρμόδιος Υπουργός ή ο Αρχηγός κράτους.

Το **θεσμικό όργανο λήψης αποφάσεων** είναι το όργανο διακυβέρνησης που έχει την ευθύνη για το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και τη χάραξη της στρατηγικής του ιδρύματος. Στις μισές περίπου χώρες που συμμετείχαν στην παρούσα μελέτη, το **ακαδημαϊκό όργανο** λειτουργεί και ως όργανο λήψης αποφάσεων. Παρατηρείται μια τάση συμμετοχής στα όργανα διοίκησης των ιδρυμάτων και εξωτερικών φορέων από τους τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου και από την κοινωνία των πολιτών, ιδίως ως μέλη **συμβουλευτικών ή εποπτικών οργάνων**. Στις περισσότερες χώρες, τα ΙΤΕ έχουν συστήσει ένα εποπτικό όργανο που αποτελείται κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς. Σε επίπεδο θεσμικής αυτονομίας, γενικός στόχος αυτού του οργάνου είναι να διασφαλίζει τα συμφέροντα του εκπαιδευτικού ιδρύματος ενώ σε

επίπεδο λογοδοσίας, να εξασφαλίζει ότι το ίδρυμα λειτουργεί σύμφωνα με τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις της χώρας.

Στις περισσότερες χώρες που συμμετείχαν σε αυτή τη μελέτη, οι δομές διακυβέρνησης των ανεξάρτητων ιδιωτικών ΙΤΕ διέπονται από τις ίδιες διατάξεις με αυτές που διέπουν και τη λειτουργία των δημόσιων και των χρηματοδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ΙΤΕ.

Πρότυπα δημόσιας χρηματοδότησης (Κεφάλαιο 3)

Η παρούσα μελέτη εντόπισε τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά της δημόσιας χρηματοδότησης των ΙΤΕ στην Ευρώπη:

- όλες σχεδόν οι χώρες χρησιμοποιούν μαθηματικούς τύπους για τη χορήγηση των δημόσιων κεφαλαίων·
- στις περισσότερες χώρες, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης χρησιμοποιούν δείκτες επιδόσεων οι οποίοι βασίζονται στα αποτελέσματα των φοιτητών·
- σε δώδεκα χώρες, η δημόσια χρηματοδότηση χορηγείται βάσει σύμβασης επιδόσεων·
- υπάρχουν διαφορετικοί μηχανισμοί διάθεσης των δημόσιων κεφαλαίων για την έρευνα.

Οι **μαθηματικοί τύποι** χρηματοδότησης που χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των κεφαλαίων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα βασίζονται συνήθως στον όγκο δραστηριοτήτων, ο οποίος συχνά υπολογίζεται βάσει του αριθμού των εγγεγραμμένων φοιτητών του ιδρύματος. Υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τη χρήση δεικτών επιδόσεων στους τύπους χρηματοδότησης: σε ορισμένες χώρες, το ποσοστό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται βάσει δεικτών επιδόσεων είναι εξαιρετικά χαμηλό· στο Ηνωμένο Βασίλειο, ωστόσο, η συνολική επιχορήγηση για την κάλυψη των εκπαιδευτικών, λειτουργικών και ερευνητικών δαπανών εξαρτάται άμεσα από τις επιδόσεις των ιδρυμάτων. Εκτός από το συνυπολογισμό του όγκου των δραστηριοτήτων και των επιδόσεων των φοιτητών, ορισμένες χώρες χρησιμοποιούν και άλλους μηχανισμούς διάθεσης των δημόσιων κεφαλαίων οι οποίοι εξασφαλίζουν τη σχετική σταθερότητα των χρηματοδοτικών πόρων από το ένα έτος στο άλλο.

Οι **συμβάσεις επιδόσεων** καθορίζουν τους στόχους σύμφωνα με τις εθνικές προτεραιότητες. Οι εν λόγω συμβάσεις ενδέχεται να αφορούν το μεγαλύτερο μέρος της δημόσιας χρηματοδότησης για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή μόνο ένα μικρό ποσοστό της που προορίζεται για ειδικά έργα. Όταν το ποσό της χρηματοδότησης της επόμενης σύμβασης επηρεάζεται από την προηγούμενη σύμβαση, προσμετρώνται ποσοτικοί δείκτες που αφορούν τον αριθμό των απονεμόμενων πτυχίων ή τη γενική ποιότητα της διαχείρισης του ιδρύματος. Σε ορισμένες χώρες πραγματοποιούνται μεταρρυθμίσεις, με στόχο τα ποσά που θα διατίθενται στο πλαίσιο επόμενων συμβάσεων να συνδέονται αμεσότερα με την επίτευξη των ποιοτικών στόχων που είχαν οριστεί στις προηγούμενες συμβάσεις.

Σε όλες τις χώρες, τα **κεφάλαια** για ειδικά **έργα** ή προγράμματα **έρευνας** διατίθενται με τη διαδικασία διαγωνισμού. Αυτός ο μηχανισμός χρηματοδότησης αποτελεί ήδη ή ενδέχεται να αποτελέσει τη βασική πηγή δημόσιας χρηματοδότησης της έρευνας στις περισσότερες χώρες. Σχεδόν όλες οι χώρες χορηγούν επίσης **βασικές επιχορηγήσεις έρευνας** που δεν αφορούν συγκεκριμένα έργα έρευνας. Ο υπολογισμός του ποσού μιας βασικής επιχορήγησης έρευνας μπορεί να βασίζεται στις δαπάνες ή τις επιδόσεις του εκπαιδευτικού ιδρύματος στην έρευνα. Οι περισσότερες χώρες λαμβάνουν υπόψη και τα δύο αυτά στοιχεία, γεγονός που λειτουργεί ως κίνητρο ανταγωνισμού μεταξύ των ιδρυμάτων.

Δημόσια χρηματοδότηση – αυτονομία και λογοδοσία (Κεφάλαιο 3)

Σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα ΙΤΕ λαμβάνουν δημόσια χρηματοδότηση υπό μορφή **συνολικών επιχορηγήσεων**. Οι συνολικές επιχορηγήσεις καλύπτουν πολλούς τύπους δαπανών που καθορίζονται από το κάθε ίδρυμα. Όμως, σε ορισμένες χώρες στις οποίες χορηγούνται συνολικές επιχορηγήσεις, ιδίως χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι προβλέψεις δαπανών πρέπει να εγκρίνονται από τις δημόσιες αρχές. Στις περισσότερες χώρες που έλαβαν μέρος σε αυτή τη μελέτη επιτρέπεται η μεταφορά κεφαλαίων από ένα οικονομικό έτος στο επόμενο. Εφαρμόζονται διάφορα **μέτρα λογοδοσίας** για τη χρησιμοποίηση του δημόσιου χρήματος, όπως οι δημοσιονομικοί έλεγχοι, οι δείκτες επιδόσεων, οι ετήσιες εκθέσεις, η παραγωγή πληροφοριών για βάσεις δεδομένων, η δημοσίευση αποτελεσμάτων εσωτερικής αξιολόγησης και άλλες μέθοδοι διάδοσης πληροφοριών.

Ιδιωτικά κεφάλαια – Επιτρεπόμενες πηγές χρηματοδότησης και κίνητρα (Κεφάλαιο 4)

Οι σημαντικότερες επιτρεπόμενες **πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης** είναι:

- οι δωρεές και τα κληροδοτήματα από ιδιωτικούς φορείς
- οι κοινοπραξίες στο πλαίσιο συμβάσεων έρευνας μεταξύ των ΙΤΕ και ιδιωτικών φορέων, και
- οι αμοιβές από την παροχή υπηρεσιών.

Τα δάνεια, τα έσοδα από αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων, οι χορηγίες για θέσεις σπουδών, οι επενδύσεις και η σύσταση επιχειρήσεων αποτελούν επίσης επιτρεπόμενες και συνήθεις πρακτικές σε πολλές χώρες. Σε ορισμένες χώρες, ωστόσο, αυτές οι ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης είτε απαγορεύονται ή υπόκεινται σε **περιορισμούς**. Αυτό αφορά κατ' εξοχήν τα δάνεια, τις επενδύσεις και τη σύσταση εταιρειών, για τα οποία σε αρκετές χώρες απαιτείται προηγούμενη έγκριση της αρμόδιας αρχής, δηλαδή της διοίκησης του ιδρύματος, του οργανισμού χρηματοδότησης ή του αρμόδιου υπουργείου ή κάποιας άλλης κυβερνητικής αρχής.

Σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες εφαρμόζουν τουλάχιστον ένα τύπο **κινήτρου** για να ενθαρρύνουν τα ΙΤΕ να εξασφαλίζουν ιδιωτική χρηματοδότηση. Το πλέον διαδεδομένο κίνητρο είναι οι απαλλαγές φόρου για τους δωρητές και τους συνεταιίρους του ιδιωτικού τομέα, ενώ τα λιγότερο συνήθη κίνητρα είναι οι φορολογικές ελαφρύνσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Δώδεκα περίπου χώρες παρέχουν χρηματοδοτική ενίσχυση ή άλλη μορφή στήριξης σε κοινοπραξίες με ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώ άλλες τόσες περίπου χώρες έχουν θεσπίσει κανονιστικές διατάξεις που κατοχυρώνουν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Με ελάχιστες εξαιρέσεις, τα μέτρα λογοδοσίας που διέπουν τη χρηματοδότηση από ιδιωτικούς φορείς δεν διαφέρουν από αυτά που ισχύουν για τη δημόσια χρηματοδότηση. Οι οικονομικές εκθέσεις και τα αποτελέσματα των δημοσιονομικών ελέγχων, που πρέπει να υποβάλλονται σε τακτικά διαστήματα στις αρχές, λαμβάνουν επίσης υπόψη την άντληση και τη χρησιμοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων.

Ακαδημαϊκό προσωπικό (Κεφάλαιο 5)

Στις περισσότερες χώρες, η **διαδικασία προσλήψεων** στο σύνολό της αποτελεί κοινή αρμοδιότητα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και της κεντρικής διοίκησης. Μόνο σε πέντε χώρες παρατηρείται σημαντική αυτονομία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε θέματα προσλήψεων.

Ορισμένα στάδια της διαδικασίας προσλήψεων, ωστόσο, ορίζονται σε μεγάλο βαθμό είτε σε κεντρικό επίπεδο είτε σε επίπεδο ιδρύματος.

Σχεδόν σε όλες τις χώρες, οι **κατηγορίες προσωπικού** και τα αντίστοιχα κριτήρια επιλογής καθορίζονται με επίσημες κανονιστικές διατάξεις.

Στις περισσότερες χώρες, ωστόσο, η διαδικασία προσλήψεων είναι κατ' εξοχήν αρμοδιότητα των συλλογικών οργάνων διοίκησης των ιδρυμάτων (σύγκλητος ή διοικητικό συμβούλιο).

Οι μισές περίπου χώρες διεξάγουν **διαγωνισμούς για την πρόσληψη προσωπικού**. Τα κριτήρια για τις διαδικασίες οργάνωσης αυτών των διαγωνισμών καθορίζονται σε κεντρικό επίπεδο.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι οι **επίσημοι εργοδότες του ακαδημαϊκού προσωπικού** σχεδόν σε όλες τις χώρες.

Στις περισσότερες χώρες, το διδακτικό προσωπικό των δημόσιων ή των επιδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι **υπάλληλοι με συμβάσεις** (ορισμένου ή αορίστου χρόνου) οι οποίες διέπονται από το γενικό εργατικό δίκαιο. Σε δεκατέσσερις χώρες, τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού έχουν το καθεστώς του **δημοσίου υπαλλήλου**. Όμως, συχνά υπάρχει ένα μεικτό καθεστώς όπου τα μέλη του προσωπικού προσλαμβάνονται ως δημόσιοι υπάλληλοι ή ως συμβασιούχοι. Σε ορισμένες χώρες παρατηρείται τάση ελάφρυνσης των απαιτήσεων όσον αφορά τις συμβάσεις ή/και το επαγγελματικό καθεστώς του ακαδημαϊκού προσωπικού. Η διαδικασία **καθορισμού των μισθολογικών κλιμάκων** ρυθμίζεται κυρίως από τη νομοθεσία και άλλα επίσημα έγγραφα τα οποία, στις περισσότερες χώρες, εκδίδονται σε κεντρικό επίπεδο.

Σε δώδεκα περίπου χώρες, **οι ετήσιες μεικτές αποδοχές** καθορίζονται κυρίως από την κεντρική διοίκηση. Σε άλλες δώδεκα χώρες η διαδικασία αυτή υπάγεται στην κοινή αρμοδιότητα του κράτους και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Σε οκτώ χώρες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν μεγάλη αυτονομία όσον αφορά τον καθορισμό των ετήσιων αμοιβών. Σε γενικές γραμμές, τα κριτήρια **χορήγησης επιδομάτων και προαγωγών** καθορίζονται σε κεντρικό επίπεδο.

Στις περισσότερες χώρες, μόνο τα βασικά **καθήκοντα** του ακαδημαϊκού προσωπικού ορίζονται με νομοθετικές πράξεις ή με άλλη δεσμευτική επίσημη ρύθμιση. Τα ειδικά καθήκοντα μιας συγκεκριμένης θέσης εργασίας καθορίζονται συνήθως στη σύμβαση απασχόλησης και σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Τα κριτήρια **αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού** καθορίζονται σε επίπεδο ιδρύματος στις περισσότερες χώρες. Η κεντρική διοίκηση μπορεί, ωστόσο, να εκδώσει γενικές οδηγίες για τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην αξιολόγηση του ακαδημαϊκού προσωπικού.

Το πλαίσιο

Τις τελευταίες δεκαετίες συντελείται στην Ευρώπη σημαντική μεταρρύθμιση⁽¹⁾ στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία επηρεάζεται από τις εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, όπως η μεγάλη αύξηση του αριθμού των εισακτέων, η σχετική μείωση της δημόσιας χρηματοδότησης, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια της ιδιωτικής χρηματοδότησης, την αυξανόμενη σημασία της έρευνας και της καινοτομίας στην παγκόσμια οικονομία που βασίζεται στη γνώση και το μεγαλύτερο ανταγωνισμό μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα τελευταία χρόνια, ο αντίκτυπος της διαδικασίας της Μπολόνιας στη μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών, τη διασφάλιση της ποιότητας και την κινητικότητα αποτελεί μία από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις αλλαγής.

Η ανάγκη να αντιμετωπιστούν αυτές οι αλλαγές και να βελτιωθεί η ποιότητα της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επέφερε την αναθεώρηση των δομών διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αν και οι δημόσιες αρχές διατηρούν τον κύριο λόγο όσον αφορά τη ρύθμιση και το συντονισμό των ζητημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, τα τελευταία χρόνια υπάρχει σταδιακή μετάβαση από το καθεστώς του απόλυτου ελέγχου των ιδρυμάτων από το κράτος προς μια καθοδήγηση από εξωτερικούς φορείς. Επίσης, υπήρξε μετατόπιση των δομών εσωτερικής διακυβέρνησης των ιδρυμάτων από τον παραδοσιακό τρόπο αυτοδιοίκησης από το ακαδημαϊκό προσωπικό προς νέα πρότυπα αυτοδιοίκησης επιχειρηματικού τύπου.

Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ανακοίνωση της 10ης Μαΐου του 2006 καλούσε τα κράτη μέλη να επιταχύνουν τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, ώστε να συμβάλουν περισσότερο τα πανεπιστήμια στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας για μεγαλύτερη ανάπτυξη και καλύτερες θέσεις απασχόλησης⁽²⁾. Ζητείται από τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για να απελευθερωθεί η σημαντική δεξαμενή γνώσεων, ταλέντου και ενέργειας της ΕΕ για να υπάρξουν άμεσες, βαθιές και συντονισμένες αλλαγές τόσο στα συστήματα ρύθμισης και διαχείρισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και στους τρόπους διοίκησης των πανεπιστημίων.

Για να στηρίξει αυτούς τους στόχους και το πρόγραμμα συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης, η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανέθεσε στο Δίκτυο Ευρυδίκη να συλλέξει δεδομένα για μια μελέτη σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η μελέτη αυτή συμπληρώνει τις ειδικές και συγκριτικές μελέτες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση του δικτύου Ευρυδίκη που δημοσιεύτηκαν το 2007: *Αριθμοί- κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη*, η οποία εστιάζεται στην κοινωνική διάσταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (συνεισφορές που καταβάλλουν οι φοιτητές για την κάλυψη των διδάκτρων, υποτροφίες, δάνεια, κλπ.). *Ειδική έκθεση: η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη*, που εξετάζει τις εθνικές τάσεις και τα μέτρα παρακολούθησης της διαδικασίας της Μπολόνιας- τέλος, ο Τόμος 5 του *Ευρωπαϊκού Γλωσσarium για την Εκπαίδευση*, περιέχει τους όρους που χρησιμοποιούνται από τα επίσημα όργανα λήψης αποφάσεων, τα συμβουλευτικά, διαχειριστικά και εποπτικά όργανα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η παρούσα μελέτη εστιάζεται ιδίως στις πολιτικές, τις επίσημες κανονιστικές διατάξεις, τα δικαιώματα και τις ευθύνες που διέπουν τη διακυβέρνηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο μιας γενικής ευρωπαϊκής τάσης χαλάρωσης των κανονιστικών πλαισίων, έχουν διαμορφωθεί διάφορα εθνικά μοντέλα διακυβέρνησης ανάλογα με το βαθμό εσωτερικής διακυβέρνησης των ιδρυμάτων από τα ακαδημαϊκά τους

(¹) Βλ., Eurydice (2000) Two decades of reform in higher education in Europe: 1980 onwards.

(²) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επίτευξη της ατζέντας εκσυγχρονισμού στα πανεπιστήμια: εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία.

όργανα, της υποχρέωσής τους να λογοδοτούν σε εξωτερικούς φορείς, με το πόσο οι νέες ανάγκες επηρεάζουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση και με το βαθμό διατήρησης των εθνικών παραδόσεων ⁽³⁾. **Ο βασικός στόχος αυτής της μελέτης είναι να συμβάλει ώστε να γίνουν σε βάθος κατανοητά τα εθνικά κανονιστικά πλαίσια και να συγκρίνει την κατάσταση που επικρατεί στην κάθε χώρα με τις τάσεις που αναπτύσσονται σε πανευρωπαϊκή κλίμακα.**

Έννοιες και ορισμοί

Η παρούσα μελέτη κάνει διάκριση ανάμεσα στη **διακυβέρνηση** και τη **διαχείριση** της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εστιάζεται στους κανόνες και τους μηχανισμούς με τους οποίους οι διάφοροι φορείς επηρεάζουν τις αποφάσεις και στον τρόπο με τον οποίο αυτοί λογοδοτούν και σε ποιον. Στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η **διακυβέρνηση** αναφέρεται στην «επίσημη και άτυπη άσκηση εξουσίας βάσει νόμων, πολιτικών και κανόνων που συνθέτουν τα δικαιώματα και τις ευθύνες των διαφόρων φορέων, περιλαμβανομένων των διατάξεων που αφορούν την αλληλεπίδρασή τους»⁽⁴⁾. Με άλλους όρους, η διακυβέρνηση περιλαμβάνει «το πλαίσιο εντός του οποίου ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα επιδιώκει τους γενικούς και ειδικούς στόχους καθώς και τις πολιτικές του με συνεπή και συντονισμένο τρόπο», έτσι ώστε να μπορεί ν' ανταποκριθεί στο ακόλουθο ερώτημα: «Ποιος είναι υπεύθυνος και ποιες είναι οι βάσεις της νομιμότητας των εκτελεστικών αποφάσεων που λαμβάνουν οι διάφοροι φορείς;» Από την άλλη πλευρά, η **διαχείριση** αναφέρεται στην υλοποίηση ενός πλέγματος στόχων που επιδιώκει ένα ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βάσει προκαθορισμένων κανόνων. Απαντά στο ερώτημα «πώς εφαρμόζονται οι κανόνες» και συνδέεται με την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στους εσωτερικούς και εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς⁽⁵⁾.

Παρά τη διάκριση ανάμεσα στη διακυβέρνηση (η οποία δίνει έμφαση στη διαδικασία χάραξης πολιτικών και μακροπρόθεσμων στόχων καθώς και στις στρατηγικές για την επίτευξη αυτών των στόχων) και τη διαχείριση (η οποία αναφέρεται στη διαδικασία υλοποίησης), δεν αγνοούνται οι τρόποι με τους οποίους συνδέονται αυτές οι δύο έννοιες. Έτσι, αν και αυτή η μελέτη ασχολείται κυρίως με τις κανονιστικές διατάξεις που εκδίδουν οι δημόσιες αρχές σε σχέση με τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, περιέχει και αναλύει στοιχεία για τους μηχανισμούς χάραξης πολιτικής, λήψης αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο και σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τα κίνητρα και τις διαδικασίες λογοδοσίας.

Οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί φορείς χαρακτηρίζονται ως εξωτερικοί ή εσωτερικοί φορείς σε σχέση με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα:

Εξωτερικοί φορείς: πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον για τον τρόπο λειτουργίας, τις πρακτικές και τις επιδόσεις των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (σε αυτά περιλαμβάνονται φορείς της κεντρικής, περιφερειακής ή τοπικής διακυβέρνησης, εργοδότες ή άλλοι αντιπρόσωποι της βιομηχανίας, μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων, εθνικών ενώσεων φοιτητών, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, απόφοιτοι, γονείς σπουδαστών κλπ.).

Εσωτερικοί φορείς: όργανα διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (συμβουλευτικό όργανο, διοικητικό συμβούλιο, σύγκλητος, κλπ.) και εργαζόμενοι ή εγγεγραμμένοι φοιτητές ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα όργανα μπορεί να είναι όργανα του εκπαιδευτικού ιδρύματος ή οργανισμοί περιφερειακών ή κεντρικών διοικήσεων. Τα όργανα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι συνήθως διοικητικά συμβούλια, η σύγκλητος ή

⁽³⁾ Για μια τυπολογία των μοντέλων διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βλ. π.χ.: CHEPS (1994) *Comparative Policy Studies in Higher Education and Merrien, Fr-X.* (eds) (1999) *Towards a New Model of Governance for Universities? A Comparative View.*

⁽⁴⁾ Hirsch, Werner Z. Weber, Luc E. (eds) (2001) *Governance in Higher Education. The University in a State of Flux.*

⁽⁵⁾ Council of Europe; Fried, J. (2006) *Higher education governance in Europe; autonomy, ownership and accountability – A review of the literature* In: *Higher education governance between democratic culture, academic aspirations and market forces.*

τα συμβούλια σχολών κλπ. Τα όργανα αυτά μπορεί κατά περίπτωση να αποτελούνται από εσωτερικούς ή εξωτερικούς φορείς ή και από εκπροσώπους και των δύο ομάδων. Τα όργανα της περιφερειακής ή της κεντρικής διοίκησης είναι κατά κανόνα υπουργικές επιτροπές, συμβούλια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επιστημονικά και τεχνολογικά συμβούλια, ανεξάρτητοι οργανισμοί τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κλπ. Τα όργανα αυτά είτε αποτελούνται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς ή περιλαμβάνουν και εκπροσώπους των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στο τέλος της έκθεσης υπάρχει γλωσσάριο κωδικών, συντομογραφιών και όρων που απαντούν με μεγάλη συχνότητα σε αυτήν.

Πεδίο της μελέτης

Η παρούσα συγκριτική μελέτη λαμβάνει ως έτος αναφοράς το 2006/07 και καλύπτει όλες τις χώρες του δικτύου Ευρυδίκη εκτός από την Τουρκία. Η μελέτη εξετάζει ζητήματα που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τους ενδιαφερόμενους φορείς και τα όργανα που συμμετέχουν στη χάραξη πολιτικών και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς και τους διάφορους τρόπους αλληλεπίδρασής τους. Οι πολιτικές, οι κανονιστικές ρυθμίσεις, τα κίνητρα και τα μέτρα λογοδοσίας εξετάζονται στο πλαίσιο των **δομών διακυβέρνησης**, της **χρηματοδότησης** και του **ακαδημαϊκού προσωπικού**. Αυτά τα τρία ζητήματα επελέγησαν διότι αποτελούν καίρια στοιχεία των προγραμμάτων μεταρρύθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και συνδέονται άμεσα με τη βασική επιτακτική ανάγκη της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων⁽⁶⁾.

Μια άλλη σημαντική πτυχή της έννοιας της διακυβέρνησης είναι οι διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας οι οποίες, όμως, δεν αναλύονται διεξοδικά σε αυτή τη μελέτη, διότι εξετάστηκαν εκτενώς στην έκδοση *Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη 2006-07* ⁽⁷⁾.

Η παρούσα μελέτη καλύπτει τα ζητήματα της διακυβέρνησης των επίσημα αναγνωρισμένων δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρουν προγράμματα σπουδών των βαθμίδων ISCED 5 και 6 και υπόκεινται στη νομοθεσία της κάθε χώρας. Δεν λαμβάνονται υπόψη τα ξένα πανεπιστήμια που είναι εγκατεστημένα σε κάθε χώρα ούτε και οι κανονιστικές διατάξεις που διέπουν τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Ακόμη, από το πεδίο της παρούσας μελέτης εξαιρούνται οι δημόσιες σχολές εθνικής ασφάλειας, οι στρατιωτικές σχολές και οι σχολές αστυνομίας.

Η μελέτη εξετάζει κατά κύριο λόγο τα δημόσια και τα χρηματοδοτούμενα από το κράτος ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα δεδομένα για τα ανεξάρτητα ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι πολύ περιορισμένα. Όταν υπάρχουν, ωστόσο, διαθέσιμες πληροφορίες, αυτές περιλαμβάνονται σε χωριστό τμήμα στο τέλος του κάθε κεφαλαίου. Διευκρινίζεται επίσης αν οι κανονιστικές ρυθμίσεις ή οι πρακτικές αφορούν ένα συγκεκριμένο τύπο εκπαιδευτικού ιδρύματος (π.χ. πανεπιστήμια, τεχνολογικά ιδρύματα, πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών, ιδρύματα διαρκούς επιμόρφωσης κλπ.). Όταν γίνεται λόγος για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, χρησιμοποιείται ο όρος «ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» ή «ΙΤΕ».

Στα επίσημα κείμενα, οι απαιτήσεις των ανώτατων εκπαιδευτικών αρχών των χωρών διατυπώνονται με διαφορετικούς τρόπους. Σε ορισμένες χώρες, οι συστάσεις είναι τόσο ισχυρές που στην πράξη είναι δεσμευτικές. Σε άλλες χώρες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαθέτουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας. Γι' αυτό το λόγο, ο όρος «επίσημη ρύθμιση» πρέπει να ερμηνεύεται με την ευρεία έννοια, έτσι ώστε να καλύπτει συστάσεις, αλλά και νόμους, διατάγματα ή άλλες κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδονται για συμβουλευτικούς σκοπούς.

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003) Αποδοτικές επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση: επιτακτική ανάγκη για την Ευρώπη. Ανακοίνωση της Επιτροπής.

⁽⁷⁾ Ευρυδίκη (2007) Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2006/07. Εθνικές τάσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας.

Η έννοια της διακυβέρνησης περιλαμβάνει επίσης και άτυπες πρακτικές που συνδέονται με την άσκηση της εξουσίας από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επειδή αυτό το ζήτημα δεν είναι δυνατό να εξεταστεί σε μια μελέτη των επίσημων κανονιστικών ρυθμίσεων και εγγράφων πολιτικής και δεδομένων των ορίων του «κανονιστικού» πλαισίου για τη συλλογή δεδομένων του Δικτύου Ευρυδίκη, η μελέτη αφιερώνει περιορισμένο χώρο για τις τρέχουσες πρακτικές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η δομή

Το κεφάλαιο 1 παρουσιάζει μια συνολική εικόνα των εθνικών στρατηγικών πολιτικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τις βασικές προτεραιότητες στην Ευρώπη σε όρους χρηματοδότησης και ακαδημαϊκού προσωπικού. Το παράρτημα του κεφαλαίου 1 περιέχει κατάλογο των εγγράφων εθνικής στρατηγικής πολιτικής.

Το κεφάλαιο 2 εξετάζει τις δομές και το εύρος της εξωτερικής ρύθμισης και καθοδήγησης καθώς και τις μεθόδους εσωτερικής ακαδημαϊκής διακυβέρνησης και διαχείρισης των ΙΤΕ στην Ευρώπη. Τα όργανα εξωτερικής και εσωτερικής διακυβέρνησης χαρακτηρίζονται με βάση τις αρμοδιότητές και τις εξουσίες λήψης αποφάσεών τους και με τα ζητήματα για τα οποία οφείλουν να λογοδοτούν. Το παράρτημα του κεφαλαίου 2 περιγράφει τις βασικές αρμοδιότητες των κύριων οργάνων εσωτερικής διακυβέρνησης.

Το κεφάλαιο 3 εστιάζεται στους μηχανισμούς δημόσιας χρηματοδότησης που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη, αναλύοντας το βαθμό σύνδεσης αυτών των μηχανισμών με τις επιδόσεις των ιδρυμάτων, τον τρόπο με τον οποίο προάγουν το συναγωνισμό ανάμεσα στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και το μηχανισμό κινητοποίησης των ΙΤΕ ώστε αυτά να συμβάλουν ενεργά στην υλοποίηση των εθνικών προτεραιοτήτων. Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει επίσης τις διαδικασίες λογοδοσίας όσον αφορά τη χρήση του δημόσιου χρήματος και ορισμένες πτυχές της αυτονομίας των ΙΤΕ να διαχειρίζονται δημόσια κεφάλαια. Το παράρτημα του κεφαλαίου 3 περιέχει κατάλογο των κριτηρίων χορήγησης των κυριότερων δημόσιων επιχορηγήσεων στα ΙΤΕ.

Το κεφάλαιο 4 περιγράφει τις πιθανές πηγές και τους περιορισμούς ιδιωτικής χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών σχέσεων με τον επιχειρηματικό κόσμο. Το κεφάλαιο αυτό διερευνά επίσης τα εξωτερικά κίνητρα για την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων και ορισμένα ζητήματα της αυτονομίας των ΙΤΕ όσον αφορά την είσπραξη διδάκτρων.

Το κεφάλαιο 5 εξετάζει τους φορείς που συνδέονται με θέματα συμβάσεων, προσλήψεων, μισθών, επαγγελματικής σταδιοδρομίας, χρόνου εργασίας και αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού.

Η μεθοδολογία

Τα στοιχεία για τη σύνταξη αυτής της μελέτης δόθηκαν από τις εθνικές μονάδες του Δικτύου Ευρυδίκη· η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιήθηκε βάσει ερωτηματολογίου «οδηγού περιεχομένων» που συνέταξε η Ευρωπαϊκή Μονάδα Ευρυδίκη. Η συγκριτική ανάλυση συντάχθηκε από την ευρωπαϊκή μονάδα και επικυρώθηκε από τις εθνικές μονάδες και τους συμβούλους τους. Στο τέλος της έκθεσης αναφέρονται όλοι όσοι συνέβαλαν με κάθε τρόπο σε αυτή τη συλλογική εργασία.

Η έκθεση παραπέμπει σε διάφορες μελέτες και επιστημονικές εκδόσεις· τα στοιχεία, ωστόσο, για την κάθε χώρα βασίζονται στα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν οι εθνικές μονάδες του δικτύου. Ειδικά παραδείγματα σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στις διάφορες χώρες παρουσιάζονται με διαφορετικούς τυπογραφικούς χαρακτήρες για να ξεχωρίζουν από τον κύριο κορμό του κειμένου. Τα παραδείγματα αυτά παρουσιάζονται με γενικές διατυπώσεις στο πλαίσιο της συγκριτικής μελέτης. Αναφέρουν επίσης τις εξαιρέσεις από αυτό που θεωρείται γενική τάση σε ορισμένες χώρες ή παρέχουν ειδικές διευκρινίσεις που συνθέτουν μια κοινή εξέλιξη. Τα παραρτήματα των κεφαλαίων 1 έως 3 περιέχουν αναλυτικά στοιχεία για την κάθε χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αποτελεί κοινή πεποίθηση στην Ευρώπη ότι απαιτείται μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και χάραξη στρατηγικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι κυβερνήσεις διάφορων χωρών έχουν καταρτίσει ένα αναλυτικό έγγραφο πολιτικής που εξηγεί τη στρατηγική τους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (βλ. παράρτημα 1).

Σε άλλες χώρες, οι σημερινές εθνικές στρατηγικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση εντάσσονται σε ευρύτερους στόχους πολιτικής προώθησης της επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης: ενδεικτικά αναφέρουμε το πορτογαλικό σχέδιο τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας και το Γαλλικό Σύμφωνο για την Έρευνα, τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή το 2005 και το 2006 αντίστοιχα, και την πολιτική της Ισλανδίας για την επιστήμη και τεχνολογία 2006-2009. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι μεταρρυθμιστικές πολιτικές που είχαν αρχικά σχεδιαστεί στα έγγραφα στρατηγικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ενσωματώθηκαν αργότερα σε νομοθετικές πράξεις και τέθηκαν σταδιακά σε εφαρμογή, όπως συνέβη στη Γερμανία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, την Πορτογαλία και τη Σουηδία.

Στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ορισμένες χώρες δεν έχουν ακόμη εκπονήσει κείμενο καθολικού χαρακτήρα με τους μακροπρόθεσμους στόχους καθώς και τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξή τους.

Στη **Βουλγαρία**, το Μάρτιο του 2007 τέθηκε σε δημόσιο διάλογο σχέδιο στρατηγικής πολιτικής για την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο σήμερα βελτιώνεται.

Στη **Γερμανία**, με τη μεταρρύθμιση του ομοσπονδιακού χαρακτήρα του 2006, πολλές αρμοδιότητες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση μεταβιβάστηκαν στα ομόσπονδα κράτη. Δεν έχει ακόμη καθοριστεί με ακρίβεια η κατανομή αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο ομοσπονδιακό κράτος και τα ομόσπονδα κράτη.

Στην **Ισπανία**, η κεντρική κυβέρνηση επεξεργάζεται γενική πολιτική για τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και οι 17 Αυτόνομες Κοινότητες εξακολουθούν να είναι υπεύθυνες για την άμεση χρηματοδότηση των δημόσιων πανεπιστημίων. Το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών πρότεινε πρόσφατα σημαντικές αλλαγές όσον αφορά το ακαδημαϊκό προσωπικό, οι οποίες δεν έχουν ακόμη λάβει τη μορφή μιας τελικής στρατηγικής πολιτικής.

Στη **Μάλτα**, η πολιτική για τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ορίζεται στην ετήσια ομιλία του Υπουργού Οικονομίας για τον προϋπολογισμό. Η Εθνική Επιτροπή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που συστάθηκε το 2006, είναι υπεύθυνη να διατυπώνει συστάσεις για τις στρατηγικές πολιτικές της κυβέρνησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην **Πολωνία** προσαρμόζεται στις διατάξεις του νόμου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση του 2005, στη σύνταξη του οποίου συμμετείχε ενεργά η ακαδημαϊκή κοινότητα. Είναι επίσης σε εξέλιξη διαδικασία καθορισμού μιας νέας στρατηγικής πολιτικής για τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι αλλαγές σε αυτό τον τομέα οφείλονται στη σταδιακή εφαρμογή του νόμου του 2005 σε συνθήκες παρατεινόμενης δημοσιονομικής στενότητας.

Αυτό το κεφάλαιο εστιάζεται στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποιες είναι οι βασικές στρατηγικές προτεραιότητες όσον αφορά τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;
- Ποιες είναι οι βασικές στρατηγικές προτεραιότητες όσον αφορά το ακαδημαϊκό προσωπικό;

Διάγραμμα 1.1: Εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Χρηματοδότηση και προσωπικό), 2006/07

		BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	Αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης	●	○	●	○	●	●		●	■	●		●	■	●	●	●	●	:
	Μεγαλύτερη αυτονομία δημοσιονομικής διαχείρισης	○	○	●	●	●	●		○	■	●		■	■	○	●	■	■	:
	Άμεση σύνδεση επιδόσεων και χρηματοδότησης	○	○	●	●	●	●		○	■	●		●	○	○	●	■	■	:
	Διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης	○	○	●	■	●	●		●	■	●		●	■	○	●	●	●	■
	Δημιουργία εταιρικών σχέσεων	○	○	●	●	●	●	⊗	●	■	○	⊗	●	■	○	●	●	●	■
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	Ισόρροπη συμμετοχή των φύλων	○	○	■	○	○	○		○	■	■		○	○	○	■	●	●	:
	Ισόρροπη συμμετοχή ομάδων ηλικιών	○	○	■	○	●	○		○	■	■		○	■	○	●	○	○	:
	Μεγαλύτερη αυτονομία διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού	○	○	○	○	■	●		●	■	●		●	■	■	○	○	○	:
	Εισαγωγή κριτηρίων επιδόσεων	○	○	■	○	■	●		●	■	●		○	■	■	○	○	○	:

		HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	Αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης	●	■	●	■	●	●	●	●	■	●	■	●	●	●	■	■	
	Μεγαλύτερη αυτονομία δημοσιονομικής διαχείρισης	●	○	⊗	■	●	●	●	●	■	●	■	●	●	○	■	●	
	Άμεση σύνδεση επιδόσεων και χρηματοδότησης	○	○	●	■	●	●	●	■	■	●	●	●	●	●	■	●	
	Διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης	●	○	●	■	●	●	●	■	●	●	●	●	●	●	■	○	●
	Δημιουργία εταιρικών σχέσεων	●	■	⊗	○	■	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●	■	●
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	Ισόρροπη συμμετοχή των φύλων	○	○	●	■	○	○	○	●	○	■	●	○	○	○	■	●	
	Ισόρροπη συμμετοχή ομάδων ηλικιών	●	○	⊗	■	○	○	○	○	○	■	○	○	○	○	○	○	●
	Μεγαλύτερη αυτονομία διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού	●	○	⊗	■	■	●	●	○	○	●	○	○	○	○	■	○	●
	Εισαγωγή κριτηρίων επιδόσεων	●	○	●	■	●	○	●	○	■	●	○	○	○	○	○	■	■

- Τρέχουσα εθνική στρατηγική προτεραιότητα
- Δεν υπάρχει σαφής στρατηγική προτεραιότητα
- Επιμέρους πολιτικές και μεταρρυθμίσεις που δεν εντάσσονται σε μια συνολική στρατηγική
- ⊗ Στρατηγικές προτεραιότητες σε περιφερειακό επίπεδο
- :

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αυτά αφορούν μόνο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν προγράμματα σπουδών επιπέδου ISCED 5A και 6. Τα ιδρύματα που παρέχουν προγράμματα σπουδών επιπέδου 5B υπόκεινται σε ρύθμιση νόμου για τη σχολική εκπαίδευση.

Γαλλία: Οι εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθορίστηκαν με νόμο που ψηφίστηκε τον Αύγουστο του 2007 και είναι γνωστός ως «Νόμος για την αυτονομία των πανεπιστημίων». Παρέχει στα πανεπιστήμια ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης και νέα αυτονομία σε όρους δημοσιονομικής διαχείρισης και διαχείρισης των ανθρωπίνων πόρων.

Ιρλανδία: Η θέσπιση κριτηρίων επίδοσης για το προσωπικό αφορά τα τεχνολογικά ιδρύματα.

Κύπρος: Η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης συνδέεται με το μείζονα κυβερνητικό στόχο να αυξηθεί ο αριθμός των φοιτητών των ΙΤΕ και να μειωθεί ο μεγάλος αριθμός Κυπρίων που σπουδάζουν στο εξωτερικό.

Λουξεμβούργο: Στοιχεία που δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Λετονία: Οι γενικές προτεραιότητες είναι να δοθούν κίνητρα στο ακαδημαϊκό προσωπικό να ασχολείται περισσότερο με δραστηριότητες έρευνας και να αυξηθεί ο αριθμός των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού που είναι κάτοχοι διδακτορικών διπλωμάτων.

Λιθουανία: Εκπονείται το πρόγραμμα «Επάνοδος και προσέλκυση εγκεφάλων από το εξωτερικό». Επιπλέον, το 2007 αυξήθηκαν οι μισθοί των εκπαιδευτικών και των ερευνητών και θα υπάρξει και νέα αύξηση στο μέλλον.

Πορτογαλία: Σχεδιάζεται η έκδοση νέων νόμων που θα παραχωρούν μεγαλύτερη αυτονομία και θα προβλέπουν περισσότερες ευθύνες στα ΙΤΕ σε θέματα χρηματοδότησης και διαχείρισης του προσωπικού.

Σλοβενία: Όσον αφορά το προσωπικό, υπάρχουν και άλλες προτεραιότητες, όπως η προσέλκυση ερευνητών από ερευνητικά ιδρύματα, από τη βιομηχανία και το εξωτερικό, και μεγαλύτερη ευελιξία σε θέματα απασχόλησης του προσωπικού, π.χ. με νέες νομοθετικές ρυθμίσεις για τον περιορισμό του μόνιμου προσωπικού.

Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία): Υπάρχουν τέσσερις βασικοί στρατηγικοί στόχοι που αφορούν την αύξηση της συμμετοχής και την ίση πρόσβαση, τη μάθηση και διδασκαλία, την έρευνα και τη συνεισφορά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην οικονομία και την κοινωνία.

1.1. Στρατηγικές προτεραιότητες όσον αφορά τη χρηματοδότηση

Αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης

Το 2003, η συνολική δημόσια δαπάνη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ανερχόταν περίπου στο 1,14% του ΑΕγχΠ⁽¹⁾ στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ. Το ίδιο έτος, οι δημόσιες δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπερέβησαν το 2% του ΑΕγχΠ στη Δανία, τη Φινλανδία, τη Σουηδία και τη Νορβηγία.

Η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί εθνική στρατηγική προτεραιότητα ή αντικείμενο μεταρρύθμισης για πολλές κυβερνήσεις.

Από τις χώρες που έχουν σαφές σχέδιο να αυξήσουν συνολικά τη δημόσια χρηματοδότηση, το Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα) προβλέπει αύξηση 9% της δημόσιας χρηματοδότησης την περίοδο 2006 - 2009. Το 2007, η Αυστριακή Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση αύξησε κατά 11% τις δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με το 2006 και προβλέπεται περαιτέρω αύξηση το 2008. Η δημόσια χρηματοδότηση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται και στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως στην Αγγλία όπου αυξήθηκε σχεδόν κατά 5% το 2007 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στην Ιρλανδία, η δημόσια χρηματοδότηση το 2007 αυξήθηκε κατά 6% σε σχέση με το 2006. Στην Ισλανδία, η δημόσια δαπάνη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση θα ανέλθει στο 2% του ΑΕγχΠ μέχρι το 2010, έναντι 1,59% το 2005. Η κυβέρνηση της Λετονίας προτίθεται να αυξήσει τον αριθμό των επιδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών σε επιστήμες για τις οποίες υπάρχει μεγάλη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Στην Πορτογαλία, ο συνολικός προϋπολογισμός του Υπουργείου Επιστημών, Τεχνολογίας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αυξήθηκε, σύμφωνα με την κυβερνητική προτεραιότητα για την ενίσχυση της επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Παρομοίως, στη Γαλλία αυξάνεται η χρηματοδότηση της έρευνας στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στη Δανία και την Κύπρο, η δημόσια χρηματοδότηση για την έρευνα και ανάπτυξη εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 1% του ΑΕγχΠ έως το 2010.

⁽¹⁾ Σχετικά με τη μέση συνολική δαπάνη της ΕΕ για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και το ποσοστό δημόσιας χρηματοδότησης το 2003 σε σχέση με το ΑΕγχΠ βλ. διαγράμματα Γ3 και Γ4 της έκδοσης του Δικτύου Ευρυδίκη (2007): Αριθμοί - κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης – Έκδοση 2007.

Μεγαλύτερη αυτονομία των ιδρυμάτων σε θέματα δημοσιονομικής διαχείρισης

Στις περισσότερες χώρες παρατηρείται σαφής τάση άρσης των ρυθμίσεων και μεγαλύτερης αυτονομίας των ΙΤΕ να καθορίζουν τις εσωτερικές πολιτικές τους και, κυρίως, να διαχειρίζονται τους προϋπολογισμούς τους. Σε ορισμένες χώρες, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τα ΙΤΕ διέθεταν ανέκαθεν μεγάλη αυτονομία, και σε όρους δημοσιονομικής διαχείρισης. Για περισσότερο από 20 έτη, τα ολλανδικά πανεπιστήμια διαθέτουν σημαντική αυτονομία και τα ΙΤΕ της Ισλανδίας απέκτησαν πλήρη αυτονομία στη διαχείριση των δημοσιονομικών πόρων τους το 1997. Στις περισσότερες άλλες χώρες, τα ΙΤΕ μόλις πρόσφατα άρχισαν να λειτουργούν με μεγαλύτερη αυτονομία και να καθορίζουν τις δικές τους πολιτικές για τη διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων με βάση τις ειδικές λειτουργικές ανάγκες και τα σχέδια στρατηγικής ανάπτυξής τους. Η διαδικασία αυτή συνδέεται αναγκαστικά με διάφορους μηχανισμούς λογοδοσίας, όπως η υποβολή ετήσιων εκθέσεων (βλ. Κεφάλαιο 2) και η διενέργεια εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων (βλ. Κεφάλαιο 3).

Στο **Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα)**, τα δημόσια ΙΤΕ ήταν στο παρελθόν υπό αυστηρή ρύθμιση και έλεγχο του κράτους. Σήμερα, τα ΙΤΕ διαθέτουν μεγαλύτερη αυτονομία, ακόμη και για τη δημοσιονομική διαχείριση, γεγονός που τους επέτρεψε να αποκτήσουν πολύ περισσότερες αρμοδιότητες καθορισμού της εσωτερικής πολιτικής και να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη συμμετοχή του ακαδημαϊκού προσωπικού και των φοιτητών στη διακυβέρνηση των ιδρυμάτων.

Στην **Ελλάδα**, το κοινοβούλιο ψήφισε πρόσφατα ένα νέο νόμο που περιορίζει τον έλεγχο που ασκεί το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στη διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων από τα ΙΤΕ. Κάθε πανεπιστήμιο θα καταρτίζει τετραετές σχέδιο ακαδημαϊκής ανάπτυξης με το οποίο θα συνδέεται άμεσα η δημόσια χρηματοδότηση.

Στη **Γαλλία**, ο νέος νόμος του Αυγούστου του 2007 παρέχει στα πανεπιστήμια μεγαλύτερη δημοσιονομική και διαχειριστική αυτονομία. Μπορούν να αναλάβουν νέες αρμοδιότητες και εξουσία σε θέματα προϋπολογισμού (δημοσιονομική αυτονομία) και έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν πανεπιστημιακά ιδρύματα ή κοινοπραξίες με εταιρείες.

Στην **Ουγγαρία**, ο νόμος του 2005 για την τριτοβάθμια εκπαίδευση θεσπίζει νέους μηχανισμούς δημοσιονομικής διαχείρισης και κατανομής των πόρων, παρέχοντας πολύ μεγαλύτερη ελευθερία στα ΙΤΕ να διαχειρίζονται τους δικούς τους πόρους.

Στην **Πορτογαλία**, από την περίοδο 2007/08, σύμφωνα με το νέο καθεστώς των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο νόμος παρέχει στα δημόσια ΙΤΕ τη δυνατότητα να έχουν καθεστώς ιδρύματος, παρέχοντας τους μεγαλύτερη αυτονομία, ιδίως σε θέματα χρηματοδότησης.

Στις αρχές του 2007, μια ομάδα εργασίας διορισμένη από το Υπουργείο Παιδείας της **Φινλανδίας** υπέβαλε προτάσεις να αποδοθεί σε κάθε πανεπιστήμιο το καθεστώς ιδρύματος και να αυξηθεί η δημοσιονομική αυτονομία του.

Αν και στην **Νορβηγία** υπάρχει ισχυρή παράδοση ελέγχου των ΙΤΕ από το κράτος, η ποιοτική μεταρρύθμιση (2000-2001) έδωσε στα ΙΤΕ πολύ μεγαλύτερη αυτονομία όσον αφορά τη διαχείριση και την οργάνωση των δραστηριοτήτων τους. Ταυτόχρονα, οι κεντρικές αρχές ελέγχουν στενά τις επιδόσεις των ΙΤΕ.

Άμεση σύνδεση αποτελεσμάτων και χρηματοδότησης

Η κεντρική διοίκηση καταβάλλει όλο και μεγαλύτερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η βέλτιστη ισορροπία ανάμεσα στους χρηματοδοτικούς πόρους που επενδύονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και τις συνολικές επιδόσεις του τομέα. Δημιουργούνται μηχανισμοί χρηματοδότησης, έτσι ώστε η διάθεση των δημόσιων κεφαλαίων να συνδέεται με τις επιδόσεις. Η σύνδεση αυτή καθορίζεται συνήθως με τις διαπραγματεύσεις για τον προϋπολογισμό και τη σύναψη συμβάσεων μεταξύ των ΙΤΕ και του αρμόδιου υπουργείου ή του Συμβουλίου Χρηματοδότησης, ή με τη χρησιμοποίηση μαθηματικών τύπων χρηματοδότησης που περιλαμβάνουν δείκτες επιδόσεων (βλ. Κεφάλαιο 3).

Σε πολλές χώρες, αυτές οι πολιτικές έχουν ήδη καθιερωθεί προ πολλού (στην Εσθονία από το 2002, στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1986). Σε άλλες χώρες, οι σχετικές μεταρρυθμίσεις τέθηκαν πρόσφατα ή τίθενται τώρα σε εφαρμογή (Αυστρία από το 2007 και Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου το 2008). Το Κοινοβούλιο της Ισπανίας εξετάζει τροποποιήσεις του συστήματος χρηματοδότησης προς την ίδια κατεύθυνση, ενώ η Ρουμανία έχει εντάξει παρόμοια μέτρα πολιτικής στη μακροπρόθεσμη στρατηγική της για την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι κεντρικές διοικήσεις δίνουν αναγκαστικά μεγαλύτερη έμφαση στη χρησιμοποίηση ακριβέστερων και πιο σύνθετων μέσων παρακολούθησης και αναφοράς των επιδόσεων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στη **Γαλλία**, η θέσπιση του νέου νόμου για τα δημόσια οικονομικά το 2006 ενίσχυσε τη σύνδεση ανάμεσα στη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τις επιδόσεις που μετρούνται βάσει στόχων και δεικτών επίδοσης.

Στη **Φινλανδία**, στα τέλη της δεκαετίας του 1980 τέθηκε σε εφαρμογή σύστημα διαχείρισης βάσει αποτελεσμάτων και θεσπίστηκαν μηχανισμοί χρηματοδότησης των πανεπιστημίων βάσει των επιδόσεών τους. Η μεταρρύθμιση του συστήματος χρηματοδότησης, ωστόσο, τέθηκε σε εφαρμογή μόλις στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Με αυτό το σύστημα, οι στόχοι των ιδρυμάτων και οι πόροι που απαιτούνται για την επίτευξή τους καθορίζονται σε διαπραγματεύσεις μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και του κάθε ΙΤΕ.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η χρηματοδότηση για τη στήριξη των υποδομών έρευνας κατανέμεται επιλεκτικά, βάσει διαδικασίας περιοδικής αξιολόγησης της ποιότητας της έρευνας, της Research Assessment Exercise (RAE). Το σύστημα αυτό επινοήθηκε για να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί η ευρωστία και διεθνής ανταγωνιστικότητα της έρευνας των βρετανικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και για να προωθηθεί η υψηλή ποιότητα στα ιδρύματα που επιδεικνύουν αριστεία στην έρευνα και λαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτήσεων. Η RAE είναι στην ουσία μια διαδικασία αξιολόγησης από ισότιμους φορείς. Η επόμενη RAE επρόκειτο να πραγματοποιηθεί το 2008.

Από το 1990, τα **νορβηγικά** ΙΤΕ εφαρμόζουν σύστημα σχεδιασμού που έχει ως άξονα τις επιδόσεις και δίνει έμφαση στη διαχείριση βάσει στόχων και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Προτεραιότητα της κυβέρνησης είναι η περαιτέρω επεξεργασία των μηχανισμών χρηματοδότησης των ΙΤΕ με μεγαλύτερη έμφαση στην επιβράβευση των επιδόσεων και των αποτελεσμάτων με την ταυτόχρονη διασφάλιση των σημαντικών, αλλά ευάλωτων τομέων σπουδών και δραστηριοτήτων.

Προώθηση της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης

Οι περισσότερες χώρες εφαρμόζουν μια πολιτική που ενθαρρύνει τη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης. Η κεντρική διοίκηση ενθαρρύνει τα ΙΤΕ να αναζητούν νέες πηγές χρηματοδότησης, όπως οι επενδύσεις από ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι συμβάσεις έρευνας και άλλες εμπορικές δραστηριότητες, οι χορηγίες, τα δάνεια κλπ. (βλ. Κεφάλαιο 4).

Στις περισσότερες χώρες, τα δημόσια ΙΤΕ επιτρέπεται να εισπράττουν δίδακτρα και, σε ορισμένες περιπτώσεις, διαθέτουν σχετική αυτονομία καθορισμού του ποσού των διδάκτρων. Η πολιτική αυτή αποσκοπεί στην εξασφάλιση συμπληρωματικών κεφαλαίων και την επιβάρυνση των «χρηστών» υπηρεσιών

πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με μεγαλύτερο ποσοστό του δημοσιονομικού κόστους. Αυτή η νέα έμφαση στις φοιτητικές εισφορές συχνά συνοδεύεται με μέτρα που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ίσης πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, περιορίζοντας κυρίως την οικονομική επιβάρυνση των διδασκτρων σπουδών και διευρύνοντας τη συμμετοχή ομάδων με δυσκολία πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση⁽²⁾.

Η κυβέρνηση της **Λετονίας** πρότεινε στα ΙΤΕ να δημιουργήσουν ιδρύματα για τη χορήγηση ενισχύσεων στους φοιτητές από τις χορηγίες που λαμβάνουν και τους ίδιους πόρους τους.

Στην **Ουγγαρία**, από το ακαδημαϊκό έτος 2008/09 προβλέπεται τα δίδακτρα που καταβάλλουν οι φοιτητές των χρηματοδοτούμενων από το κράτος ιδρυμάτων να χρησιμοποιούνται εν μέρει για οικονομικές ενισχύσεις και υποτροφίες σπουδαστών και εν μέρει ως κεφάλαια για την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Θα απαλλάσσονται από την καταβολή διδασκτρων οι φοιτητές με άριστες επιδόσεις και οι φοιτητές σε μειονεκτική κοινωνική θέση.

Στην **Πορτογαλία**, η κυβέρνηση έχει θεσπίσει σύστημα εγγυήσεων φοιτητικών δανείων.

Στη **Σλοβενία**, εφαρμόζονται δίδακτρα για ορισμένα προγράμματα σπουδών επιπέδου Master, αλλά από το 2009, η κυβέρνηση θα καταργήσει όλα τα δίδακτρα για τα προγράμματα σπουδών επιπέδου ISCED 5.

Στη **Σλοβακία**, τουλάχιστον το 40% των εσόδων των ΙΤΕ από δίδακτρα πρέπει να διατίθενται για υποτροφίες.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Βόρεια Ιρλανδία)**, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα από το 2006/07 να εφαρμόζουν κλιμακούμενα δίδακτρα με ανώτατο ποσό 3.000£ ετησίως. Η επιβάρυνση αυτή, που αφορά μόνο τους ημεδαπούς φοιτητές πλήρους φοίτησης, εφόσον τα ΙΤΕ είχαν πάντοτε τη δυνατότητα να εισπράττουν δίδακτρα από μεταπτυχιακούς, μερικής φοίτησης και αλλοδαπούς φοιτητές, συνοδεύτηκε με μέτρα που αποσκοπούσαν στη διασφάλιση και την προώθηση της ίσης πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ιδίως για άτομα από οικογένειες χαμηλών εισοδημάτων και άλλες υποεκπροσωπούμενες κοινωνικές ομάδες.

Δημιουργία σχέσεων με την κοινωνία και κοινοπραξιών

Οι κυβερνήσεις ενθαρρύνουν τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των ΙΤΕ και με την κοινωνία συνολικά. Τα μέτρα σε αυτό τον τομέα έχουν στόχο να προβάλουν σε ένα ευρύτερο κοινό τα επιστημονικά επιτεύγματα και τις συνακόλουθες ευκαιρίες. Προτεραιότητα αποτελεί επίσης η σύνδεση της διδασκαλίας και της έρευνας με τις εθνικές οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες (όπως οι ειδικές περιφερειακές ανάγκες). Για το σκοπό αυτό, οι κεντρικές διοικήσεις προσπαθούν να απλουστεύσουν το κανονιστικό πλαίσιο για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και χρηματοδοτούν τα ΙΤΕ για να δημιουργήσουν εταιρικές σχέσεις διαφόρων τύπων (στοιχεία σχετικά με τα δημόσια κίνητρα ενθάρρυνσης των εταιρικών σχέσεων και με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, βλ. Κεφάλαιο 4).

Σύμφωνα με τους νόμους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση του Βελγίου (Γαλλόφωνη και Φλαμανδική Κοινότητα), των Κάτω Χωρών, της Φινλανδίας, της Σουηδίας και της Νορβηγίας, η συνεργασία με την κοινωνία είναι ένα από τα τρία βασικά καθήκοντα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παράλληλα με την εκπαιδευτική και ερευνητική δραστηριότητα. Ο δανικός νόμος για τα πανεπιστήμια αναφέρει ότι ένας από τους στόχους του πανεπιστημίου ως κεντρικού φορέα γνώσης και θεματοφύλακα του πολιτισμού είναι η συνεργασία με την κοινωνία. Είναι επίσημη πολιτική της Ισλανδίας τα πανεπιστήμια να συμμετέχουν ενεργά στη διάδοση των αποτελεσμάτων της ακαδημαϊκής εργασίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης στην κοινωνία.

Πολλές κυβερνήσεις προωθούν ειδικά και συγχρηματοδοτούν τη δημιουργία πολυμερών εταιρικών σχέσεων ή κοινοπραξιών ανάμεσα σε ΙΤΕ, ερευνητικά ιδρύματα, περιφερειακές αρχές ή/και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες για τις χρηματοδοτικές συνεισφορές των φοιτητών και τη δημόσια χρηματοδότηση, βλ. έκδοση του Δικτύου Ευρυδίκη (2007): Αριθμοί - κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – Έκδοση 2007.

Ακόμη, οι κεντρικές διοικήσεις διαφόρων χωρών (Εσθονίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Πορτογαλίας, Φινλανδίας και Σουηδίας) συνεχίζουν να χορηγούν ή θέσπισαν χρηματοδοτικά και άλλα κίνητρα για να αυξηθεί η περιφερειακή συνεργασία ανάμεσα στα ΙΤΕ, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

1.2. Στρατηγικές προτεραιότητες όσον αφορά το ακαδημαϊκό προσωπικό

Ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων

Στις ευρωπαϊκές χώρες, το ποσοστό των γυναικών στο ακαδημαϊκό προσωπικό είναι γενικά χαμηλό. Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται κυρίως στην ομάδα των μεγαλύτερων ηλικιών, η οποία συνήθως κατέχει τις υψηλότερες θέσεις του ακαδημαϊκού προσωπικού⁽³⁾.

Επειδή οι γυναίκες απέκτησαν πρόσβαση στις ακαδημαϊκές θέσεις εργασίας σχετικά πρόσφατα, τα ποσοστά τους είναι πολύ υψηλότερα σε ομάδες νεότερων ηλικιών και σε χαμηλότερες θέσεις. Διάφορες χώρες προσπαθούν να αντισταθμίσουν αυτή την ανισορροπία με μέτρα που προωθούν τη συμμετοχή των γυναικών στην εκπαιδευτική και ερευνητική δραστηριότητα.

Στο **Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα)**, το Ειδικό Ταμείο για την Έρευνα στα Πανεπιστήμια ενθαρρύνει την αλλαγή νοοτροπίας στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, παρέχοντας οικονομικά κίνητρα που συνδέονται με τον αριθμό των νεοπροσλαμβανόμενων γυναικών σε μόνιμες θέσεις εργασίας.

Στην **Αυστρία**, ο νόμος για τα πανεπιστήμια του 2002 ορίζει ότι όλα τα πανεπιστημιακά όργανα πρέπει να καταβάλλουν προσπάθειες για την ισόρροπη εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών στην απασχόληση σε όλους τους τομείς πανεπιστημιακών δραστηριοτήτων. Ειδικότερα, κάθε πανεπιστήμιο οφείλει να καταρτίσει και να θέσει σε εφαρμογή «σχέδιο προόδου των γυναικών» και να συμβάλει στην επίτευξη ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών στο προσωπικό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ακαδημαϊκές θέσεις και μη ακαδημαϊκές θέσεις εργασίας).

Στη **Σουηδία**, το ζήτημα της ισότητας των φύλων αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα. Κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να διαθέτει στρατηγικό πλαίσιο για την πρόσληψη περισσότερων γυναικών ακαδημαϊκών. Τα περισσότερα ιδρύματα διαθέτουν σχέδια ίσων ευκαιριών και υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου στην κυβέρνηση.

Στη **Νορβηγία**, το ζήτημα της ισότητας των φύλων στο ακαδημαϊκό προσωπικό θεωρείται κεντρικός στόχος πολιτικής. Όλα τα ΙΤΕ οφείλουν να καταρτίζουν σχέδια δράσης για την ίση εκπροσώπηση των φύλων και να λαμβάνουν μέτρα για την πρόσληψη γυναικείου ακαδημαϊκού προσωπικού. Η Επιτροπή «οι γυναίκες στην έρευνα» διορίστηκε από τον Υπουργό για πρώτη φορά την περίοδο 2004-2007 και η ηγεσία της ανανεώθηκε για άλλη μία τριετία το 2007. Αποστολή της επιτροπής είναι να στηρίζει την εργασία για την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα και να προτείνει πρωτοβουλίες και μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται γι' αυτό το σκοπό. Η Επιτροπή πρέπει επίσης να συμβάλει στο να γίνει κατανοητό το πρόβλημα της ελλιπούς εκπροσώπησης των γυναικών στον ακαδημαϊκό χώρο. Το Φεβρουάριο του 2007, η εν λόγω επιτροπή υπέβαλε έκθεση στο υπουργείο και μελετώνται οι προτάσεις της.

⁽³⁾ Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με την κατανομή του ακαδημαϊκού προσωπικού ανά ηλικία και φύλο, βλ. διάγραμμα Γ13 της μελέτης του Δικτύου Ευρυδίκη (2007): Αριθμοί – κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – Έκδοση 2007.

Ισορροπη εκπροσώπηση των ομάδων ηλικιών

Από τα στατιστικά στοιχεία συνάγεται ότι τα περισσότερα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού ανήκουν στις ομάδες των μεγαλύτερων ηλικιών παρά στις ομάδες νεότερων ηλικιών⁽⁴⁾. Το πολύ υψηλό ποσοστό ατόμων της ομάδας μεγαλύτερων ηλικιών στο ακαδημαϊκό προσωπικό ενδέχεται να αποτελεί την αιτία έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού σε ορισμένους επιστημονικούς κλάδους, λόγω μαζικών συνταξιοδοτήσεων σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, οι πανεπιστημιακοί μεγαλύτερης ηλικίας κοστίζουν περισσότερο: είναι αρχαιότεροι, κατέχουν υψηλότερες θέσεις εργασίας, λαμβάνουν μεγαλύτερους μισθούς και, κατά συνέπεια, αντιπροσωπεύουν υψηλότερο κόστος εργασίας.

Στο **Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα)**, η αυτονομία των ιδρυμάτων όσον αφορά την πολιτική προσωπικού είναι περιορισμένη. Επειδή οι μεγαλύτερης ηλικίας ακαδημαϊκοί είναι μόνιμοι, οι ευκαιρίες απασχόλησης για τους νεότερους ακαδημαϊκούς είναι περιορισμένες. Λόγω της γήρανσης του ακαδημαϊκού προσωπικού, πολλοί θα συνταξιοδοτηθούν κατά τα επόμενα έτη. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή είναι αργή. Για το λόγο αυτό, παρέχεται στα ΙΤΕ η δυνατότητα να προσφέρουν δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης στα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού μεγαλύτερης ηλικίας (σε ηλικία 60 αντί των 65 ετών). Στο μεταξύ, η αύξηση των εξωτερικών πόρων για τη χρηματοδότηση της έρευνας στα πανεπιστήμια επιτρέπει την πρόσληψη περισσότερων νέων ερευνητών. Οι αμοιβές του προσωπικού μεγαλύτερης ηλικίας συγκαταλέγονται στα λειτουργικά έξοδα και επομένως ο αριθμός τους δεν δύναται να υπερβαίνει εκείνον που αντιστοιχεί στο προσωπικό νεότερης ηλικίας. Για να έχουν τα πανεπιστήμια σχετική ελευθερία κινήσεων, η κυβέρνηση έχει θεσπίσει διατάξεις που επιτρέπουν να διδάσκουν νέοι στην ηλικία κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Επιπλέον, η πρόσθετη αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης θα συμβάλει στην αύξηση του αριθμού των μόνιμων θέσεων εργασίας.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, παρατηρείται βελτίωση του βαθμού ειδίκευσης και της διάρθρωσης ηλικιών των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού χάρη στη δυνατότητα που προσφέρεται στα ΙΤΕ να καθορίζουν τη δική τους μισθολογική πολιτική, η οποία θα εξακολουθήσει να υπόκειται στην εποπτεία του υπουργείου. Το υπουργείο προτίθεται να προωθήσει τη θέσπιση και εφαρμογή προγραμμάτων συνεχούς κατάρτισης και εκπαίδευσης του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού με τη βοήθεια προγραμμάτων επαγγελματικής επιμόρφωσης, ιδίως για το προσωπικό νεότερης ηλικίας.

Στην **Ιταλία** αναπτύσσεται διάλογος για το ζήτημα της πρόσληψης εκπαιδευτικών νεότερων ηλικιών, λόγω της προχωρημένης ηλικίας πολλών ακαδημαϊκών και του αναμενόμενου κύματος συνταξιοδοτήσεων κατά τα επόμενα έτη (περίπου το 40% των τακτικών καθηγητών).

Η γήρανση του προσωπικού αποτελεί πρόβλημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στη **Φινλανδία**. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του γενικού συστήματος συνταξιοδότησης, έχουν θεσπιστεί πιο ευέλικτες διατάξεις σχετικά με την ηλικία συνταξιοδότησης στα ΙΤΕ και οικονομικά κίνητρα που ενθαρρύνουν τους ακαδημαϊκούς μεγαλύτερης ηλικίας να αναβάλουν το χρόνο συνταξιοδότησής τους.

⁽⁴⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατανομή του ακαδημαϊκού προσωπικού ανά ηλικία και φύλο, βλ. διάγραμμα Γ13 της μελέτης του Δικτύου Ευρυδίκη (2007): Αριθμοί – κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – Έκδοση 2007.

Μεγαλύτερη θεσμική αυτονομία διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού

Όπως συμβαίνει και με τα δημοσιονομικά θέματα, την τελευταία δεκαετία τα ΙΤΕ απέκτησαν μεγαλύτερη αυτονομία διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού τους. Σε όλο και περισσότερες χώρες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν μεγαλύτερη αρμοδιότητα να διαχειρίζονται τα ζητήματα επιλογής, πρόσληψης, συμβάσεων εργασίας και σταδιοδρομίας του ακαδημαϊκού προσωπικού.

Σε ορισμένες χώρες, αυτά τα μέτρα ελάφρυνσης των ρυθμίσεων μπορεί να συνδέονται άμεσα με τη μεταβολή των συνθηκών απασχόλησης και με μια περισσότερο ευέλικτη προσέγγιση της απασχόλησης στον ακαδημαϊκό κλάδο. Γενικά, μειώνονται οι θέσεις των μόνιμων δημόσιων υπαλλήλων και αυξάνονται οι θέσεις με σύμβαση εργασίας (στοιχεία για τα ζητήματα των προσλήψεων και των συμβάσεων εργασίας βλ. Κεφάλαιο 5). Όπως και στην περίπτωση της μεγαλύτερης αυτονομίας διαχείρισης των χρηματοδοτικών πόρων, οι διαδικασίες αυτές συνδέονται κατά κανόνα με περισσότερες και αυστηρότερες διαδικασίες λογοδοσίας.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, τα ΙΤΕ διαθέτουν διευρυμένες αρμοδιότητες διαχείρισης του προσωπικού τους. Μπορούν να καθορίζουν χωρίς κανένα κανονιστικό περιορισμό τον αριθμό των θέσεων εργασίας ακαδημαϊκού προσωπικού σε όλες τις βαθμίδες. Ο όγκος εργασίας όσον αφορά τα καθήκοντα διδασκαλίας του ακαδημαϊκού προσωπικού δεν καθορίζεται από τη νομοθεσία, με αποτέλεσμα να υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις σχολές, ή ακόμη και ανάμεσα στα διάφορα τμήματα. Εφόσον οι όροι των συμβάσεων εργασίας δεν καθορίζονται ρητά από το νόμο, κάθε ΙΤΕ δύναται να αποφασίζει αν η σύμβαση εργασίας του διδακτικού προσωπικού θα είναι αορίστου ή ορισμένου χρόνου.

Ένα στοιχείο της κυβερνητικής στρατηγικής της **Δανίας** στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας είναι να παρέχει στα πανεπιστήμια μεγαλύτερη αυτονομία για να προσελκύουν ταλαντούχους ερευνητές εφαρμόζοντας ευέλικτη μισθολογική πολιτική. Ακόμη, τα πανεπιστήμια πρέπει να διαθέτουν μεγαλύτερη αυτονομία να δημιουργούν έδρες διδασκαλίας και να εφαρμόζουν περισσότερο ελαστικές διαδικασίες διορισμού του διοικητικού προσωπικού.

Στη **Γαλλία**, ένας νέος νόμος του Αυγούστου 2007 παρέχει στα πανεπιστήμια αυτονομία όσον αφορά τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού.

Στην **Ουγγαρία**, ο νόμος του 2005 για την τριτοβάθμια εκπαίδευση έδωσε περισσότερα δικαιώματα και αυτονομία στα ΙΤΕ σε όρους διακυβέρνησης. Κατά συνέπεια, αν και οι διατάξεις και η στρατηγική πολιτική για το ακαδημαϊκό προσωπικό ορίζονται με διάφορες νομοθετικές πράξεις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να θεσπίζουν και συμπληρωματικούς δικούς τους κανόνες. Επιπλέον, η θεσμική αυτονομία περιλαμβάνει το δικαίωμα των ΙΤΕ να καθορίζουν τη δική τους οργανωτική δομή, να αποφασίζουν για θέματα που αφορούν την απασχόληση, να επιλέγουν ελεύθερα το προσωπικό και να ορίζουν τα καθήκοντά του βάσει των αναγκών του κάθε ιδρύματος και των προσδοκιών που σχετίζονται με τις επιδόσεις και την ποιότητα της εργασίας.

Στη **Ρουμανία**, οι τρέχουσες τάσεις διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνδέονται με την αύξηση της αυτονομίας των ΙΤΕ να καθορίζουν τους δικούς τους κανόνες διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού (προσλήψεις, αξιολόγηση, προαγωγές).

Η θέσπιση κριτηρίων επιδόσεων

Σήμερα, η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη δίνει όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα στις επιδόσεις, γεγονός που επηρεάζει το ακαδημαϊκό προσωπικό, εφόσον συνεπάγεται τη θέσπιση κριτηρίων επιδόσεων. Με αυτό τον τρόπο επιβραβεύονται οι εξαιρετικές επιδόσεις της έρευνας/διδασκαλίας με ειδικές αμοιβές ή κίνητρα ή μέσω ενός συστήματος αμοιβής βάσει επιδόσεων. Τα κριτήρια αυτά μπορεί επίσης να έχουν ιδιαίτερη σημασία για την πρόσληψη του προσωπικού.

Αρκετές χώρες, εφαρμόζουν από καιρό παρόμοια κριτήρια επιδόσεων.

Στην **Ισλανδία**, τα ΙΤΕ εφαρμόζουν εδώ και πολλές δεκαετίες ένα επίσημο σύστημα αμοιβής και κινήτρων που βασίζεται στις επιδόσεις. Οι σχετικοί κανόνες έχουν στόχο να αξιολογούν τη συμβολή των ερευνητών και την επιρροή που ασκούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Κατά συνέπεια, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα λαμβάνουν υπόψη τα δημοσιευμένα άρθρα των ερευνητών σε διεθνώς αναγνωρισμένα περιοδικά και σε έντυπα της Ισλανδίας που αξιολογούνται από ισότιμους φορείς, καθώς και τον αριθμό των συγγραμμάτων που έχει εκδώσει ο κάθε ερευνητής ή τον αριθμό των παραπομπών σε έργα του.

Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στις Κάτω Χώρες και τη Σουηδία.

Σε άλλες χώρες, η θέσπιση κριτηρίων επίδοσης για το ακαδημαϊκό προσωπικό αποτελεί μια απολύτως νέα έννοια που προκαλεί έντονες συζητήσεις.

Η στρατηγική της κυβέρνησης της **Δανίας** δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην ποιότητα της διδασκαλίας και στα παιδαγωγικά προσόντα των εκπαιδευτικών. Η ποιοτική διδασκαλία πρέπει να ανταμείβεται με πρόσθετη αμοιβή, όπως και η ποιοτική έρευνα.

Όλα σχεδόν τα τεχνολογικά ιδρύματα της **Ιρλανδίας** εφαρμόζουν σήμερα συστήματα διαχείρισης των επιδόσεων βάσει συμφωνίας ανάμεσα στις διοικήσεις, το προσωπικό και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των πανεπιστημίων. Τα συστήματα αυτά ρυθμίζονται και με εθνικές συμφωνίες όπως η συμφωνία κοινωνικής εταιρικής σχέσης «Towards 2016» για τους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας.

Στην **Ιταλία**, οι διαδοχικές κυβερνήσεις της περιόδου 1996 έως 2006 επιδίωκαν τη μεταρρύθμιση του νομικού καθεστώτος του ακαδημαϊκού προσωπικού. Η σημερινή κυβέρνηση προτίθεται να συνεχίσει τη μεταρρύθμιση και εκτιμάται ότι η νέα νομοθεσία θα εστιαστεί στη σύσταση ενός εθνικού οργανισμού αξιολόγησης και σε άλλα ζητήματα. Ο οργανισμός αυτός θα αξιολογεί τις επιδόσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού σε σχέση με την επαγγελματική εξέλιξη, με στόχο να δημιουργηθεί ένα σύστημα οικονομικών κινήτρων με βάση τις επιδόσεις.

Στην **Αυστρία**, οι συμφωνίες επιδόσεων εντάσσονται στη στρατηγική πολιτική για το ακαδημαϊκό προσωπικό. Ειδικότερα, περιλαμβάνουν στοιχεία για τα κίνητρα και τα μέτρα ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων των πανεπιστημίων και για το ύψος της συνεισφοράς των άλλων μελών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Στη **Ρουμανία**, έχουν θεσπιστεί κριτήρια επιδόσεων για την αξιολόγηση του ακαδημαϊκού προσωπικού. Τα πανεπιστήμια πρέπει να προσφέρουν καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης στο ακαδημαϊκό προσωπικό τους και να βελτιώσουν τις διαδικασίες πρόσληψης στις θέσεις διδασκαλίας υψηλού επιπέδου μέσα από νέες διαδικασίες διαγωνισμών και μεγαλύτερη διαφάνεια.

Στη **Φινλανδία**, το σύστημα αμοιβών βάσει επιδόσεων που τέθηκε σε εφαρμογή το 2006 αποτελεί αντικείμενο εκτενούς διαλόγου. Τίθεται το ζήτημα της αντίφασης ανάμεσα στις παραδοσιακές ακαδημαϊκές αξίες και σε μια διαχείριση περισσότερο επιχειρηματικού τύπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΟΜΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αυτό το κεφάλαιο εστιάζεται στους κανόνες και τους μηχανισμούς που διέπουν τις δραστηριότητες και τον προγραμματισμό των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΤΕ). Η δομή της διακυβέρνησης ενός ιδρύματος απεικονίζει τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (εκτελεστικός διευθυντής του ιδρύματος, προσωπικό, φοιτητές, γονείς, κυβερνήσεις, εξωτερικοί φορείς κλπ.): ποιος είναι υπόλογος σε ποιον, με ποιο τρόπο λογοδοτεί και για ποιο πράγμα. Σε ένα περιβάλλον γρήγορων κοινωνικών αλλαγών και στο πλαίσιο των σχέσεων της κοινωνίας με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν ανταποκριθεί με διάφορους τρόπους στη γενικευμένη ανάγκη επανεξέτασης και ανασχεδιασμού των δομών διακυβέρνησης των ΙΤΕ. Ως αυτόνομες οντότητες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναλαμβάνουν πολλές από τις ευθύνες διακυβέρνησης που στο παρελθόν ανήκαν στις κυβερνήσεις. Τα ΙΤΕ εξακολουθούν, ωστόσο, να υπόκεινται στις ρυθμίσεις της κυβέρνησης ή κυβερνητικών οργανισμών. Ακόμη, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα υπόκεινται πλέον σε νέους κανόνες λογοδοσίας: οφείλουν να αποδεικνύουν ότι ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στις ανάγκες της κοινωνίας και ότι χρησιμοποιούν υπεύθυνα τα δημόσια κεφάλαια που λαμβάνουν· τέλος, πρέπει να τηρούν άριστες προδιαγραφές στους τομείς της διδασκαλίας και της έρευνας, που άλλωστε αποτελούν και τη βασική αποστολή τους. Η μεγαλύτερη αυτονομία και η υποχρέωση λογοδοσίας έχουν επιφέρει πολλές αλλαγές που σηματοδοτούν την απομάκρυνση από τους παραδοσιακούς τρόπους ακαδημαϊκής αυτοδιοίκησης από μια κλειστή κοινωνία ακαδημαϊκών και τη μετάβαση σε νέα πρότυπα διακυβέρνησης με την ανακατανομή αρμοδιοτήτων, τη λογοδοσία και τον επιμερισμό των εξουσιών λήψης αποφάσεων ανάμεσα σε εξωτερικούς και εσωτερικούς φορείς. Υπάρχουν διάφοροι βασικοί μηχανισμοί ⁽¹⁾ συντονισμού ή ελέγχου αυτών των νέων δομών διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως:

- **Εξωτερική ρύθμιση:** αναφέρεται στην εξουσία της κεντρικής ή της περιφερειακής διοίκησης να καθορίζει τους κανόνες λειτουργίας των ΙΤΕ.
- **Εξωτερική καθοδήγηση:** αναφέρεται στην εποπτική εξουσία και το συντονισμό από εξωτερικούς φορείς με την ιδιότητα μελών των οργάνων διοίκησης των πανεπιστημίων (διοικητικά συμβούλια ή συμβούλια διαχειριστών) στα οποία οι αρμόδιες κυβερνητικές αρχές (π.χ. υπουργείο) έχουν αναθέσει ορισμένες αρμοδιότητες.
- **Διαχειριστική αυτοδιοίκηση:** αναφέρεται στις εξουσίες που διαθέτουν οι αρμόδιοι φορείς διοίκησης και διαχείρισης του ιδρύματος (πρύτανης/πρόεδρος, κοσμητορες) οι οποίοι καθορίζουν στόχους και λαμβάνουν αποφάσεις όσον αφορά τη στρατηγική, τη συμπεριφορά και τις δραστηριότητες του ιδρύματος.
- **Ακαδημαϊκή αυτοδιοίκηση:** αναφέρεται στη διακυβέρνηση βάσει συναίνεσης στο εσωτερικό και μεταξύ των ακαδημαϊκών κοινοτήτων ενός ΙΤΕ.

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τις δομές και το εύρος των εξωτερικών ρυθμίσεων και της καθοδήγησης, της ακαδημαϊκής και διαχειριστικής αυτοδιοίκησης των ΙΤΕ στην Ευρώπη. Τα όργανα διακυβέρνησης σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας και σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων παρουσιάζονται με βάση τις αρμοδιότητές τους, τις εξουσίες λήψης αποφάσεων και τα ζητήματα για τα οποία οφείλουν να λογοδοτούν. Ειδικότερα, το κεφάλαιο αυτό προσπαθεί να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα όσον αφορά τις δομές διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη:

- Ποιοι είναι οι βασικοί φορείς/τα κύρια όργανα διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο; Ποιες είναι οι κύριες αρμοδιότητές τους;
- Ποιοι είναι οι φορείς/τα όργανα που συμμετέχουν στη διακυβέρνηση σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος; Ποιες είναι οι κύριες αρμοδιότητές τους;

(¹) Οι έννοιες αυτές διατυπώθηκαν από ερευνητές σε διάφορες μελέτες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για συνοπτική παρουσίαση των μηχανισμών διακυβέρνησης βλ. Fried, J. (2006) Higher Education governance in Europe; autonomy, ownership and accountability – A review of the literature.

- Ποιες είναι οι διαδικασίες λογοδοσίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ΙΤΕ, των κυβερνητικών οργανισμών, των εξωτερικών φορέων, των εσωτερικών φορέων διακυβέρνησης και του κοινού;

2.1. Εξωτερική διακυβέρνηση

Εθνικά και διεθνή όργανα

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, τη συνολική ευθύνη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει το αρμόδιο υπουργείο, δηλαδή μια κυβερνητική υπηρεσία που διοικείται από ένα υπουργό. Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, η υπηρεσία αυτή έχει τον τίτλο «department» (τμήμα) αντί «ministry» (υπουργείο). Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, η εθνική/ περιφερειακή ανώτατη αρχή που είναι υπεύθυνη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση προσδιορίζεται με τον όρο «υπουργείο»⁽²⁾.

Στη Δανία, οι ευθύνες για τους διάφορους τύπους ΙΤΕ κατανέμονται σε τρία διαφορετικά υπουργεία. Στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν συσταθεί ανεξάρτητα όργανα για την κατανομή και τον έλεγχο της χρήσης των δημόσιων κεφαλαίων μεταξύ των ΙΤΕ και των δημόσιων αρχών, ώστε να διασφαλίζεται η απουσία άμεσου πολιτικού ελέγχου.

Γενικά, το υπουργείο επιβλέπει τη συμμόρφωσή των ΙΤΕ με το νόμο, τις υπουργικές ρυθμίσεις και το νομικό καθεστώς τους. Το υπουργείο είναι υπεύθυνο να χαράζει τις πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στις οποίες εντάσσονται τα στρατηγικά και αναπτυξιακά σχέδια που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Σε αρκετές χώρες, το υπουργείο είναι επίσης αρμόδιο να καθορίζει τις εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες ή ένα επίσημο στρατηγικό ή αναπτυξιακό σχέδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (βλ. Κεφάλαιο 1). Ακόμη, σε ορισμένες χώρες, το υπουργείο ενδέχεται να διορίσει ως μέλη των οργάνων διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (βλ. τμήμα 2.2) εξωτερικούς φορείς.

Οι εθνικοί φορείς διασφάλισης της ποιότητας αποτελούν σημαντική συνιστώσα εξωτερικής διακυβέρνησης των ΙΤΕ. Οι φορείς αυτοί είναι συνήθως υπεύθυνοι να καθορίζουν ποιοτικά πρότυπα, να διενεργούν αξιολογήσεις και να χαράζουν και να εφαρμόζουν πολιτικές και προδιαγραφές για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων⁽³⁾.

Το υπουργείο υποστηρίζεται συνήθως από συμβουλευτικό όργανο που συστήνεται σε εθνικό επίπεδο, το οποίο αποκαλείται Συμβούλιο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Συμβουλευτικό Συμβούλιο, Συμβούλιο Έρευνας ή με κάποια παρεμφερή ονομασία. Τα όργανα αυτά παρέχουν συνήθως συμβουλές στο υπουργείο σε θέματα πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τις επιστήμες και τις τέχνες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούν επίσης να παρακολουθούν και να αναλύουν τις ευρωπαϊκές ή τις διεθνείς τάσεις που θα αποτελέσουν το πλαίσιο των συστάσεών τους. Σε αυτά τα όργανα μπορούν να συμμετέχουν οι διευθυντές των ΙΤΕ και εκπρόσωποι άλλων ομοσπονδιακών/ περιφερειακών υπουργείων, συνδικαλιστικών ενώσεων, πολιτικών κομμάτων, τοπικών/περιφερειακών διοικήσεων, ΙΤΕ και φοιτητών.

Σε κάθε χώρα έχει επίσης συσταθεί ένα πανεθνικό όργανο που αποτελείται από τους εκτελεστικούς διευθυντές όλων των δημόσιων ή επιδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών πανεπιστημίων. Το όργανο αυτό ονομάζεται συνήθως «Διάσκεψη ή Συμβούλιο Πρυτάνεων». Στις Κάτω Χώρες και τη Νορβηγία ονομάζεται Ένωση Πανεπιστημίων ή Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αντίστοιχα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα αντίστοιχα όργανα ονομάζονται Universities UK και GuildHE. Στη Γαλλία, τη Λιθουανία, τις Κάτω Χώρες και την Αυστρία, υπάρχει ένα ισοδύναμο όργανο στο οποίο συμμετέχουν οι διευθυντές των επαγγελματικών/τεχνικών ΙΤΕ. Τα όργανα αυτά υποβάλλουν προτάσεις στο υπουργείο για την ανάπτυξη του

⁽²⁾ Λεπτομερή στοιχεία όσον αφορά τα υπουργεία και τους άλλους φορείς εξωτερικής διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, βλ. Eurydice (2007) Decision-making, Advisory, Operational and Regulatory Bodies in Higher Education, 2007. European Glossary on Education, volume 5.

⁽³⁾ Για πληροφορίες σχετικά με τους φορείς διασφάλισης της ποιότητας βλ. έκδοση του Δικτύου Ευρυδική (2007) Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη– 2006/07. Εθνικές τάσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας.

τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και υποβάλλουν προτάσεις ή διατυπώνουν γνώμες για τα νομοσχέδια και άλλες ρυθμιστικές πράξεις που αφορούν τον τομέα.

Το υπουργείο χρησιμοποιεί επίσης τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και την πραγματογνωμοσύνη και άλλων φορέων, όπως τα συνδικαλιστικά όργανα και οι ενώσεις φοιτητών, τα συμβούλια διοίκησης, καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και οικονομικών σχολών και οι ενώσεις ερευνητών, φοιτητών διδακτορικών σπουδών και συνδικαλιστικές ενώσεις.

Εκτός από τις οργανώσεις σε ευρωπαϊκή κλίμακα (όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων – ΕΕΠ), και διάφορες άλλες διεθνείς διασκέψεις πρυτάνεων επηρεάζουν τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε μια συγκεκριμένη ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Αυτά τα διεθνή όργανα προωθούν τη συνεργασία ανάμεσα στους φορείς που χαράζουν την πολιτική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τους θεσμικούς φορείς σε διάφορες χώρες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε διαφορετικές ηπείρους. Επιπλέον, συμβάλλουν στην καθιέρωση κοινών μεθόδων και πολιτικών διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν. Διεθνή/περιφερειακά όργανα που επηρεάζουν τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε επίπεδο ιδρυμάτων είναι:

Agence universitaire de la Francophonie (Πανεπιστημιακός Οργανισμός Γαλλοφωνίας) (περιλαμβάνει δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Αλβανία, τη Βουλγαρία, τη Γαλλία, τη Γεωργία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, την Ισπανία και την Τουρκία καθώς και στην Αφρική, τη Βόρεια και Νότια Αμερική και την Ασία) – <http://www.auf.org>

Ένωση Πανεπιστημίων της περιοχής των Καρπαθίων (Σλοβακία, Πολωνία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Ρουμανία και Σερβία) – <http://acru.tuke.sk/>

Διάσκεψη των Πρυτάνεων της περιοχής του Δουνάβειου (Αυστρία, Γερμανία, Ουγγαρία, Βοσνία - Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ουκρανία) – <http://drc.uni-mb.si>

Δίκτυο Πανεπιστημίων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών (Αλβανία, Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο) – <http://www.ulb.ac.be/unica/>

Η Διάσκεψη Πρυτάνεων Πανεπιστημίων της Περιοχής των Άλπεων – Αδριατικής (Αυστρία, Κροατία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ιταλία και Σλοβενία) – <http://www.alpeadria.org/>

Εξωτερικές ρυθμίσεις των δομών διακυβέρνησης των ΙΤΕ

Οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών όλης της Ευρώπης έχουν παραχωρήσει αυτονομία στα ΙΤΕ (οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισλανδία διαθέτουν την πλέον μακρόχρονη παράδοση αυτονομίας των ΙΤΕ σε σχέση με άλλες χώρες). παρόλα αυτά, οι δομές διακυβέρνησης των ΙΤΕ υπόκεινται σε εθνικές ή περιφερειακές κανονιστικές ρυθμίσεις (στο Βέλγιο, τη Γερμανία και την Ισπανία, οι νομοθετικές εξουσίες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση έχουν μεταβιβαστεί στις αυτόνομες κοινότητες ή τα ομόσπονδα κράτη). Στις περισσότερες χώρες, οι επίσημες ρυθμίσεις καθορίζουν τα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης των ιδρυμάτων και τις αντίστοιχες αρμοδιότητες και ευθύνες κάθε οργάνου. Αυτές οι επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις συμπληρώνονται συνήθως με ειδικές διατάξεις στην ιδρυτική πράξη ή το καταστατικό του κάθε ιδρύματος, οι οποίες τις περισσότερες φορές ορίζουν και τις διαδικασίες διορισμού των μελών των οργάνων διακυβέρνησης των ιδρυμάτων.

Στην Αυστρία, η εθνική νομοθεσία για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ρυθμίζει και τις διαδικασίες διορισμού των οργάνων διακυβέρνησης. Στην Πορτογαλία, τα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης διέπονται από τη νέα νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ την περίοδο 2007/08 και ορίζονται κατά κύριο λόγο από την εθνική νομοθεσία και κατά δεύτερο λόγο από τα καταστατικά των ιδρυμάτων.

Στην **Ελλάδα**, μετά από διαβούλευση με την ακαδημαϊκή κοινότητα, καταρτίστηκε ένα νέο κανονιστικό πλαίσιο (ο «Νόμος-Πλαίσιο» του 2007) που ορίζει τον τρόπο λειτουργίας των ΙΤΕ. Αυτός ο νόμος παρέχει στα πανεπιστήμια μεγάλη αυτονομία σε θέματα διοικητικής και οικονομικής διακυβέρνησης καθώς και σε ειδικότερα ζητήματα που αφορούν τις γενικές λειτουργίες, τις διαδικασίες που συνδέονται με την υποχρέωση των πανεπιστημίων να διατηρήσουν ένα επίπεδο διαφάνειας και δημοσιότητας των δραστηριοτήτων τους, τη διάρκεια σπουδών, τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου χρηματοδοτικής στήριξης των φοιτητών κλπ.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, τα ΙΤΕ είναι ιδιωτικοί, χρηματοδοτούμενοι από το κράτος οργανισμοί με διαφορετικό υπόβαθρο και παραδόσεις που πηγάζουν από τις διαφορετικές ιδρυτικές πράξεις τους. Μπορούν, ωστόσο, να χωριστούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Οι εξουσίες των οργάνων διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που έχουν καθεστώς πανεπιστημίου βάσει νόμου που ψηφίστηκε το 1992 ορίζονται και περιορίζονται από τη νομοθεσία καθώς και από το καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό τα οποία συντάσσονται από το κάθε πανεπιστήμιο και εγκρίνονται από το ειδικό Συμβούλιο του Στέμματος (Privy Council). Αντίθετα, οι δομές διακυβέρνησης των πανεπιστημίων που υπήρχαν πριν το 1992 καθορίζονται από τις νομικές πράξεις του κάθε πανεπιστημίου (ιδρυτικός νόμος ή καταστατικός χάρτης) και, ως εκ τούτου, παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές. Η έκθεση Lambert του 2003 για τη συνεργασία ανάμεσα σε επιχειρήσεις και σε πανεπιστήμια διαπίστωσε ότι ορισμένες από αυτές τις διαφορές, ιδίως όσον αφορά τις διαχειριστικές δομές, άρχισαν να μειώνονται: «Η διαχείριση των παλαιότερων πανεπιστημίων γινόταν, για ιστορικούς λόγους, από τις κοινότητες των ακαδημαϊκών. Ο τρόπος διαχείρισης και διακυβέρνησής τους ήταν συμμετοχικός: οι σύγκλητοι και τα συμβούλια των σχολών είχαν ευρεία σύνθεση και συντηρητικό χαρακτήρα. Την τελευταία δεκαετία, υπήρξε σταδιακή μετάβαση προς ένα μοντέλο περισσότερο εκτελεστικής διαχείρισης που χαρακτηρίζει και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία ιδρύθηκαν μετά το 1992 Πολλά πανεπιστήμια δημιουργούν ισχυρές εκτελεστικές δομές που αντικαθιστούν «τη διαχείριση από τα συλλογικά όργανα».

Η περαιτέρω μεταρρύθμιση των δομών διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί αντικείμενο διαλόγου σε αρκετές χώρες.

Το 2006, η κυβέρνηση της **Λιθουανίας** ενέκρινε σχέδιο ανάπτυξης του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την περίοδο 2006-2010, το οποίο προβλέπει ουσιαστικές αλλαγές της εξωτερικής και εσωτερικής διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για την εφαρμογή του σχεδίου απαιτούνται τροποποιήσεις του νόμου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και του νόμου για την έρευνα και την τριτοβάθμια εκπαίδευση που αποτελούν αντικείμενο έντονων συζητήσεων σε ακαδημαϊκό και πολιτικό επίπεδο.

Στη **Φινλανδία**, η διαρθρωτική μεταρρύθμιση είναι ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα που συζητούνται στους κύκλους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συνδέεται στενά με το εθνικό πρόγραμμα παραγωγικότητας που εφαρμόστηκε από το Νοέμβριο του 2003 έως το Δεκέμβριο του 2007 και κάλυπτε ολόκληρο το δημόσιο τομέα. Στόχος του προγράμματος ήταν η βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών και επηρέασε άμεσα τις πολιτικές για το προσωπικό και τις οργανωτικές δομές των πανεπιστημίων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ορισμένες διοικητικές υπηρεσίες μεταφέρθηκαν σε «κέντρα υπηρεσιών» τα οποία δημιουργήθηκαν από συνεργαζόμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα και καθορίστηκαν εναλλακτικά μοντέλα παραγωγής στο πλαίσιο διαβουλεύσεων σε περιφερειακή κλίμακα.

Εξωτερικές ρυθμίσεις για το στρατηγικό σχεδιασμό των ιδρυμάτων

Ως αυτόνομες οντότητες, τα ΙΤΕ έχουν την κύρια ευθύνη για την ανάπτυξη, τις δραστηριότητες και τους στόχους τους. Σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα ιδρύματα οφείλουν να αποδείξουν ότι ανταποκρίνονται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της κοινωνίας. Επιπλέον, αυξάνεται και ο ανταγωνισμός για την προσέλκυση φοιτητών. Το στρατηγικό σχέδιο αποτελεί καθοριστικό μέσο για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του ιδρύματος καθώς και για τον καθορισμό των κατευθύνσεων και των προτεραιοτήτων του.

Κατά κανόνα, το στρατηγικό σχέδιο σκιαγραφεί το όραμα και τον προσανατολισμό του ιδρύματος. Καθορίζει τους επιδιωκόμενους στόχους, τους τρόπους υλοποίησης και τις προβλεπόμενες ειδικές διαδικασίες

αξιολόγησης για κάθε φάση του αναπτυξιακού κύκλου. Το στρατηγικό σχέδιο εντάσσεται σε μια συνολική προοπτική που αφορά το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο σύνολό του και, σε πολλές περιπτώσεις, περιλαμβάνει κίνητρα για την ενθάρρυνση της συμμετοχής του ακαδημαϊκού ή μη προσωπικού. Πολλά σχέδια εστιάζονται στην εξεύρεση πρόσθετων χρηματοδοτικών πόρων (συμπληρωματικά ή εναλλακτικά προς τη δημόσια χρηματοδότηση) και στη διαδικασία κατανομής των κεφαλαίων που προέρχονται από τρίτους ή από ιδιωτικές πηγές. Σημαντικά στοιχεία του σχεδίου είναι και η διασφάλιση της ποιότητας και το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών.

Μόνο σε ελάχιστες χώρες τα ΙΤΕ δεν υποχρεούνται να καταρτίζουν στρατηγικά σχέδια (βλ. Διάγραμμα 2.1).

Το διάταγμα που διέπει την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη **Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου** καθορίζει τους στόχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την αποστολή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Στη **Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου**, η αποστολή και οι στρατηγικές προτεραιότητες των *Autonome Hochschule* δεν καθορίζονται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα, αλλά με επίσημο διάταγμα του 2005.

Τα ΙΤΕ στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου** είναι ελεύθερα να εκπονούν σχέδια μακροπρόθεσμης στρατηγικής ή ανάπτυξης και έχουν την ευχέρεια να λαμβάνουν ή να μην λαμβάνουν υπόψη τις προτεραιότητες που ορίζει η κυβέρνηση.

Στην **Ιρλανδία**, η νομοθεσία δεν απαιτεί να διαθέτουν τα τεχνολογικά ιδρύματα στρατηγικά σχέδια· όλα ωστόσο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν θέσει σε εφαρμογή στρατηγικό σχέδιο.

Στην **Κύπρο**, τα πανεπιστήμια δεν έχουν καμία νομική υποχρέωση να καταρτίζουν στρατηγικό ή αναπτυξιακό σχέδιο με τους μακροπρόθεσμους στόχους και τις προτεραιότητές τους. Πρόσφατα, ωστόσο, στο πλαίσιο της γενικής πολιτικής της κυβέρνησης και των διαβουλεύσεων για τους προϋπολογισμούς των πανεπιστημίων, αποφασίστηκε να καταρτίζει το πανεπιστήμιο τριετές σχέδιο προϋπολογισμού.

Στην **Πολωνία**, των ΙΤΕ δεν έχουν νομική υποχρέωση να χαράζουν μακροχρόνιες αναπτυξιακές στρατηγικές. Ορισμένα ιδρύματα εκπονούν, ωστόσο, παρόμοια προγράμματα με δική τους πρωτοβουλία, ενώ άλλα λειτουργούν βάσει βραχυπρόθεσμων σχεδίων με χρονικό ορίζοντα μικρότερο των δέκα ετών.

Σε δύο περιπτώσεις που η κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου δεν είναι υποχρεωτική, επιβάλλεται εκ των πραγμάτων, διότι η κατανομή των δημόσιων χρηματοδοτήσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ύπαρξη αυτού του σχεδίου.

Στη **Γαλλία**, σύμφωνα με τον Εκπαιδευτικό Κώδικα, οι συμβάσεις επιδόσεων των ΙΤΕ είναι προαιρετικές. Στην πράξη, όμως, όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα συνάπτουν τετραετείς συμβάσεις με το κράτος. Οι συμβάσεις καλύπτουν όλους τους τομείς δραστηριότητας και είναι απαραίτητες για τη χορήγηση δημόσιας χρηματοδότησης.

Αν και οι επίσημες ρυθμίσεις δεν επιβάλλουν καμία υποχρέωση στο Πανεπιστήμιο της **Μάλτας** να καταρτίζει στρατηγικό σχέδιο, ωστόσο η κρατική χρηματοδότηση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την υποβολή στρατηγικού σχεδίου.

Σε όλες τις άλλες χώρες, τα ΙΤΕ είναι υποχρεωτικό να καταρτίζουν στρατηγικό σχέδιο το οποίο επηρεάζει με διάφορους τρόπους τις σχέσεις των ΙΤΕ με το κράτος. Στην Αυστρία και τη Φινλανδία, τα ΙΤΕ συνάπτουν τριετείς συμφωνίες επιδόσεων με το υπουργείο και οφείλουν να χαράζουν στρατηγικές που καθορίζουν τους στόχους των δραστηριοτήτων τους. Στην Εσθονία, απαρέγκλιτη προϋπόθεση για την ίδρυση ενός πανεπιστημίου είναι η ύπαρξη ενός γενικού αναπτυξιακού σχεδίου. Στη Λετονία και την Ισλανδία, το στρατηγικό σχέδιο είναι απαραίτητο για τη χορήγηση κρατικής διαπίστευσης. Στην Πορτογαλία, από την περίοδο 2007/08 απαιτείται η υποβολή στρατηγικού σχεδίου για τη λειτουργία κάθε νέου ΙΤΕ και για τη λειτουργία όλων των υφισταμένων ιδρυμάτων.

Μέχρι πρόσφατα, στην **Ελλάδα**, τα πανεπιστήμια δεν είχαν υποχρέωση να καταρτίζουν στρατηγικά σχέδια. Βάσει του νέου νόμου του 2007, τα πανεπιστήμια είναι πλέον υποχρεωμένα να καταρτίζουν ένα πολυετές σχέδιο για τις θέσεις εκπαιδευτικών και ερευνητών καθώς και για τη συνολική οικονομική ανάπτυξη των ιδρυμάτων. Απαιτείται επίσης η υποβολή ετήσιων εκθέσεων προόδου.

Στο **Λουξεμβούργο**, το υπουργείο καθορίζει το ύψος της χρηματοδότησης του πανεπιστημίου βάσει του στρατηγικού σχεδίου.

Όλα τα δημόσια ΙΤΕ στη **Νορβηγία** χρησιμοποιούν μια μέθοδο προγραμματισμού βάσει αποτελεσμάτων από το 1990, όταν η μέθοδος αυτή επιβλήθηκε με νόμο, ή και από παλαιότερα.

Στις περισσότερες χώρες στις οποίες απαιτείται από τα ΙΤΕ να εκπονούν στρατηγικό σχέδιο, τα σχέδια αυτά πρέπει να είναι σύμφωνα με τις εθνικές προτεραιότητες ή τις επίσημες στρατηγικές πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εθνικές ή οι περιφερειακές στρατηγικές πολιτικές βασίζονται συνήθως σε στοιχεία που συντάσσουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς και στις εθνικές ή περιφερειακές προτεραιότητες και τους στόχους. Από την πλευρά τους, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να εντάσσουν τις στρατηγικές και τα αναπτυξιακά σχέδιά τους στις εθνικές ή περιφερειακές συνθήκες και να λαμβάνουν υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες, τους πόρους και τους περιορισμούς κάθε ιδρύματος. Σε όλες τις χώρες στις οποίες το στρατηγικό σχέδιο είναι υποχρεωτικό, με εξαίρεση τη Δανία, την Εσθονία, την Ισπανία, τη Λετονία, τις Κάτω Χώρες και τη Σουηδία, οι επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις καθορίζουν και τις μεθόδους ελέγχου της εφαρμογής αυτού του σχεδίου. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα εθνικά στρατηγικά σχέδια, βλ. Κεφάλαιο 1.

Εξωτερικές κανονιστικές ρυθμίσεις για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη διαφάνεια

Αν και τα ΙΤΕ είναι αυτόνομα ιδρύματα, είναι φορείς παροχής δημόσιων υπηρεσιών και λαμβάνουν δημόσια χρηματοδότηση. Ως εκ τούτου, το δημόσιο και ιδίως οι φορείς χρηματοδότησης έχουν έννομο συμφέρον να γνωρίζουν τι συμβαίνει στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αν και οι μέθοδοι ανταλλαγής πληροφοριών διαφέρουν, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις δραστηριοτήτων τους.

Στις περισσότερες χώρες απαιτείται η υποβολή ετήσιας έκθεσης, η οποία συνήθως συντάσσεται και υποβάλλεται στο υπουργείο από τον εκτελεστικό διευθυντή του ιδρύματος. Αν και πολλές ετήσιες εκθέσεις περιέχουν στοιχεία για τον προϋπολογισμό του ιδρύματος, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο ως μέσο λογοδοσίας για τις εκπαιδευτικές και άλλες δραστηριότητες (για τα στοιχεία σχετικά με την οικονομική λογοδοσία, βλ. Κεφάλαιο 3). Οι ετήσιες εκθέσεις συνήθως περιέχουν στοιχεία που αφορούν τις εκπαιδευτικές και άλλες δραστηριότητες, τους φοιτητές και τις υπηρεσίες που παρέχονται σε αυτούς, το προσωπικό και τις διεθνείς σχέσεις του ιδρύματος. Οι ετήσιες εκθέσεις ορισμένων χωρών περιλαμβάνουν αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του ιδρύματος, απολογισμό της προόδου όσον αφορά την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδίου του ιδρύματος, συνοπτική παρουσίαση των πόρων και στοιχεία για τα οικονομικά των ιδρυμάτων.

Εκτός από την οικονομική έκθεση, τα ΙΤΕ των **Κάτω Χωρών** υποβάλλουν στοιχεία για την εκπαίδευση (νέα προγράμματα κλπ.), την έρευνα, τους φοιτητές, το προσωπικό, τα ποσοστά αποφοίτησης, τα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας, την πολιτική διεθνών σχέσεων, τα ζητήματα στέγασης, τα πανεπιστημιακά νοσοκομεία (όπου υπάρχουν) και τα οικονομικά.

Τα πανεπιστήμια της **Αυστρίας** υποβάλλουν ετήσια έκθεση επιδόσεων στο υπουργείο και έκθεση για το πνευματικό κεφάλαιο, τους κοινωνικούς στόχους και τις στρατηγικές καθώς και τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις των διαδικασιών που ορίζονται στη σύμβαση επιδόσεων.

Οι ετήσιες εκθέσεις στην **Πορτογαλία** περιλαμβάνουν στοιχεία για τα αναπτυξιακά σχέδια και την εφαρμογή τους, ανάλυση για τη διοίκηση και τα οικονομικά των ιδρυμάτων, κατάσταση διαθέσιμων πόρων και του τρόπου χρησιμοποίησής τους, για τους στόχους που έχουν ήδη επιτευχθεί, περιγραφή των μεταβολών στο ακαδημαϊκό και μη ακαδημαϊκό προσωπικό, δεδομένα για τον αριθμό των εισακτέων, των εγγεγραμμένων και των αποτελεσμάτων σπουδών των φοιτητών.

Η ετήσια έκθεση στη **Ρουμανία** είναι βασικό έγγραφο για τη χρηματοδότηση των ΙΤΕ και περιέχει στοιχεία για το βαθμό επίτευξης των στόχων, για τον αριθμό των εισακτέων, τις θέσεις του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού, τον προϋπολογισμό των ιδρυμάτων, τις εγκαταστάσεις, τα έργα έρευνας, τις δημοσιεύσεις, τις διεθνείς σχέσεις, τις υπηρεσίες προσανατολισμού και παροχής συμβουλών, τις πειραματικές μονάδες κλπ.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι οργανισμοί χρηματοδότησης και τα ΙΤΕ ανταλλάσσουν μια συγκεκριμένη περίοδο κάθε έτους έγγραφα και εξετάζουν θέματα αξιολόγησης, σχεδιασμού και επιδόσεων.

Στη **Νορβηγία**, οι ετήσιες εκθέσεις περιέχουν στοιχεία για τα αποτελέσματα, τα επιτεύγματα και τα μελλοντικά σχέδια και αποτελούν το αντικείμενο των ετήσιων διαβουλεύσεων ανάμεσα στους εκπροσώπους του υπουργείου και των ΙΤΕ. Οι συνεδριάσεις αυτές είναι σημαντικές για την παρακολούθηση του συστήματος και τον καθορισμό γενικών και ειδικών στόχων για τα επόμενα έτη.

Τα ΙΤΕ πολλών χωρών οφείλουν να ενημερώνουν τακτικά τις εθνικές βάσεις δεδομένων με στοιχεία για τις δραστηριότητες, τα ακαδημαϊκά προγράμματα, το προσωπικό, τον αριθμό των εισακτέων, το κόστος ανά σπουδαστή, τα πτυχία που απονέμονται, κλπ. Τα υπουργεία χρησιμοποιούν εθνικές βάσεις δεδομένων για το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την κατάρτιση των προϋπολογισμών.

Όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της **Εσθονίας** οφείλουν να καταχωρούν σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων (Εσθονικό Σύστημα Ενημέρωσης για την Εκπαίδευση) στοιχεία για τους φοιτητές. Όλες οι εθνικές στατιστικές και η χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας βασίζονται σε αυτές τις πληροφορίες.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η Στατιστική Υπηρεσία Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Higher Education Statistics Agency - HESA) είναι επίσημος οργανισμός συλλογής, ανάλυσης και διάδοσης ποσοτικών στοιχείων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η HESA που καλύπτει όλα τα επιδοτούμενα από το κράτος ΙΤΕ του Ηνωμένου Βασιλείου χρηματοδοτείται από τα ίδια ενώ παράλληλα παρέχει στην κυβέρνηση και τους κυβερνητικούς οργανισμούς τα στοιχεία που απαιτούνται για τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων. Η HESA παρέχει στοιχεία για τη δημόσια λογοδοσία. Τα συλλεγόμενα στοιχεία που αφορούν τους φοιτητές, την κατεύθυνση των σπουδών τους, το προσωπικό και τη χρηματοδότηση και χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενός συνόλου δεικτών επιδόσεων οι οποίοι περιλαμβάνουν: δείκτες διεύρυνσης της συμμετοχής, ποσοστά εγκατάλειψης των σπουδών, ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών, αποτελέσματα της έρευνας και απασχόληση των αποφοίτων.

Τα ΙΤΕ αρκετών χωρών εφαρμόζουν διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και δημοσιεύουν τα αποτελέσματα. Υπάρχουν και άλλες μέθοδοι ανταλλαγής πληροφοριών, όπως: κοινές συνεδριάσεις εκπροσώπων του υπουργείου και του εκπαιδευτικού ιδρύματος, του φορέα χρηματοδότησης ή εκπροσώπων της αγοράς εργασίας· δημοσιοποίηση από το Διαδίκτυο, διάθεση τεκμηρίωσης στις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, τριμηνιαίες δημοσιονομικές εκθέσεις, εκθέσεις για τα προγράμματα σπουδών και εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης.

Το ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της **Γερμανόφωνης Κοινότητας του Βελγίου** έχει τακτικές επαφές με τους εργοδότες αποφοίτων για να λαμβάνει στοιχεία χρήσιμα για την ανάπτυξη του ιδρύματος.

Το Υπουργείο Επιστημών, Τεχνολογίας και Ανάπτυξης της **Δανίας** εξέδωσε σύνολο κατευθυντήριων γραμμών για την πρόσβαση σε ιδιωτικούς πόρους χρηματοδότησης της έρευνας που πραγματοποιούν τα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα, περιλαμβανομένων των πανεπιστημίων. Βάσει αυτών των κατευθυντήριων γραμμών, τα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα οφείλουν να υποβάλουν ετήσια έκθεση για τα ιδιωτικά κεφάλαια που δαπανήθηκαν για έρευνα. Αυτές οι ετήσιες εκθέσεις πρέπει να δημοσιοποιούνται.

Στην **Εσθονία**, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης οφείλουν να οργανώνουν τακτικές διασκέψεις, σεμινάρια και συνέδρια πρακτικής άσκησης.

Στην **Ελλάδα**, τα αποτελέσματα των εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογήσεων από τον Εθνικό Οργανισμό Διασφάλισης της Ποιότητας πρέπει να δημοσιοποιούνται με τον καταλληλότερο τρόπο, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια. Το υπουργείο μπορεί επίσης να ζητεί δεδομένα για τους φοιτητές και τους πτυχιούχους.

Τα ΙΤΕ στη **Λετονία** συντάσσουν χωριστές ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των ΙΤΕ, των δημόσιων αρχών και των τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών. Τα έγγραφα αυτά εισάγονται στις πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες.

Στην **Αυστρία**, το υπουργείο μπορεί να ζητήσει από τα πανεπιστήμια να του παρέχουν μόνιμη και συστηματική πρόσβαση στα δεδομένα που χρειάζεται για το σχεδιασμό, τον έλεγχο, την κατάρτιση στατιστικών και τον υπολογισμό των χρηματοοικονομικών δεικτών.

Στη **Σλοβενία**, τα δεδομένα για την ποιότητα της εκπαίδευσης συλλέγονται μέσω εξωτερικής αξιολόγησης από ειδική ανεξάρτητη μονάδα του υπουργείου, το Γραφείο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Δημοκρατίας της Σλοβενίας, και υποβάλλονται στο Συμβούλιο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Δημοκρατίας της Σλοβενίας.

Σύμφωνα με το νόμο της **Σλοβακίας** για την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση, τα πανεπιστήμια οφείλουν να παρέχουν πληροφορίες σε αίτηση κάθε ιδιώτη ή ιδρύματος. Κάθε πανεπιστημιακή σχολή καταρτίζει ετήσιο οδηγό σπουδών που περιέχει βασικές πληροφορίες για τα προγράμματα σπουδών, τα μαθήματα, τους όρους εισαγωγής και τις εξετάσεις, την οργανωτική δομή και το χρονοδιάγραμμα όλων των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων.

Διάγραμμα 2.1: Μηχανισμοί θεσμικού προγραμματισμού και ανταλλαγής πληροφοριών στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Χώρα	Στρατηγικό σχέδιο	Ετήσια έκθεση	Εθνική βάση δεδομένων	Αυτοαξιολόγηση	Συνεδριάσεις / Διαδίκτυο / Άλλα	Χώρα	Στρατηγικό σχέδιο	Ετήσια έκθεση	Εθνική βάση δεδομένων	Αυτοαξιολόγηση	Συνεδριάσεις / Διαδίκτυο / Άλλα
BE fr	○	●	●	○	○	LT	●	●	○	○	○
BE de	○	●	○	●	●	LU	●	○	○	○	●
BE nl	○	●	●	●	○	HU	●	●	●	●	○
BG	●	●	●	●	●	MT	○	●	○	○	○
CZ (a)	●	●	●	●	○	NL	●	●	●	●	○
CZ (b)	●	●	●	●	○	AT	●	●	○	○	●
DK	●	●	○	○	●	PL	○	●	●	●	○
DE	●	○	○	○	●	PT	●	●	●	●	●
EE	●	●	●	●	●	RO	●	●	●	○	○
IE (a)	●	●	●	●	○	SI	●	●	○	●	●
IE (b)	●	●	○	●	●	SK	●	○	●	○	●
EL	●	●	●	●	●	FI	●	●	●	●	○
ES	●	●	○	○	○	SE	●	●	●	○	○
FR	○	○	●	○	●	UK	●	●	●	○	○
IT	●	○	●	●	●	IS	●	●	●	○	○
CY	○	●	○	○	○	LI	●	●	○	○	○
LV	●	●	○	○	●	NO	●	●	●	○	●

● Απαιτείται επίσημα ○ Δεν είναι υποχρεωτικό ή δεν υπάρχει ρύθμιση

Πηγή: Ευρυδίκη

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE de): Το διάγραμμα αφορά την *Autonome Hochschule*.

Τσεχική Δημοκρατία: (α): Το διάγραμμα αφορά τα ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A. (β): Το διάγραμμα αφορά τις τριτοβάθμιες σχολές επαγγελματικής εκπαίδευσης του επιπέδου ISCED 5B.

Γερμανία, Εσθονία και Αυστρία: Το διάγραμμα αναφέρεται στα πανεπιστήμια.

Ιρλανδία: (α): Το διάγραμμα αφορά τα πανεπιστήμια. (β): Το διάγραμμα αφορά τα τεχνολογικά ιδρύματα.

Λουξεμβούργο: Στοιχεία που δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Μάλτα: Το διάγραμμα αφορά το πανεπιστήμιο Μάλτας.

Πολωνία: Η εθνική βάση δεδομένων περιέχει περιορισμένα στοιχεία που αφορούν κυρίως τις θετικές επιστήμες.

2.2. Εσωτερική διακυβέρνηση

Όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

Σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα ΙΤΕ προχωρούν σε διάφορες μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο των γενικών και ειδικών στόχων που σχετίζονται με την ανάπτυξη νέων μοντέλων διακυβέρνησης τους. Ως αυτόνομες οντότητες, τα ΙΤΕ έχουν σήμερα την κύρια ευθύνη για τη διακυβέρνηση και τη διαχείριση των οικονομικών τους, των δραστηριοτήτων και του προσωπικού τους. Η διοίκηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ασκούνταν πάντοτε από τους ακαδημαϊκούς, τους ερευνητές ή τους εμπειρογνώμονες στο πλαίσιο δομών συλλογικής διαχείρισης. Σήμερα που τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των περισσότερων χωρών έχουν αναλάβει πολλές αρμοδιότητες σε θέματα διακυβέρνησης, οι οποίες στο παρελθόν ανήκαν στα υπουργεία, οι δομές διοίκησης των ιδρυμάτων έχουν αλλάξει σημαντικά.

Το διάγραμμα 2.2 παρουσιάζει τα κύρια όργανα διακυβέρνησης των ΙΤΕ κάθε χώρας και δείχνει αν τα όργανα αυτά αποτελούνται από εξωτερικούς ή εσωτερικούς φορείς ή αν η σύνθεσή τους είναι μεικτή.

Όλα τα ΙΤΕ στην Ευρώπη διαθέτουν ένα εκτελεστικό όργανο το οποίο συνήθως ονομάζεται Πρυτανεία και προεδρεύεται από ένα πρύτανη, πρόεδρο ή αντιπρύτανη που είναι ο **εκτελεστικός διευθυντής** του ιδρύματος.

Όλα σχεδόν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν ένα συλλογικό **ακαδημαϊκό όργανο**, που συνήθως ονομάζεται Σύγκλητος, ακαδημαϊκό συμβούλιο ή πανεπιστημιακό συμβούλιο. Το ακαδημαϊκό όργανο είναι κατ' εξοχήν υπεύθυνο για τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του ιδρύματος.

Το **όργανο λήψης αποφάσεων** είναι υπεύθυνο για το μακροπρόθεσμο και στρατηγικό σχεδιασμό και τον καθορισμό των κατευθύνσεων του ιδρύματος. Στις μισές περίπου χώρες, το ακαδημαϊκό όργανο ασκεί αυτά τα καθήκοντα και ενεργεί και ως όργανο λήψης αποφάσεων. Στις περισσότερες χώρες, όμως, το ακαδημαϊκό όργανο δεν έχει εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις γι' αυτά τα σημαντικά θεσμικά θέματα.

Σε όλη την Ευρώπη παρατηρείται μια γενική τάση θέσπισης **συμβουλευτικών ή εποπτικών οργάνων**, τα οποία εποπτεύουν ή παρακολουθούν τις επιχειρησιακές, εκπαιδευτικές και οικονομικές δραστηριότητες των ιδρυμάτων και αποτελούνται αποκλειστικά ή κατά το μεγαλύτερο μέρος από εξωτερικούς φορείς. Στο ένα τρίτο των χωρών περίπου, το εποπτικό όργανο είναι και όργανο λήψης αποφάσεων.

Διάγραμμα 2.2: Όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό Όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/Εποπτικό Όργανο
BE fr	Πρύτανης	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Εκπαιδευτικό Συμβούλιο Διαχείρισης	Διοικητικό Συμβούλιο
BE de	Διευθυντής	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Διοικητικό Συμβούλιο	
BE nl	Πρύτανης (Εκτελεστικό Συμβούλιο)	Ακαδημαϊκό/Επιστημονικό Συμβούλιο	Διοικητικό Συμβούλιο	⊗
BG	Πρύτανης	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Γενική Συνέλευση	Ελεγκτικό Συμβούλιο
CZ (a)	Πρύτανης	Ακαδημαϊκή Σύγκλητος		Συμβούλιο Διαχειριστών
CZ (b)	Διευθυντής Σχολής			⊗
DK	Πρύτανης	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο		Συμβούλιο Διοικητών
DE (a)	Πρύτανης	Πανεπιστημιακό Συμβούλιο	Σύγκλητος	Διοικητικό Συμβούλιο
DE (b)	Διευθυντής	Διάσκεψη	Διπλή Σύγκλητος	Διοικητικό Συμβούλιο
EE (a)	Πρύτανης	Συμβούλιο		Συμβούλιο Διοικητών
EE (b)	Πρύτανης	Συμβούλιο		Συμβουλευτικό Όργανο
IE (a)	Πρόεδρος/ <i>Provost</i>	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Εκτελεστική Αρχή	
IE (b)	Πρόεδρος/Διευθυντής	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Εκτελεστικό Όργανο	
EL	Πρύτανης	Σύγκλητος		⊗
ES	Πρύτανης	Πανεπιστημιακή σύγκλητος	Εκτελεστικό Συμβούλιο	Κοινωνικό Συμβούλιο
FR	Πρόεδρος	Ακαδημαϊκό/Επιστημονικό Συμβούλιο/ Συμβούλιο Σπουδών και Πανεπιστημιακής Ζωής	Διοικητικό Συμβούλιο	⊗
IT	Πρύτανης	Ακαδημαϊκή Σύγκλητος		Συμβούλιο Διοικητών
CY	Πρύτανης	Σύγκλητος	Συμβούλιο	

□ Αποκλειστικά εσωτερικοί φορείς ■ Εσωτερικοί και εξωτερικοί φορείς ■ Αποκλειστικά εξωτερικοί φορείς ⊗ Δεν υπάρχουν όργανα (*) Δεν είναι υποχρεωτικός για όλα τα ΙΤΕ

Πηγή: Ευρωδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE fr, BE nl): Τα επιδοτούμενα από το κράτος ιδιωτικά πανεπιστήμια ορίζουν τα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησής τους, τα οποία διαφέρουν από πανεπιστήμιο σε πανεπιστήμιο. Συνήθως, η δομή διακυβέρνησης στηρίζεται στην εκπροσώπηση όλων των κατηγοριών προσωπικού, των φοιτητών και των εξωτερικών φορέων.

Βέλγιο (BE de): Το διάγραμμα αναφέρεται στα όργανα διακυβέρνησης της *Autonome Hochschule*.

Τσεχική Δημοκρατία: (α): Το διάγραμμα αναφέρεται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα επιπέδου ISCED 5A. **(β):** Το διάγραμμα αναφέρεται στα δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης επιπέδου ISCED 5B. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης που έχουν το καθεστώς νομικού προσώπου διαθέτουν επίσης όργανο που ασκεί καθήκοντα λήψης αποφάσεων και συμβουλευτικά καθήκοντα.

Γερμανία: (α): Το διάγραμμα αναφέρεται στα πανεπιστήμια. Σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη, η Πανεπιστημιακή Σύγκλητος και το Συμβούλιο έχουν αντικατασταθεί από ένα ενιαίο σύνθετο κεντρικό όργανο το οποίο ασκεί καθήκοντα οργάνου λήψης αποφάσεων και ακαδημαϊκού οργάνου. **(β):** Το διάγραμμα αναφέρεται στα ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (*Berufsakademien*). Η Διπλή Σύγκλητος αποτελείται από εκπροσώπους των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και εκπροσώπους των επιχειρήσεων στις οποίες οι φοιτητές πραγματοποιούν πρακτική άσκηση.

Εσθονία: (α): Το διάγραμμα αναφέρεται στα πανεπιστήμια. **(β)** Το διάγραμμα αναφέρεται στα ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Ιρλανδία: (α): Το διάγραμμα αναφέρεται στα πανεπιστήμια. **(β)** Το διάγραμμα αναφέρεται στα τεχνολογικά ιδρύματα.

Διάγραμμα 2.2 (συνέχεια): Όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική εκπαίδευση, 2006/07

	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό Όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/Εποπτικό Όργανο
LV	Πρύτανης	Σύγκλητος/Ακαδημαϊκή Συνέλευση		Σύνοδος Συμβούλων (*)
LT	Πρύτανης	Σύγκλητος/Ακαδημαϊκό Συμβούλιο		Πανεπιστημιακό Συμβούλιο
LU	Πρύτανης	Παν/μιακό Συμβούλιο	Εκτελεστικό Συμβούλιο	
HU	Πρύτανης	Σύγκλητος		Οικονομικό Συμβούλιο
MT	Πρύτανης	Σύγκλητος	Συμβούλιο	⊗
NL	Πρύτανης magnificus	Εκτελεστικό Συμβούλιο		Εποπτικό Συμβούλιο/ Κύριος εκπρόσωπος Συμβουλευτικό Συμβούλιο
AT (a)	Πρύτανης	Σύγκλητος	Πανεπιστημιακό Συμβούλιο	
AT (b)	<i>Erhalter</i>	Collegium		Συμβούλιο Διαχειριστών (*)
PL	Πρύτανης	Σύγκλητος		Συμβούλιο (*)
PT (a)	Πρύτανης	Πανεπιστημιακή Σύγκλητος		Συνέλευση Πανεπιστημίου
PT (b)	Πρόεδρος	Γενικό Συμβούλιο		Διοικητικό Συμβούλιο
RO	Πρύτανης	Σύγκλητος		⊗
SI	Πρύτανης	Σύγκλητος		Συμβούλιο Διαχειριστών (*)
SK	Πρύτανης	Ακαδημαϊκή Σύγκλητος		Συμβούλιο Διαχειριστών
FI(a)	Πρύτανης	Σύγκλητος		⊗
FI(b)	Πρύτανης/ Οργανωτική Αρχή	Συμβούλιο Πολυτεχνείου/Οργανωτική Αρχή		⊗
SE	Αντιπρύτανης	Σύγκλητος	Διοικητικό Συμβούλιο	
UK	Αντιπρύτανης	Ακαδημαϊκό Όργανο/Σύγκλητος	Διευθυντικό όργανο/Συμβούλιο	Συνέλευση (*)
IS	Πρύτανης	Σύγκλητος		⊗
LI	Πρύτανης	Συνέλευση/Σύγκλητος	Συμβούλιο	
NO	Πρύτανης	Σύγκλητος (*)	Συμβούλιο	

Αποκλειστικά εσωτερικοί φορείς
 Εσωτερικοί και εξωτερικοί φορείς
 Αποκλειστικά εξωτερικοί φορείς
⊗ Δεν υπάρχουν όργανα
(*) Δεν είναι υποχρεωτικός για όλα τα ΙΤΕ

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις (συνέχεια)

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Μάλτα: Το διάγραμμα αφορά τα όργανα διακυβέρνησης του Πανεπιστημίου Μάλτας.

Αυστρία: (α): Το διάγραμμα αφορά τα πανεπιστήμια. **(β):** Το διάγραμμα αφορά τα Πανεπιστήμια Εφαρμοσμένων Επιστημών (*Fachhochschulen*). Ο πρύτανης είναι ο Πρόεδρος του Σώματος αλλά όχι ο εκτελεστικός διευθυντής του ιδρύματος. Ο πρύτανης και το Συμβούλιο συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το *Erhalter*, το όργανο που στηρίζει και εποπτεύει το ίδρυμα, είναι συνήθως μια ένωση, ίδρυμα ή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Δεν έχουν όλες οι *Fachhochschulen* εποπτικό όργανο.

Πορτογαλία: (α): Το διάγραμμα αφορά τα πανεπιστήμια. **(β):** Το διάγραμμα αφορά τις πολυτεχνικές σχολές.

Φινλανδία: (α): Το διάγραμμα αφορά τα πανεπιστήμια. **(β):** Το διάγραμμα αφορά τις πολυτεχνικές σχολές.

Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/WLS/NIR): Η συνέλευση έχει περιορισμένες εξουσίες και υπάρχει μόνο σε ορισμένα ιδρύματα.

Ηνωμένο Βασίλειο (SCT): Η συνέλευση είναι το όργανο διακυβέρνησης των ιδρυμάτων που υπήρχαν πριν το 1992.

Κάθε τύπος οργάνου διακυβέρνησης περιγράφεται αναλυτικότερα στη συνέχεια (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ευθύνες των οργάνων διακυβέρνησης ανά χώρα, βλ. παράρτημα του Κεφαλαίου 2). Οι εξωτερικοί φορείς συμμετέχουν τουλάχιστον σε ένα όργανο διακυβέρνησης των ΙΤΕ σε κάθε χώρα, εκτός από την Ελλάδα και τη Ρουμανία. Στη Γερμανία, τη Λετονία και την Πολωνία, σε ορισμένα ΙΤΕ δεν συμμετέχει κανένα εξωτερικό μέλος στα όργανα διακυβέρνησης.

Στη **Γερμανία**, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα ομόσπονδα κράτη έχουν προβεί σε μερική αναδιοργάνωση της διοίκησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Κύριος στόχος αυτής της αναδιάρθρωσης είναι να ενισχυθεί ή ικανότητα δράσης και να βελτιωθούν οι επιδόσεις των ιδρυμάτων μέσω της μεταβίβασης ορισμένων αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων από το υπουργείο του ομόσπονδου κράτους και άλλα εξωτερικά όργανα διακυβέρνησης στα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή στο διευθυντή του τμήματος. Για να στηριχθεί η διακυβέρνηση των ιδρυμάτων με εξωτερική πραγματογνωμοσύνη, οι νόμοι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση όλων σχεδόν των ομόσπονδων κρατών προβλέπουν τη δημιουργία ενός διοικητικού συμβουλίου (*Hochschulrat*) στο οποίο συμμετέχουν εξωτερικοί φορείς που διαθέτουν οικονομική ή επιστημονική εμπειρία. Το διοικητικό συμβούλιο επιλέγει τα μέλη του *Hochschuleitung* (πανεπιστημιακό συμβούλιο), ελέγχει το εκτελεστικό συμβούλιο και ψηφίζει το καταστατικό του ιδρύματος.

Στη Λετονία, τα συμβουλευτικά όργανα που αποτελούνται από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες είναι προαιρετικά. Εναπόκειται στο αρμόδιο Υπουργείο να αποφασίσει αν ένα ΙΤΕ οφείλει να συστήσει συμβουλευτικό όργανο αφού εξετάσει κάθε περίπτωση χωριστά. Ωστόσο, σήμερα, σχεδόν όλα τα ΙΤΕ της χώρας διαθέτουν συμβουλευτικό όργανο.

Τα ΙΤΕ της **Πολωνίας** έχουν τη δυνατότητα να συστήσουν συμβουλευτικό όργανο που αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς.

Εκτελεστικός διευθυντής

Η δομή διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη περιλαμβάνει τη θέση του Πρύτανη, του προέδρου ή του αντιπρύτανη ως εκτελεστικού διευθυντή του ιδρύματος. Ανέκαθεν, υπήρχε διπλή κατανομή εξουσιών στο εσωτερικό των περισσότερων ευρωπαϊκών ΙΤΕ. Σε πολλές χώρες, ο πρύτανης κατείχε μία σχετικά ασθενή θέση και τις μεγαλύτερες εξουσίες λήψης αποφάσεων τις κατείχαν τα όργανα εξωτερικής διακυβέρνησης και η συνέλευση των καθηγητών των ιδρυμάτων. Όταν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα απέκτησαν μεγαλύτερη αυτονομία, άλλαξαν ριζικά τα καθήκοντα του εκτελεστικού διευθυντή των ιδρυμάτων σχεδόν σε όλες τις χώρες: ο διευθυντής έχει πλέον πολλές αρμοδιότητες σε όρους διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων σε σχέση με το παρελθόν.

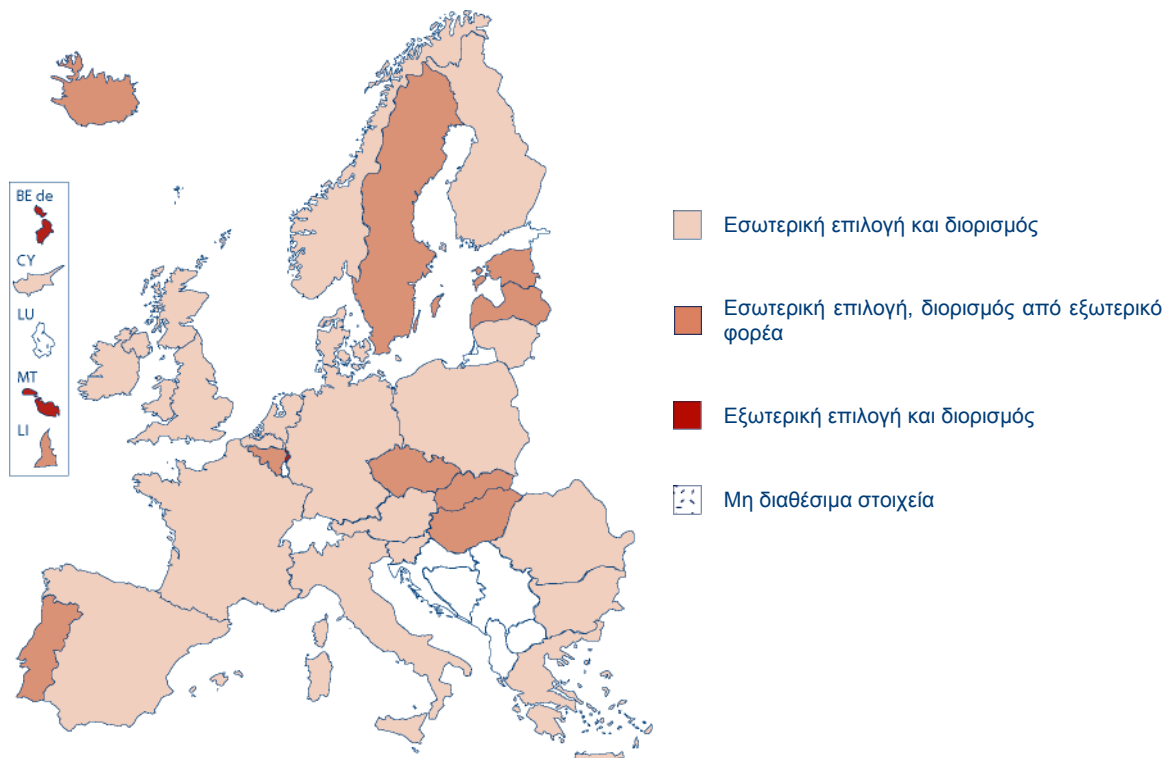
Ο εκτελεστικός διευθυντής εκπροσωπεί το ΙΤΕ στις νομικές συναλλαγές και τις συμφωνίες χρηματοδότησης. Είναι γενικά ο κύριος υπεύθυνος για το στρατηγικό σχεδιασμό των δραστηριοτήτων του ιδρύματος, περιλαμβανομένου του προγραμματισμού και της ανάπτυξης, της οργάνωσης, της διαχείρισης και παρακολούθησης. Ασκεί αυτά τα καθήκοντα σε στενή συνεργασία με τα αρμόδια όργανα διακυβέρνησης.

Για την τρέχουσα διαχείριση του ιδρύματος, ο εκτελεστικός διευθυντής στηρίζεται από ένα εκτελεστικό όργανο, που συνήθως καλείται πρυτανεία. Στο όργανο αυτό συμμετέχουν συνήθως οι αντιπρυτάνεις, ο προϊστάμενος διοίκησης, ο γενικός γραμματέας και ο οικονομικός διευθυντής.

Οι περισσότερες χώρες που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη διαθέτουν ένα σύστημα εκλογής του εκτελεστικού διευθυντή που επικυρώνεται από το ακαδημαϊκό όργανο του ιδρύματος. Στη Σλοβενία, ο πρύτανης εκλέγεται από όλο το ακαδημαϊκό προσωπικό και τους φοιτητές του ιδρύματος: στην Ελλάδα, ο πρύτανης εκλέγεται από όλο το ακαδημαϊκό προσωπικό και τους φοιτητές και από άλλους εσωτερικούς φορείς (διοικητικό προσωπικό, εκπαιδευτικό βοηθητικό προσωπικό, επιστημονικό προσωπικό κλπ.). Στη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το θεσμικό όργανο που διορίζει τον εκτελεστικό διευθυντή (το Διοικητικό Συμβούλιο στη Δανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο) αποτελείται κατά πλειοψηφία από εξωτερικούς φορείς. Στην Αυστρία και τις Κάτω Χώρες, ο εκτελεστικός διευθυντής διορίζεται από θεσμικό όργανο το οποίο αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς.

Σε αρκετές χώρες, ο εκτελεστικός διευθυντής επιλέγεται ή προτείνεται από ένα εσωτερικό όργανο, αλλά ο διορισμός του πρέπει να εγκρίνεται από το υπουργείο (από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία) ή από τον ιδρυτικό φορέα του ιδρύματος (για τα χρηματοδοτούμενα από την κυβέρνηση ιδιωτικά ιδρύματα).

Διάγραμμα 2.3: Μέθοδος επιλογής του εκτελεστικού διευθυντή στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE de): Ο πρώτος διευθυντής της *Autonome Hochschule* προτάθηκε από την κυβέρνηση και διορίστηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο το 2005. Οι επόμενοι διευθυντές θα διορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο με τη διαδικασία ανοικτού διαγωνισμού.

Βέλγιο (BE nl): Μόνο ο πρύτανης του Πανεπιστημίου της Γάνδης εκλέγεται από εσωτερικό όργανο και διορίζεται από τον υπουργό.

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία του διαγράμματος αφορούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A. Διευθυντής των ιδρυμάτων του επιπέδου ISCED 5B διορίζεται από εξωτερικούς φορείς.

Ιταλία: Η επιλογή του πρύτανη από εσωτερικά όργανα επικυρώνεται επίσημα από το υπουργείο· ωστόσο, το υπουργείο δεν μπορεί να ασκήσει βέτο κατά επιλογής του ιδρύματος.

Μάλτα: Ο Πρύτανης διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μετά από πρόταση του Πρωθυπουργού, ο οποίος λαμβάνει υπόψη τη γνώμη του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο Αντιπρύτανης του ιδρύματος διορίζεται από τον Πρύτανη και εγκρίνεται από το υπουργείο. Ο πρύτανης εκλέγεται από το Πανεπιστημιακό Συμβούλιο.

Το πρόσωπο που εκλέγεται ή διορίζεται εκτελεστικός διευθυντής είναι συνήθως καθηγητής του ίδιου ΙΤΕ (στη Ρουμανία οι υποψήφιοι για τη θέση του πρύτανη πρέπει να είναι μέλη της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου), αλλά σε αρκετές χώρες οι υποψήφιοι γι' αυτή τη θέση μπορεί να είναι και εκτός του ιδρύματος, υπό τον όρο ότι κατέχουν τα απαιτούμενα προσόντα. Η θέση του εκτελεστικού διευθυντή πληρώνεται μετά από γενικό διαγωνισμό στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Γερμανία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Αυστρία, την Πορτογαλία (από την περίοδο 2007/08), τη Φινλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισλανδία και τη Νορβηγία.

Όσον αφορά την κατανομή εξουσιών στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ο πρόεδρος κάθε οργάνου διακυβέρνησης έχει εξέχοντα ρόλο. Στις χώρες όπου ο εκτελεστικός διευθυντής είναι εκ των πραγμάτων ο πρόεδρος ενός οργάνου διακυβέρνησης, έχει εξαιρετικά μεγάλη εξουσία στο ίδρυμά του. Στη γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Βουλγαρία, την Κύπρο και το Ηνωμένο Βασίλειο, ο εκτελεστικός διευθυντής είναι ο πρόεδρος του ακαδημαϊκού οργάνου. Στην Ισπανία, ο εκτελεστικός διευθυντής είναι πρόεδρος και του ακαδημαϊκού οργάνου και του οργάνου λήψης αποφάσεων. Στη Δανία, την Εσθονία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Αυστρία (Σύγκλητος), τη Ρουμανία και τη Φινλανδία, ο εκτελεστικός διευθυντής του ιδρύματος είναι εκ των πραγμάτων ο πρόεδρος του ακαδημαϊκού οργάνου/οργάνου λήψης αποφάσεων. Στην Ιταλία, ο πρύτανης είναι πρόεδρος του ακαδημαϊκού οργάνου / οργάνου λήψης αποφάσεων και του συμβουλίου διοικητών το οποίο ασκεί καθήκοντα εποπτικού οργάνου. Στη Νορβηγία, ο πρύτανης είναι πρόεδρος του εποπτικού οργάνου/οργάνου λήψης αποφάσεων.

Ο πρύτανης του Πανεπιστημίου της **Μάλτας** είναι η ανώτατη αρχή, ενώ ο αντιπρύτανης είναι αυτεπάγγελτα πρόεδρος του οργάνου λήψης αποφάσεων. Ο πρύτανης είναι ο κύριος ακαδημαϊκός και διοικητικός υπεύθυνος του πανεπιστημίου. Ο πρύτανης είναι αυτεπάγγελτα αντιπρόεδρος του οργάνου λήψης αποφάσεων και πρόεδρος του ακαδημαϊκού οργάνου.

Στα ΙΤΕ στα οποία ο πρόεδρος ενός οργάνου διακυβέρνησης δεν είναι ο εκτελεστικός διευθυντής του ιδρύματος, η εξουσία είναι κατανομημένη ανάμεσα στα δύο όργανα. Στη Βουλγαρία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το ίδιο το όργανο που λαμβάνει αποφάσεις εκλέγει ή διορίζει τον πρόεδρό του. Στην Τσεχική Δημοκρατία (για τα ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A), ο εσωτερικός κανονισμός του πανεπιστημίου ορίζει τον τρόπο εκλογής του προέδρου του Συμβουλίου Διαχειριστών (εποπτικό όργανο) και της Συγκλήτου (ακαδημαϊκό όργανο/όργανο λήψης αποφάσεων). Στη Γερμανόφωνη και τη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου και στην Αυστρία (Πανεπιστημιακό Συμβούλιο), τα μέλη του εποπτικού οργάνου/οργάνου λήψης αποφάσεων εκλέγουν τον πρόεδρό τους· στις πολυτεχνικές σχολές της Πορτογαλίας, ο πρόεδρος του Γενικού Συμβουλίου εκλέγεται από τα μέλη εξωτερικών φορέων. Στην Ιρλανδία (τεχνολογικά ιδρύματα), ο υπουργός διορίζει τον πρόεδρο του εποπτικού οργάνου/οργάνου λήψης αποφάσεων. Στην Κύπρο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τον πρόεδρο του εποπτικού οργάνου και ο διορισμός πρέπει να εγκριθεί από το Συμβούλιο Υπουργών. Στις Κάτω Χώρες, το υπουργείο διορίζει τον πρόεδρο του εποπτικού οργάνου.

Στη **Σουηδία**, ο πρύτανης και ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου διορίζονται από την κυβέρνηση. Στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της αυτονομίας των πανεπιστημίων, ο νόμος για την εκπαίδευση έχει τροποποιηθεί και καταργήθηκε η προηγούμενη ρύθμιση βάσει της οποίας ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου έπρεπε να προέρχεται από εξωτερικό φορέα. Τα πανεπιστήμια σήμερα έχουν τη δυνατότητα να διορίζουν τον πρύτανη ως πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου.

Στη **Νορβηγία**, οι αρμοδιότητες εσωτερικής διακυβέρνησης είναι κατά παράδοση κατανομημένες ανάμεσα στα ακαδημαϊκά και τα διοικητικά όργανα. Σήμερα, το διοικητικό συμβούλιο ενός ΙΤΕ μπορεί να επιλέξει να τηρήσει αυτή την παράδοση, όπου ο πρύτανης εκλέγεται από τα μέλη του ΙΤΕ και ως ακαδημαϊκό πρόσωπο είναι αυτομάτως και πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου στο οποίο συμμετέχουν άλλοι τρεις εκπρόσωποι του ακαδημαϊκού προσωπικού. Αντίθετα, εάν ο πρύτανης διορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο, ασκεί διαχειριστικά/διοικητικά καθήκοντα και είναι Γραμματέας του διοικητικού συμβουλίου. Σε αυτή την περίπτωση, το υπουργείο ορίζει ως πρόεδρο ένα εξωτερικό μέλος του διοικητικού συμβουλίου.

Ακαδημαϊκό όργανο

Το ακαδημαϊκό όργανο αποτελείται κυρίως από μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του ιδρύματος. Στο όργανο αυτό συμμετέχουν συνήθως εκπρόσωποι των φοιτητών και, σε ορισμένες χώρες, ορισμένα μέλη του μπορεί να μην είναι μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού. Στη Γαλλία, ποσοστό από δέκα έως τριάντα τοις εκατό των μελών του ακαδημαϊκού οργάνου πρέπει να προέρχεται από εξωτερικούς φορείς. Στη Μάλτα, στο ακαδημαϊκό όργανο του πανεπιστημίου συμμετέχουν δύο εξωτερικά μέλη που διορίζονται από την κυβέρνηση. Η Νορβηγία είναι η μόνη χώρα όπου το ακαδημαϊκό όργανο δεν είναι υποχρεωτικό στοιχείο της δομής διακυβέρνησης των ιδρυμάτων· ορισμένα ΙΤΕ διαθέτουν ακαδημαϊκό όργανο και άλλα όχι.

Στις περισσότερες χώρες, το ακαδημαϊκό όργανο ήταν κατά παράδοση το συλλογικό όργανο λήψης αποφάσεων του πανεπιστημίου υπό την εποπτεία του κράτους. Σήμερα, το ακαδημαϊκό όργανο εξακολουθεί να είναι κατ' εξοχήν υπεύθυνο για θέματα που αφορούν την εκπαίδευση και την έρευνα. Σε περισσότερες από τις μισές χώρες που καλύπτει η παρούσα μελέτη, το ακαδημαϊκό όργανο διαθέτει σχετικά περιορισμένη εξουσία λήψης αποφάσεων και το πεδίο των άμεσων αρμοδιοτήτων του δεν περιλαμβάνει τις πολιτικές, τις κατευθύνσεις ή τη στρατηγική ανάπτυξη του ιδρύματος.

Στις χώρες στις οποίες το ακαδημαϊκό όργανο δεν είναι και όργανο λήψης αποφάσεων, η αποστολή του είναι να αξιοποιεί τις γνώσεις και την ικανότητα παροχής συμβουλών των μελών του για την ανάπτυξη του πανεπιστημίου στο σύνολό του. Γενικά, ο εκτελεστικός διευθυντής ή το όργανο λήψης αποφάσεων πρέπει να επιδιώκει την έγκριση του ακαδημαϊκού οργάνου για θέματα που αφορούν τα προγράμματα σπουδών, τις εξετάσεις και το διορισμό των ανώτερων διοικητικών υπαλλήλων και του ακαδημαϊκού προσωπικού. Ακόμη, το ακαδημαϊκό όργανο επιβλέπει τις διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας και τους εσωτερικούς κανόνες λειτουργίας των σχολών και των βασικών τμημάτων τους.

Σε τρεις χώρες, το ακαδημαϊκό όργανο διαθέτει ευρύτερες εξουσίες. Στη Βουλγαρία και τη Γερμανία, το ακαδημαϊκό όργανο καθορίζει τον αριθμό των θέσεων σπουδών του ιδρύματος. Στις χώρες αυτές και στην Κύπρο, το ακαδημαϊκό όργανο είναι επίσης υπεύθυνο για τον προϋπολογισμό του ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένης και της εσωτερικής κατανομής των κονδυλίων.

Όργανο λήψης αποφάσεων

Το όργανο λήψης αποφάσεων είναι υπεύθυνο για το στρατηγικό σχεδιασμό, τη γενική πολιτική για την εκπαίδευση και την έρευνα καθώς και τη συνολική ανάπτυξη του ιδρύματος. Συνήθως έχει την εξουσία να εγκρίνει ή να τροποποιεί το καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό του ιδρύματος και απαιτείται η έγκρισή του για τις περισσότερες αποφάσεις του εκτελεστικού διευθυντή.

Στην Τσεχική Δημοκρατία (για τα ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A), τη Δανία, την Εσθονία, την Ιταλία, τη Λιθουανία, τη Λετονία, την Ουγγαρία, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία, το ακαδημαϊκό όργανο λειτουργεί ταυτόχρονα και ως όργανο λήψης αποφάσεων. Στην Ελλάδα, τη Λετονία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Φινλανδία και την Ισλανδία, όπου δεν υπάρχουν (συνήθως) εποπτικά όργανα, στο πλαίσιο της αυτονομίας των ιδρυμάτων έχουν ανατεθεί πρόσθετες αρμοδιότητες στο ακαδημαϊκό όργανο/όργανο λήψης αποφάσεων. Στις χώρες αυτές, η Σύγκλητος είναι υπεύθυνη να αξιολογεί τις επιδόσεις του ιδρύματος και του πρύτανη και να εγκρίνει το σχέδιο χρηματοδότησης και τον οικονομικό απολογισμό του ιδρύματος. Στη Φινλανδία και την Ισλανδία, στη Σύγκλητο συμμετέχει περιορισμένος αριθμός εξωτερικών φορέων οι οποίοι παρέχουν εξωτερική καθοδήγηση με βάση την εμπειρία και την πραγματογνωμοσύνη τους.

Στην **Αυστρία**, η Σύγκλητος πρέπει να εγκρίνει τα σχέδια ανάπτυξης και οργάνωσης· εντούτοις, οι περισσότερες αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων υπάγονται στην αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου (βλ. κατωτέρω συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο).

Σε αρκετές χώρες, το όργανο λήψης αποφάσεων είναι διαφορετικό από το ακαδημαϊκό όργανο ή το εποπτικό όργανο. Στη Γαλλία και τη Μάλτα, όπου δεν υπάρχει εποπτικό όργανο, στο όργανο λήψης αποφάσεων συμμετέχουν εξωτερικοί φορείς και το όργανο αυτό επιβλέπει και διαχειρίζεται τις δραστηριότητες του ιδρύματος και του πρύτανη. Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, τα εξωτερικά μέλη του οργάνου διορίζονται από το ίδιο το όργανο λήψης αποφάσεων. Στη Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου και τη Μάλτα, η κυβέρνηση διορίζει ορισμένα μέλη αυτού του οργάνου από εξωτερικούς φορείς· η πλειοψηφία, ωστόσο, των μελών πρέπει να προέρχεται από το εσωτερικό του ιδρύματος.

Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο

Η Εσθονία, η Ισπανία και η Ουγγαρία έχουν θεσπίσει **συμβουλευτικά όργανα** που στηρίζουν τη δομή της διακυβέρνησης των ΙΤΕ. Τα όργανα αυτά λειτουργούν ως μηχανισμοί εξωτερικής καθοδήγησης και έχουν στόχο να εμπλουτίσουν τη διαδικασία εσωτερικής διακυβέρνησης με την εμπειρία εξωτερικών φορέων. Δεν

απαιτείται, ωστόσο, η έγκριση αυτών των οργάνων για καμία απόφαση και αυτά δεν έχουν κανένα επίσημο εποπτικό ρόλο για το ίδρυμα. Ο κύριος λόγος ύπαρξης συμβουλευτικών οργάνων αυτού του τύπου είναι να στηρίζουν την επικοινωνία και τη συνεργασία ανάμεσα στα ΙΤΕ και το υπουργείο, να προωθούν τη σύμφιξη των σχέσεων ανάμεσα στα ΙΤΕ και την κοινωνία και να βελτιώνουν τη διαδικασία καθορισμού των κατευθύνσεων και της στρατηγικής των ΙΤΕ με τη βοήθεια της εμπειρίας αυτών των εξωτερικών φορέων. Στη Λετονία, την Πολωνία και τη Σλοβενία, τα ΙΤΕ έχουν τη δυνατότητα να συστήνουν συμβουλευτικά όργανα, αλλά αυτό δεν είναι υποχρεωτικό στοιχείο της εσωτερικής διακυβέρνησής τους.

Στην **Ουγγαρία**, το συμβούλιο οικονομικής διαχείρισης του ιδρύματος διατυπώνει γνώμες για διάφορα θέματα και επιβλέπει τη χρηστή και αποδοτική χρήση των κεφαλαίων. Το συμβούλιο οικονομικής διαχείρισης συστάθηκε στο πλαίσιο της εθνικής προσπάθειας για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο νόμος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση του 2005 αρχικά έδωσε σε αυτό το όργανο εξουσία λήψης αποφάσεων για ορισμένα οικονομικά θέματα· επειδή όμως τα ΙΤΕ θεώρησαν ότι η εξουσία αυτή παραβίαζε την αυτονομία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, το συνταγματικό δικαστήριο τροποποίησε το ρόλο και τα καθήκοντα αυτού του οργάνου, το οποίο έχει πλέον συμβουλευτικό χαρακτήρα της Συγκλήτου σε οικονομικά θέματα.

Τα **εποπτικά όργανα** έχουν παρόμοιες αρμοδιότητες σε όλη την Ευρώπη. Το εύρος αυτών των αρμοδιοτήτων, ωστόσο, καθορίζεται σε συνάρτηση με τις παραδόσεις και τις δομές της κάθε χώρας (ή και του κάθε ιδρύματος). Η γενική αποστολή ενός εποπτικού οργάνου σε όρους θεσμικής αυτονομίας είναι να διασφαλίζει τα συμφέροντα του ιδρύματος και, σε όρους λογοδοσίας, να εξασφαλίζει ότι το ίδρυμα συμμορφώνεται με τις εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις. Το όργανο αυτό είναι κατά κανόνα υπεύθυνο να εγκρίνει τα στοιχεία που πρέπει να υποβάλλονται στο υπουργείο (ετήσιες εκθέσεις, εκθέσεις επιδόσεων, οικονομικοί απολογισμοί κλπ.) και να επιβλέπει το δημοσιονομικό έλεγχο του ιδρύματος. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το εποπτικό όργανο είναι το αρμόδιο όργανο για το διορισμό και την ανάκληση του εκτελεστικού διευθυντή του ιδρύματος.

Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, την Ιρλανδία, την Κύπρο, το Λουξεμβούργο, τη Σουηδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία, το εποπτικό όργανο λειτουργεί και ως όργανο λήψης αποφάσεων και είναι υπεύθυνο για το στρατηγικό σχεδιασμό και το αναπτυξιακό σχέδιο του ιδρύματος.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, το Συμβούλιο Διαχειριστών (των ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A) διατυπώνει γνώμες για μακροπρόθεσμα σχέδια, για τον προϋπολογισμό, τις ετήσιες εκθέσεις και άλλα ζητήματα που του υποβάλλει ο πρύτανης ή ο υπουργός. Απαιτείται η έγκριση αυτού του οργάνου για ορισμένες αποφάσεις, όπως η σύσταση ενός νέου νομικού προσώπου, η μίσθωση κτιρίων και η αξιοποίηση άλλων περιουσιακών στοιχείων. Στην Τσεχική Δημοκρατία εξετάζεται και ο ρόλος του Συμβουλίου Διαχειριστών και αν αυτό το όργανο θα πρέπει να συμμετέχει στο στρατηγικό σχεδιασμό για την εκπαίδευση, την έρευνα και ανάπτυξη.

Το πανεπιστημιακό συμβούλιο στην **Αυστρία** κατέχει από κοινού ορισμένες αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων όσον αφορά τα σχέδια ανάπτυξης και οργάνωσης.

Σε όλα τα εποπτικά όργανα συμμετέχουν εξωτερικοί φορείς. Τα ΙΤΕ στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία (ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A), τη Γερμανία (ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης), το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Αυστρία, τη Σλοβακία και το Λιχτενστάιν έχουν συστήσει εποπτικό όργανο που αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς. Στις χώρες αυτές, το εποπτικό όργανο λειτουργεί ως μηχανισμός εξωτερικής καθοδήγησης για θεσμικά ζητήματα, αλλά και ως μηχανισμός εξωτερικής ρύθμισης, διότι το όργανο αυτό έχει σχετικά διευρυμένη εξουσία για ειδικά θέματα.

Οι εξωτερικοί φορείς αποτελούν την πλειοψηφία των μελών ορισμένων εποπτικών οργάνων, αν και συμμετέχουν σε αυτά και εσωτερικοί φορείς, όπως στη Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Γερμανία (Πανεπιστήμια σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη), τη Δανία, την Ιρλανδία (τεχνολογικά ιδρύματα), την Ιταλία και τη Σουηδία. Τα μέλη αυτών των οργάνων που προέρχονται από εσωτερικούς φορείς ασκούν σχετικά άμεση επιρροή στο εποπτικό όργανο· ως εκ τούτου, τα όργανα διακυβέρνησης αυτού του τύπου έχουν ορισμένα

στοιχεία εσωτερικής διακυβέρνησης διαχειριστικού τύπου, αν και χρησιμεύουν πρωτίστως ως μηχανισμοί εξωτερικής καθοδήγησης.

Στα εποπτικά όργανα των ΙΤΕ της Κύπρου, της Λιθουανίας, της Πορτογαλίας, της Σλοβενίας και της Νορβηγίας είτε εκπροσωπούνται ισομερώς οι εσωτερικοί και οι εξωτερικοί φορείς είτε πλειοψηφούν οι εσωτερικοί φορείς. Τα όργανα αυτά αντιπροσωπεύουν κατά κάποιο τρόπο μια ενδιάμεση κατάσταση ανάμεσα στους μηχανισμούς εξωτερικής διακυβέρνησης και εσωτερικής διακυβέρνησης.

Σύνθεση και διάρκεια της θητείας των οργάνων διακυβέρνησης

Κατά κανόνα, ο διορισμός των εξωτερικών μελών όλων των εποπτικών ή συμβουλευτικών οργάνων υπάγεται στην αρμοδιότητα του υπουργείου ή της κυβέρνησης. Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, ορισμένοι εξωτερικοί φορείς διορίζονται από ένα μη κυβερνητικό οργανισμό ενώ στην Κύπρο, τη Λιθουανία, την Αυστρία, τη Σλοβακία και το Ηνωμένο Βασίλειο, τα ίδια τα ΙΤΕ διορίζουν ορισμένα μέλη από εξωτερικούς φορείς.

Ο πρόεδρος ή/και ένα ανώτερο διευθυντικό στέλεχος είναι συνήθως μέλη των εποπτικών οργάνων στα οποία συμμετέχουν και εσωτερικοί φορείς. Αντίθετα, στην Τσεχική Δημοκρατία (στα ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A), η συμμετοχή στο εποπτικό όργανο είναι ασυμβίβαστη με τις αρμοδιότητες του πρόεδρου και ενός υψηλόβαθμου διευθυντικού στελέχους. Εκπρόσωποι του ακαδημαϊκού προσωπικού και των φοιτητών είναι επίσης μέλη σχεδόν όλων των εποπτικών οργάνων στα οποία συμμετέχουν εσωτερικοί φορείς. Τα εποπτικά όργανα στη Δανία, την Κύπρο, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία και τη Νορβηγία περιλαμβάνουν επίσης εκπροσώπους μη ακαδημαϊκού προσωπικού.

Η θητεία των μελών όλων των οργάνων διακυβέρνησης κυμαίνεται από δύο έως πέντε έτη, ανάλογα με τη χώρα και το ίδρυμα. Στις περισσότερες χώρες η θητεία είναι τετραετής ή πενταετής, συνήθως με δυνατότητα μίας ανανέωσης.

Στη **Βουλγαρία**, η ανανέωση της θητείας του πρόεδρου και των οργάνων εσωτερικής διακυβέρνησης πραγματοποιείται ταυτόχρονα. Ο πρόεδρος εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση και η θητεία του λήγει αυτομάτως με τη λήξη της θητείας της Γενικής Συνέλευσης.

Ενδιάμεσα όργανα διακυβέρνησης

Η δομή της διακυβέρνησης των βασικών μονάδων (σχολών, τμημάτων, ινστιτούτων, κλπ.) αντανακλά σε γενικές γραμμές τη γενική δομή διακυβέρνησης. Οι κοσμήτορες και τα ενδιάμεσα διοικητικά όργανα έχουν σημαντικές αρμοδιότητες σε όλους τους τομείς δραστηριότητας του ιδρύματος. Η θέσπιση νέων δομών διακυβέρνησης επέφερε αλλαγές στις αρμοδιότητες των κοσμητόρων. Στο παρελθόν, ο κοσμήτορας ήταν ένας εκλεγμένος εκπρόσωπος του ακαδημαϊκού προσωπικού της βασικής μονάδας και ασκούσε συχνά μεγάλη επιρροή, αλλά διέθετε μικρή εξουσία. Σήμερα οι κοσμήτορες ασκούν, σε επίπεδο σχολής, εκτελεστικά καθήκοντα συγκρίσιμα με αυτά ενός εκτελεστικού διευθυντή και τις περισσότερες φορές διορίζονται παρά εκλέγονται. Οι κοσμήτορες έχουν αρμοδιότητες σε θέματα διαχείρισης, περιλαμβανομένης της δημοσιονομικής διαχείρισης, και πρέπει ολοένα και περισσότερο να εξισορροπούν τον παραδοσιακό ρόλο της προστασίας των συμφερόντων του ακαδημαϊκού προσωπικού με τα ενισχυμένα διαχειριστικά καθήκοντά τους.

Στην **Ιταλία**, οι σχολές διαδραμάτιζαν κατά παράδοση αποφασιστικό ρόλο στη διακυβέρνηση των πανεπιστημίων. Πράγματι, η σχολή είναι το πραγματικό κέντρο εξουσίας των ιταλικών πανεπιστημίων. Η ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών, η εισαγωγή νέων δραστηριοτήτων διδασκαλίας, η πρόσληψη προσωπικού, η επαγγελματική σταδιοδρομία και η επιχειρησιακή διαχείριση των οικονομικών πόρων αποτελούν τομείς αρμοδιότητας της σχολής και του συλλογικού οργάνου λήψης αποφάσεων σε επίπεδο σχολής. Επιπλέον, η εσωτερική διαδικασία κατανομής των χρηματοδοτήσεων βασίζεται (συνήθως άτυπα) σε διαπραγματεύσεις ανάμεσα στις ακαδημαϊκές μονάδες και τα όργανα διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Οι διαπραγματεύσεις αποτυπώνουν την ισορροπία ανάμεσα στις διάφορες

σχολές και τις επιστήμες, αν και ορισμένα κατεξοχήν καινοτόμα πανεπιστήμια έχουν αναπτύξει σημαντικά περισσότερο αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια και μαθηματικούς τύπους για την εσωτερική κατανομή των πόρων. Στην πράξη, πολλές αποφάσεις της κεντρικής διοίκησης απλώς επικυρώνουν τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι σχολές. Οι σχολές έχουν επίσης προνομιακή σχέση με το Εθνικό Πανεπιστημιακό Συμβούλιο.

Τα πανεπιστήμια της **Σλοβενίας** προωθούν τη συνεργασία ανάμεσα στα συστατικά μέρη τους και το ακαδημαϊκό προσωπικό, μέσω της δημιουργίας κοινών μηχανισμών υπό μορφή μεταπτυχιακών σχολών, μιας πανεπιστημιακής έδρας, ενός πανεπιστημιακού χώρου, μιας πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης, ιδρυμάτων, κέντρων ή τμημάτων. Τα ΙΤΕ διαχωρίζουν επίσης τα διαχειριστικά καθήκοντα από το κλασικό πρότυπο μιας ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας.

Στη **Νορβηγία**, παρατηρείται τάση ενσωμάτωσης διοικητικών και ακαδημαϊκών αρμοδιοτήτων στο επίπεδο των βασικών μονάδων, μέσω του διορισμού ακαδημαϊκών ως διευθυντών των τμημάτων. Τα συμβούλια των τμημάτων αντικαθίστανται από συμβουλευτικά όργανα, συνεδριάσεις του προσωπικού κλπ. Γενικά, παρατηρείται μεγαλύτερη διαφοροποίηση των μηχανισμών διακυβέρνησης στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων: σε ορισμένα τμήματα, οι ακαδημαϊκοί υπεύθυνοι εκλέγονται, ενώ σε άλλα διορίζονται, και το ίδιο ισχύει και σε επίπεδο σχολών.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, πολλά πανεπιστήμια αναπτύσσουν ισχυρές δομές εκτελεστικής εξουσίας που αντικαθιστούν τη «συλλογική διοίκηση». Η προσέγγιση αυτή, με σαφώς καθορισμένα πεδία αρμοδιοτήτων, σαφή μεταβίβαση εξουσιών και συνεκτικές ομάδες διαχείρισης που αποτελούνται από ακαδημαϊκά και διοικητικά στελέχη, επιτρέπει τη δυναμική διαχείριση σε ένα περιβάλλον όπου οι αποφάσεις δεν είναι δυνατό να μετατεθούν στην επόμενη συνεδρίαση της επιτροπής. Πολλά πανεπιστήμια που επιθυμούν να απλουστεύσουν τις διαχειριστικές δομές, έχουν μειώσει και τις διαδικασίες στο πλαίσιο της διοίκησής τους. Η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στις ακαδημαϊκές μονάδες αποτελεί πάγια πρακτική, εφόσον η μεταβίβαση αυτή αποτελεί ισχυρή κινητήρια δύναμη αλλαγής στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που επιθυμούν να καθιερώσουν ένα περισσότερο επιχειρηματικό πνεύμα διαχείρισης.

2.3. Ανεξάρτητη ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στην Πορτογαλία και τη Νορβηγία, όπου ο θεσμός της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τυγχάνει ευρείας αποδοχής, υπάρχει ένα εθνικό όργανο κατά τα πρότυπα της Διάσκεψης των Πρυτάνεων των δημόσιων πανεπιστημίων, στο οποίο συμμετέχουν οι εκτελεστικοί διευθυντές των ιδιωτικών ΙΤΕ.

Σε έντεκα χώρες, τα όργανα διακυβέρνησης των ανεξάρτητων ιδιωτικών ΙΤΕ υπόκεινται στις ίδιες κανονιστικές ρυθμίσεις με αυτές που ισχύουν και για τα όργανα διακυβέρνησης των δημόσιων ΙΤΕ. Οι χώρες αυτές είναι η Βουλγαρία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Ιταλία, η Λετονία, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία (από την περίοδο 2007/08), η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Σλοβακία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία).

Η εσωτερική διακυβέρνηση των ανεξάρτητων ιδιωτικών ΙΤΕ υπόκειται συνήθως σε διαφορετικές διατάξεις από αυτές που διέπουν τον τομέα της δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, τη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα και την Αυστρία, τα ιδιωτικά ΙΤΕ μπορούν να καθορίζουν τις δικές τους δομές εσωτερικής διακυβέρνησης. Σε αρκετές χώρες, υπάρχουν ορισμένες διαφορές ως προς τη δομή της εσωτερικής διακυβέρνησης των ανεξάρτητων ιδιωτικών ΙΤΕ.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, η διαχειριστική δομή όλων των ιδρυμάτων βασίζεται στην εκπροσώπηση όλων των κατηγοριών προσωπικού, των φοιτητών και εξωτερικών φορέων.

Ο νόμος για τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της **Εσθονίας** ορίζει τα όργανα διαχείρισης των ανεξάρτητων ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά δεν προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους τα όργανα αυτά έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων. Ο νόμος αναφέρει ως όργανα διαχείρισης τον πρύτανη και το συμβούλιο του ιδρύματος, χωρίς να κάνει καμία αναφορά σε όργανο διακυβέρνησης με τη συμμετοχή εξωτερικών φορέων. Ορισμένα ανεξάρτητα ιδιωτικά ιδρύματα, ωστόσο, έχουν συστήσει συμβουλευτικό όργανο στο οποίο συμμετέχουν και εξωτερικοί φορείς.

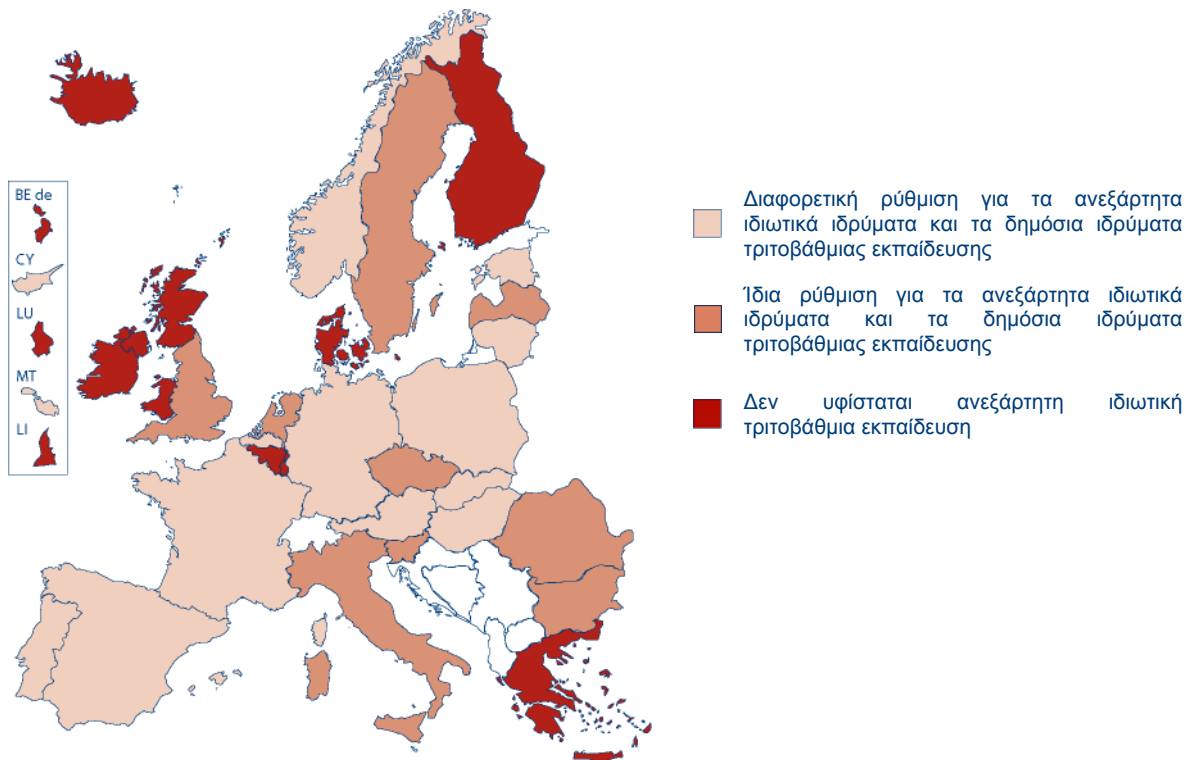
Η **Κύπρος** έχει θεσπίσει ένα εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που περιλαμβάνει και επίσημες ρυθμίσεις οι οποίες καθορίζουν τα όργανα διακυβέρνησης των ιδιωτικών ΙΤΕ. Τα τρία πρώτα ιδιωτικά πανεπιστήμια άρχισαν να λειτουργούν το Σεπτέμβριο του 2007.

Δεν υπάρχουν κανονιστικές ρυθμίσεις για την ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση στη **Μάλτα**, πέρα από την υποχρέωση το κάθε ΙΤΕ να διαθέτει άδεια λειτουργίας. Η εθνική επιτροπή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρότεινε το 2007 την αναθεώρηση των ρυθμίσεων που διέπουν τον τομέα της ανεξάρτητης ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στην **Πολωνία**, ο νόμος δεν επιβάλλει να έχουν τα ιδιωτικά ΙΤΕ συγκλήτους, αλλά εάν δεν διαθέτουν σύγκλητο, πρέπει να συστήσουν ένα άλλο ανώτατο συλλογικό όργανο και να διορίσουν έναν πρότανη.

Στη **Νορβηγία**, τα ιδιωτικά ΙΤΕ υποχρεούνται από το νόμο να διαθέτουν τουλάχιστον πενταμελές συμβούλιο, ενώ τα δημόσια πανεπιστήμια πρέπει να έχουν ενδεκαμελή συμβούλια. Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι ίδιες ρυθμίσεις και για τους δύο τομείς.

Διάγραμμα 2.4: Εξωτερικές ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση των ανεξάρτητων ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επιβεβαιωθεί σε εθνικό επίπεδο

Πορτογαλία: Από την περίοδο 2007/08 και τη θέσπιση του νέου νόμου, η δομή και η διαδικασία ίδρυσης ΙΤΕ είναι ταυτόσημες και για τα ανεξάρτητα ιδιωτικά και για τα δημόσια ΙΤΕ.

Ηνωμένο Βασίλειο (ENG): Όλα τα ΙΤΕ χαρακτηρίζονται ως ιδιωτικά ιδρύματα. Η διακυβέρνηση των ιδρυμάτων δεν διαφέρει ανάλογα με το αν ένα ίδρυμα χρηματοδοτείται από το κράτος ή όχι, αλλά η δημοσιονομική κατάσταση διαφέρει, διότι τα ανεξάρτητα ΙΤΕ δεν χρηματοδοτούνται από το κράτος και, ως εκ τούτου, δεν διέπονται από τους δημοσιονομικούς κανονισμούς των οργάνων χρηματοδότησης.

2.4. Διακυβεύματα της εσωτερικής διακυβέρνησης

Για την αποτελεσματική λειτουργία ενός ΙΤΕ, όλα τα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησής του πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους, να ανταλλάσσουν πληροφορίες μέσα από ανοικτές διόδους επικοινωνίας και να έχουν διαφανείς και αξιόπιστες διαδικασίες λειτουργίας. Η διακυβέρνηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να είναι προβληματική, εάν κάποιο από τα όργανα διοίκησης κατέχει υπερβολική εξουσία σε σχέση με τα άλλα. Αντίθετα, πρέπει να υπάρχει «εξισορρόπηση εξουσιών» ανάμεσα στις διάφορες αρχές (Bargh *et al* 1996; Shattock 2003).

Ορισμένα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας (π.χ. Bargh *et al* 1996; Davies 1985; Fried 2006; Scott 2003) τάσσονται υπέρ της συμμετοχής εξωτερικών φορέων στα όργανα διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Οι εξωτερικοί φορείς εισφέρουν προοπτικές, πραγματογνωμοσύνη και πρόσθετη διαφάνεια στα ΙΤΕ από το εξωτερικό περιβάλλον και επίσης συμβάλλουν στη σύσφιξη των σχέσεων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την κοινωνία. Όταν, όμως, τα εποπτικά όργανα απαρτίζονται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από εξωτερικούς φορείς, αυτό μπορεί να υπονομεύσει την αυτονομία των ιδρυμάτων. Για τις οργανώσεις των εκπαιδευτικών, αυτός ο τύπος εξωτερικής καθοδήγησης των ιδρυμάτων έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή μορφή συλλογικής διοίκησης, ιδίως όταν το ίδρυμα και οι καθηγητές του ασκούν μόνο περιορισμένη ή έμμεση επιρροή σε ένα όργανο διακυβέρνησης τόσο υψηλού επιπέδου. Πράγματι, ενδέχεται η διοίκηση των ιδρυμάτων να αντιμετωπίσει πολύ μεγάλη δυσκολία να εκτελέσει τις αποφάσεις που λαμβάνει ένα ανώτατο όργανο χωρίς την απαραίτητη στήριξη και την επαρκή εκπροσώπηση προσωπικοτήτων κύρους από το εσωτερικό του ιδρύματος (κύρος το οποίο συνήθως αντλείται από την εμπειρία και όχι από το ιεραρχικό καθεστώς). Όπως σε όλα τα όργανα που αποτελούνται από εμπειρογνώμονες, τα μέλη των ΙΤΕ αντιτίθενται στις οδηγίες που επιβάλλονται «από τα επάνω» (Pellert 2007).

Σε αρκετές χώρες, στο εποπτικό όργανο εκπροσωπούνται ισότιμα εσωτερικοί και εξωτερικοί φορείς ή κατά πλειοψηφία οι εσωτερικοί φορείς. Τα συμβούλια αυτά αντιπροσωπεύουν ένα είδος μεικτού φορέα εξωτερικής καθοδήγησης και αυτοδιοίκησης διαχειριστικού τύπου. Σε αυτές τις περιπτώσεις, υπάρχουν πολύ λιγότερες αντιθέσεις όσον αφορά το ζήτημα της θεσμικής αυτονομίας, λόγω του υψηλού βαθμού συμμετοχής εσωτερικών φορέων του ιδρύματος. Η ύπαρξη εξωτερικών φορέων μπορεί να συμβάλει στο να περιοριστούν οι εσωτερικές αντιθέσεις και πολιτικές σκοπιμότητες που ενδεχομένως επηρεάζουν το στρατηγικό σχεδιασμό και τις οικονομικές αποφάσεις σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος. Επιπλέον, η εσωτερική διακυβέρνηση μπορεί να δημιουργήσει στο εσωτερικό του ιδρύματος μια τάση οικειοποίησης των διαδικασιών διακυβέρνησης· αντί να λογοδοτεί σε ένα (κυρίως) εξωτερικό φορέα, το ίδρυμα διατηρεί τη βασική ευθύνη για τις κατευθύνσεις, το σχεδιασμό και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων του.

Οι ιθύνοντες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ανώτερα διευθυντικά στελέχη, εμπειρογνώμονες και ερευνητές εκφράζουν ανησυχίες ότι οι ακαδημαϊκοί που διορίζονται σε υψηλές διοικητικές θέσεις στο πλαίσιο της νέας τάσης για «νέα δημόσια διαχείριση» που πλαισίωσε την αυτονομία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν διαθέτουν εμπειρία στον τομέα της επαγγελματικής διαχείρισης (Davies 1985; Pellert 2007; Zechlin 2007). Πολλοί τάσσονται υπέρ της αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων από μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού με βασικό επιχείρημα είναι οι καταλληλότεροι φορείς να λαμβάνουν αποφάσεις για τις κατευθύνσεις του ιδρύματος και τη διασφάλιση των παραδοσιακών αξιών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τις δυνητικά δυσμενείς επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης και της μαζικοποίησης. Όμως, η ακαδημαϊκή πείρα και το έννομο συμφέρον για τις αποστολές και τα πρότυπα τη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν συνεπάγονται αναγκαστικά και ικανότητα χειρισμού των διαφόρων αναγκών τις οποίες οφείλουν να αντιμετωπίζουν σήμερα οι ιθύνοντες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ανάγκη να βελτιωθούν οι ικανότητες επαγγελματικές

διαχείρισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο στις διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Στην **Πολωνία**, έχουν δημιουργηθεί διάφορες δομές για την ειδική κατάρτιση του διοικητικού προσωπικού σε θέματα επαγγελματικής διαχείρισης. Το πολωνικό ίδρυμα πρυτάνεων παρέχει στο διοικητικό προσωπικό των δημόσιων και ιδιωτικών ΙΤΕ δυνατότητες να βελτιώσουν τις ικανότητές τους, όπως τα θερινά σεμινάρια στρατηγικής διαχείρισης για νεοεκλεγμένους πρυτάνεις και προέδρους ιδρυμάτων.

Στη **Φινλανδία**, ασκούνται πιέσεις σε επίπεδο ιδρυμάτων για περισσότερο επαγγελματική διαχείριση και ο ρόλος της Συγκλήτου εστιάζεται όλο και περισσότερο σε στρατηγικά θέματα. Εφόσον τα πανεπιστήμια παρέχουν περισσότερες υπηρεσίες στην κοινωνία και εξασφάλισαν εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησής τους, όφειλαν να αυξήσουν και να οργανώσουν σε περισσότερα επαγγελματικά πρότυπα το προσωπικό που ασχολείται με εξωτερικές δραστηριότητες και διαχειρίζεται την εξωτερική χρηματοδότηση. Γενικά, η ισορροπία ανάμεσα στην ατομική και τη συλλογική διοίκηση αλλάζει και αυξάνεται η εξουσία των μεμονωμένων ατόμων. Σήμερα, μια διμελής ομάδα εργασίας εξετάζει το ζήτημα της χρηματοδοτικής αυτονομίας των πανεπιστημίων και αναζητά τρόπους διοίκησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με πιο επαγγελματικά πρότυπα και κριτήρια εκλογής ή διορισμού των μελών των οργάνων διακυβέρνησης και των ακαδημαϊκών υπευθύνων (πρυτάνεων, κοσμητόρων).

Τα ΙΤΕ της **Νορβηγίας** άρχισαν να προσλαμβάνουν ειδικευμένο διοικητικό προσωπικό για να προετοιμάσει τις αποφάσεις της διοίκησης, ήδη από το 1990. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας είχαν το χρόνο να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν τις βελτιώσεις που ήταν αποτέλεσμα της διοίκησης βάσει επαγγελματικών προτύπων.

Τα ευρωπαϊκά ΙΤΕ μελετούν το ζήτημα της διαχείρισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από το 1999, αλλά τα περισσότερα προγράμματα σπουδών τέθηκαν σε εφαρμογή το 2002 ή αργότερα. Ορισμένα πανεπιστήμια της Γερμανίας, της Ισπανίας, των Κάτω Χωρών, της Αυστρίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Νορβηγίας παρέχουν σήμερα προγράμματα σπουδών επιπέδου Master.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΜΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αν και οι περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ενθαρρύνουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΤΕ) να προσφεύγουν όλο και περισσότερο σε ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης (βλ. Κεφάλαιο 4), η άμεση δημόσια χρηματοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό ποσοστό του προϋπολογισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το 2003 ⁽¹⁾, στα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 79,9% της χρηματοδότησης των ΙΤΕ προήλθε από δημόσιους πόρους. Σε πέντε χώρες, το ποσοστό αυτό ήταν κατώτερο του 70%: Πολωνία (69%), Κύπρος (65,8%), Λιθουανία (61,8%), Βουλγαρία (55,2%) και Λετονία 44,9%. Οι τρόποι χρηματοδότησης των ΙΤΕ από τις δημόσιες αρχές πρέπει να αναλυθούν διεξοδικά, διότι μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις στρατηγικές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Σε πολύ γενικούς όρους, είναι εμφανής μια σχετική διαφοροποίηση των παραδοσιακών μηχανισμών χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Βασικά χαρακτηριστικά των μηχανισμών χρηματοδότησης ήταν ανέκαθεν οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στα ΙΤΕ και το κράτος για το ύψος αυτής της χρηματοδότησης, ο τρόπος υπολογισμού του ποσού της βάσει των πραγματικών δαπανών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και η διάθεση των χορηγήσεων σε συγκεκριμένα κονδύλια προϋπολογισμού. Αντίθετα, τα τελευταία 15 έτη περίπου, πολλές χώρες χρησιμοποιούν τις συνολικές επιχορηγήσεις και έχουν θεσπίσει μεθόδους υπολογισμού του ποσού και εφαρμόζουν μέτρα που συνδέουν το ύψος της δημόσιας χρηματοδότησης με τις επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η εξέλιξη αυτή συνδυάζεται συνήθως με νέες διαδικασίες ελέγχου και λογοδοσίας.

Στην ανακοίνωση του Μαΐου 2006 για τον εκσυγχρονισμό των πανεπιστημίων ⁽²⁾, *Επίτευξη της ατζέντας εκσυγχρονισμού για τα πανεπιστήμια: εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία*, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε ότι είναι σημαντικό η χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να βασίζεται περισσότερο στις επιδόσεις και όχι στις πραγματικές δαπάνες και πρέπει να παραχωρηθεί στα εκπαιδευτικά ιδρύματα πραγματική αυτονομία, ώστε να είναι πλήρως υπόλογα στην κοινωνία για τις επιδόσεις τους.

Το κεφάλαιο αυτό επιχειρεί να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα σε επίπεδο ευρωπαϊκών χωρών:

- Βασίζεται η δημόσια χρηματοδότηση των ΙΤΕ στις επιδόσεις τους; Ποια άλλα κριτήρια λαμβάνονται υπόψη;
- Χρησιμεύει η δημόσια χρηματοδότηση ως κίνητρο για να επιτύχουν τα ΙΤΕ τους στρατηγικούς στόχους που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο, π.χ. μέσω μιας σύμβασης επιδόσεων;
- Συμβάλλει η χρηματοδοτούμενη από τις δημόσιες αρχές έρευνα στη στήριξη των υποδομών και των πάγιων δραστηριοτήτων ή περιορίζεται σε επιχορηγήσεις συγκεκριμένων έργων;
- Πώς λογοδοτούν τα ΙΤΕ για τη χρήση των δημόσιων κεφαλαίων που έχουν εισπράξει;
- Επιτρέπεται να μεταφέρουν τα ΙΤΕ μη αναλωθέντα κεφάλαια της δημόσιας χρηματοδότησης από ένα οικονομικό έτος στο επόμενο;
- Έχουν τα ιδιωτικά ΙΤΕ πρόσβαση σε δημόσια χρηματοδότηση;

Αποφάσεις που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις γι' αυτά τα ζητήματα συμβάλλουν στην επίτευξη διαφόρων στόχων όπως η βελτίωση της ποιότητας και η ορθολογική χρήση των πόρων. Οι ίδιες αποφάσεις ενδέχεται επίσης να αποτελέσουν έναυσμα για διεξοδικό διάλογο σχετικά με τις επιδιωκόμενες ή μη επιπτώσεις στις στρατηγικές κατευθύνσεις των ΙΤΕ (βλ. τμήμα 3.4).

(¹) Βλ. Ευρυδίκη (2007) Αριθμοί – κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – Έκδοση 2007, Κεφάλαιο Γ, Διάγραμμα Γ12.

(²) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η επίτευξη της ατζέντας εκσυγχρονισμού για τα πανεπιστήμια: εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία.

Πριν εξετάσουμε τους ποικίλους μηχανισμούς άμεσης κρατικής χρηματοδότησης⁽³⁾ των ΙΤΕ στην Ευρώπη, πρέπει να επισημανθεί ότι τα ΙΤΕ γενικά λαμβάνουν συνολικές επιχορηγήσεις που αποσκοπούν στην κάλυψη διαφόρων κατηγοριών δαπανών.

Το παράρτημα περιέχει αναλυτικά εθνικά στοιχεία για τα κριτήρια χορήγησης δημόσιων χρηματοδοτήσεων στα ΙΤΕ.

Τύποι επιχορηγήσεων

Τα δημόσια κεφάλαια χορηγούνται για κονδύλια δαπανών τα οποία πρέπει να τηρούνται αυστηρά στη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία (ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5B), την Ελλάδα, την Κύπρο και τη Λετονία. Στην Ελλάδα, έχει παραχωρηθεί στα ΙΤΕ μεγαλύτερη αυτονομία ως προς αυτό το στοιχείο από την περίοδο 2007/08 και το ίδιο σχεδιάζεται και στη Λετονία (από το 2009).

Στην **Ελλάδα** υπάρχουν σήμερα πέντε κατηγορίες δαπανών: για το προσωπικό, τις λειτουργικές δαπάνες, την τροφοδοσία των φοιτητών, το προσωπικό με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου και για δημόσιες επενδύσεις. Από την περίοδο 2007/08, τα ΙΤΕ μπορούν να πραγματοποιούν ορισμένες μεταφορές κονδυλίων μέσα στα πλαίσια των λειτουργικών δαπανών και των προϋπολογισμών δημοσίων επενδύσεων. Στη **Βουλγαρία**, υπάρχουν πέντε κατηγορίες δαπανών: κόστος σπουδών· έρευνα· υποτροφίες· κόστος εκτύπωσης συγγραμμάτων, αποτελέσματα έρευνας κλπ· και κόστος κεφαλαιακών επενδύσεων. Στη **Λετονία**, τα ΙΤΕ πρέπει να λαμβάνουν την άδεια του Υπουργείου Οικονομίας για να πραγματοποιήσουν μεταφορές μεταξύ κονδυλίων για μισθούς, δαπάνες για ακίνητα και άλλες τρέχουσες δαπάνες.

Σε όλες τις άλλες χώρες η συνολική επιχορήγηση κατανέμεται σε κατηγορίες δαπανών που εξαρτώνται κυρίως από την εσωτερική διακυβέρνηση του κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος. Στο Βέλγιο, την Ιρλανδία (τεχνολογικά ιδρύματα), τη Γαλλία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Σλοβενία, τα ΙΤΕ λαμβάνουν συνολικές επιχορηγήσεις τις οποίες οφείλουν, ωστόσο, να δαπανούν σύμφωνα με κονδύλια του προϋπολογισμού που εγκρίνονται από το φορέα χρηματοδότησης ή το εποπτικό όργανο.

Στη **Γαλλία**, τα ΙΤΕ πρέπει να υποβάλουν την πρόταση προϋπολογισμού στην εποπτική αρχή πριν την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο προϋπολογισμός μπορεί να υποβληθεί για έγκριση ή απόρριψη στις αρχές (παραδείγματος χάρι, όταν δεν τηρείται η αρχή της ισοσκελίσης του προϋπολογισμού ή της διάθεσης των κεφαλαίων της δημόσιας χρηματοδότησης). Στην **Ουγγαρία**, τα ιδρύματα οφείλουν να αποστέλουν το σχέδιο ετήσιου προϋπολογισμού στο εποπτικό όργανο πριν πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε δαπάνη. Το εποπτικό όργανο μπορεί να επιφέρει τροποποιήσεις, εάν κρίνει ότι το σχέδιο προϋπολογισμού δεν επιτρέπει στο ίδρυμα να επιτύχει τους βασικούς τους στόχους. Τα ΙΤΕ της **Πολωνίας** οφείλουν να υποβάλουν τα σχέδια χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων στο Υπουργείο Οικονομίας, αλλά δεν υπάρχει θεσμοθετημένο όργανο για την έγκριση αυτών των σχεδίων.

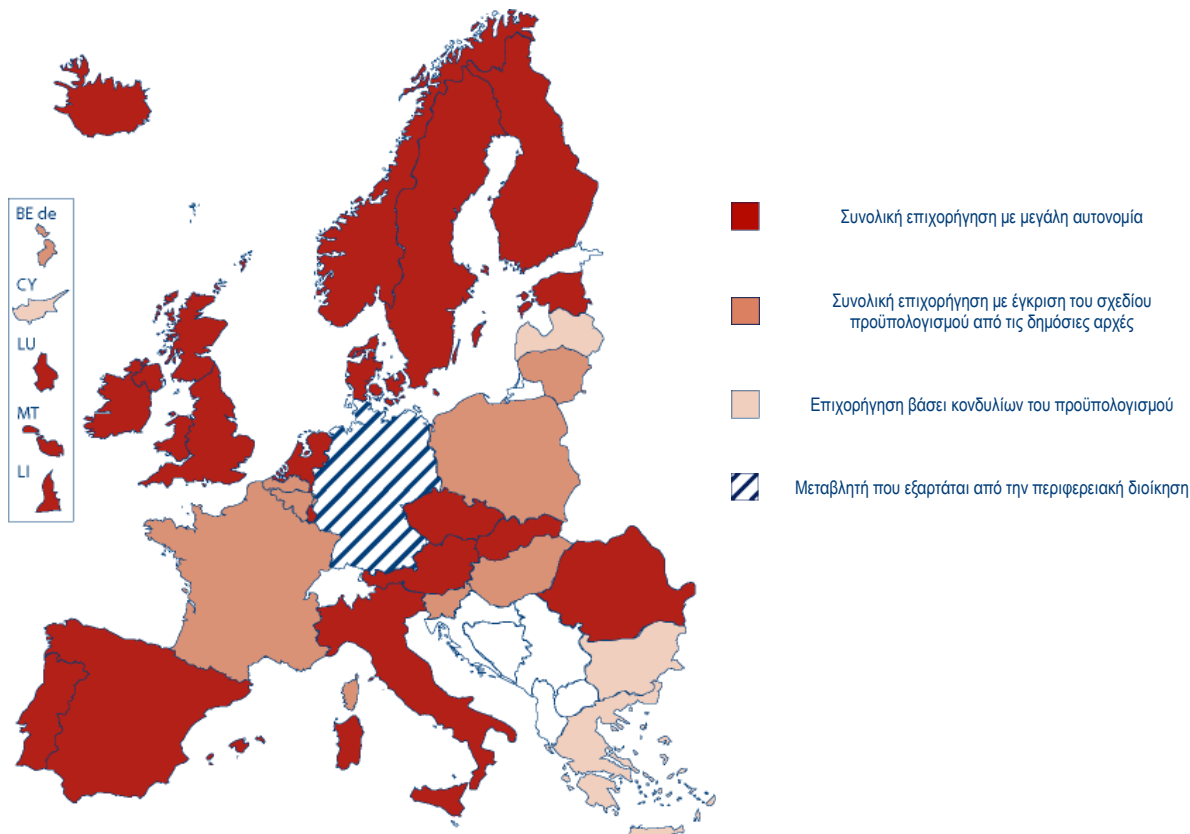
Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι συνολικές επιχορηγήσεις έχουν στόχο να καλύψουν τις δαπάνες διδασκαλίας και τις λειτουργικές δαπάνες. Σε σπάνιες περιπτώσεις, μπορεί να μην καλύπτονται οι μισθοί του προσωπικού. Στις μισές χώρες, οι συνολικές επιχορηγήσεις μπορεί να χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων δαπανών έρευνας (βλ. τμήμα 3.1.4).

Στο **Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα)**, οι μισθολογικές δαπάνες του προσωπικού καλύπτονται άμεσα από τον προϋπολογισμό της Κοινότητας. Στη **Γαλλία**, οι μισθολογικές δαπάνες καλύπτονται από το κράτος. Τα ΙΤΕ μπορούν, ωστόσο, να καταβάλουν άμεσα με δικά τους κεφάλαια τους μισθούς συγκεκριμένων κατηγοριών συμβασιούχων. Στη **Δανία**, οι συνολικές επιχορηγήσεις αφορούν αποκλειστικά τις δαπάνες διδασκαλίας.

Οι συνολικές επιχορηγήσεις δεν αποτελούν τη μοναδική πηγή δημόσιας χρηματοδότησης. Σε όλες τις χώρες, τα ΙΤΕ λαμβάνουν και δημόσια χρηματοδότηση για ειδικούς σκοπούς, όπως τα επενδυτικά προγράμματα που συνδέονται με εθνικά προγράμματα, κοινωνικούς στόχους, ειδική χρηματοδότηση για την έρευνα κλπ.

⁽³⁾ Έτσι, αποκλείεται η έμμεση χρηματοδότηση (δηλ. δημόσιες μεταβιβαστικές πληρωμές στον ιδιωτικό τομέα υπό μορφή δημοσίων επιχορηγήσεων, δημοσίων δανείων, φορολογικών ελαφρύνσεων κλπ.).

Διάγραμμα 3.1: Τύπος της κύριας δημόσιας επιχορήγησης στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αφορούν πανεπιστήμια. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5B λαμβάνουν τις επιχορηγήσεις τους βάσει κονδυλίων του προϋπολογισμού.

Γερμανία: Κάθε ομόσπονδο κράτος καθορίζει την οικονομική αυτονομία των ΙΤΕ.

Ιρλανδία: Τα στοιχεία αφορούν τα πανεπιστήμια. Τα σχέδια προϋπολογισμού για τα τεχνολογικά ιδρύματα πρέπει να εγκρίνονται από το φορέα χρηματοδότησης (Higher Education Authority), από την περίοδο 2007/08 (πριν από το 2007/08: από το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών).

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Φινλανδία: Αφορά τα πανεπιστήμια. Τα πολυτεχνεία υπόκεινται σε ρυθμίσεις για τον προϋπολογισμό που εφαρμόζονται από την εποπτική αρχή.

3.1. Μηχανισμοί χρηματοδότησης

Το διάγραμμα 3.2 παρουσιάζει τους κύριους μηχανισμούς χρηματοδότησης στην Ευρώπη. Σε ορισμένες χώρες, ο πλέον διαδεδομένος μηχανισμός (ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης) μπορεί να ενσωματώνει και άλλους βασικούς μηχανισμούς· η περίπτωση αυτή, ωστόσο, δεν παρουσιάζεται σε αυτό το διάγραμμα. Για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου, ένας μηχανισμός δηλώνεται ως «εφαρμοσμένος» μόνο αν χρησιμοποιείται ανεξάρτητα από μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης.

Σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούν μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης για να υπολογίζουν το μέγεθος των δημόσιων επιχορηγήσεων στα ΙΤΕ για τις δαπάνες διδασκαλίας ή/και λειτουργίας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για την έρευνα. Αυτό δεν ισχύει στη Γερμανία (σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη), την Ιρλανδία (τεχνολογικά ιδρύματα), την Κύπρο, το Λουξεμβούργο και τη Μάλτα.

Στην **Ιρλανδία**, μέχρι το 2007, οι ετήσιοι προϋπολογισμοί των τεχνολογικών ιδρυμάτων καθορίζονταν με διαπραγματεύσεις με το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών. Από το Φεβρουάριο του 2007, βάσει του νόμου του 2006 για τα τεχνολογικά ιδρύματα, η Αρχή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανέλαβε την ευθύνη της άμεσης χρηματοδότησης αυτών των ιδρυμάτων και προτίθεται να εισαγάγει μια μέθοδο χρηματοδότησης παρόμοια με αυτήν που αρχίζει να εφαρμόζεται για τα πανεπιστήμια. Στην **Κύπρο**, οι διάφορες δημόσιες επιχορηγήσεις στα ΙΤΕ καθορίζονται με διαπραγματεύσεις βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού που υποβάλλει το κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα. Η πρόβλεψη προϋπολογισμού καλύπτει τις ανάγκες του ιδρύματος σε συνάρτηση με τον αριθμό εισακτέων, την ανάπτυξη της υφιστάμενης υποδομής, τη δημιουργία νέων σχολών και την εισαγωγή νέων προγραμμάτων. Το πανεπιστήμιο του **Λουξεμβούργου**, που ιδρύθηκε το 2003, εφαρμόζει την πρώτη πολυετή σύμβαση. Το πανεπιστήμιο υπέβαλε πρόταση προϋπολογισμού στο αρμόδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπουργείο και εγκρίθηκε από την κυβέρνηση. Στη **Μάλτα**, τα ποσά των δημόσιων επιχορηγήσεων καθορίζονται βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού που υποβάλλει το ίδρυμα, η οποία περιγράφει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του ιδρύματος για το επόμενο έτος με βάση τον αριθμό του ακαδημαϊκού προσωπικού και των εισακτέων.

Διάγραμμα 3.2: Κύριοι μηχανισμοί άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
Διαπραγμάτευση του προϋπολογισμού με τον οργανισμό χρηματοδότησης βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού που υποβάλλει το ίδρυμα		●		●					●	●				●			●
Ο προϋπολογισμός καταρτίζεται από το φορέα χρηματοδότησης βάσει προηγούμενων δαπανών						●				●			●				
Μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης	●	●	●	●	●	●	⊗	●	●	●	⊗	●	●		●	●	
Συμβάσεις επιδόσεων βάσει στρατηγικών στόχων			●		●	●				●		●					●
Συμβάσεις βάσει προκαθορισμένου αριθμού πτυχιούχων ανά τομέα σπουδών								●							●		
Χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων έρευνας, στο πλαίσιο διαδικασιών υποβολής προτάσεων από τα ιδρύματα	●	●	●	●	●	●		●	●	●		●	●		●		:
	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	
Διαπραγμάτευση του προϋπολογισμού με τον οργανισμό χρηματοδότησης βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού που υποβάλλει το ίδρυμα		●				●		●									
Ο προϋπολογισμός καταρτίζεται από το φορέα χρηματοδότησης βάσει προηγούμενων δαπανών					●										●	●	
Μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
Συμβάσεις επιδόσεων βάσει στρατηγικών στόχων				●		●	●		●	●					●		
Συμβάσεις βάσει προκαθορισμένου αριθμού πτυχιούχων ανά τομέα σπουδών																	
Χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων έρευνας, στο πλαίσιο διαδικασιών υποβολής προτάσεων από τα ιδρύματα	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	

● Εφαρμοσμένος μηχανισμός ⊗ Μεταβλητή που εξαρτάται από την περιφερειακή αρχή : Μη διαθέσιμα δεδομένα

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE de): Από το ακαδημαϊκό έτος 2009/10 τίθεται σε εφαρμογή ένα νέο σύστημα χορήγησης λειτουργικών πόρων βάσει πρότασης προϋπολογισμού από το ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που περιλαμβάνει όλα τα έσοδα και έξοδα του προηγούμενου έτους.

Βέλγιο (BE nl): Ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης λαμβάνει υπόψη τα ποσά που έχουν χορηγηθεί στο παρελθόν κατά ένα ποσοστό.

Τσεχική Δημοκρατία: Οι συμβάσεις επιδόσεων και οι σχετικές διαπραγματεύσεις αφορούν μόνο τα δημόσια ITE του επιπέδου ISCED 5A. Για τα δημόσια ITE του επιπέδου ISCED 5B, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης καθορίζονται σε περιφερειακό επίπεδο. Τα δημόσια και τα επιδοτούμενα από το κράτος ITE του επιπέδου ISCED 5B, μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας για την επίτευξη των εθνικών στόχων.

Δανία: Το 2006/07, οι συμβάσεις επιδόσεων αφορούσαν μόνο τα πανεπιστήμια. Το 2008 θα συναφθούν συμβάσεις επιδόσεων και για τα 22 μη πανεπιστημιακά ITE τα οποία συγχωνεύθηκαν σε 8 ιδρύματα.

Γερμανία: Κάθε *ομόσπονδο κράτος* καθορίζει τη μέθοδο κατανομής των άμεσων δημόσιων χρηματοδοτήσεων στα ITE.

Ιρλανδία: Ο μαθηματικός τύπος αφορά τα πανεπιστήμια, ενώ τα τεχνολογικά ιδρύματα διαπραγματεύονται τον προϋπολογισμό τους. Τα κεφάλαια χορηγούνται επίσης στα πανεπιστήμια με ανταγωνιστική διαδικασία για δραστηριότητες που συνδέονται με τις στρατηγικές εθνικές προτεραιότητες (βλ. τμήμα 3.2.1).

Ελλάδα: Η θέσπιση συμβάσεων επιδόσεων για τα πανεπιστήμια ψηφίστηκε πρόσφατα από το Κοινοβούλιο, αλλά δεν έχει τεθεί ακόμη σε εφαρμογή.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα καθορίζει τη δική της μέθοδο διάθεσης των άμεσων δημόσιων χρηματοδοτήσεων στα ITE.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Αυστρία: Οι συμβάσεις επιδόσεων δεν αφορούν τα πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (*Fachhochschulen*).

Σλοβενία: Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται μόνο για το τμήμα του προϋπολογισμού που αφορά τις επενδύσεις. Ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης λαμβάνει υπόψη σε μεγάλο βαθμό τις δαπάνες των ITE το προηγούμενο έτος.

Ηνωμένο Βασίλειο (ENG): Αν και το μεγαλύτερο μέρος της επιχορήγησης για διδασκαλία κατανέμεται με βάση μαθηματικό τύπο που περιλαμβάνει κριτήρια εισροών τα οποία συνδέονται με τις επιδόσεις, αποτελεί επίσης και αντικείμενο σύμβασης που καθορίζει τον όγκο διδακτικής δραστηριότητας που πρέπει να καλυφθεί. Ο όγκος της διδακτικής δραστηριότητας ορίζεται κατά προσέγγιση, εκτός από τους κλάδους που υπόκεινται σε ποσοτώσεις, όπως η ιατρική και η παιδαγωγική, και τα κεφάλαια για τη δημιουργία πρόσθετων θέσεων σπουδών. Η συμφωνία χρηματοδότησης καθορίζει και ένα στόχο ως προς τον αριθμό των φοιτητών.

Ισλανδία: Δεν εφαρμόζονται μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης και συμβάσεις επιδόσεων για τα δύο ITE που υπάγονται στο Υπουργείο Γεωργίας.

Λιχτενστάιν: Τα στοιχεία για τη χρηματοδότηση της έρευνας αφορούν αποκλειστικά τη *Hochschule Liechtenstein*.

Επεξηγηματική σημείωση

Οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης (βλ. τμήμα 3.1.1) χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του ύψους των δημόσιων επιχορηγήσεων για τη διδασκαλία και τις τρέχουσες δραστηριότητες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για την έρευνα. Τα κριτήρια κατανομής των κεφαλαίων περιλαμβάνουν κριτήρια εισροών ή/και δείκτες επιδόσεων (για περισσότερες πληροφορίες ανά χώρα βλ. παράρτημα).

Οι συμβάσεις επιδόσεων (βλ. τμήμα 3.1.2) οι οποίες συνάπτονται μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των δημόσιων αρχών βασίζονται σε στρατηγικούς στόχους που ορίζονται για το κάθε ίδρυμα. Για την αξιολόγηση της προόδου εφαρμόζονται διάφορα μέτρα που αφορούν τις επιδόσεις.

Οι συμβάσεις μεταξύ των ITE και των δημόσιων αρχών που βασίζονται στον αριθμό αποφοίτων (βλ. τμήμα 3.1.3) λαμβάνουν υπόψη τον αριθμό αποφοίτων ανά τομέα σπουδών ή ενότητες τομέων που πρέπει να επιτυγχάνονται μετά από μια καθορισμένη περίοδο.

Οι μηχανισμοί διαπραγμάτευσης για τον προϋπολογισμό που βασίζονται σε πρόβλεψη του προϋπολογισμού του ιδρύματος, οι προϋπολογισμοί που βασίζονται σε προηγούμενες δαπάνες, οι συμβάσεις επιδόσεων και η χρηματοδότηση για συγκεκριμένα έργα έρευνας παρουσιάζονται στο διάγραμμα μόνο εάν εφαρμόζονται ανεξάρτητα από μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης.

Οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης χρησιμοποιούν μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης για τον υπολογισμό του ποσού των δημόσιων πόρων που θα διατεθούν στα ITE. Η σημασία αυτών των μαθηματικών τύπων, ωστόσο, όσον αφορά τους άλλους μηχανισμούς κατανομής των δημόσιων κεφαλαίων διαφέρει ανάλογα με τη χώρα.

Στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), τη Λιθουανία ⁽⁴⁾, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και το Λιχτενστάιν, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης αποτελούν τη μοναδική μέθοδο υπολογισμού του ύψους των κύριων δημόσιων επιχορηγήσεων στα ITE. Στην Ιρλανδία, ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης καθορίζει σχεδόν το σύνολο της ετήσιας επιχορήγησης στα πανεπιστήμια. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) το ύψος της συνολικής επιχορήγησης στα ITE υπολογίζεται κατά κύριο λόγο με τη χρησιμοποίηση μαθηματικού τύπου χρηματοδότησης. Στη Βουλγαρία, ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του κόστους σπουδών που αντιπροσωπεύει το 80% της δημόσιας χρηματοδότησης.

Διάφορες χώρες έχουν θεσπίσει μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης παράλληλα με μεθόδους υπολογισμού της δημόσιας χρηματοδότησης που δεν εξαρτώνται από τις παραμέτρους οι οποίες χρησιμοποιούνται στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης. Αυτό μπορεί να αποσκοπεί στη διατήρηση ενός σταθερού ποσού χρηματοδότησης από το ένα έτος στο άλλο (Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου και Κάτω

⁽⁴⁾ Στη Λιθουανία, τα ITE λαμβάνουν δημόσια χρηματοδότηση μόνο για διαπιστευμένα προγράμματα σπουδών.

Χώρες), στο συνυπολογισμό των προηγούμενων δαπανών (Δανία, Ιταλία, Πολωνία, Σλοβενία και Νορβηγία) ή ακόμη και την αντιμετώπιση ειδικών δυσκολιών χρηματοδότησης ορισμένων ιδρυμάτων (Γαλλία). Αυτοί οι μηχανισμοί χρηματοδότησης χρησιμοποιούνται ενδεχομένως για την επιδίωξη στόχων όπως η σταθερότητα των πόρων και η ελευθερία της έρευνας (Δανία και Νορβηγία).

Εκτός από το μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης, αρκετές χώρες χορηγούν δημόσια κεφάλαια σε συνάρτηση με συμβάσεις επιδόσεων (βλ. τμήμα 3.1.2) που απαιτούν μια διαδικασία διαπραγμάτευσης και βασίζονται σε περισσότερο ποιοτικούς και γενικούς στόχους από αυτούς που περιλαμβάνονται στους μαθηματικούς τύπους. Ορισμένες φορές, οι συμβάσεις αυτές αντισταθμίζουν σε μεγάλο βαθμό την επίπτωση του μαθηματικού τύπου χρηματοδότησης στο συνολικό χορηγούμενο ποσό, όπως συμβαίνει στην Αυστρία.

3.1.1. Μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης

Οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης θεωρούνται μέσο για τη μεγαλύτερη διαφάνεια της δημόσιας χρηματοδότησης με την αντικειμενική κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και την αποφυγή υπερβολικών πολιτικών πιέσεων.

Σε όλες σχεδόν τις χώρες, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης βασίζονται σε κριτήρια εισροών, τα οποία παραπέμπουν στον όγκο δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων⁽⁵⁾. Οι δραστηριότητες των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να εκτιμώνται με βάση το μέγεθος των πόρων (αριθμός μελών του προσωπικού, μισθολογικό κόστος, αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών, κτιριακές εγκαταστάσεις κλπ.) που έχουν στη διάθεσή τους τα ΙΤΕ για την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Πολλές φορές, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης περιλαμβάνουν και κριτήρια επιδόσεων τα οποία συνδέονται με τα αποτελέσματα που επιτυγχάνει ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης μπορούν τότε να αποτελέσουν κίνητρο για να χρησιμοποιήσουν τα ΙΤΕ πιο ορθολογικά τους πόρους τους, διότι καθιερώνουν τη σύνδεση ανάμεσα στο ποσό της χορηγούμενης δημόσιας χρηματοδότησης και την ικανότητα του ιδρύματος να χρησιμοποιεί τους πόρους με τον «αποδοτικότερο» δυνατό τρόπο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Κριτήρια εισροών

Κάθε χώρα χρησιμοποιεί διαφορετικά κριτήρια εισροών στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους επιχορήγησης για τις εκπαιδευτικές και λειτουργικές ανάγκες των ιδρυμάτων. Το συνηθέστερο κριτήριο είναι ο αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών κατά το προηγούμενο ή κατά το τρέχον έτος, σταθμισμένος με βάση τον τομέα σπουδών. Σε ορισμένες χώρες, ο αριθμός των φοιτητών κάθε ιδρύματος που λαμβάνεται υπόψη για τη δημόσια χρηματοδότηση προκαθορίζεται από τις εθνικές αρχές ή σε συνεννόηση με αυτές. Αντιστοιχεί, λοιπόν, στον αριθμό των επιδοτούμενων από το κράτος διαθέσιμων θέσεων σπουδών σε ένα ίδρυμα (Βουλγαρία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Ρουμανία και Λιχτενστάιν) ή στον αριθμό των θέσεων σπουδών που πρόκειται να καλυφθούν ή των εισακτέων φοιτητών, σε συνάρτηση με τον αριθμό αυτών που αποφοιτούν, όπως ορίζει η σύμβαση μεταξύ του εκπαιδευτικού ιδρύματος και των δημόσιων αρχών (Εσθονία, Λετονία και Φινλανδία).

Σπάνια λαμβάνονται υπόψη και άλλα στοιχεία εκτός από αυτά που αφορούν τον αριθμό των φοιτητών, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις εγγυώνται τη σχετική σταθερότητα της μεθόδου κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων. Αυτά είναι, παραδείγματος χάρη, μεταβλητές που αφορούν τα μισθώματα που καταβάλλουν τα πανεπιστήμια (Φινλανδία), την επιφάνεια που καταλαμβάνουν τα κτίρια (Γαλλία), το αν τα ιδρύματα βρίσκονται στην πρωτεύουσα (Ηνωμένο Βασίλειο – Αγγλία), τον αριθμό μελών του προσωπικού (Ελλάδα, Γαλλία, Πολωνία – δημόσια ιδρύματα – και Πορτογαλία), κριτήρια σε σχέση με την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών (Γαλλία και Σλοβακία) κλπ. (βλ. παράρτημα για αναλυτικά στοιχεία).

⁽⁵⁾ Chevaillier, Thierry; Eicher; J-Cl. (2002) Higher Education Funding: A Decade of Changes.

Διάγραμμα 3.3: Κριτήρια εισροών στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης για τις εκπαιδευτικές και λειτουργικές ανάγκες της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών το προηγούμενο ή το τρέχον έτος	●	●	●		●				●	●		●	●				
Αριθμός επιδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών που είναι διαθέσιμες στο ίδρυμα ή τις οποίες οφείλει να προσφέρει το ίδρυμα				●			⊗	●			⊗				●	●	
Άλλοι δείκτες του όγκου δραστηριότητας των ιδρυμάτων										●		●					

	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO
Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών το προηγούμενο ή το τρέχον έτος			●	●	●	●		●	●	●	●	●	●			●
Αριθμός επιδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών που είναι διαθέσιμες στο ίδρυμα ή τις οποίες οφείλει να προσφέρει το ίδρυμα	●						●									●
Άλλοι δείκτες του όγκου δραστηριότητας των ιδρυμάτων					●	●			●	●		●				

● Κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη ⊗ Μεταβλητή που καθορίζεται από την περιφερειακή αρχή

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE de): Μέχρι την περίοδο 2009/10, ο αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών που λαμβάνεται υπόψη για την ετήσια επιχορήγηση αντιστοιχεί στο ακαδημαϊκό έτος 2004/2005. Για τον κλάδο της νοσηλευτικής, χορηγείται σταθερό ποσό που αντιστοιχεί στο λειτουργικό κόστος.

Βέλγιο (BE nl): Το ποσό της συνολικής επιχορήγησης στα ΙΤΕ βασίζεται σήμερα στον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών το 2000 (πανεπιστήμια) και το 2003 (πανεπιστημιακά κολέγια). Μέχρι το 2008, ως μεταβατικό μέτρο, δεν λαμβάνονται υπόψη οι διακυμάνσεις αυτών των αριθμών.

Τσεχική Δημοκρατία: Αφορά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A. Λαμβάνονται υπόψη μόνο οι φοιτητές που δεν παρατείνουν για περισσότερο από ένα έτος την κανονική διάρκεια των σπουδών τους.

Δανία και Ισλανδία: Δεν εφαρμόζονται κριτήρια εισροών στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης.

Γερμανία: Κάθε ομόσπονδο κράτος ορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Ιρλανδία (τεχνολογικά ιδρύματα), **Κύπρος**, **Λουξεμβούργο** και **Μάλτα:** Δεν εφαρμόζεται μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Κάτω Χώρες: Για τα πανεπιστήμια, ο αριθμός φοιτητών που λαμβάνεται υπόψη στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης αντιστοιχεί στον αριθμό εγγεγραμμένων στο πρώτο έτος σπουδών.

Αυστρία: Ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών αφορά μόνο τα πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών (*Fachhochschulen*). Για τα πανεπιστήμια, όλα τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης συνδέονται με τις επιδόσεις του εκπαιδευτικού ιδρύματος (βλ. διάγραμμα 3.4).

Πολωνία, Σλοβενία και Σουηδία: Ο αριθμός φοιτητών υπολογίζεται με βάση τον αριθμό φοιτητών πλήρους φοίτησης ή των ισοδυνάμων πλήρους φοίτησης.

Φινλανδία: Πολυτεχνικές σχολές: αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών. Πανεπιστήμια: Αριθμός φοιτητών που πρέπει να εισαχθούν στο εκπαιδευτικό ίδρυμα σύμφωνα με τη σύμβαση επιδόσεων του.

Ηνωμένο Βασίλειο (ENG/NIR): Υπολογίζονται μόνο οι φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει το έτος σπουδών. **(WLS):** Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό της χρηματοδότησης για τους φοιτητές εξαρτάται από τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών. Το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων που συνδέονται με τους φοιτητές εξαρτάται από τον αριθμό ακαδημαϊκών μονάδων που συμπληρώνουν οι φοιτητές.

Επεξηγηματική σημείωση

Για αναλυτικά εθνικά στοιχεία σχετικά με τις κατηγορίες κριτηρίων που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 3.3, βλ. παράρτημα. Όλα τα κριτήρια που αναφέρονται στον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών ή στον αριθμό θέσεων σπουδών που απαλλάσσονται από την καταβολή διδάκτρων στο εκπαιδευτικό ίδρυμα σταθμίζονται με βάση τον τομέα σπουδών που παρακολουθεί ο κάθε φοιτητής.

Ο αριθμός φοιτητών που λαμβάνεται υπόψη στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης συνδέεται με το κόστος ανά μονάδα για κάθε φοιτητή. Το κόστος αυτό σταθμίζεται πάντοτε σε συνάρτηση με τον κλάδο και το επίπεδο σπουδών στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο φοιτητής και με το αν αυτός είναι εγγεγραμμένος σε θέση σπουδών πλήρους ή μερικής φοίτησης, αλλά και με άλλους συντελεστές.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, τα προγράμματα σπουδών σταθμίζονται με συντελεστή 1, 2 ή 3 ή με συντελεστή 1, 1.2, 1.4 ή 1.6 (για τα κολέγια). Συνολικά, τα προγράμματα κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών έχουν το μικρότερο συντελεστή και οι πολυτεχνικές και ιατρικές σχολές έχουν το μεγαλύτερο συντελεστή. Στη **Νορβηγία**, το κόστος ανά φοιτητή σταθμίζεται με το κόστος επιστημονικού εξοπλισμού και την πολυπλοκότητα της διδασκαλίας στο πρόγραμμα σπουδών του.

Η σχέση του μοναδιαίου κόστους ανά φοιτητή με την πραγματική δαπάνη του κάθε ΙΤΕ είναι διαφορετική από χώρα σε χώρα. Μπορεί να βασίζεται στις πραγματικές δαπάνες των ιδρυμάτων στο τέλος μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (Ελλάδα) ή να αντιστοιχεί, όπως συμβαίνει στις περισσότερες χώρες, σε ένα μέσο κόστος που υπολογίζεται σε εθνική κλίμακα και καθορίζεται βάσει στατιστικών στοιχείων. Μπορεί ακόμη να αντιστοιχεί σε ένα τυποποιητικό κόστος ανά φοιτητή το οποίο καθορίζεται με τη συνεκτίμηση διαφόρων συντελεστών, όπως παραδείγματος χάρη η βέλτιστη αναλογία φοιτητών/διδασκόντων και άλλοι τυποποιημένοι δείκτες επάρκειας που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του κόστους που θα έπρεπε να αντιστοιχεί σε κάθε φοιτητή, παρά σε ένα πραγματικό ή μέσο κόστος ⁽⁶⁾. Αυτό ισχύει στη Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και το Λιχτενστάιν. Ο υπολογισμός του κόστους ανά μονάδα με βάση ένα μέσο εθνικό κόστος ή τυποποιητικό κόστος μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για την ορθολογική χρήση των πόρων.

Δείκτες επιδόσεων

Οι μισές περίπου χώρες χρησιμοποιούν δείκτες επιδόσεων που βασίζονται στα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών προκειμένου να καθορίσουν το ύψος χρηματοδότησης για την κάλυψη των εκπαιδευτικών και λειτουργικών αναγκών (βλ. διάγραμμα 3.4). Οι περισσότεροι δείκτες επιδόσεων για τις δραστηριότητες διδασκαλίας εστιάζονται στα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών με βάση τον αριθμό όσων αποφοιτούν. Οι δείκτες στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ιταλία και την Αυστρία (πανεπιστήμια) δίνουν ιδιαίτερο βάρος στην τήρηση της φυσιολογικής διάρκειας για την ολοκλήρωση των σπουδών. Ορισμένες χώρες χρησιμοποιούν και άλλους δείκτες που συνδέονται με τα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών (εκτός από τον αριθμό των αποφοιτώντων σε ορισμένες χώρες).

Στη **Δανία**, την **Αυστρία** και το **Λιχτενστάιν**, λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός φοιτητών που επιτυγχάνουν στις εξετάσεις τους. Ο αριθμός ακαδημαϊκών μονάδων που συγκεντρώνουν οι φοιτητές λαμβάνεται υπόψη στη **Σουηδία** (για τους σπουδαστές πλήρους φοίτησης) και τη **Νορβηγία**. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Βόρεια Ιρλανδία)** ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών δεν λαμβάνεται υπόψη στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης· λαμβάνεται υπόψη μόνο ο αριθμός των φοιτητών που ολοκληρώνουν το έτος σπουδών τους. Ο αριθμός σταθμίζεται με βάση τον τομέα και τον τύπο σπουδών. Η **Ιταλία** και οι **Κάτω Χώρες** (πανεπιστήμια επαγγελματικής εκπαίδευσης) λαμβάνουν υπόψη τα ποσοστά αποτυχίας στο τέλος του πρώτου έτους και τον αριθμό φοιτητών που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους αντίστοιχα.

Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, την Ιρλανδία (πανεπιστήμια) και το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία) τα κριτήρια επιδόσεων εστιάζονται σήμερα μόνο στην έρευνα (βλ. τμήμα 3.1.4)· εντούτοις, αυτό ενδέχεται να αλλάξει στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου και την Ιρλανδία.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, το 2008, αυτά τα κριτήρια επιδόσεων χρησιμοποιούνται για τη διάθεση της συνολικής επιχορήγησης για διδασκαλία και έρευνα. Η **Ιρλανδία** σχεδιάζει την καθιέρωση ενός δεύτερου κριτηρίου επιδόσεων που συνδέεται με την τυποποίηση εθνικών και διεθνών «βέλτιστων πρακτικών» και θα δώσει μεγαλύτερη σημασία στον καθορισμό στόχων και την αξιολόγηση αποτελεσμάτων.

⁽⁶⁾ Βλ. Salmi, J. and Hauptman A.M. (2006) Resource allocation mechanisms in tertiary education: a typology and an assessment.

Διάγραμμα 3.4: Κριτήρια επιδόσεων στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης για τις εκπαιδευτικές και λειτουργικές ανάγκες της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
Δείκτες σχετικοί με τα αποτελέσματα των φοιτητών					●	●		●					●		●		
Μείωση του κόστους προσωπικού													●				
Ακαδημαϊκά προσόντα του ακαδημαϊκού προσωπικού							⊗				⊗						
Αποτελέσματα της αξιολόγησης των ιδρυμάτων										●						●	
Ποιότητα των υποδομών, της διαχείρισης και των υπηρεσιών που παρέχονται στην πανεπιστημιακή κοινότητα																	

	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	
Δείκτες σχετικοί με τα αποτελέσματα των φοιτητών	●		●	●		●		●	●	●	●	●				●	●
Μείωση του κόστους προσωπικού																	
Ακαδημαϊκά προσόντα του ακαδημαϊκού προσωπικού					●	●	●										
Αποτελέσματα της αξιολόγησης των ιδρυμάτων						●											
Ποιότητα των υποδομών, της διαχείρισης και των υπηρεσιών που παρέχονται στην πανεπιστημιακή κοινότητα							●										

● Κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη ⊗ Μεταβλητή που καθορίζεται από την περιφερειακή αρχή

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE nl), Ιρλανδία (πανεπιστήμια), **Πολωνία** (δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα) και **Ηνωμένο Βασίλειο (SCT)**: Τα κριτήρια επιδόσεων εστιάζονται αποκλειστικά στην έρευνα (βλ. τμήμα 3.1.4).

Τσεχική Δημοκρατία: Αφορά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A.

Γερμανία: Κάθε *ομόσπονδο κράτος* ορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Ιρλανδία (τεχνολογικά ιδρύματα), **Κύπρος**, **Λουξεμβούργο** και **Μάλτα**: Δεν εφαρμόζονται μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης.

Ελλάδα: Σύμφωνα με το νέο νόμο για τα πανεπιστήμια του 2007, χρησιμοποιούνται διάφοροι δείκτες επιδόσεων για τη δημόσια χρηματοδότηση.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Γαλλία: Οι συμβάσεις μεταξύ του κράτους και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθορίζουν τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν και τους δείκτες επιδόσεων που επιτρέπουν την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επιβεβαιωθεί σε εθνικό επίπεδο.

Αυστρία: Αφορά μόνο τα πανεπιστήμια.

Πορτογαλία: Από την περίοδο 2007/08, το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης επηρεάζεται από την ποιότητα των εγκαταστάσεων και του διδακτικού και επιστημονικού εξοπλισμού των ΙΤΕ.

Ισλανδία: Οι επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων υπολογίζονται με βάση τον αριθμό των φοιτητών που επιτυγχάνουν στις εξετάσεις τους.

Επεξηγηματική σημείωση

Για αναλυτικά εθνικά στοιχεία σχετικά με τις κατηγορίες των κριτηρίων που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 3.4, βλ. παράρτημα. Για τα κριτήρια επιδόσεων που αφορούν την έρευνα, βλ. τμήμα 3.1.4.

Στη Λιθουανία, ο μαθηματικός τύπος που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της ετήσιας κρατικής χρηματοδότησης στα ΙΤΕ δεν περιέχει δείκτες επιδόσεων που αφορούν τη διδασκαλία. Όμως, κατά τον καθορισμό των χορηγούμενων ποσών λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα που σχετίζονται με την ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών ή την παραγωγικότητα της έρευνας (βλ. τμήμα 3.1.4), στοιχεία που προκύπτουν από την αξιολόγηση των ιδρυμάτων ή των προγραμμάτων σπουδών για τους σκοπούς της διαπίστευσης. Στην Πορτογαλία, για τον καθορισμό του ύψους της δημόσιας επιχορήγησης στα ΙΤΕ, μαζί με

τους δείκτες επιδόσεων λαμβάνονται υπόψη και τα πορίσματα των αξιολογήσεων από το Εθνικό Συμβούλιο Αξιολόγησης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (7).

Στην Πολωνία και τη Ρουμανία, τα κριτήρια επιδόσεων δεν εστιάζονται σήμερα στα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών αλλά στην ποιότητα του προσωπικού ή/και της διαχείρισης. Εντούτοις, στο πλαίσιο της στρατηγικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση της περιόδου 2002-2010 στη Ρουμανία, σχεδιάζεται να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του ύψους της δημόσιας χρηματοδότησης η θέση του κάθε πανεπιστημίου στο εθνικό σύστημα κατάταξης των πανεπιστημίων με βάση τις επιδόσεις του.

Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Ισπανία, ο πολιτικός διάλογος, οι στρατηγικές και οι μεταρρυθμίσεις εστιάζονται στη θέσπιση δεικτών επιδόσεων για τον καθορισμό του ποσού των συνολικών επιχορηγήσεων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στη **Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου** θα εφαρμοστεί από την περίοδο 2009/10 ένα νέο σύστημα χρηματοδότησης για τις λειτουργικές δαπάνες του μοναδικού ΙΤΕ. Οι πρωτοβουλίες που έχει λάβει η *Autonome Hochschule* από το 2005 στους τομείς της κατάρτισης και της έρευνας μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του ετήσιου ποσού. Στην **Ελλάδα**, σύμφωνα με το νέο νόμο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση που ψηφίστηκε πρόσφατα από το Κοινοβούλιο, οι δείκτες ποιότητας που συνδέονται με τις επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων θα λαμβάνονται υπόψη για την κατανομή του ποσού της δημόσιας χρηματοδότησης. Στην **Ισπανία**, αν και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης των ΙΤΕ καθορίζονται σήμερα από τις Αυτόνομες Κοινότητες και χαρακτηρίζονται από σχετική ανομοιογένεια, έχουν όλοι ως βάση το κόστος. Στο Εθνικό Κοινοβούλιο αναπτύσσεται διάλογος για την τροποποίηση του συστήματος χρηματοδότησης των πανεπιστημίων, έτσι ώστε να βασίζεται και στα αποτελέσματα.

Το σχετικό βάρος των δεικτών επιδόσεων ή «αποτελεσμάτων» κατά τον καθορισμό των ποσών των επιχορηγήσεων είναι διαφορετικό σε κάθε χώρα. Στην Εσθονία, το συνολικό ποσό της δημόσιας συνολικής επιχορήγησης καθορίζεται από τις επιδόσεις, όπως προβλέπουν οι συμβάσεις με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα για τον αριθμό των πτυχιούχων (βλ. τμήμα 3.1.3). Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), οι επιδόσεις είναι ο κύριος συντελεστής του μαθηματικού τύπου χρηματοδότησης. Στη Σουηδία, η συνολική επιχορήγηση καθορίζεται κατά 45% βάσει των ετήσιων αποτελεσμάτων των σπουδών πλήρους φοίτησης. Στις Κάτω Χώρες, οι επιδόσεις αντιπροσωπεύουν το 50% της «εκπαιδευτικής» συνιστώσας της χορηγούμενης συνολικής επιχορήγησης.

Στη Φινλανδία (από το 2007) και τη Νορβηγία, η χρηματοδότηση εξαρτάται περίπου κατά το ένα τρίτο από τις επιδόσεις. Στη Νορβηγία, από το 2006, η συνιστώσα της συνολικής επιχορήγησης που αφορά την έρευνα βασίζεται περισσότερο στις επιδόσεις. Στη Λιθουανία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία, ο συντελεστής των επιδόσεων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη συνολική επιχορήγηση για τις εκπαιδευτικές και λειτουργικές δαπάνες και τις δαπάνες για την έρευνα κυμαίνεται από 12% έως 20%. Στην Ιρλανδία (πανεπιστήμια) και την Ιταλία, το ποσοστό αυτό είναι 5% ή χαμηλότερο.

Στη Δανία και την Αυστρία (πανεπιστήμια) ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης περιλαμβάνει μόνο δείκτες επιδόσεων· στην Αυστρία, ωστόσο, το ποσό της συνολικής επιχορήγησης καθορίζεται μόνο εν μέρει από αυτούς τους μαθηματικούς τύπους.

Κοινωνικά και ακαδημαϊκά κριτήρια

Ορισμένες κυβερνήσεις έχουν εντάξει στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης κριτήρια υπολογισμού των δημόσιων επιχορηγήσεων των ΙΤΕ τα οποία στηρίζουν τις προσπάθειες των ιδρυμάτων να επιτύχουν διάφορους κοινωνικούς ή ακαδημαϊκούς στόχους που καθορίζονται σε κεντρικό επίπεδο, ή παρέχουν κίνητρα για να συμβεί αυτό.

Στην **Ιταλία**, ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της περιοχής στην οποία βρίσκονται τα πανεπιστήμια, έτσι ώστε να διατίθενται περισσότεροι

(7) Το όργανο αυτό αντικαταστάθηκε το φθινόπωρο του 2007 από έναν οργανισμό αξιολόγησης και διαπίστευσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

πόροι αφενός στα ΙΤΕ στα οποία φοιτούν σπουδαστές που προέρχονται από χαμηλές κοινωνικές τάξεις αφετέρου σε νεοσύστατα ΙΤΕ. Στην **Αυστρία**, ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης περιλαμβάνει δεδομένα για το ποσοστό των γυναικών καθηγητριών και για τον αριθμό γυναικών αποφοίτων προγραμμάτων διδακτορικών σπουδών. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)**, ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης συνεκτιμά τις πρόσθετες δαπάνες των ιδρυμάτων για την εισαγωγή φοιτητών που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα, από μη παραδοσιακό περιβάλλον καθώς και σπουδαστών με αναπηρίες. Στην **Ιρλανδία**, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης περιλαμβάνουν παρόμοια στοιχεία όσον αφορά τους φοιτητές με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Από το 2008, στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, ο μηχανισμός χρηματοδότησης προωθεί τη φοίτηση φοιτητών από εθνοτικές και κοινωνικοοικονομικές ομάδες πληθυσμού που έχουν δύσκολη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

3.1.2. Συμβάσεις επιδόσεων

Σε δώδεκα χώρες, το σύνολο ή μέρος της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ χορηγείται βάσει συμβάσεως «επιδόσεων» μεταξύ του κράτους και του οικείου εκπαιδευτικού ιδρύματος. Εκτός από τη διάθεση ενός ποσού, οι συμβάσεις αυτές βασίζονται και στην αρχή του καθορισμού στρατηγικών στόχων για κάθε ΙΤΕ. Είναι, ενδεχομένως, και ένα μέσο μέτρησης του πραγματικού βαθμού επίτευξης των στόχων των ΙΤΕ. Για τις δημόσιες αρχές, λοιπόν, οι συμβάσεις επιδόσεων αντιπροσωπεύουν ένα ισχυρό μέσο που τους επιτρέπει να κατευθύνουν τις στρατηγικές πολιτικές των ΙΤΕ.

Κάθε χώρα δίνει διαφορετική βαρύτητα στη σύμβαση επιδόσεων για την κατανομή της δημόσιας χρηματοδότησης. Οι συμβάσεις που επηρεάζουν τον κύριο όγκο της δημόσιας χρηματοδότησης συνάπτονται με διαπραγματεύσεις. Αυτό συμβαίνει στη Γαλλία⁽⁸⁾ (από το 1989), το Λουξεμβούργο (από το 2003), την Αυστρία (από το 2007), τη Ρουμανία (από το 1998, και αναθεωρήθηκε το 2006), τη Φινλανδία (από τα μέσα της δεκαετίας του 1990) και την Ισλανδία (από το 1997). Στην Ελλάδα, αυτός ο τύπος σύμβασης υιοθετήθηκε πολύ πρόσφατα. Στη Δανία, οι συμβάσεις επιδόσεων, που θεσπίστηκαν πρόσφατα και δεν είναι νομικά δεσμευτικές, αποτελούν προϋπόθεση για την είσπραξη δημόσιας χρηματοδότησης, αλλά δεν καθορίζουν τα ποσά της δημόσιας χρηματοδότησης.

Στη **Γαλλία**, δεδομένου ότι το κράτος καταβάλλει το μεγαλύτερο μέρος των μισθών των εκπαιδευτικών-ερευνητών, τα δημόσια κεφάλαια που κατανέμονται μέσω συμβατικών συμφωνιών καλύπτουν μόνο το 10% έως 15% του προϋπολογισμού των πανεπιστημίων και η κατάσταση είναι διαφορετική σε κάθε πανεπιστήμιο. Η συνολική επιχορήγηση για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών κατανέμεται σύμφωνα με ένα μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης. Η πολιτική αυτή έχει στόχο να αυξηθεί το μερίδιο των συμβατικών πιστώσεων που χορηγούνται βάσει ποιοτικής αξιολόγησης των επιδόσεων, σε σύγκριση με τις πιστώσεις που χορηγούνται σε καθαρά ποσοτική βάση. Στην **Αυστρία**, το ποσό που χορηγείται στο πλαίσιο σύμβασης επιδόσεων αντιστοιχεί στο 80% της συνολικής επιχορήγησης για τα πανεπιστήμια και το υπόλοιπο 20% βασίζεται σε μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης. Στη **Ρουμανία**, η ετήσια σύμβαση αφορά όλες τις δημόσιες επιχορηγήσεις. Στη **Φινλανδία** και την **Ισλανδία**, εκτός από τη δημόσια χρηματοδότηση σε συγκεκριμένα έργα έρευνας, η σύμβαση επιδόσεων καλύπτει το υπόλοιπο ποσό των δημόσιων επιχορηγήσεων. Επίσης, στη **Φινλανδία**, το 6,5% του ποσού που εγκρίνεται από τη σύμβαση διατίθεται σε έργα που εντάσσονται στις εθνικές πολιτικές στρατηγικές προτεραιότητες.

Όταν οι συμβάσεις επιδόσεων αποτελούν τον κύριο μηχανισμό κατανομής των δημόσιων κονδυλίων στα ΙΤΕ, περιέχουν στρατηγικούς στόχους που καθορίζονται από τα ίδια τα ΙΤΕ καθώς και εθνικούς στρατηγικούς στόχους (βλ. κεφάλαιο 1) που αφορούν ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων. Στη Ρουμανία και την Ισλανδία, οι στόχοι αυτοί καθορίζονται χωριστά για το κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα. Οι συμβάσεις συνάπτονται για περίοδο 3 ετών στην Αυστρία και τη Φινλανδία, 2 έως 4 ετών στη Δανία, 4 ετών στη Γαλλία, 5 ετών στην Ισλανδία και ενός έτους στη Ρουμανία.

Στη **Δανία**, οι συμβάσεις επιδόσεων καθορίζουν τους στρατηγικούς στόχους των πανεπιστημίων, τα μέσα και τους τομείς στόχου σε τέσσερις βασικές δραστηριότητες: εκπαίδευση, έρευνα, διάδοση γνώσεων και

⁽⁸⁾ Στη Γαλλία, οι συμβάσεις αφορούν το μεγαλύτερο μέρος της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ, εκτός από τους μισθούς των διδασκόντων ερευνητών.

ανταλλαγή γνώσεων. Στη **Γαλλία**, οι συμβάσεις καθορίζουν στόχους για τα πανεπιστήμια σε σχέση με την ποιότητα της εκπαίδευσης και της έρευνας, τη διακυβέρνηση, την καταπολέμηση της ανισότητας ως προς τις ευκαιρίες κλπ. Πρέπει να εκφράζουν τις απαιτήσεις της εθνικής δημόσιας υπηρεσίας σε όρους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με πολιτικές και στρατηγικές επιλογές για την ανάπτυξη του κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος. Στο **Λουξεμβούργο**, η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ του πανεπιστημίου και του κράτους εστιάζεται στη γενική πολιτική του ιδρύματος και τις στρατηγικές επιλογές, τους στόχους και τις δραστηριότητες του στους τομείς της διδασκαλίας, της έρευνας, της κινητικότητας των φοιτητών, της τεκμηρίωσης και της διοίκησης. Στην **Αυστρία**, η σύμβαση πρέπει να αναφέρει τους στρατηγικούς στόχους των πανεπιστημίων, τα προγράμματα σπουδών και τις υπηρεσίες, τις προγραμματισμένες δραστηριότητες και τα κίνητρα σε όρους διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων καθώς και αναπτυξιακά σχέδια για την έρευνα, τη συμβολή στην κοινωνική πρόοδο (περιλαμβανομένων των μέτρων για την αύξηση του ποσοστού των γυναικών στις υψηλότερες θέσεις, των μαθημάτων για εργαζόμενους φοιτητές, της διεύρυνσης των πεδίων του πολιτισμού και της έρευνας με κοινωνική επίπτωση, της μεταφοράς γνώσης και τεχνολογίας), τις προγραμματισμένες διεθνείς δραστηριότητες και τα προγράμματα συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων. Στη **Ρουμανία**, το στρατηγικό σχέδιο στο οποίο βασίζεται η σύμβαση επιδόσεων πρέπει να περιλαμβάνει τους στρατηγικούς στόχους κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος, τα προγράμματα σπουδών του και τις στρατηγικές που πρέπει να υιοθετηθούν για τη διδασκαλία, την έρευνα, τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, τη σύναψη εταιρικών σχέσεων, τη χρηματοδότηση, τη στρατηγική διαχείρισης και τη στρατηγική διασφάλιση της ποιότητας.

Σε τέσσερις χώρες, οι συμβάσεις επιδόσεων αφορούν μόνο μικρό μέρος της χορηγούμενης δημόσιας χρηματοδότησης και προορίζονται για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων ή ειδικών στόχων. Στην Τσεχική Δημοκρατία, την Πορτογαλία, και τη Σλοβακία, οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών. Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου η χρηματοδότηση γι' αυτές τις συμβάσεις θα κατανέμεται με βάση τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών την περίοδο 2008 έως 2010. Στο μεταξύ, θα καθοριστούν δείκτες επιδόσεων. Στη συνέχεια, οι χρηματοδοτήσεις θα κατανέμονται με βάση τις επιδόσεις που επιτυγχάνει το κάθε ίδρυμα.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, την περίοδο 2000-2007, το 4% της άμεσης χρηματοδότησης διατέθηκε στο πλαίσιο συμβάσεων που αφορούν τη διδασκαλία και την καινοτομία στη μάθηση και τη μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών. Από το 2008, το 2% της άμεσης χρηματοδότησης διατίθεται για συμβάσεις επιδόσεων που αφορούν την προώθηση της πρόσβασης και τα αποτελέσματα σπουδών των φοιτητών που προέρχονται από υποεκπροσωπούμενες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κοινωνικές ομάδες. Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, το 7,4% των δημόσιων κεφαλαίων για την εκπαίδευση που χορηγούνται στα ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A καθορίζεται με σύμβαση για ένα ετήσιο αναπτυξιακό πρόγραμμα (με δυνατότητα ανανέωσης). Για να λάβουν αυτή τη χρηματοδότηση, τα μακροπρόθεσμα σχέδια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρέπει να είναι σύμφωνα με τις προτεραιότητες που ορίζονται στο σχέδιο του Υπουργείου Παιδείας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση 2006-2010 (διεθνοποίηση, βελτίωση της ποιότητας και της αριστείας των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων και βελτίωση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος)· το προτεινόμενο σχέδιο πρέπει να συνδέεται με τις εθνικές ετήσιες προτεραιότητες για τις δραστηριότητες διδασκαλίας. Το Υπουργείο Παιδείας χορηγεί επίσης κεφάλαια σε περιφέρειες που στοχεύουν ειδικά στο να βοηθήσουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5B να υλοποιήσουν τις εθνικές στρατηγικές στον τομέα της εκπαίδευσης. Στην **Πορτογαλία**, τα ΙΤΕ που επιδιώκουν τη βελτίωση και την ανάπτυξή τους μπορούν να ζητήσουν πολυετή χρηματοδότηση στο πλαίσιο μιας προγραμματικής / αναπτυξιακής σύμβασης. Οι συμβάσεις αυτές επιβεβαιώνουν τους βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους οι οποίοι ενδέχεται να αφορούν τη βελτίωση της ποιότητας, την εκπόνηση προγραμμάτων σπουδών και την ενίσχυση και λειτουργία των υποδομών, τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης κλπ. Το ποσοστό των δημόσιων κεφαλαίων για την εκπαίδευση που χορηγεί η **Σλοβακία** στις αναπτυξιακές συμβάσεις είναι παρόμοιο με αυτό που διαθέτει η Τσεχική Δημοκρατία. Η ανάθεση μιας σύμβασης (ετήσιας ή πολυετούς) σε ένα δημόσιο ΙΤΕ να εκτελέσει ένα αναπτυξιακό έργο που συνδέεται με δραστηριότητες διδασκαλίας εξαρτάται από το αν τα μακροπρόθεσμα στρατηγικά σχέδια των (δημόσιων) εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι σύμφωνα με τα στρατηγικά σχέδια του Υπουργείου Παιδείας.

Παρόμοιο μηχανισμό χρηματοδότησης εφαρμόζει και η Ιρλανδία, ο οποίος όμως δεν επισημοποιείται με σύμβαση επιδόσεων. Πρόκειται για το Ταμείο Στρατηγικής Καινοτομίας που χρηματοδοτεί πανεπιστήμια

βάσει διαγωνισμού προκειμένου να υλοποιούν σχέδια σύμφωνα με τις εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες. Το Ταμείο αυτό είναι ανεξάρτητο από την ετήσια χρηματοδότηση για τα πανεπιστήμια.

Οι συμβάσεις επιδόσεων μπορεί να χρησιμεύουν ως κίνητρο, παραδείγματος χάρη όταν το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης μειώνεται σε περίπτωση που δεν επιτυγχάνονται οι επιδιωκόμενοι στόχοι. Σήμερα, η συσχέτιση των επιδόσεων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τους καθορισμένους στόχους και το ύψος των χορηγούμενων κεφαλαίων (επανα)καθορίζεται σε διάφορες χώρες στις οποίες μεγάλο μέρος των χορηγούμενων χρηματοδοτήσεων εισπράττεται βάσει συμβάσεων επιδόσεων. Στις περιπτώσεις που λαμβάνεται υπόψη η επίτευξη των στόχων, χρησιμοποιούνται κυρίως ποσοτικοί δείκτες, ενώ η επίτευξη περισσότερο ποιοτικών στόχων δεν αποτελεί (ακόμα) καθοριστικό παράγοντα για το ύψος της χορηγούμενης χρηματοδότησης.

Στη **Δανία**, τα αποτελέσματα των πανεπιστημίων σε σχέση με τη σύμβαση επιδόσεων τους δεν έχουν σήμερα επίπτωση στο ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που λαμβάνουν. Με βάση τις κυβερνητικές στρατηγικές, η κύρια δημόσια χρηματοδότηση των πανεπιστημίων θα εξαρτάται από μια συνολική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και το βαθμό επίτευξης των ποιοτικών στόχων τους. Για το σκοπό αυτό θα μπορούσαν να λαμβάνονται υπόψη οι δείκτες των ποσοτικών αποτελεσμάτων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις επιδόσεων και αφορούν την κινητικότητα των φοιτητών, τον αριθμό των πτυχιούχων, την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, τις επιστημονικές εκδόσεις, τις εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης και τους αλλοδαπούς ερευνητές. Στη **Γαλλία**, ο οργανικός νόμος για τις δημοσιονομικές διατάξεις του 2006 καθορίζει ένα σύστημα επιδόσεων για τη δημόσια διαχείριση που βασίζεται σε ανανεούμενες συμβάσεις επιδόσεων με τα ΙΤΕ, βάσει των οποίων η αποτελεσματικότερη διαχείριση λαμβάνει μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Στο **Λουξεμβούργο**, πρέπει να αναλυθούν τα αποτελέσματα της πρώτης πολυετούς σύμβασης και να αξιολογηθούν οι δραστηριότητες του πανεπιστημίου. Ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα, το κράτος έχει υποσχεθεί να αυξήσει το ποσό της χρηματοδότησης για τις δραστηριότητες του πανεπιστημίου μέχρι το 2009. Στην **Αυστρία**, τα πανεπιστήμια πρέπει να υποβάλουν εκθέσεις για τα αποτελέσματά τους σε σχέση με την πρώτη γενιά συμβάσεων επιδόσεων (που τέθηκαν σε εφαρμογή το 2007), οι οποίες θα ληφθούν υπόψη στην επόμενη σύμβαση. Στη **Ρουμανία**, η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί σε σχέση με την ετήσια σύμβαση πραγματοποιείται αποκλειστικά μέσω του μαθηματικού τύπου χρηματοδότησης, ο οποίος περιλαμβάνει δείκτες επιδόσεων. Στη **Φινλανδία**, για τον καθορισμό του ποσού της χρηματοδότησης της επόμενης σύμβασης, λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός πτυχίων που απονέμουν πράγματι τα πανεπιστήμια σε σχέση με τους στόχους που καθορίζονται στην τριετή συμφωνία επιδόσεων. Στην **Ισλανδία** συνεχίζεται η εξέταση των αξιολογήσεων του βαθμού υλοποίησης των συμβάσεων, οι οποίες βασίζονται κυρίως στους στόχους και τις στρατηγικές του κάθε ιδρύματος.

3.1.3. Συμβάσεις που βασίζονται σε προκαθορισμένο αριθμό αποφοίτων ανά τομέα σπουδών

Στην Εσθονία και τη Λετονία, οι συμβάσεις μεταξύ των ΙΤΕ και των δημόσιων αρχών αφορούν τη δημόσια χρηματοδότηση που προορίζεται για την «αγορά» των παρεχόμενων από το ίδρυμα εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να εξασφαλίζουν ότι ένας συγκεκριμένος αριθμός φοιτητών αποφοιτούν στο τέλος μιας δεδομένης περιόδου σε συγκεκριμένους κλάδους σπουδών και σε συγκεκριμένες βαθμίδες σπουδών και να προσφέρουν θέσεις σπουδών χωρίς δίδακτρα. Στην Εσθονία, αναπτύσσεται διάλογος για το αν οι συμβάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν στρατηγικές κατευθύνσεις και αποστολές. Για τα επαγγελματικά ΙΤΕ της Εσθονίας, η επιχορήγηση δεν καθορίζεται βάσει σύμβασης, αλλά σε μια οδηγία που εκδίδει το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας.

Στην Εσθονία και τη Λετονία, τα δημόσια κεφάλαια που εισπράττονται μέσω συμβατικών συμφωνιών αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος των δημόσιων κεφαλαίων που χορηγούνται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα (σε ποσοστό 70 έως 80% στην Εσθονία), αλλά υπάρχουν και άλλου τύπου δημόσιες χρηματοδοτήσεις που προορίζονται ειδικά για την έρευνα και τις επενδύσεις.

Στην Εσθονία, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση δημόσιας χρηματοδότησης για την παροχή μιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

Στην **Εσθονία**, για να αποφασιστεί η κατανομή των διαθέσιμων πόρων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας λαμβάνει συμβουλές από ειδική επιτροπή η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των διαφόρων υπουργείων, πανεπιστημίων, εργοδοτών, συνδικαλιστικών ενώσεων και φοιτητών. Διάφορες επαγγελματικές ενώσεις μπορούν επίσης να υποβάλουν προτάσεις. Τα βασικά κριτήρια είναι η προτεραιότητα των ακαδημαϊκών επιστημονικών κλάδων (ιδίως όσον αφορά την αγορά εργασίας), σύμφωνα με τις αποφάσεις της επιτροπής, καθώς και η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των ιδρυμάτων.

Και στις δύο χώρες, ο βαθμός υλοποίησης των προηγούμενων συμβάσεων επηρεάζει το ποσό των μελλοντικών συμβάσεων.

Στην **Εσθονία**, το 2002 τέθηκαν σε εφαρμογή συμβάσεις που καθορίζουν τον αριθμό των πτυχίων που πρέπει να απονέμονται. Σήμερα, εάν ένα ίδρυμα δεν προσφέρει τον αριθμό θέσεων σπουδών που καθορίστηκε στη σύμβασή του, το υπουργείο μπορεί να αφαιρέσει το αντίστοιχο ποσό της χρηματοδότησης από την επόμενη σύμβαση. Από την περίοδο 2009/10 το υπουργείο θα λαμβάνει επίσης υπόψη διάφορα κριτήρια επιδόσεων, όπως ο ακριβής αριθμός πτυχιούχων μεταπτυχιακών σπουδών (οι φοιτητές που εισήχθησαν το 2002 θα έχουν φυσιολογικά ολοκληρώσει τις σπουδές τους μέχρι αυτή την περίοδο) κατά τον υπολογισμό του αριθμού των θέσεων σπουδών που θα επιδοτούνται από το κράτος. Στη **Λετονία**, ο βαθμός υλοποίησης των στόχων των προηγούμενων αποφάσεων σε σχέση με τον αριθμό των θέσεων σπουδών και των απονεμόμενων πτυχίων επηρεάζει τον καθορισμό των χορηγούμενων ποσών.

3.1.4. Δημόσια χρηματοδότηση για την έρευνα

Τα ευρωπαϊκά ΙΤΕ λαμβάνουν δημόσια χρηματοδότηση για την έρευνα και ανάπτυξη (E&A) με διάφορες μεθόδους χρηματοδότησης οι οποίες συνεκτιμούν τις επιδόσεις με διαφορετικό τρόπο. Πρόκειται για χρηματοδοτήσεις που αφορούν τις δαπάνες των ΙΤΕ για βασική ή για εφαρμοσμένη έρευνα, συμπεριλαμβανομένων όλων των ερευνητικών ιδρυμάτων και πειραματικών μονάδων που λειτουργούν υπό τον άμεσο έλεγχό τους ή διοικούνται από αυτά ή είναι συνδεδεμένα με αυτά. Οι υποτροφίες που χορηγούνται σε πτυχιούχους για την πραγματοποίηση έρευνας δεν λαμβάνονται υπόψη εδώ, διότι δε συνιστούν άμεση δημόσια χρηματοδότηση προς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στο δημόσιο τομέα, διακρίνονται δύο κύριοι τρόποι χρηματοδότησης της έρευνας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση:

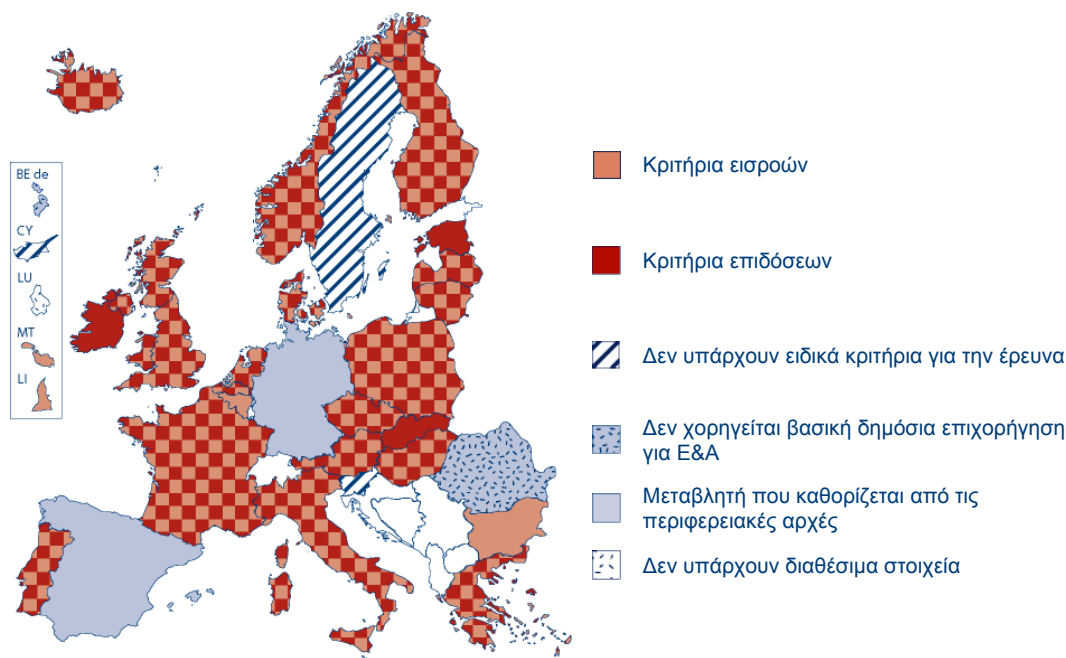
- Η βασική χρηματοδότηση για την έρευνα, που είναι η διάθεση επιχορηγήσεων για την έρευνα η χρήση των οποίων καθορίζεται από τα ιδρύματα. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές μπορούν:
 - να χορηγούνται ειδικά για την έρευνα·
 - να ενσωματώνονται σε μια συνολική επιχορήγηση για άλλους τύπους δαπανών, ιδίως για δαπάνες διδασκαλίας και λειτουργικές δαπάνες.
- Η χορήγηση χρηματοδοτήσεων μέσω διαδικασίας διαγωνισμού για συγκεκριμένα έργα ή προγράμματα έρευνας.

Σε όλες σχεδόν τις χώρες, οι δημόσιες χρηματοδοτήσεις για την έρευνα χορηγούνται βάσει ενός δυαδικού συστήματος που αποτελείται από μια βασική χορήγηση, η χρήση της οποίας καθορίζεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα, και τη χορήγηση δημοσίων κεφαλαίων στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας για την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων έρευνας. Στη Ρουμανία, ωστόσο, ο μόνος μηχανισμός δημόσιας χρηματοδότησης της έρευνας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υλοποιείται μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας διαγωνισμού για συγκεκριμένα έργα έρευνας.

Η πηγή χρηματοδότησης συγκεκριμένων έργων έρευνας είναι συνήθως ένας εθνικός φορέας που ειδικεύεται στην έρευνα και την ανάπτυξη (όπως το εθνικό επιστημονικό ταμείο, μια εθνική ακαδημία ή ένα συμβούλιο έρευνας), ενώ η βασική χρηματοδότηση για την έρευνα κατανέμεται από τον ίδιο φορέα που χορηγεί τη χρηματοδοτική ενίσχυση για την κάλυψη του κόστους διδασκαλίας και λειτουργικών δαπανών. Σε διάφορες χώρες, όπως η Βουλγαρία, η Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), το μεγαλύτερο μέρος της δημόσιας χρηματοδότησης για την έρευνα προορίζεται για συγκεκριμένα έργα.

Η βασική χρηματοδότηση για την έρευνα παρέχει στα εκπαιδευτικά ιδρύματα τη δυνατότητα να καθορίζουν τις δικές τους προτεραιότητες και να χρηματοδοτούν τις υποδομές και τις πάγιες δραστηριότητές τους. Η ύπαρξη, ωστόσο, αυτού του μηχανισμού χρηματοδότησης δεν περιέχει καμία αναφορά στα χορηγούμενα ποσά ούτε σημαίνει ότι η δημόσια χρηματοδότηση για την έρευνα είναι επαρκής. Στις μισές περίπου χώρες, τα ΙΤΕ λαμβάνουν βασική χρηματοδότηση ειδικά για την έρευνα (βλ. παράρτημα). Σε άλλες χώρες, η χρηματοδότηση για την έρευνα περιλαμβάνεται σε συνολική επιχορήγηση για άλλους τύπους δαπανών. Η Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου και η Ιταλία χρησιμοποιούν και τις δύο μεθόδους διάθεσης των χρηματοδοτικών πόρων.

Διάγραμμα 3.5: Κριτήρια χορήγησης των βασικών δημόσιων επιχορηγήσεων για Ε&Α στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE de): Κατά παρέκκλιση, η κυβέρνηση μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να χορηγεί ειδική συμπληρωματική επιχορήγηση για την έρευνα στο πλαίσιο ενός περιορισμένου προϋπολογισμού.

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αφορούν εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A.

Γερμανία: Κάθε *ομόσπονδο κράτος* ορίζει τη μέθοδο κατανομής της έμμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ορίζει τη μέθοδο διάθεσης της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Γαλλία: Η τετραετής σύμβαση μεταξύ του κράτους και των δημόσιων ΙΤΕ, κυρίως πανεπιστημίων, περιλαμβάνει ένα τμήμα για την έρευνα. Αυτό έχει ενσωματωμένα κριτήρια που λαμβάνουν υπόψη τις ομάδες οι οποίες ωφελούνται από τη χορήγηση επιχορηγήσεων καθώς και το *Bonus Qualité Recherche* (BQR), που αποτελεί μορφή ετήσιας χρηματοδοτικής ενίσχυσης ενός πανεπιστημίου για να υλοποιήσει την ερευνητική πολιτική του. Η επιδότηση αυτή λαμβάνεται από τις λειτουργικές πιστώσεις και τις πιστώσεις για εξοπλισμό που χορηγεί το υπουργείο.

Πορτογαλία: Η βασική χρηματοδότηση για την έρευνα περιλαμβάνει και κεφάλαια για τη διεθνή συνεργασία, την προώθηση του επιστημονικού και τεχνολογικού πνεύματος κλπ.

Λιχτενστάιν: Τα στοιχεία αφορούν αποκλειστικά την *Hochschule Liechtenstein*.

Για τον καθορισμό του ποσού της βασικής χρηματοδότησης για την έρευνα, η κάθε χώρα αναφέρεται σε εισροές (μέσω των κριτηρίων που αφορούν το κόστος των ερευνητικών δραστηριοτήτων του εκπαιδευτικού ιδρύματος) ή στις επιδόσεις του ιδρύματος στον τομέα της έρευνας, ή και στα δύο (βλ. παράρτημα για αναλυτικότερα εθνικά στοιχεία). Η συνεκτίμηση των δεικτών επιδόσεων είναι ενδεχομένως και ένας τρόπος

για να αναπτύξουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταγωνισμό για να επιτύχουν υψηλότερη ποιότητα της ερευνητικής τους δραστηριότητας.

Όταν οι διάφορες χώρες αναφέρονται σε εισροές που συνδέονται με την έρευνα, τις περισσότερες φορές τα κριτήρια εστιάζονται στον αριθμό των φοιτητών διδακτορικών σπουδών ή/και στον αριθμό των μελών του προσωπικού που ασχολούνται με την έρευνα. Μπορεί επίσης να εστιάζονται στην κλίμακα των ερευνητικών δραστηριοτήτων (Μάλτα) ή στις προηγούμενες δαπάνες για την έρευνα (Βουλγαρία, Δανία και Ισλανδία).

Η Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, η Βουλγαρία, η Γερμανία και η Μάλτα χρησιμοποιούν μια μέθοδο που βασίζεται κυρίως στις εισροές για τη χορήγηση της βασικής χρηματοδότησης για την έρευνα. Σύντομα το σύστημα αυτό ενδέχεται να αλλάξει στη Βουλγαρία.

Στη **Βουλγαρία**, η νέα στρατηγική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση προβλέπει την επεξεργασία ενός μαθηματικού τύπου χρηματοδότησης που θα λαμβάνει υπόψη τις επιδόσεις και θα εφαρμόζεται κυρίως στα δημόσια κεφάλαια που χορηγούνται στα ΙΤΕ ειδικά για την έρευνα.

Για να καθορίσουν το ύψος των βασικών επιχορηγήσεών τους για την έρευνα, οι άλλες χώρες συνεκτιμούν, σε διαφορετικό βαθμό, τόσο το κόστος της έρευνας με το οποίο βαρύνονται τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όσο και τις επιδόσεις τους σε αυτό τον τομέα.

Στη Σουηδία και το Λιχτενστάιν, η χορήγηση βασικής δημόσιας χρηματοδότησης για την έρευνα βασίζεται κυρίως σε πολιτικά κριτήρια. Στην Κύπρο, η βασική χρηματοδότηση για την έρευνα βασίζεται στις ανάγκες που δηλώνουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα κατά το στάδιο της διαπραγμάτευσης.

Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, την Εσθονία, την Ιρλανδία (πανεπιστήμια), την Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Σλοβακία, το ποσό της βασικής χρηματοδότησης για την έρευνα βασίζεται κυρίως στις επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όρους ποιότητας των ερευνητικών δραστηριοτήτων τους.

Οι χώρες που καθορίζουν το ποσό της χρηματοδότησής τους σε συνάρτηση με τις επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων χρησιμοποιούν κυρίως τους ακόλουθους δείκτες:

- αριθμός ακαδημαϊκών εκδόσεων, αριθμός αναφορών σε επιστημονικές εκδόσεις, διδακτικές δραστηριότητες του ακαδημαϊκού προσωπικού·
- αριθμός μεταπτυχιακών/διδακτορικών διπλωμάτων που απονεμήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας προηγούμενης περιόδου, αριθμός διδακτορικών διατριβών που έχουν υποστηριχθεί·
- ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που έχει εισπραχθεί στο πλαίσιο διαδικασίας διαγωνισμού για συγκεκριμένα έργα έρευνας·
- ποσό ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων για την έρευνα·
- αριθμός και τύπος υλοποιούμενων έργων έρευνας·
- χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας (άδειες εκμετάλλευσης, πνευματικά δικαιώματα, παρεχόμενες υπηρεσίες κλπ.)·
- βραβεία και διακρίσεις που έχουν απονεμηθεί, πιστοποιητικά ποιότητας που έχουν ληφθεί·
- αριθμός επιστημονικών τίτλων που έχει απονεμίσει το ίδρυμα·
- συμμετοχή σε διεθνή επιστημονικά έργα έρευνας·
- ανάπτυξη του ακαδημαϊκού προσωπικού.

Όλες οι χώρες που λαμβάνουν υπόψη τις επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εξετάζουν τον αριθμό των κατόχων διπλωμάτων μεταπτυχιακών/διδακτορικών σπουδών που έχουν εκδοθεί ή/και τον αριθμό των δημοσιεύσεων αποτελεσμάτων έρευνας σε ακαδημαϊκά συγγράμματα. Το ποσό της βασικής χρηματοδότησης για την έρευνα συνδέεται με την ικανότητα ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος να λάβει δημόσια χρηματοδότηση για συγκεκριμένα έργα έρευνας στην Τσεχική Δημοκρατία (ΙΤΕ του επιπέδου SCED 5A), τη Δανία, τη Λιθουανία και τη Νορβηγία. Το ποσό της ιδιωτικής χρηματοδότησης που εισπράττεται για έρευνα λαμβάνεται υπόψη στη Δανία, την Εσθονία, την Ιρλανδία (πανεπιστήμια) και τη Λιθουανία. Η Εσθονία,

η Ιταλία και η Πολωνία λαμβάνουν υπόψη τον όγκο του ερευνητικού έργου (αριθμός και τύπος των υλοποιούμενων έργων έρευνας) ως δείκτη επιδόσεων. Η εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας έχει επίπτωση στο ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται στην Εσθονία και την Πολωνία. Οι τέσσερις τελευταίοι δείκτες του καταλόγου αφορούν αποκλειστικά τη Λιθουανία και την Πολωνία.

Για τη βασική χρηματοδότηση της έρευνας, οι επιδόσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορούν επίσης να αξιολογούνται με βάση την ποιότητα των στρατηγικών σχεδίων τους σε σχέση με τους στόχους που έχουν καθοριστεί σε εθνικό επίπεδο. Έτσι, στην Τσεχική Δημοκρατία, η επιχορήγηση που διατίθεται σε πανεπιστήμια για την υλοποίηση των μακροπρόθεσμων σχεδίων τους για την έρευνα (διάρκειας 5 έως 7 ετών) εξαρτάται από την ποιότητα του σχεδίου, η οποία αξιολογείται από μια επιτροπή εθνικών και αλλοδαπών εμπειρογνομόνων.

Στη Γαλλία και την Ισλανδία, οι επιδόσεις που πρέπει να επιτευχθούν σε όρους έρευνας καθορίζονται στις συμβάσεις που συνάπτουν τα ΙΤΕ με το κράτος και καθορίζονται για το κάθε ίδρυμα χωριστά.

Στην **Ισλανδία**, οι δείκτες αυτοί μπορεί να αφορούν, παραδείγματος χάρη, τον αριθμό των επιστημονικών εκδόσεων.

Στην Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, η βασική επιχορήγηση για την έρευνα υπολογίζεται βάσει περιοδικών δραστηριοτήτων αξιολόγησης της έρευνας που διενεργούνται στα ΙΤΕ. Και στη Σλοβενία, η βασική χρηματοδότηση της έρευνας βασίζεται σε αξιολόγηση των πανεπιστημίων η οποία, όμως, αφορά και άλλους τομείς εκτός από την έρευνα.

Στην **Πορτογαλία**, ομάδα ανεξάρτητων διεθνών εμπειρογνομόνων αξιολογεί όλα τα ερευνητικά κέντρα κάθε τρία έτη με αναφορά στα διεθνή πρότυπα, τα οποία περιλαμβάνουν δημοσιεύσεις σε διεθνή επιστημονικά έντυπα, τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, τη συμμόρφωση με τις συστάσεις και την ορθή χρήση των προηγούμενων χρηματοδοτήσεων. Το αποτέλεσμα αυτής της αξιολόγησης και η συνακόλουθη κατάταξη των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων λαμβάνονται επίσης υπόψη κατά την κατανομή των κεφαλαίων για συγκεκριμένα έργα σε ανταγωνιστική βάση.

Στη **Σλοβακία**, ο ARRA (*Οργανισμός Ακαδημαϊκής Αξιολόγησης και Κατάταξης*) πραγματοποιεί τακτικές αξιολογήσεις και κατατάξεις σε κατηγορίες των ΙΤΕ, των σχολών και προγραμμάτων σπουδών τους, με βάση την ποιότητα των δραστηριοτήτων τους (στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και της τεχνολογίας). Τα αποτελέσματα αυτά, σε συνάρτηση με το επιστημονικό και τεχνολογικό δυναμικό των ιδρυμάτων, οι ικανότητές τους σε όρους έρευνας και οι επιστημονικές, τεχνολογικές ή καλλιτεχνικές τους επιδόσεις λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάθεση των βασικών επιχορηγήσεων για την έρευνα, την ανάπτυξη και για καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η διαδικασία αξιολόγησης της έρευνας (RAE) εστιάζεται στην ποιότητα των δημοσιεύσεων (εκδόσεις, καλλιτεχνικά προϊόντα και επιδόσεις) και στην ποιότητα της έρευνας σε σχέση με εθνικά και διεθνή πρότυπα. Για κάθε επιστημονικό τομέα, μια εξεταστική επιτροπή ειδικών εμπειρογνομόνων που αποτελείται από ισότιμους φορείς κατατάσσει τα ΙΤΕ με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησής τους. Το ύψος της χρηματοδότησης είναι συνάρτηση αυτής της κατάταξης, σταθμισμένο με ποιοτικά κριτήρια· η χρηματοδότηση χορηγείται σε κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα για τις δραστηριότητες έρευνας από το εθνικό συμβούλιο χρηματοδότησης. Στην Αγγλία, παραδείγματος χάρη, τα ΙΤΕ που κατατάσσονται στις κατηγορίες 1, 2 και 3 δεν λαμβάνουν καμία χρηματοδότηση, ενώ αυτά που κατατάσσονται στην κατηγορία 5* λαμβάνουν σχεδόν τετραπλάσια επιχορήγηση από αυτήν που χορηγείται στα ΙΤΕ της κατηγορίας 4 για τον ίδιο όγκο ερευνητικής δραστηριότητας. Προηγούμενες RAE διενεργήθηκαν το 1986, το 1989, 1992, 1996 και το 2001. Οι απόψεις για τη RAE δίστανται, λόγω του υψηλού κόστους της και διότι ενδέχεται ανακόπτεται ορισμένες πρωτοβουλίες της ακαδημαϊκής κοινότητας απλώς και μόνο για να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των αξιολογητών. Μετά την επόμενη RAE το 2008, το σύστημα αυτό θα αντικατασταθεί από ένα νέο πλαίσιο που θα βασίζεται περισσότερο σε συγκεκριμένα μεγέθη.

Για τις δημόσιες χρηματοδοτήσεις που χορηγούνται βάσει διαγωνισμών σε συγκεκριμένα έργα έρευνας, εφαρμόζονται επίσης διαδικασίες αξιολόγησης από ισότιμους φορείς που χρησιμοποιούν κριτήρια επιδόσεων.

Στις περισσότερες χώρες, οι μηχανισμοί κατανομής των δημόσιων χρηματοδοτήσεων για την έρευνα ενθαρρύνουν τον ανταγωνισμό ανάμεσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, κατευθύνοντας το περιεχόμενο της έρευνας με βάση τις εθνικές προτεραιότητες. Αυτό συμβαίνει, αφενός, μέσω μιας γενικευμένης διαδικασίας χορήγησης δημόσιων κεφαλαίων για έργα που επινοούνται ή εγκρίνονται σε εθνικό επίπεδο, για τα οποία τα εκπαιδευτικά ιδρύματα υποβάλλουν υποψηφιότητα και, δεύτερον, είναι αποτέλεσμα των δεικτών επιδόσεων που χρησιμοποιούν πολλές χώρες για να καθορίσουν τα ποσά της βασικής χρηματοδότησης για την έρευνα.

3.2. Έλεγχος χρήσης των χρηματοδοτήσεων από τα ιδρύματα

Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, τα ευρωπαϊκά ΙΤΕ διαθέτουν αυτονομία όσον αφορά τη χρήση δημόσιας χρηματοδότησης, ιδίως όταν αυτή διατίθεται με μορφή συνολικής επιχορήγησης που καλύπτει διαφορετικές κατηγορίες δαπανών. Υπάρχουν, ωστόσο, διάφορα μέσα ελέγχου της χρήσης της δημόσιας χρηματοδότησης: μέτρα λογοδοσίας των ΙΤΕ και κανόνες που διέπουν τη δυνατότητα μεταφοράς από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μη αναλωθέντων ποσών από μία χρήση στην επόμενη.

3.2.1. Μέτρα λογοδοσίας

Τα μέτρα λογοδοσίας των ιδρυμάτων όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τα δημόσια κεφάλαια παρέχουν στις δημόσιες αρχές ή/και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς τη δυνατότητα να κατευθύνουν τις δημοσιονομικές και στρατηγικές πολιτικές των ΙΤΕ και να λειτουργούν ως ρυθμιστικός μηχανισμός σε σχέση με την αυτονομία των ιδρυμάτων. Η διασφάλιση της ποιότητας, που αποτελεί σημαντική πτυχή της διακυβέρνησης και της λογοδοσίας των ΙΤΕ, εξετάζεται σε αυτό το σημείο μόνο όταν έχει άμεση επίπτωση στο ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης⁽⁹⁾.

Διάγραμμα 3.6: Μέτρα λογοδοσίας για τον τρόπο χρησιμοποίησης των δημόσιων κεφαλαίων από τη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
Υποχρεωτικοί εξωτερικοί δημοσιονομικοί έλεγχοι	●	●	●	●	●	●		●	●	●		●	●	●	●	●	●
Υποχρεωτικοί εσωτερικοί δημοσιονομικοί έλεγχοι					●			●	●	●						●	●
Σύνδεση της δημόσιας χρηματοδότησης με δείκτες επιδόσεων			●		●	●	⊗	●	●	●	⊗	●	●			●	●
Σύνδεση της δημόσιας χρηματοδότησης με την υλοποίηση των στρατηγικών σχεδίων/στόχων των ιδρυμάτων				●	●				●				●				

	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO
Υποχρεωτικοί εξωτερικοί δημοσιονομικοί έλεγχοι	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Υποχρεωτικοί εσωτερικοί δημοσιονομικοί έλεγχοι	●	●	●		●		●			●	●	●				
Σύνδεση της δημόσιας χρηματοδότησης με δείκτες επιδόσεων	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Σύνδεση της δημόσιας χρηματοδότησης με την υλοποίηση των στρατηγικών σχεδίων/στόχων των ιδρυμάτων								●		●		●				

● Εφαρμοζόμενα μέτρα λογοδοσίας ⊗ Μεταβλητή που καθορίζεται από την περιφερειακή αρχή

Πηγή: Ευρυδίκη.

⁽⁹⁾ Για διεξοδική ανάλυση της διασφάλισης της ποιότητας βλ. Ευρυδίκη (2007) Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2006/07. Οι εθνικές τάσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αφορούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A.

Γερμανία: Κάθε *ομόσπονδο κράτος* ορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Ιρλανδία: Οι δείκτες επιδόσεων αφορούν αποκλειστικά τα πανεπιστήμια.

Ελλάδα: Σύμφωνα με το νέο νόμο για τα πανεπιστήμια του 2007, η δημόσια χρηματοδότηση συνδέεται με την επίτευξη των στρατηγικών σχεδίων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ορίζει τον τρόπο διάθεσης της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επιβεβαιωθεί σε εθνικό επίπεδο.

Σουηδία: Οι εσωτερικοί δημοσιονομικοί έλεγχοι είναι υποχρεωτικοί για όλα τα πανεπιστήμια και τα δύο πανεπιστημιακά κολέγια.

Δημοσιονομικοί έλεγχοι

Όλες σχεδόν οι χώρες έχουν θεσπίσει συστήματα δημοσιονομικού ελέγχου χρήσης της δημόσιας χρηματοδότησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο ανώτατης εκπαιδευτικής αρχής. Οι διαδικασίες αυτές εξασφαλίζουν τη διαφάνεια των μεθόδων χρηματοδότησης των ιδρυμάτων. Η Ιταλία είναι η μόνη χώρα που δεν διαθέτει εθνικό ή περιφερειακό φορέα στον οποίο να λογοδοτούν τα πανεπιστήμια για τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τα δημόσια κεφάλαια, με εξαίρεση τις επιχορηγήσεις που διατίθενται για συγκεκριμένα έργα έρευνας (PRIN και FIRB).

Σε δεκατρείς χώρες, και τα ίδια τα ΙΤΕ οφείλουν να διενεργούν δημοσιονομικούς ελέγχους. Παρόμοια διάταξη υπάρχει στη Σουηδία, αλλά όχι για όλα τα ΙΤΕ. Στις Κάτω Χώρες, τη Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), η δομή της ετήσιας έκθεσης δημοσιονομικού ελέγχου βασίζεται σε κοινή μεθοδολογία για όλα τα ΙΤΕ.

Δείκτες επιδόσεων στο μηχανισμό δημόσιας χρηματοδότησης

Όλες σχεδόν οι χώρες εγγυώνται ότι τα ΙΤΕ λογοδοτούν για τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τη δημόσια χρηματοδότηση, συνδέοντας τουλάχιστον ένα μέρος του ποσού της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις τους. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των δημόσιων συνολικών επιχορηγήσεων περιέχουν δείκτες επιδόσεων ή/και δείκτες αποτελεσμάτων της έρευνας για συγκεκριμένες επιχορηγήσεις για την έρευνα (βλ. τμήματα 3.1.1 και 3.1.4). Στη Λιθουανία και την Πορτογαλία, η αξιολόγηση των επιδόσεων βάσει των αποτελεσμάτων εξωτερικών αξιολογήσεων των ιδρυμάτων ή των προγραμμάτων σπουδών μπορεί να επηρεάσει και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που εισπράττουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Κάθε χώρα που συνδέει τη δημόσια χρηματοδότηση με τις επιδόσεις των ιδρυμάτων εφαρμόζει διαφορετική μέθοδο εκτίμησης της βαρύτητας που έχουν οι δείκτες για τον καθορισμό των ποσών (βλ. τμήμα 3.1.1).

Συνεκτίμηση της υλοποίησης των στρατηγικών σχεδίων / στόχων στο μηχανισμό δημόσιας χρηματοδότησης

Τα στρατηγικά σχέδια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, που είναι υποχρεωτικά στις περισσότερες χώρες (βλ. κεφάλαιο 2), αποτελούν επίσης και μέσο μέτρησης των επιδόσεων του κάθε πανεπιστημίου. Σε ορισμένες χώρες, αυτό μπορεί να έχει επίπτωση στο ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που εισπράττει το εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Στη Δανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, την Αυστρία (πανεπιστήμια), τη Ρουμανία και τη Φινλανδία (πανεπιστήμια), τα στρατηγικά σχέδια ή οι στόχοι περιλαμβάνονται στη σύμβαση επιδόσεων για δημόσια χρηματοδότηση. Σε αυτές τις έξι χώρες, δεν υπάρχει σήμερα κανένα σύστημα που να λαμβάνει υπόψη την επίτευξη ποιοτικών στρατηγικών στόχων για τον καθορισμό του ποσού της δημόσιας χρηματοδότησης, αν και ορισμένες από αυτές ενδέχεται να το πράξουν στο μέλλον (τμήμα 3.1.2). Στη Φινλανδία, τα αποτελέσματα όσον αφορά την επίτευξη των ποιοτικών στόχων του στρατηγικού σχεδίου λαμβάνονται υπόψη για τη δημόσια χρηματοδότηση.

Στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ιταλία και τη Σλοβενία, οι επιδόσεις ως προς την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδίου μπορεί να έχουν επίπτωση στο ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται στα ιδρύματα. Στην Ιρλανδία αυτό θα μπορούσε να συμβεί στο άμεσο μέλλον.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, οι επιδόσεις των δημόσιων ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A σε σχέση με τις προτεραιότητες που καθορίστηκαν στο εθνικό σχέδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση της περιόδου 2006-2010 ελήφθησαν υπόψη για την ανάθεση συμβάσεων με το Υπουργείο Παιδείας (βλ. τμήμα 3.1.4). Στην **Ιρλανδία**, σύμφωνα με το νέο σύστημα χρηματοδότησης των πανεπιστημίων που θα τεθεί σε εφαρμογή, ο αρμόδιος οργανισμός χρηματοδότησης μελετά τη χορήγηση μέρους της ετήσιας χρηματοδότησης στα πανεπιστήμια σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα σε σχέση με το τριετές στρατηγικό σχέδιό τους. Στην **Ιταλία**, η δημόσια συνολική επιχορήγηση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορεί να μειωθεί, εάν η αξιολόγηση της εφαρμογής του τριετούς αναπτυξιακού σχεδίου που διενεργεί η εθνική επιτροπή αξιολόγησης του πανεπιστημιακού συστήματος διαπιστώσει υπερβολικά μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στους επιδιωκόμενους στόχους και στα επιτεύγματα ή εάν έχει αναλωθεί υπερβολικά μικρό ποσοστό της χορηγηθείσας δημόσιας χρηματοδότησης. Στη **Σλοβενία**, η δημόσια χρηματοδότηση μπορεί να μειωθεί, εάν το αρμόδιο υπουργείο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διαπιστώσει ότι τα δημόσια κεφάλαια δεν έχουν δαπανηθεί με σωστό τρόπο, δηλαδή σύμφωνα με τους δημοσιονομικούς κανόνες και τους στόχους του στρατηγικού σχεδίου του ιδρύματος.

Στη Βουλγαρία και το Ηνωμένο Βασίλειο, υπάρχουν επίσης ρυθμίσεις για τη συνεκτίμηση της επίτευξης των στρατηγικών στόχων κατά τον καθορισμό του ύψους της δημόσιας χρηματοδότησης.

Στη **Βουλγαρία**, οι επίσημες ρυθμίσεις προβλέπουν ότι τα ποσά της δημόσιας χρηματοδότησης που κατανέμονται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα συνδέονται με τα αποτελέσματα τακτικών αξιολογήσεων των ιδρυμάτων οι οποίες διενεργούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας διαπίστευσης. Συγκεκριμένα, η υλοποίηση των στρατηγικών στόχων που τα ίδια τα ιδρύματα έχουν καθορίσει (στον τομέα των εκπαιδευτικών διαδικασιών, του ακαδημαϊκού προσωπικού, της δημιουργίας εταιρικών σχέσεων και της συνεργασίας με άλλα ιδρύματα) υπόκειται σε τακτικές αξιολογήσεις από μια επιτροπή ελέγχου του οργανισμού αξιολόγησης και διαπίστευσης. Εντούτοις, στην πράξη, τα αποτελέσματα αυτών των αξιολογήσεων δεν λαμβάνονται υπόψη στη χορήγηση της δημόσιας χρηματοδότησης. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία)**, οι όροι και οι προϋποθέσεις της καταβολής μιας επιχορήγησης από τους οργανισμούς χρηματοδότησης στο κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα καθορίζονται στο χρηματοδοτικό μνημόνιο και στην κάθε συμφωνία χρηματοδότησης των ιδρυμάτων, η οποία προσδιορίζει τους στόχους σε σχέση με τον αριθμό των φοιτητών που ολοκληρώνουν το έτος σπουδών τους (ή σε σχέση με τις ακαδημαϊκές μονάδες που συγκεντρώνουν οι φοιτητές στην Ουαλία). Η συμφωνία βασίζεται σε γενικούς στόχους και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να μεταβάλουν τον αριθμό των φοιτητών τους εντός συγκεκριμένων παραμέτρων. Ο οργανισμός χρηματοδότησης ελέγχει αν πληρούνται οι απαιτήσεις και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εάν το ίδρυμα δεν έχει επιτύχει τους στόχους του, τα ποσά των επιχορηγήσεων μπορεί να ανακτηθούν.

Εκτός από τα περιγραφόμενα μέτρα λογοδοσίας, που συνδέονται άμεσα με τη χρήση της δημόσιας χρηματοδότησης, η λογοδοσία αφορά και τη διαφάνεια των δραστηριοτήτων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ιδίως μέσω της υποβολής εκθέσεων στον οργανισμό χρηματοδότησης και της δημοσίευσης των αποτελεσμάτων των εσωτερικών αξιολογήσεων και των δεδομένων για την έρευνα, τη διδασκαλία και τα οικονομικά των ιδρυμάτων (βλ. κεφάλαιο 2). Αυτό το τελευταίο μέτρο λογοδοσίας αφορά ένα μεγαλύτερο φάσμα φορέων εκτός από τις δημόσιες αρχές.

3.2.2. Δυνατότητα μεταφοράς μη αναλωθέντων δημόσιων κεφαλαίων

Η δυνατότητα μεταφοράς μη αναλωθέντων κεφαλαίων από ένα οικονομικό έτος στο επόμενο αποτελεί σημαντικό στοιχείο της δημοσιονομικής αυτονομίας ορισμένων ΙΤΕ. Η ευελιξία αυτή διευκολύνει το εκπαιδευτικό ίδρυμα να καθορίσει μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες στρατηγικές και επιτρέπει τη χρηματοδότηση πολυετών έργων· επιτρέπει ακόμη και την πραγματοποίηση επενδύσεων που θα συμβάλουν στη δημιουργία εσόδων. Διάφορες χώρες έχουν υιοθετήσει διαφορετικές πολιτικές σε σχέση με αυτό το ζήτημα. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ δεν περιλαμβάνουν τη δημόσια χρηματοδότηση για συγκεκριμένα έργα έρευνας, τα οποία γενικά υπόκεινται σε ειδικές ρυθμίσεις όσον αφορά τη μεταφορά πιστώσεων από τη μία χρήση στην επόμενη.

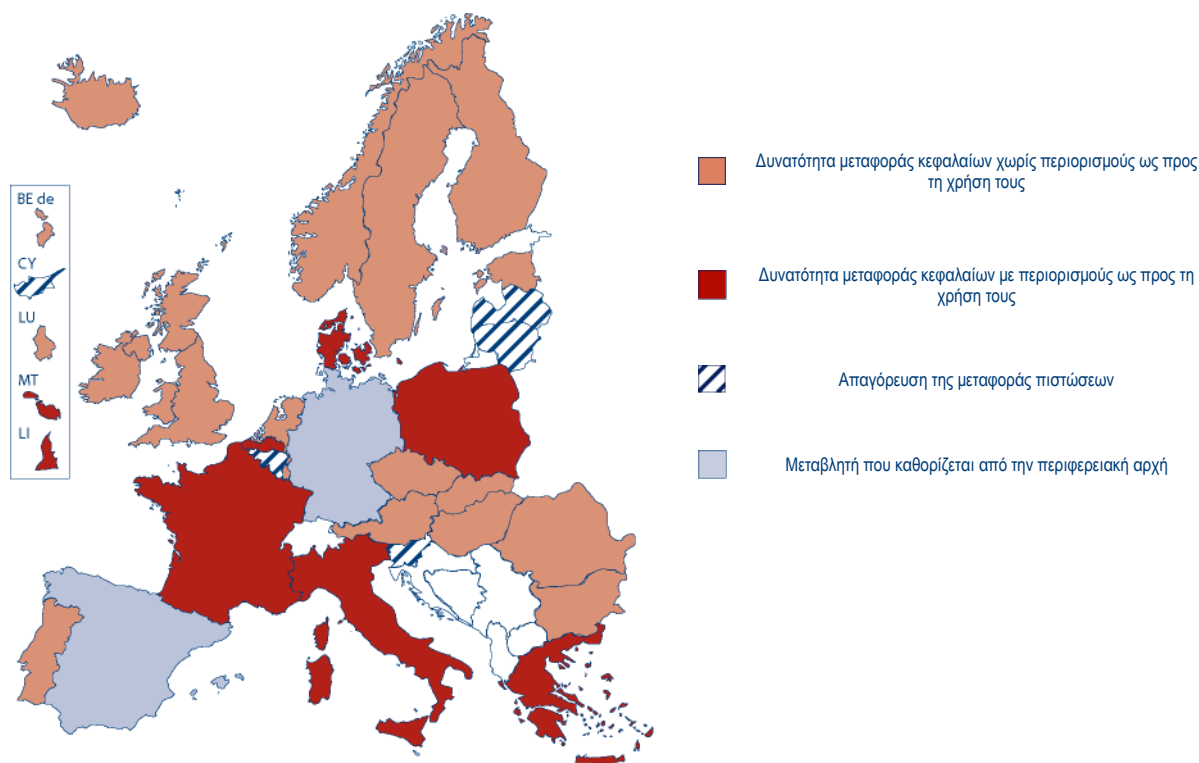
Δεκαοχτώ χώρες ή περιφέρειες επιτρέπουν στα ΙΤΕ να κρατούν μη αναλωθείσες δημόσιες πιστώσεις και να τις μεταφέρουν στο κονδύλιο δαπανών που θεωρούν καταλληλότερο. Τα μη αναλωθέντα κεφάλαια δεν έχουν επίπτωση στα ποσά των επόμενων δημόσιων χρηματοδοτήσεων.

Επτά χώρες ή περιφέρειες επιτρέπουν τη μεταφορά πιστώσεων των ΙΤΕ από ένα οικονομικό έτος στο επόμενο, αλλά θέτουν περιορισμούς ως προς τη χρήση τους.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, οι μεταφερόμενες πιστώσεις δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη επαναλαμβανόμενων δαπανών (όπως οι δαπάνες για μόνιμες θέσεις εργασίας). Στη **Δανία**, την **Ελλάδα**, τη **Γαλλία** και την **Πολωνία**, μη αναλωθείσες πιστώσεις της δημόσιας χρηματοδότησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν την επόμενη οικονομική χρήση για το κονδύλιο του προϋπολογισμού για το οποίο διατέθηκαν αρχικά. Στην **Ιταλία**, οι μη αναλωθείσες πιστώσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για όλες τις χρηματοοικονομικές πράξεις που αφορούν τη λειτουργία του ιδρύματος. Στη **Μάλτα**, τα ΙΤΕ πρέπει να λαμβάνουν την άδεια του Υπουργείου Παιδείας για να μεταφέρουν μη αναλωθείσες πιστώσεις δημόσιας χρηματοδότησης σε αποθεματικό. Για να χρησιμοποιηθεί αυτό το αποθεματικό απαιτείται επίσης άδεια του Υπουργού Παιδείας.

Στις άλλες χώρες, οι μη αναλωθείσες πιστώσεις πρέπει είτε να επιστρέφονται στις δημόσιες αρχές (Τσεχική Δημοκρατία για τα ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5B, Λετονία, Λιθουανία και Σλοβενία) ή κρατούνται και αφαιρούνται από το ποσό της επόμενης δημόσιας χρηματοδότησης (Ιρλανδία, για τα τεχνολογικά ιδρύματα και Εσθονία).

Διάγραμμα 3.7: Δυνατότητα μεταφοράς μη αναλωθέντων δημόσιων κεφαλαίων από μία χρήση στην επόμενη, δημόσια και επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Τσεχική Δημοκρατία: Η δυνατότητα μεταφοράς κεφαλαίων ισχύει μόνο για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A και υπόκειται σε νομικούς περιορισμούς.

Γερμανία: Κάθε ομόσπονδο κράτος καθορίζει τη μέθοδο κατανομής των κεφαλαίων της άμεσης χρηματοδότησης από το δημόσιο στα ΙΤΕ.

Εσθονία: Τα στοιχεία αφορούν μόνο τα επιδοτούμενα από το κράτος ιδιωτικά πανεπιστήμια. Τα κρατικά ΙΤΕ επαγγελματικής εκπαίδευσης μπορούν να μεταφέρουν το 3% των πιστώσεων που χορηγούνται από το κράτος.

Ιρλανδία: Η δυνατότητα μεταφοράς πιστώσεων παρέχεται μόνο στα πανεπιστήμια.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Φινλανδία: Η δυνατότητα μεταφοράς κεφαλαίων στα πολυτεχνεία ρυθμίζεται από τις αρμόδιες αρχές τους.

Σουηδία: Απαγορεύεται η μεταφορά ποσοστού άνω του 10% της συνολικής επιχορήγησης από μία χρήση στην επόμενη. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, μπορεί να μειωθεί ο προϋπολογισμός του ιδρύματος το επόμενο έτος.

3.3. Δημόσια χρηματοδότηση της ανεξάρτητης ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Εξ ορισμού, τα ανεξάρτητα ιδιωτικά ΙΤΕ λαμβάνουν από δημόσιες πηγές ποσοστό κατώτερο του 50% της χρηματοδότησής τους. Κάθε χώρα έχει διαφορετικούς μηχανισμούς και μέγεθος δημόσιας χρηματοδότησης των ΙΤΕ. Σε αυτό το τμήμα του κειμένου εξετάζεται κατά πόσο οι δυνατότητες δημόσιας χρηματοδότησης των ανεξάρτητων ιδιωτικών ΙΤΕ είναι παρόμοιες ή διαφέρουν σε σχέση με τη χρηματοδότηση των δημόσιων ΙΤΕ στις χώρες με σχετικά συγκρίσιμο αριθμό φοιτητών στην ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για λόγους σαφήνειας, με τον όρο «ιδιωτικά ιδρύματα» δηλώνονται τα ανεξάρτητα ιδιωτικά ΙΤΕ. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται καλύπτουν μόνο τις χώρες με ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία: Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Λετονία, Ουγγαρία, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία και Σλοβακία.

Στην Εσθονία και τη Λετονία το ποσοστό των εγγεγραμμένων φοιτητών στα ιδιωτικά ιδρύματα είναι υψηλό. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από το 2003⁽¹⁰⁾, το ποσοστό αυτό προσέγγιζε το 20% για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A και το 30% για τα ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5B. Οι χώρες αυτές έχουν τους ίδιους μηχανισμούς χρηματοδότησης των δημόσιων και ιδιωτικών ΙΤΕ: η δημόσια χρηματοδότηση χορηγείται βάσει σύμβασης σε συνάρτηση με συγκεκριμένο αριθμό αποφοίτων για συγκεκριμένους τομείς και για μια δεδομένη περίοδο (βλ. τμήμα 3.1.3). Στην Εσθονία, ωστόσο, η δημόσια χρηματοδότηση βάσει συμβάσεων χορηγείται κυρίως στα δημόσια ιδρύματα. Σε αυτή τη χώρα, τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορούν να λαμβάνουν ειδικές επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό ή από τις τοπικές αρχές. Στη Λετονία, η δημόσια χρηματοδότηση μπορεί επίσης να χορηγείται και για μια επιστημονική μελέτη.

Η Πολωνία και η Πορτογαλία έχουν επίσης πολύ αναπτυγμένο ιδιωτικό τομέα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: το 2003⁽¹¹⁾, το ένα τέταρτο των φοιτητών επιπέδου ISCED 5A ήταν εγγεγραμμένοι σε ιδιωτικά ιδρύματα, ενώ το ποσοστό των εγγεγραμμένων σε ιδιωτικά ΙΤΕ της βαθμίδας ISCED 5B ήταν ένα πέμπτο στην Πολωνία και σχεδόν το ήμισυ στην Πορτογαλία. Σε αυτές τις δύο χώρες, τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν μπορούν να λαμβάνουν συνολική επιχορήγηση αντίστοιχου μεγέθους με αυτήν που λαμβάνουν τα δημόσια ιδρύματα, αλλά έχουν πρόσβαση σε ορισμένες δυνατότητες στοχευμένης χρηματοδότησης.

Στην **Πολωνία**, τα ιδιωτικά ιδρύματα που ικανοποιούν τις κανονιστικές απαιτήσεις του αρμόδιου υπουργείου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορούν επίσης να λαμβάνουν επιχορηγήσεις οι οποίες καλύπτουν τμήμα των διδάκτρων που καταβάλλουν οι φοιτητές πλήρους φοίτησης καθώς και άλλες επιχορηγήσεις που μπορεί να καλύπτουν το κόστος άλλων δραστηριοτήτων πλην της διδασκαλίας. Στην **Πορτογαλία**, η δημόσια χρηματοδότηση μπορεί να χορηγείται σε ιδιωτικά ΙΤΕ μέσω συμβάσεων που αφορούν την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, έργα υψηλής ποιότητας, την επιμόρφωση εκπαιδευτικών, τα κίνητρα για επενδύσεις, την έρευνα και υποτροφίες σε φοιτητές με άριστες επιδόσεις.

Στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, την Αυστρία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία, ο ιδιωτικός τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν είναι πολύ αναπτυγμένος⁽¹²⁾. Καθεμία από αυτές τις χώρες παρέχει διαφορετικές δυνατότητες δημόσιας χρηματοδότησης των ιδιωτικών ΙΤΕ.

⁽¹⁰⁾ Βλ. Ευρυδίκη (2007) Αριθμοί – κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – Έκδοση 2007, Διάγραμμα Α3.

⁽¹¹⁾ Ό.π.

⁽¹²⁾ Ό.π.

Στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, και τη Σλοβακία, τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορούν να λαμβάνουν συνολικές επιχορηγήσεις συγκρίσιμου μεγέθους με αυτές που λαμβάνουν τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, τα ιδιωτικά ιδρύματα του επιπέδου σπουδών ISCED 5A που λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί μπορούν να λαμβάνουν επιχορηγήσεις από το Υπουργείο Παιδείας για τα διαπιστευμένα προγράμματα σπουδών τους, για τα προγράμματα διά βίου μάθησης και για καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διδασκαλίας, έρευνας και ανάπτυξης που συνδέονται με αυτά τα προγράμματα. Εφαρμόζονται οι ίδιες διαδικασίες και τα κριτήρια χρηματοδότησης όπως και για τα δημόσια ιδρύματα. Ωστόσο, σπάνια έχουν χρηματοδοτηθεί μέχρι σήμερα ιδιωτικά ΙΤΕ. Στην **Ουγγαρία**, τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορούν να λαμβάνουν δημόσια επιχορήγηση που καλύπτει τα ίδια κονδύλια του προϋπολογισμού με αυτά των δημόσιων ιδρυμάτων (υποτροφίες φοιτητών, διδασκαλία και έρευνα, με εξαίρεση τις δαπάνες λειτουργίας). Η επιχορήγηση αυτή χορηγείται σε ιδιωτικά και δημόσια ιδρύματα και αντιστοιχεί στον αριθμό των χρηματοδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών στα ΙΤΕ. Στη **Σλοβακία**, το Υπουργείο Παιδείας μπορεί να χορηγήσει συνολική επιχορήγηση σε ένα ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα που υποβάλλει σχετική αίτηση για την εφαρμογή διαπιστευμένων προγραμμάτων σπουδών, για δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, για καλλιτεχνικές δραστηριότητες και γενικά για την ανάπτυξη του ιδρύματος.

Στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία, τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορούν να υποβάλουν αίτηση για δημόσια χρηματοδότηση για έργα έρευνας και άλλα έργα στο πλαίσιο διαγωνισμών. Το Υπουργείο Παιδείας της Σλοβακίας πρέπει επίσης να χρηματοδοτεί ιδιωτικά ιδρύματα για την καλή διαβίωση των φοιτητών.

Στην Αυστρία και τη Σλοβενία, οι εθνικές αρχές χρηματοδοτούν ιδιωτικά ιδρύματα έναντι της παροχής ειδικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Στη Σλοβενία, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορεί να υποβάλουν αίτηση δημόσιας χρηματοδότησης για έργα έρευνας.

Στην **Αυστρία**, ο νόμος απαγορεύει στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση να χρηματοδοτεί τα ιδιωτικά πανεπιστήμια· μπορεί, ωστόσο, να αγοράζει εκπαιδευτικές υπηρεσίες από τα ιδιωτικά ΙΤΕ, όπως η παροχή μαθημάτων γενικού ενδιαφέροντος τα οποία έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα προς τα μαθήματα που παρέχουν τα δημόσια πανεπιστήμια. Στη **Σλοβενία**, τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορεί να λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση για ορισμένα προγράμματα που έχουν εγκριθεί από την κυβέρνηση. Σε αυτή την περίπτωση, η συνολική χρηματοδότηση χορηγείται για ακαδημαϊκές δραστηριότητες στις οποίες περιλαμβάνονται η έρευνα και συναφείς δραστηριότητες, οι επενδύσεις και η ανάπτυξη. Οι μηχανισμοί και τα κριτήρια χρηματοδότησης και οι διαδικασίες λογοδοσίας είναι τα ίδια με αυτά που ισχύουν και για τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

3.4. Πρότυπα δημόσιας χρηματοδότησης: ζητήματα και διακυβεύματα

Οι μηχανισμοί δημόσιας χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη αποτελούν μέσα που επιτρέπουν στις κεντρικές διοικήσεις να επιδιώκουν τους στρατηγικούς στόχους τους σε αυτό τον τομέα και οι κύριες τάσεις που παρατηρούνται σήμερα αποτελούν το έναυσμα για πολλές συζητήσεις. Το διάγραμμα 3.8 παρουσιάζει αυτές τις τάσεις.

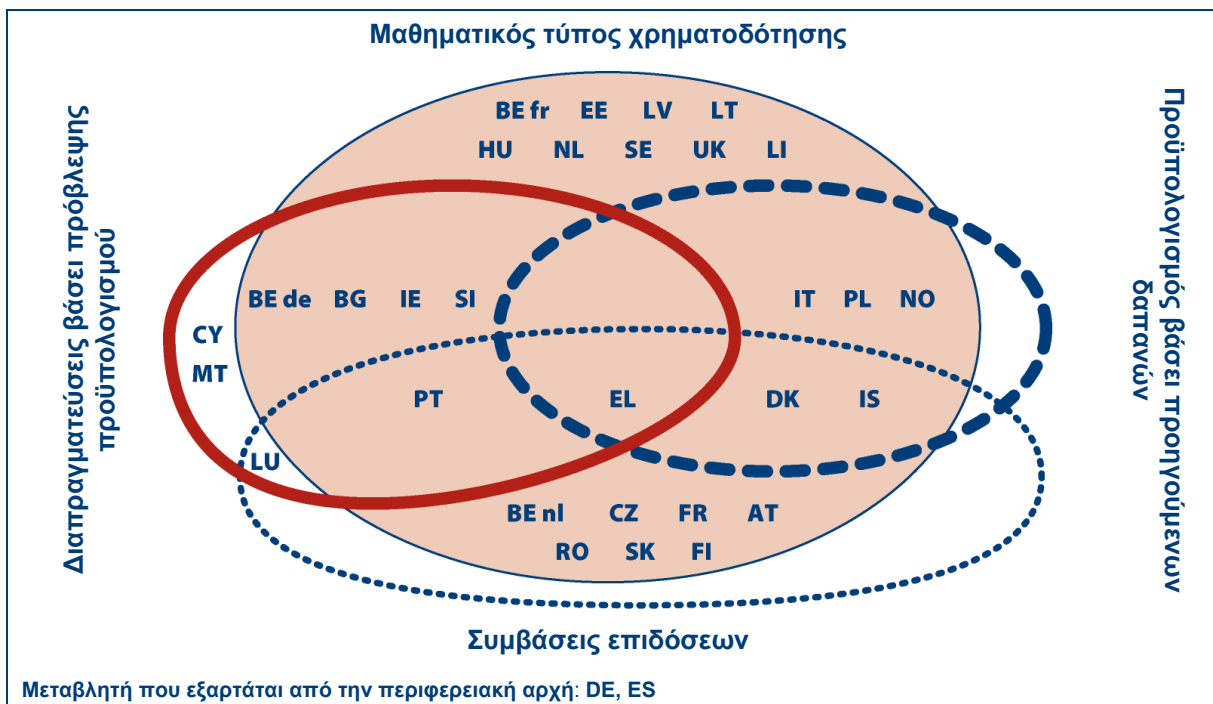
Μια σύντομη επισκόπηση διάφορων πρόσφατων μελετών και διεθνών πηγών που αφορούν τα διακυβεύματα της δημόσιας χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δείχνει ότι οι τρέχουσες μέθοδοι χρηματοδότησης εγείρουν ορισμένα ερωτήματα ως προς τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους. Κάποιες από αυτές τις μελέτες εξετάζουν επίσης και ορισμένα διορθωτικά μέτρα για την αντιμετώπιση ανεπιθύμητων αποτελεσμάτων

Η χρησιμοποίηση ενός **μαθηματικού τύπου χρηματοδότησης** (βλ. τμήμα 3.1) για τη διάθεση των κεφαλαίων στα ΙΤΕ είναι πολύ διαδεδομένη και συχνά επιδιώκει το στόχο της διαφάνειας στην κατανομή δημόσιων κεφαλαίων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Για διάφορα στοιχεία, ωστόσο, αυτών των μαθηματικών τύπων υπάρχουν διστάμενες απόψεις.

Ένας μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης που βασίζεται στον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος μπορεί να λειτουργεί ως κίνητρο για την ορθολογική χρήση των πόρων. Αυτό ισχύει κατ' εξοχήν όταν το κόστος ανά φοιτητή βασίζεται σε ένα μέσο κόστος σε εθνικό επίπεδο ή σε ένα τυποποιητικό κόστος που καθορίζεται βάσει διαφόρων παραμέτρων για να υπολογιστεί ποιο θα έπρεπε να είναι το ιδεώδες κόστος σπουδών και όχι ποιο είναι το πραγματικό κόστος, σύμφωνα με τους Salmi και Hauptman⁽¹³⁾. Αντίθετα, εάν το κόστος ανά φοιτητή αντιπροσωπεύει τις πραγματικές δαπάνες του ιδρύματος, η ανάγκη εξορθολογισμού της χρήσης των πόρων δεν είναι τόσο ισχυρή.

Ένας μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης που βασίζεται στον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών καθιστά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ευάλωτα στις διακυμάνσεις του αριθμού των φοιτητών, στοιχείο που αναπόφευκτα έχει άμεση επίπτωση στα έσοδά τους. Ορισμένες βασικές δαπάνες των ιδρυμάτων (όπως οι δαπάνες για υποδομές) δεν μπορεί να μειώνονται από το ένα έτος στο άλλο⁽¹⁴⁾. Για να αντιμετωπίσουν αυτή την κατάσταση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να προσαρμόζουν στις προτιμήσεις των φοιτητών τα προγράμματα σπουδών που προσφέρουν με στόχο να προσελκύσουν περισσότερους φοιτητές⁽¹⁵⁾. Αν και η στρατηγική αυτή μπορεί να εξασφαλίσει ότι τα προγράμματα σπουδών ανταποκρίνονται στις βραχυπρόθεσμες εκπαιδευτικές ανάγκες της κοινωνίας, ενέχει επίσης τον κίνδυνο να περιοριστεί η ποικιλομορφία των μαθημάτων και να εκλείψουν ορισμένοι σημαντικοί μεν, αλλά λιγότερο δημοφιλείς κλάδοι σπουδών. Βάσει των ανωτέρω, οι μαθηματικοί τύποι χρηματοδότησης θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν κίνητρα για τη διατήρηση των ευαίσθητων ακαδημαϊκών κλάδων.

Διάγραμμα 3.8: Επισκόπηση των μηχανισμών δημόσιας χρηματοδότησης της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

⁽¹³⁾ Salmi, J. and Hauptman A.M. (2006) Resource allocation mechanisms in tertiary education: a typology and an assessment, p. 74.

⁽¹⁴⁾ OECD/IMHE-HEFCE project on financial management and governance of higher education institutions report. On the edge: securing a sustainable future for higher education, 2004, p. 40.

⁽¹⁵⁾ OECD (2007) Strehl, F.; Reisinger, S.; Kalatschan, M. Funding Systems and their Effects on Higher Education Systems.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Εσθονία και Λετονία: Η δημόσια χρηματοδότηση χορηγείται στα ΙΤΕ στο πλαίσιο συμβάσεων βάσει προκαθορισμένου αριθμού απονεμόμενων πτυχίων.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Επεξηγηματική σημείωση

Τα στοιχεία βασίζονται στο διάγραμμα 3.2.

Ένα άλλο ζήτημα που τίθεται σε σχέση με τους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης είναι η ικανότητα των δημόσιων αρχών να προσαρμόζουν τον προϋπολογισμό, όταν αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός των φοιτητών. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αναπροσαρμογή με τη σημαντική αύξηση του αριθμού των φοιτητών, μειώνεται το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που αντιστοιχεί σε κάθε φοιτητή, με αρνητικές δημοσιονομικές επιπτώσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Πολύ συχνά, η στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή είναι διαφορετική στους διάφορους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης, ανάλογα με τον τομέα σπουδών. Σε αρκετές χώρες, το σύστημα αυτό αποτελεί αντικείμενο διαλόγου, καθώς η στάθμιση των διαφόρων κλάδων σπουδών σε ορισμένους μαθηματικούς τύπους δεν γίνεται με συνεπή και ισορροπημένο τρόπο ⁽¹⁶⁾.

Σύμφωνα με έκθεση της CEGES που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹⁷⁾, η χρησιμοποίηση **δεικτών επιδόσεων στο μαθηματικό τύπο χρηματοδότησης**, ιδίως του αριθμού των φοιτητών που επιτυγχάνουν στις εξετάσεις τους ή του αριθμού των αποφοιτούντων, αποτελεί κίνητρο για να μειωθεί το ποσοστό εγκατάλειψης των σπουδών και να περιοριστεί η διάρκεια σπουδών. Αυτό θα μπορούσε όμως να οδηγήσει σε έκπτωση των ακαδημαϊκών απαιτήσεων, όσο τα ιδρύματα προσπαθούν να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους. Ως προς αυτό, καθοριστικό ρόλο θα μπορούσαν να διαδραματίσουν τα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας, όπως η εξωτερική αξιολόγηση. Σύμφωνα με τους Salmi και Hauptman ⁽¹⁸⁾, είναι επίσης σημαντικό η κατανομή των δημόσιων κεφαλαίων να βασίζεται σε μικρό μόνο βαθμό στις επιδόσεις των ιδρυμάτων και σε συνάρτηση με τον αριθμό των φοιτητών. Ένα σημαντικό επίσης ζήτημα είναι και το ποσοστό που πρέπει να αντιπροσωπεύουν οι δείκτες επιδόσεων στον προϋπολογισμό του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Αν και οι δείκτες επιδόσεων αποτελούν ενδεχομένως κίνητρο για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της «παραγωγής εκπαιδευτικού έργου» (σε όρους αριθμού αποφοιτών, ποσοστού φοιτητών που εγκαταλείπουν τις σπουδές και ποσοστού φοιτητών που συνεχίζουν τις σπουδές τους), μπορεί ωστόσο να μην αποτελούν τον καταλληλότερο μηχανισμό για χρηματοδότηση με σκοπό την προώθηση της ποιότητας. Με γνώμονα αυτό, οι **συμβάσεις επιδόσεων** σε σχέση με καθορισμένους στόχους επιτρέπουν μια διεξοδικότερη ανάλυση των επιδόσεων των ιδρυμάτων σε διάφορους τομείς. **Η κατανομή των κεφαλαίων σε ανταγωνιστική βάση** μετά από ποιοτική αξιολόγηση των έργων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων λειτουργεί επίσης ως κίνητρο για τη βελτίωση της ποιότητας.

Όμως και οι μηχανισμοί κατανομής **δημόσιας χρηματοδότησης για την έρευνα** εγείρουν επίσης πολλά ερωτήματα. Οι επιχορηγήσεις που χορηγούνται για ειδικά έργα σε ανταγωνιστική βάση, με ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια επιλογής, έχουν κατά πάσα πιθανότητα θετική επίπτωση στην ποιότητα. Από την άλλη πλευρά, εάν η κατανομή των δημόσιων κεφαλαίων για την έρευνα βασίζεται μόνο στον ανταγωνισμό, τότε αυτή ενδέχεται να συγκλίνει ολοένα και περισσότερο με τις τρέχουσες πολιτικές προτεραιότητες παραμερίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη βασική έρευνα. Κατά τον Truffin ⁽¹⁹⁾, όταν η χρηματοδότηση της έρευνας συνίσταται κυρίως σε συμβάσεις για προγράμματα έρευνας με περιορισμένο χρονικό ορίζοντα που εστιάζονται σε θέματα τα οποία καθορίζονται από την πολιτική εξουσία, αυτό μπορεί να αποβεί σε βάρος άλλων δραστηριοτήτων όπως η βασική έρευνα και η εκπαίδευση.

⁽¹⁶⁾ Ibid.

⁽¹⁷⁾ CEGES (2007) Rates of return and funding models in Europe. Final report to the Directorate-General for Education and Culture of the European Commission.

⁽¹⁸⁾ Salmi, J. and Hauptman A.M. (2006) op.cit., p. 75.

⁽¹⁹⁾ Truffin C. (2006), L'université déchiffrée: le financement des universités en Communauté française de Belgique, p. 19.

Σύμφωνα με διάφορες μελέτες, η διάθεση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα μιας βασικής επιχορήγησης για την έρευνα (που δεν προορίζεται σε συγκεκριμένα έργα) επιτρέπει στα ιδρύματα να συνεχίζουν τις δραστηριότητές τους στον τομέα της βασικής έρευνας και ταυτόχρονα να καταρτίζουν μακροπρόθεσμα σχέδια για την έρευνα. Εντούτοις, μια βασική επιχορήγηση πρέπει να βασίζεται σε παραμέτρους που συνδέονται με τις επιδόσεις (και όχι κυρίως σε προηγούμενες δαπάνες) για να λειτουργεί και ως κίνητρο για τη βελτίωση της ποιότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Όπως εξηγείται στο κεφάλαιο 1 που αφορά τις εθνικές στρατηγικές, οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις σε πολλές χώρες αποσκοπούσαν στο να αποκτήσουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΤΕ) μεγαλύτερη αυτονομία δημοσιονομικής διαχείρισης και ιδίως, εξεύρεσης και απορρόφησης ιδιωτικών κεφαλαίων. Σε πολλές χώρες η δημόσια χρηματοδότηση αποτελεί την κυρίαρχη μορφή χρηματοδότησης των δημόσιων ΙΤΕ, ενώ το ποσοστό χρηματοδότησης από ιδιωτικούς πηγές είναι χαμηλό. Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία, πολλές χώρες έχουν επιχειρήσει να διαφοροποιήσουν τις πηγές χρηματοδότησης των συστημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όπως συνάγεται από το διάγραμμα 4.1, στο επίπεδο της ΕΕ-27, οι δαπάνες ανά νοικοκυριό (το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αντιπροσώπευε δίδακτρα και άλλα τέλη) αυξήθηκαν από 7% σε 13% από το 1999 έως το 2004. Οι μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις αυτής της πηγής χρηματοδότησης παρατηρήθηκαν στη Γαλλία (από 2,5 σε 9,7%), στην Ιταλία (από 2 σε 18%) και τη Λετονία (από 35 σε 48%). Στη Βουλγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και την Πολωνία, η δαπάνη ανά νοικοκυριό αντιπροσώπευε ποσοστό από ένα τέταρτο έως ένα δεύτερο της συνολικής χρηματοδότησης των ΙΤΕ σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Η ιδιωτική χρηματοδότηση από άλλες πηγές (βλ. επεξηγηματική σημείωση, διάγραμμα 4.1) παρουσίασε ελαφρά αύξηση από το 1999 έως το 2004 στη Γαλλία, την Ιταλία και τη Σλοβακία. Το 2004 αντιπροσώπευε ποσοστό χαμηλότερο του 3% της συνολικής χρηματοδότησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Βουλγαρία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Λετονία, τη Μάλτα και την Αυστρία, και ποσοστό 10% περίπου ή μεγαλύτερο στις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο και ποσοστό άνω του 15% στην Ουγγαρία.

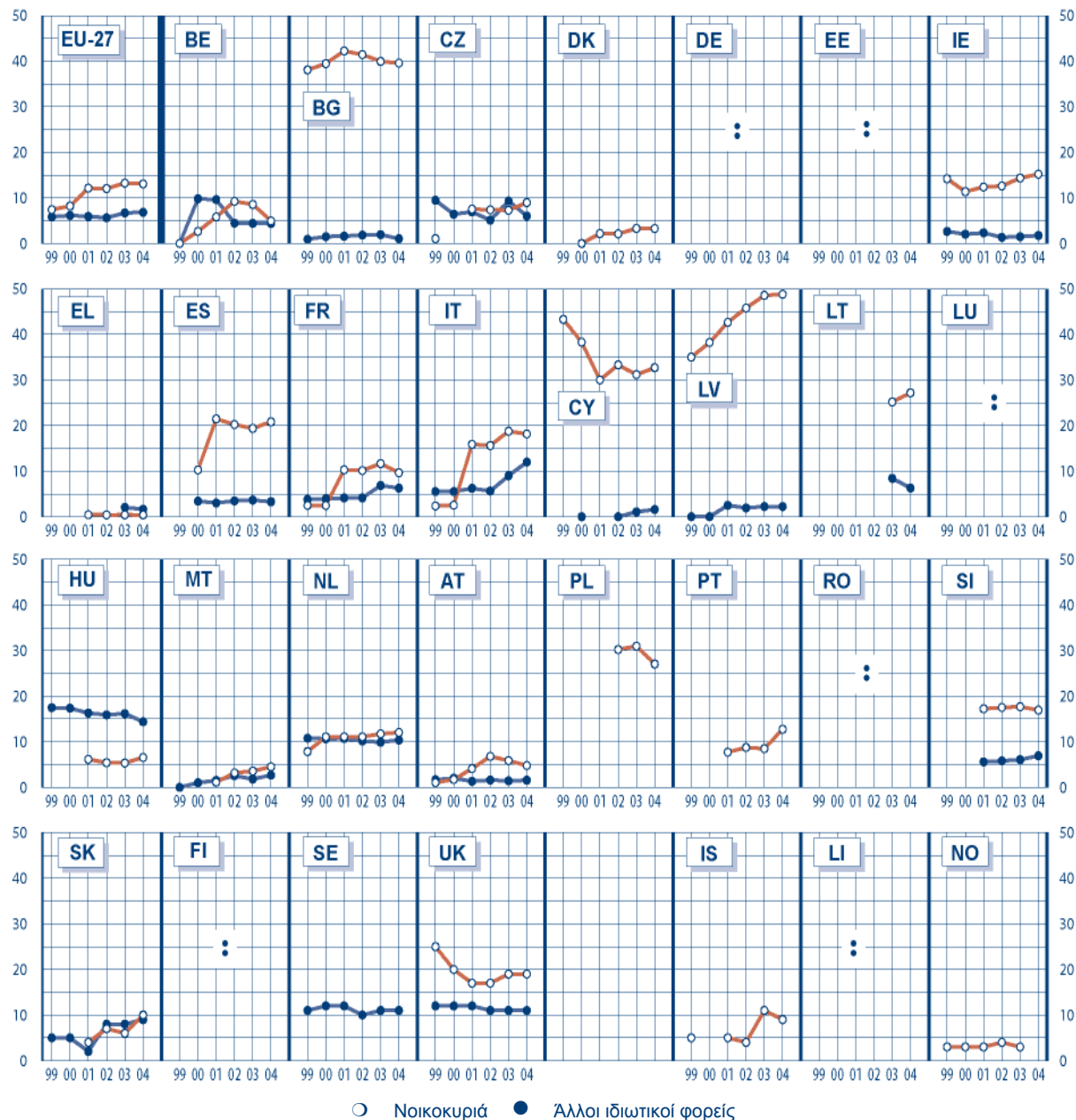
Ανεξάρτητα από το πραγματικό επίπεδο της ιδιωτικής χρηματοδότησης στις διάφορες χώρες, τα πολιτικά μηνύματα από τις εκπαιδευτικές αρχές σε όλες τις χώρες ενθαρρύνουν την αναζήτηση νέων τρόπων χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Πόση αυτονομία διαθέτουν τα ΙΤΕ ώστε να καθορίζουν το ύψος των διδάκτρων που καταβάλλουν οι φοιτητές⁽¹⁾;
- Τι δυνατότητες έχουν τα ΙΤΕ να εξασφαλίζουν ιδιωτική χρηματοδότηση και να δημιουργούν εταιρικές σχέσεις με ιδιωτικές επιχειρήσεις; Ποιοι περιορισμοί και ποια μέτρα ελέγχου υπάρχουν σε αυτούς τους τομείς;
- Ποιες κανονιστικές ρυθμίσεις διέπουν την ιδιωτική χρηματοδότηση; Μπορεί να χρησιμοποιείται για τις εμπορικές δραστηριότητες των ΙΤΕ ή πρέπει να χρησιμοποιείται για την επίτευξη των στόχων στους τομείς της διδασκαλίας και της έρευνας; Σε ποιο βαθμό οφείλουν τα ΙΤΕ να λογοδοτούν για τον τρόπο που χρησιμοποιούν τα έσοδα από την ιδιωτική χρηματοδότηση;
- Τι κίνητρα παρέχουν οι κυβερνήσεις στα ΙΤΕ να αναζητήσουν ιδιωτική χρηματοδότηση;

⁽¹⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις συνεισφορές των φοιτητών και των οικογενειών τους, βλ. Ευρυδίκη (2007) Αριθμοί - κλειδιά για την τριτοβάθμια εκπαίδευση - Έκδοση 2007, Κεφάλαιο Γ.

Διάγραμμα 4.1: Σχετικά μερίδια των ιδιωτικών δαπανών που εισπράττουν τα ΙΤΕ από τα νοικοκυριά και «άλλους ιδιωτικούς φορείς» ως ποσοστό των συνολικών πόρων των ΙΤΕ, 1999-2004

Πηγή: Eurostat, UOE.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο: Οι δαπάνες περιλαμβάνουν τα ανεξάρτητα ιδιωτικά ΙΤΕ και τη Γερμανόφωνη Κοινότητα.

Δανία: Οι δαπάνες της μεταδευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνονται εν μέρει στην ανώτερη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ισλανδία: Δεν είναι διαθέσιμες οι δαπάνες για βοηθητικές υπηρεσίες.

Ελλάδα: Δεν είναι διαθέσιμες οι δαπάνες για το τοπικό επίπεδο διακυβέρνησης.

Κάτω Χώρες και Ισλανδία: Δεν είναι διαθέσιμες οι δαπάνες για το επίπεδο σπουδών ISCED 5B.

Πορτογαλία: Δεν είναι διαθέσιμες οι δαπάνες για τη μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι καταλογισθείσες δαπάνες συνταξιοδότησης και οι δαπάνες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σλοβακία: Οι δαπάνες για το επίπεδο σπουδών ISCED 5B περιλαμβάνονται στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Επεξηγηματική σημείωση

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσοστό των εσόδων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (για όλα τα προγράμματα σπουδών των επιπέδων ISCED 5 και 6) που αντιπροσωπεύουν δαπάνες των νοικοκυριών και άλλων ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης. Ακολουθεί την έννοια των τελικών κεφαλαίων η οποία καλύπτει το μερίδιο των δαπανών για την εκπαίδευση που προέρχεται άμεσα από μια πηγή χρηματοδότησης. Οι άλλες πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης περιλαμβάνουν τις δαπάνες των επιχειρήσεων, θρησκευτικών οργανισμών και άλλων οργανισμών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (πλην των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων). Οι δαπάνες των νοικοκυριών περιλαμβάνουν τις δαπάνες των φοιτητών και των οικογενειών τους.

Τα συνολικά ποσά για την ΕΕ-27 υπολογίζονται με βάση τα δεδομένα για όσες χώρες υπάρχουν και με βάση εκτιμήσεις για όσες χώρες δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.

4.1. Αυτονομία χρήσης των διδάκτρων από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα

Στα δύο τρίτα περίπου των χωρών (βλ. διάγραμμα 4.2), τα ΙΤΕ μπορούν να εισπράττουν δίδακτρα από τους εγγεγραμμένους φοιτητές σε προγράμματα πρώτου κύκλου σπουδών. Στην Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία, αυτό αφορά μόνο τους φοιτητές που δεν χρηματοδοτούνται από το κράτος. Στη Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Βουλγαρία, την Ισπανία, τη Γαλλία, τις Κάτω Χώρες, την Αυστρία, τη Σλοβακία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), τα ποσά των διδάκτρων καθορίζονται από τις κεντρικές εκπαιδευτικές αρχές. Στις άλλες χώρες που εισπράττουν δίδακτρα για τον πρώτο κύκλο σπουδών, τα ΙΤΕ μπορούν να ορίζουν τον ποσό των διδάκτρων εντός των ορίων που καθορίζουν οι ίδιες αρχές.

Σε δέκα περίπου χώρες, είτε δεν υπάρχουν δυνατότητες για τα ΙΤΕ να εισπράττουν δίδακτρα από τους φοιτητές είτε αυτές οι δυνατότητες περιορίζονται σε τμήματα μερικής φοίτησης, φοιτητές εγγεγραμμένους για δεύτερο πτυχίο, μαθήματα που δεν συμπεριλαμβάνονται στα προγράμματα σπουδών, ή περιπτώσεις όπου η προβλεπόμενη διάρκεια σπουδών έχει ξεπεραστεί.⁽²⁾

Οι μισές από τις χώρες που μπορούν να εισπράττουν δίδακτρα για τον πρώτο κύκλο σπουδών πλήρους φοίτησης διαθέτουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια ως προς τη χρήση των διδάκτρων που καταβάλλουν οι φοιτητές. Η αυτονομία αυτή μπορεί να είναι ιδιαίτερα μεγάλη όταν οι δαπάνες των νοικοκυριών, στις οποίες περιλαμβάνονται και άλλα στοιχεία εκτός από τα δίδακτρα για τον πρώτο κύκλο σπουδών, αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο των πόρων των ΙΤΕ (βλ. διάγραμμα 4.1). Αυτό αφορά τη Βουλγαρία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία). Το μερίδιο δαπανών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση που προέρχεται από νοικοκυριά είναι περίπου 20% στην Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο και 40% στη Βουλγαρία. Στις άλλες χώρες που μπορούν να χρησιμοποιούν ελεύθερα τα δίδακτρα που καταβάλλουν οι φοιτητές, αυτή η πηγή εσόδων αντιπροσώπευε ποσοστό περίπου 10% ή κατώτερο των συνολικών εσόδων το 2004.

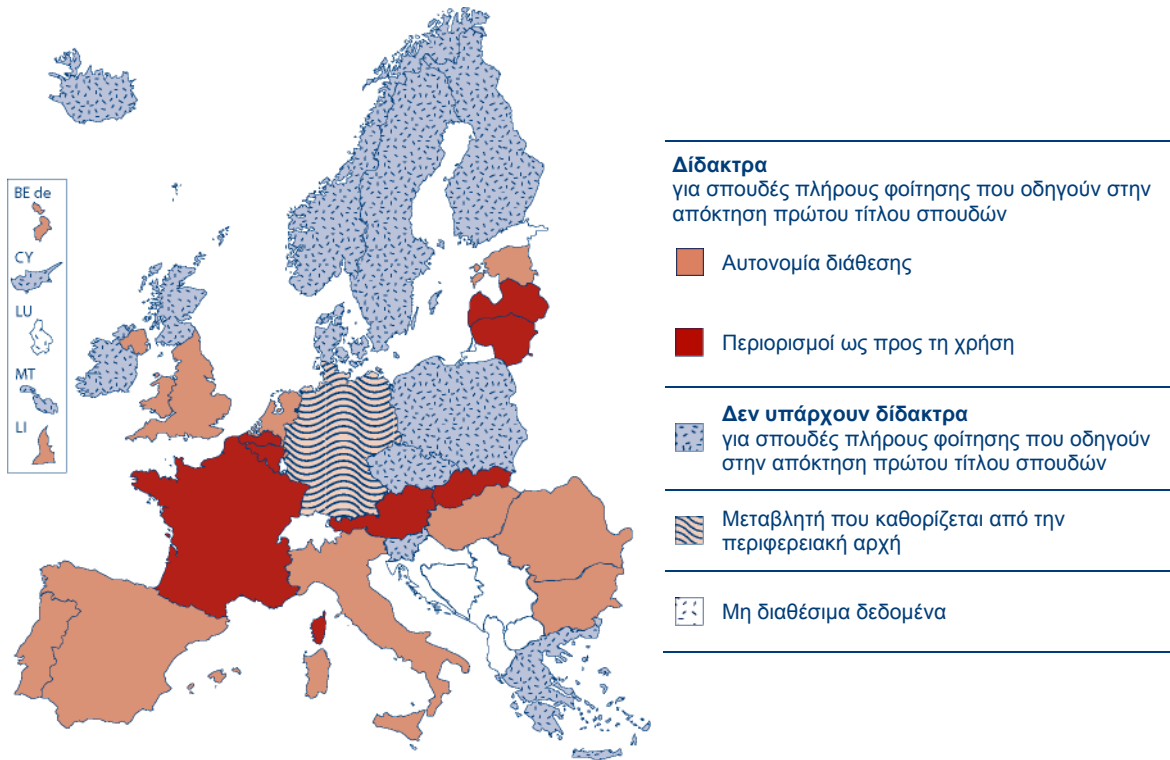
Οι εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις οκτώ χωρών υποχρεώνουν τα ΙΤΕ να διαθέτουν τα δίδακτρα που εισπράττουν για σπουδές πρώτου κύκλου πλήρους φοίτησης σε δαπάνες που συνδέονται με τους εκπαιδευτικούς ή άλλους βασικούς στόχους των ΙΤΕ ή για την οικονομική στήριξη των φοιτητών.

Στη **Λιθουανία**, τα δίδακτρα πρέπει να διατίθενται σε ένα ειδικό πρόγραμμα που εκπονεί το ίδρυμα και αποσκοπεί στην υλοποίηση των γενικών και ειδικών στόχων που ορίζονται στο καταστατικό των ΙΤΕ. Στην **Αυστρία**, οι φοιτητές επιλέγουν τον τρόπο διάθεσης των διδάκτρων ανάμεσα σε διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες που προτείνει η σύγκλητος του πανεπιστημίου.

Σε δύο χώρες όπου οι δαπάνες των νοικοκυριών αντιπροσώπευαν το 2004 ποσοστό από 25% έως 50% των συνολικών πόρων των ΙΤΕ (Λιθουανία και Λετονία, βλ. διάγραμμα 4.1), οι πόροι έπρεπε να δαπανηθούν για την επίτευξη των βασικών στόχων των ΙΤΕ. Η Ουγγαρία προτίθεται να υιοθετήσει παρόμοιο σύστημα από την περίοδο 2008/09, όταν τα δίδακτρα που θα καταβάλλουν οι φοιτητές θα αυξηθούν σημαντικά (βλ. κεφάλαιο 1).

(²) Βλ. Ευρυδίκη (2007) Αριθμοί - κλειδιά για την τριτοβάθμια εκπαίδευση - Έκδοση 2007, δείκτες Γ9 και Γ11.

Διάγραμμα 4.2: Αυτονομία διάθεσης των διδασκτρων που καταβάλλουν οι φοιτητές πλήρους φοίτησης για την απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αφορούν μόνο τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A.

Γερμανία: Σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη, τα ΙΤΕ εισπράττουν δίδακτρα για σπουδές πλήρους φοίτησης για την απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών, τα οποία υπόκεινται σε περιορισμούς ως προς τη χρήση τους. Στα υπόλοιπα ομόσπονδα κράτη, τα ΙΤΕ δεν εισπράττουν δίδακτρα.

Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία και Ρουμανία: Δίδακτρα για σπουδές πλήρους φοίτησης που οδηγούν στην απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών εισπράττονται μόνο από φοιτητές οι οποίοι δεν χρηματοδοτούνται από το κράτος.

Επεξηγηματική σημείωση

Οι καταστάσεις όπου πρέπει να καταβάλλονται δίδακτρα μόνο για σπουδές πλήρους φοίτησης που οδηγούν στην απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών σε ορισμένα επιδοτούμενα από το κράτος ιδιωτικά ιδρύματα, για ορισμένα προγράμματα σπουδών μερικής φοίτησης, για σπουδές που οδηγούν στην απόκτηση δεύτερου τίτλου, για μαθήματα που δεν περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών ή σε περιπτώσεις που ένας φοιτητής έχει υπερβεί τη φυσιολογική διάρκεια σπουδών, στο διάγραμμα περιλαμβάνονται στην κατηγορία «δεν εισπράττονται δίδακτρα για σπουδές πλήρους φοίτησης για την απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών».

4.2. Άλλες επιτρεπόμενες ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να προσφεύγουν σε ένα μεγάλο φάσμα ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης (εκτός από την εισπραξη διδασκτρων). Εντούτοις, τα ΙΤΕ δεν χρησιμοποιούν αυτή τη δυνατότητα σε όλες τις χώρες, είτε διότι απαγορεύεται να το πράξουν είτε διότι δεν υπάρχουν ακόμη όλες οι δυνατότητες.

Διάγραμμα 4.3: Πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης των δημόσιων ΙΤΕ και περιορισμοί ως προς τη χρήση τους, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT
Χορηγίες/κληροδοτήματα	●	■	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	■	●	●	●
Δάνεια	●	○	●	⊗	○	●	○	●	○	●	■	○	■	●	●	⊗
Έσοδα από μισθώσεις/αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας	●	●	○	●	○	●	○	●	●	●	●	●	■	●	●	●
Χορηγία για θέσεις σπουδών	●	■	●	■	■	●	○	●	●	⊗	■	●	■	●	■	⊗
Αξιοποίηση αποτελεσμάτων της έρευνας / έρευνα επί συμβάσει	●	■	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Αμοιβές από παροχή υπηρεσιών	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Τόκοι από επενδύσεις	○	○	○	⊗	○	●	○	●	●	●	■	●	■	●	●	⊗
Δημιουργία εμπορικών επιχειρήσεων	○	⊗	○	■	○	○	⊗	●	●	○	■	○	●	●	●	⊗
	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	IS	LI	NO
Χορηγίες/κληροδοτήματα	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	○
Δάνεια	:	○	○	○	●	●	●	●	○	⊗	⊗	⊗	○	⊗	●	⊗
Έσοδα από μισθώσεις/αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	■	○
Χορηγία για θέσεις σπουδών	●	■	●	○	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●
Αξιοποίηση αποτελεσμάτων της έρευνας / έρευνα επί συμβάσει	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Αμοιβές από παροχή υπηρεσιών	●	●	●	○	●	●	●	●	●	●	●	○	●	●	●	●
Τόκοι από επενδύσεις	:	○	○	○	●	○	●	●	●	⊗	⊗	○	●	⊗	■	⊗
Δημιουργία εμπορικών επιχειρήσεων	○	○	●	●	●	○	⊗	●	●	○	○	○	●	⊗	■	○

- Επιτρέπεται χωρίς περιορισμούς ○ Περιοριστικοί όροι : Μη διαθέσιμα δεδομένα
 ⊗ Απαγορεύεται ■ Δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί

Πηγή: Ευρωδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις:

Τσεχική Δημοκρατία: Οι πληροφορίες αφορούν μόνο τα ιδρύματα που παρέχουν τίτλους σπουδών του επιπέδου ISCED 5A.

Εσθονία: Τα ιδρύματα επαγγελματικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπόκεινται σε περισσότερους περιορισμούς ως προς την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων σε σχέση με τα πανεπιστήμια. Έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν αμοιβή μόνο για παροχή υπηρεσιών που συνδέονται με τις βασικές δραστηριότητές τους (συνεχόμενη κατάρτιση, παροχή συμβουλών σε επαγγελματίες).

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα αποφασίζει αν επιτρέπεται ή όχι η άντληση εσόδων από ιδιωτικές πηγές

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Ουγγαρία: Σύμφωνα με απόφαση που τέθηκε σε εφαρμογή το Σεπτέμβριο του 2007, δεν επιτρέπεται πλέον στα ΙΤΕ να λαμβάνουν δάνεια.

Φινλανδία: Οι πολυτεχνικές σχολές δεν επιτρέπεται να δημιουργούν εμπορικές επιχειρήσεις.

Επεξηγηματική σημείωση

Η **χορηγία θέσεων σπουδών** αφορά τη χρηματοδότηση μιας θέσης διδασκαλίας ή έρευνας σε ένα ΙΤΕ από έναν ιδιώτη χορηγό. Επιτρέπεται η είσπραξη **αμοιβών από την παροχή υπηρεσιών** συνεχούς κατάρτισης σε επιχειρήσεις, την παροχή συμβουλών, ιατρικών ή άλλου τύπου υπηρεσιών. Οι **τόκοι από επενδυμένα κεφάλαια** περιλαμβάνουν όλα τα είδη κερδοφόρων χρηματοοικονομικών επενδύσεων. Η φράση **Δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί** σημαίνει ότι μια συγκεκριμένη μορφή ιδιωτικής χρηματοδότησης δεν είναι ακόμη διαθέσιμη και δεν υπάρχουν επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις σε σχέση με αυτήν.

Αν και ορισμένες μόνο χώρες (Δανία, Ιρλανδία, Κύπρος, Λετονία, Αυστρία, Ρουμανία, Σλοβενία, Ηνωμένο Βασίλειο) επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση όλων ή σχεδόν όλων των πηγών ιδιωτικής χρηματοδότησης που αναφέρονται εδώ (Διάγραμμα 4.3) και δεν απαγορεύουν ρητά καμία πηγή, οι περισσότερες χώρες επιβάλλουν περιορισμούς σε τουλάχιστον δύο πηγές χρηματοδότησης (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους περιορισμούς και τους όρους, βλ. τμήμα 4.4).

Σε ορισμένες χώρες, δεν έχουν ακόμη διερευνηθεί και χρησιμοποιηθεί ορισμένες πηγές χρηματοδότησης και δεν υπάρχουν επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις που να αναφέρονται σε αυτές.

Τα ΙΤΕ όλων σχεδόν των χωρών μπορούν να λαμβάνουν **χορηγίες** και **κληροδοτήματα** από ιδιωτικές επιχειρήσεις ή ιδιώτες.

Πέραν αυτού, η **αξιοποίηση αποτελεσμάτων της έρευνας** καθώς και η **έρευνα επί συμβάσει** υπό μορφή κοινών έργων έρευνας ανάμεσα στα ΙΤΕ και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις αποτελούν αναμφίβολα τις πλέον διαδεδομένες πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης.

Η **παροχή υπηρεσιών**, όπως η συνεχής εκπαίδευση ενηλίκων και ειδικότερα απασχολουμένων σε επιχειρήσεις, οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών και η διοργάνωση εκδηλώσεων είναι επίσης μια πολύ σημαντική πηγή ιδιωτικής χρηματοδότησης. Μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή ιατρικών υπηρεσιών, παραδείγματος χάρη υπηρεσίες διάγνωσης και αποκατάστασης πολύ υψηλού βαθμού ειδίκευσης στην Πολωνία. Οι αμοιβές από την παροχή υπηρεσιών στον τομέα της υγείας καλύπτουν περίπου τα δύο τρίτα των δαπανών των πανεπιστημιακών νοσοκομείων στη Γερμανία.

Τα έσοδα που προέρχονται από τη μίσθωση κτιρίων ή άλλων εγκαταστάσεων καθώς και τα **έσοδα από αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων** αποτελούν συμπληρωματικές πηγές εσόδων σε πολλές χώρες. Τα ΙΤΕ επιτρέπεται να συστήνουν **εμπορικές επιχειρήσεις** σε όλες τις χώρες, με εξαίρεση το Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), τη Γερμανία, τη Λιθουανία, την Πορτογαλία και την Ισλανδία. Στη Φινλανδία, από το 2006, τα πανεπιστήμια επιτρέπεται να δημιουργούν επιχειρήσεις· ωστόσο, αυτό δεν έχει εφαρμοστεί στην πράξη.

Τα ΙΤΕ επιτρέπεται να λαμβάνουν **δάνεια** στις περισσότερες χώρες. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, σχεδόν όλα τα ΙΤΕ έχουν δικαίωμα να δανείζονται χρήματα, αν και ενδέχεται να υπάρχουν ορισμένες διαφοροποιήσεις, διότι τα ζητήματα αυτά καθορίζονται από τα καταστατικά των ίδιων των ΙΤΕ και όχι με επίσημες κανονιστικές πράξεις της κυβέρνησης. Τα ΙΤΕ χρησιμοποιούν πολλούς τύπους δανεισμού, από την άμεση τραπεζική πίστωση μέχρι περισσότερο σύνθετες μεθόδους δανεισμού, οι οποίες περιλαμβάνουν διαφόρους τύπους εταιρικών σχέσεων δημόσιου – ιδιωτικού τομέα.

Μια άλλη πηγή εσόδων που αξιοποιείται σε πολλές χώρες είναι οι **τόκοι από χρηματοοικονομικές επενδύσεις**.

Στη Βουλγαρία, τη Σλοβακία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία και τη Νορβηγία απαγορεύεται ρητά στα ΙΤΕ να λαμβάνουν δάνεια ή να πραγματοποιούν χρηματοοικονομικές επενδύσεις. Η απαγόρευση δανειοληψίας ισχύει και στη Σουηδία.

Η **χορηγία θέσεων σπουδών** (στις χώρες που έχει διερευνηθεί μέχρι σήμερα αυτή η δυνατότητα) επιτρέπεται σε όλες τις χώρες με εξαίρεση την Ελλάδα και τη Λιθουανία. Αποτελεί συνήθη πρακτική στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στο Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα και Φλαμανδική Κοινότητα), ορισμένες έδρες καθηγητών χρηματοδοτούνται από επιχειρήσεις, αν και αυτό δεν είναι συνήθης πρακτική. Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στις Κάτω Χώρες, την Αυστρία και τη Φινλανδία. Επιτρέπεται στη Νορβηγία, αλλά αποτελεί σπάνια πρακτική. Στη Σλοβενία ενθαρρύνεται η πρόσληψη ερευνητών σε επιχειρήσεις και η συγχρηματοδότηση νέων ερευνητών. Η χορηγία θέσεων σπουδών, ωστόσο, δεν φαίνεται να είναι πολύ διαδομένη στις άλλες χώρες.

Οι συνηθέστερες πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης, για τις οποίες τις περισσότερες φορές απαιτείται εκ των προτέρων έγκριση της αρμόδιας αρχής, είναι η δανειοληψία, οι επενδύσεις και η δημιουργία επιχειρήσεων (βλ. τμήμα 4.4 για τους περιορισμούς και τους όρους).

4.3. Εταιρικές σχέσεις με τον κόσμο των επιχειρήσεων

Για τα περισσότερα ΙΤΕ που αναζητούν επίμονα ιδιωτική χρηματοδότηση, οι εταιρικές σχέσεις με τον επιχειρηματικό κόσμο αποτελούν σημαντική βάση για περισσότερες δυνατότητες χρηματοδότησης. Οι σχέσεις αυτές αποδεικνύεται ότι είναι εξαιρετικά πολύτιμες για τη μεταφορά και την εμπορική εφαρμογή των αποτελεσμάτων της πανεπιστημιακής έρευνας.

Τα κοινά έργα έρευνας ή η κατ' ανάθεση έρευνα είναι οι συνηθέστερες μορφές συνεργασίας και αποτελούν, όπως προαναφέρθηκε, τις σημαντικότερες πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης. Ορισμένες χώρες απονέμουν επίσης βραβεία για την προώθηση των σημαντικότερων αποτελεσμάτων της έρευνας (Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, Τσεχική Δημοκρατία (επίπεδο ISCED 5A) και Πολωνία). Σε πολλές χώρες έχουν δημιουργηθεί πάρκα καινοτομίας και τεχνολογικά κέντρα σε κοινοπραξίες με ιδιωτικές επιχειρήσεις (Βέλγιο (Γαλλόφωνη και Φλαμανδική Κοινότητα), Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία (ISCED 5A), Γαλλία, Ιταλία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Φινλανδία, Σουηδία και Νορβηγία), συχνά σε συνεργασία με τις τοπικές ή τις περιφερειακές αρχές.

Στην Ιταλία, οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ ενώσεων εργοδοτών και πανεπιστημίων περιλαμβάνουν επίσης χορηγίες μεταπτυχιακών σπουδών επιπέδου *Master* που συνδέονται με τους στόχους που καθορίζουν οι ενώσεις εργοδοτών και τη χορήγηση υποτροφιών για μεταπτυχιακές εργασίες που εμπίπτουν στο πεδίο ενδιαφέροντος των ενώσεων. Στο Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα), υλοποιούνται έργα έρευνας στο επίπεδο των διδακτορικών σπουδών σε συνεργασία με επιχειρήσεις.

Στη Βουλγαρία, ορισμένα ΙΤΕ έχουν θεσπίσει ερευνητικούς τομείς (ή κέντρα) όπου εκπονούνται έργα έρευνας τα οποία στη συνέχεια υποβάλλονται στο Εθνικό Ταμείο Επιστημών. Τα κέντρα αυτά δεν λαμβάνουν καμία χρηματοδότηση από τις δημόσιες αρχές, εκτός από ένα μικρό ποσό για την κάλυψη του λειτουργικού κόστους. Εάν όμως τα έργα έρευνας ολοκληρωθούν με επιτυχία, τα έσοδα από την εμπορική αξιοποίησή τους και η ιδιοκτησία των πνευματικών δικαιωμάτων που συνδέεται με αυτά ανήκουν σε αυτά τα ερευνητικά κέντρα.

4.4. Περιορισμοί και προϋποθέσεις για την εξεύρεση και απορρόφηση άλλων ιδιωτικών κεφαλαίων και εταιρικών σχέσεων

Πολλές χώρες έχουν τροποποιήσει τις κανονιστικές ρυθμίσεις κατά την τελευταία δεκαετία για να διευκολύνουν την εξεύρεση και απορρόφηση ιδιωτικών κεφαλαίων και δεν υπάρχουν πλέον περιορισμοί ως προς αυτό.

Σε αρκετές χώρες, ωστόσο, τα ΙΤΕ οφείλουν να πληρούν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις για την απορρόφηση ιδιωτικών κεφαλαίων. Στην Εσθονία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία και τη Λετονία, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες των ιδρυμάτων πρέπει να συνδέονται με τις βασικές αποστολές και τους εκπαιδευτικούς στόχους του ιδρύματος και στη Γερμανία πρέπει να είναι σύμφωνοι με το καταστατικό των δημόσιων ΙΤΕ. Στη Δανία, τη Γαλλία, τη Φινλανδία και τη Νορβηγία, αυτό το σύστημα των γενικών όρων εφαρμόζεται ιδίως για τη δημιουργία επιχειρήσεων.

Στη **Γαλλία**, οι επιχειρήσεις τις οποίες συστήνουν τα ΙΤΕ έχουν στόχο την παραγωγή, προβολή και το μάρκετινγκ προϊόντων και υπηρεσιών στο πλαίσιο της αποστολής για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παρόμοια κατάσταση επικρατεί στο **Λουξεμβούργο**.

Στις **Κάτω Χώρες**, τα βασικά στοιχεία ενός προγράμματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του οικείου ΙΤΕ και δεν είναι δυνατό να μεταβιβαστούν σε εξωτερικό εταίρο.

Στη **Φινλανδία**, τα πανεπιστήμια μπορούν να δημιουργούν επιχειρήσεις, εάν αυτό είναι σαφώς απαραίτητο για την παροχή εκπαιδευτικών, ερευνητικών και καλλιτεχνικών υπηρεσιών με μεγάλο κοινωνικό αντίκτυπο. Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στη **Νορβηγία**.

Σε πολλές χώρες, τα ΙΤΕ πρέπει να ικανοποιούν πιο συγκεκριμένες απαιτήσεις όταν αναζητούν ιδιωτική χρηματοδότηση και ενδέχεται να υπάρχουν περιορισμοί ως προς τους τύπους κεφαλαίων τους οποίους μπορούν να απορροφήσουν.

Η σύναψη δανείου υπόκειται σε περιορισμούς στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα), την Τσεχική Δημοκρατία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, τις Κάτω Χώρες, τη Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε αυτές τις χώρες, τα ΙΤΕ οφείλουν συνήθως να ακολουθούν ορισμένες διαδικασίες σύμφωνα με προκαθορισμένο πλαίσιο και συχνά απαιτείται εκ των προτέρων έγκριση του υπουργείου πριν δανειστούν χρήματα.

Στη **Μάλτα**, η λήψη δανείου άνω των τριάντα χιλιάδων λιρών (περίπου 69.730 ευρώ) απαιτεί τη γραπτή έγκριση του υπουργού παιδείας.

Στις **Κάτω Χώρες**, οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές επιτρέπεται να γίνονται μόνο με χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς πιστοληπτικής ικανότητας της κατηγορίας Α.

Τα ΙΤΕ του **Ηνωμένου Βασιλείου** πρέπει να ικανοποιούν όλες τις απαιτήσεις που συμφωνούνται με το φορέα χρηματοδότησης κατά τη σύναψη του δανείου. Όμως, ακόμη και αν πληρούνται αυτοί οι όροι, ούτε η κυβέρνηση ούτε ο φορέας χρηματοδότησης αναλαμβάνουν τις οφειλές του ΙΤΕ.

Υπάρχουν και περιορισμοί όσον αφορά τις επενδύσεις στο Βέλγιο (Γερμανόφωνη Κοινότητα και Φλαμανδική Κοινότητα), την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία και τη Σουηδία.

Στο **Βέλγιο (Γαλλόφωνη και Φλαμανδική κοινότητά)**, τα ΙΤΕ απαγορεύεται να πραγματοποιούν άμεσες χρηματοοικονομικές επενδύσεις. Μπορούν, όμως, σε συνεργασία με μια ιδιωτική επιχείρηση του τραπεζικού τομέα, να συστήνουν εταιρείες χρηματοδότησης για να πραγματοποιούν χρηματοοικονομικές επενδύσεις σε τεχνοβλαστούς (*spin-off companies*).

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, τα δημόσια ΙΤΕ απαγορεύεται να επενδύουν σε εμπορικές ή σε συνεταιριστικές επιχειρήσεις ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, επιδοτήσεις ή επιχορηγήσεις που λαμβάνουν από το κράτος.

Στην **Ουγγαρία** και την **Πολωνία**, τα ΙΤΕ μπορούν να επενδύουν τα προσωρινά πλεονάσματα μόνο σε χρεόγραφα και ομόλογα του δημοσίου. Τα ΙΤΕ δεν μπορούν να επενδύουν στο χρηματιστήριο.

Στη **Σουηδία**, τα ΙΤΕ απαγορεύεται να αποκομίζουν κέρδος από ιδιωτικά κεφάλαια. Κατά συνέπεια, επιτρέπονται μόνο οι επενδύσεις που συνδέονται με τις βασικές δραστηριότητες των ΙΤΕ.

Κι άλλοι ειδικοί περιορισμοί εφαρμόζονται στα έσοδα από περιουσιακά στοιχεία, χορηγίες ή αμοιβές από την παροχή υπηρεσιών.

Στο **Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητα)**, τα έσοδα από μισθώσεις ακινήτων πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη συντήρηση των κτιρίων και για κεφαλαιουχικές επενδύσεις στα κτίρια. Στη **Νορβηγία**, τα ΙΤΕ μπορούν να μισθώνουν ακίνητα, αλλά όχι σε βάρος των δραστηριοτήτων του ιδρύματος.

Στη **Σλοβακία**, η χρηματοδότηση θέσεων σπουδών βασίζεται σε συμφωνία που καθορίζει τους όρους ανάμεσα στις δύο νομικές οντότητες (επιχείρηση και ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης).

Στη **Σουηδία**, δεν επιτρέπεται η είσπραξη διδάκτρων από τους φοιτητές για παροχές υπηρεσιών συνεχούς κατάρτισης. Τα ΙΤΕ μπορούν, εντούτοις, να λάβουν αμοιβή από επιχειρήσεις για την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών. Στις **Κάτω Χώρες**, η συνεργασία ανάμεσα σε πανεπιστήμια και πανεπιστημιακά νοσοκομεία πρέπει να βασίζεται σε προηγούμενη σύμβαση που να προσδιορίζει τις ευθύνες σε όρους χρηματοδότησης και προσωπικού.

Όσον αφορά τη δημιουργία επιχειρήσεων, αρκετές χώρες επιβάλλουν συγκεκριμένους όρους.

Στο **Βέλγιο (Γαλλόφωνη και Φλαμανδική Κοινότητα)**, η συμμετοχή ενός ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε επιχείρηση πρέπει να βασίζεται σε συμφωνία με τη διοίκηση του ιδρύματος που να εγγυάται την αμοιβή του ιδρύματος με βάση την χρηματοοικονομική ή άλλη συνεισφορά του. Παρόμοια προστατευτικά μέτρα ορίζει ο νόμος και όσον αφορά τη συμμετοχή των ΙΤΕ σε εκκολαπτήρια επιχειρήσεων και κέντρα καινοτομίας ή έρευνας.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, απαιτείται προηγούμενη έγκριση του διοικητικού συμβουλίου πριν τη σύσταση αυτοτελούς νομικού προσώπου. Τα δημόσια ΙΤΕ απαγορεύεται να παρέχουν εγγυήσεις για οικονομικές οφειλές άλλων νομικών προσώπων ή να ασκούν δικαίωμα ενεχύρου επί ακινήτων. Απαγορεύεται να είναι εταίροι δημόσιων εμπορικών επιχειρήσεων ή ομόρρυθμοι εταίροι ετερόρρυθμων εταιρειών.

Στη **Δανία**, τα πανεπιστήμια μπορούν να συστήσουν μία μόνο συμμετοχική εταιρεία, αλλά μπορεί να είναι από κοινού ιδιοκτήτες παρόμοιων εταιρειών τις οποίες συστήνουν άλλα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα. Η συνεισφορά τους σε κεφάλαιο δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα 5 εκατ. DKK ή το 3% του κύκλου εργασιών τους από δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης.

Στην **Ελλάδα**, επιτρέπεται η σύσταση μόνο εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, με αποκλειστικό σκοπό την αύξηση των εσόδων και των περιουσιακών στοιχείων των ΙΤΕ.

Στην **Ουγγαρία**, οι επίσημοι κανονισμοί, τους οποίους τα ΙΤΕ είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν, ορίζουν ότι οι νεοσύστατες εταιρείες δεν μπορούν να δημιουργήσουν νέες επιχειρήσεις περιορισμένης ευθύνης και ότι τα ΙΤΕ δεν έχουν πλειοψηφικό μέτοχο.

Στην **Πολωνία**, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των ΙΤΕ) απαγορεύεται να εξαγοράζουν εταιρείες ή να αγοράζουν συμμετοχές σε εταιρείες.

Στη **Σουηδία**, απαιτείται προηγούμενη έγκριση της κυβέρνησης για τη σύσταση ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Στη **Σλοβακία**, για τη δημιουργία μιας εταιρείας απαιτείται συμφωνία και από τις δύο νομικές οντότητες (επιχείρηση και ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) που να προσδιορίζει τους όρους.

4.5. Δημόσια κίνητρα για την αναζήτηση ιδιωτικής χρηματοδότησης

Για να υλοποιήσουν τις στρατηγικές και τις πολιτικές τους που αποσκοπούν στη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της εξασφάλισης πηγών ιδιωτικής χρηματοδότησης πέρα από τα νοικοκυριά, όλες σχεδόν οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν θεσπίσει κίνητρο για τα ΙΤΕ ή/και τους ιδιωτικούς εταίρους (βλ. διάγραμμα 4.4).

Διάγραμμα 4.4: Δημόσια κίνητρα για την αναζήτηση ιδιωτικής χρηματοδότησης της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
Ιδιωτικά κεφάλαια που λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση δημόσιων κεφαλαίων ή για την εξωτερική αξιολόγηση			●			●		●	●							●	
Φορολογικές ελαφρύνσεις για τα ITE			●		●										●		
Φορολογικές ελαφρύνσεις για δωρητές/χορηγούς/ιδιωτικούς εταιρικούς	●		●		●	●				●	●	●	●		●	●	●
Χρηματοδοτική ή άλλη μορφή στήριξης των εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα			●	●								●	●			●	
Κανονιστικό πλαίσιο που επιτρέπει στα ITE να κατέχουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας			●		●	●	●	●				●		●	●		

	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO
Ιδιωτικά κεφάλαια που λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση δημόσιων κεφαλαίων ή για την εξωτερική αξιολόγηση					●	●				●						
Φορολογικές ελαφρύνσεις για τα ITE	●		●		●							●	●			
Φορολογικές ελαφρύνσεις για δωρητές/χορηγούς/ιδιωτικούς εταιρικούς	●		●			●	●		●	●		●	●			●
Χρηματοδοτική ή άλλη μορφή στήριξης των εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα						●	●			●	●	●	●			●
Κανονιστικό πλαίσιο που επιτρέπει στα ITE να κατέχουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας										●	●	●	●			●

● Υφιστάμενα κίνητρα

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αφορούν μόνο τα ιδρύματα του επιπέδου σπουδών ISCED 5A.

Ελλάδα: Ο νέος νόμος που ψηφίστηκε το Μάρτιο του 2008 επιτρέπει στα πανεπιστήμια να κατέχουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τα αποτελέσματα ερευνών που πραγματοποιεί το προσωπικό τους.

Ιταλία: Οι φορολογικές ελαφρύνσεις για χορηγούς δεν αποτελούν συνήθη πρακτική.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Επεξηγηματική σημείωση

Οι ιδιωτικές δαπάνες για τα ITE που εξετάζονται εδώ δεν περιλαμβάνουν τα διδάκτρα που καταβάλλουν οι φοιτητές ή άλλες αμοιβές.

Τα ποσά της ιδιωτικής χρηματοδότησης λαμβάνονται υπόψη για την κατανομή των δημοσίων χρηματοδοτήσεων ή την αξιολόγηση

Ελάχιστες χώρες λαμβάνουν υπόψη κατά τον καθορισμό του ποσού της δημόσιας χρηματοδότησης την ικανότητα ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος να εξασφαλίζει ιδιωτική χρηματοδότηση. Στη Δανία, την Εσθονία, την Ιρλανδία (πανεπιστήμια), τη Λιθουανία και την Πολωνία αυτό αφορά τις επιχορηγήσεις για την έρευνα (βλ. κεφάλαιο 3). Επιπλέον, στη Δανία, οι συμβάσεις επιδόσεων των πανεπιστημίων ορίζουν συγκεκριμένους στόχους όσον αφορά την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και τη συνεργασία με τρίτους, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων. Όμως, ο βαθμός επίτευξης αυτών των στόχων δεν αποτελεί επίσημο κριτήριο αξιολόγησης και δεν επηρεάζει τη διάθεση των δημοσίων χρηματοδοτήσεων. Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, το ποσό της ιδιωτικής χρηματοδότησης μέσω μιας σύμβασης έρευνας είναι κριτήριο της δημόσιας χρηματοδότησης για τη μεταφορά γνώσεων.

Στην Πορτογαλία και τη Φινλανδία, η ιδιωτική χρηματοδότηση των ITE μπορεί να επηρεάζει το ποσό της κρατικής επιχορήγησης που χορηγείται για τις δαπάνες διδασκαλίας και τις λειτουργικές δαπάνες.

Στην **Πορτογαλία**, οι δεσμοί που δημιουργούνται με την κοινότητα, ιδίως μέσω της παροχής υπηρεσιών και των εταιρικών σχέσεων, είναι ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα αυτά λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του προϋπολογισμού λειτουργίας των ΙΤΕ. Στη **Φινλανδία**, οι συμβάσεις επιδόσεων που συνάπτονται με τα πανεπιστήμια ορίζουν στόχο για το μέγεθος της ιδιωτικής χρηματοδότησης, που λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό του επόμενου προϋπολογισμού.

Η αξιολόγηση των ΙΤΕ στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία και τη Σλοβενία αφορά την ικανότητά τους να αντλούν ιδιωτικά κεφάλαια.

Φορολογικές ελαφρύνσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα

Επτά χώρες εφαρμόζουν φορολογικές ελαφρύνσεις προς όφελος των ΙΤΕ για χορηγίες ή άλλους τύπους ιδιωτικής χρηματοδότησης.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, η φορολογική ελάφρυνση υπέρ των ΙΤΕ αφορά το κόστος του προσωπικού που ασχολείται με την έρευνα. Στην **Τσεχική Δημοκρατία** (ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A) και την **Πολωνία**, οι δυνατότητες φορολογικών ελαφρύνσεων εξαρτώνται από τον τρόπο χρησιμοποίησης των κεφαλαίων, τα οποία πρέπει να διατίθενται σε δραστηριότητες διδασκαλίας και έρευνας (Τσεχική Δημοκρατία) ή να επενδύονται σε ειδικά ταμεία, όπως κοινωνικά ή αναπτυξιακά ταμεία. Στη **Λετονία**, τα ΙΤΕ απαλλάσσονται από ορισμένους φόρους, επειδή έχουν το ίδιο νομικό καθεστώς με τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Στην **Ουγγαρία**, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα ΙΤΕ μπορούν να ασκούν εμπορικές δραστηριότητες χωρίς να καταβάλλουν φόρους. Στις **Κάτω Χώρες**, η ιδιωτική χρηματοδότηση των ΙΤΕ απαλλάσσεται από φορολογία σε ειδικές περιπτώσεις. Από τον Ιανουάριο του 2006, οι δωρεές που λαμβάνουν τα ΙΤΕ απαλλάσσονται από φόρο.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, όλα τα ΙΤΕ έχουν καθεστώς κοινωφελούς ιδρύματος που τους εξασφαλίζει φορολογικά οφέλη. Στην Αγγλία, κυβερνητική έκθεση που δημοσιεύθηκε το 2004 πρότεινε να μπορούν τα ΙΤΕ να βελτιώνουν τα επίπεδα αριστείας τους και να αποκτούν μεγαλύτερη ανεξαρτησία από το κράτος αυξάνοντας τα έσοδά τους από δωρεές. Στη συνέχεια, η κυβέρνηση θέσπισε ένα πρόγραμμα χρηματοδότησης για να βοηθήσει τον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να βελτιώσει τις ικανότητές του να αντλεί κεφάλαια, το οποίο εφαρμόστηκε την περίοδο 2005 έως 2008.

Φορολογικές ελαφρύνσεις για τους δωρητές/χορηγούς/ιδιωτικούς εταίρους

Η Γαλλόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, η Τσεχική Δημοκρατία (επίπεδο σπουδών ISCED 5A), η Ισπανία, η Γαλλία, η Λετονία, το Λουξεμβούργο, η Ουγγαρία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο παρέχουν στους δωρητές φορολογικές ελαφρύνσεις για τις δωρεές στα ΙΤΕ. Στη Λετονία, τη Λιθουανία και τη Ρουμανία αυτό ισχύει για τους χορηγούς.

Η Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, η Δανία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Λετονία, η Πορτογαλία και η Νορβηγία παρέχουν φορολογικές ελαφρύνσεις στις εταιρείες που πραγματοποιούν έρευνα σε σύμπραξη με ΙΤΕ.

Στη **Δανία**, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν από μείωση του φόρου κατά 50% για δαπάνες που συνδέονται με έργα έρευνας και ανάπτυξης τα οποία συγχρηματοδοτούνται από δημόσια ερευνητικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων. Στην **Ιταλία**, βάσει νόμου που τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2007, οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες μπορούν να ωφελούνται από φορολογικές ελαφρύνσεις για δραστηριότητες έρευνας που πραγματοποιούνται σε σύμπραξη με πανεπιστήμια, μέχρι ποσοστό 15% του επενδυμένου ποσού. Στην **Πορτογαλία**, οι επιχειρήσεις μπορούν να επιτύχουν έκπτωση φόρου για ένα σημαντικό ποσοστό των δαπανών τους στην έρευνα και ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών στο πλαίσιο κοινοπραξιών με πανεπιστήμια. Στη **Νορβηγία**, η κυβέρνηση παρέχει πίστωση φόρου σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες υλοποιούν έργα έρευνας και ανάπτυξης σε συνεργασία με ΙΤΕ και με δημόσια ερευνητικά ιδρύματα.

Χρηματοδοτική ή άλλη μορφή στήριξης των εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα

Οι μισές περίπου χώρες έχουν πρόσφατα θέσει σε εφαρμογή ή πρόκειται να εφαρμόσουν διάφορα κίνητρα για να ενθαρρύνουν τη δημιουργία κοινοπραξιών μεταξύ των ΙΤΕ και του ιδιωτικού τομέα. Στη Γαλλία, οι δημόσιες επιχορηγήσεις για την έρευνα εστιάζονται σε έργα που υλοποιούνται σε σύμπραξη με τον ιδιωτικό τομέα, ιδίως μέσω της δραστηριότητας του Εθνικού Οργανισμού Έρευνας που συστάθηκε το 2005. Οι προτεραιότητες της φιλανδικής κυβέρνησης είναι επίσης προς αυτή την κατεύθυνση. Στη Λιθουανία, το σχέδιο δράσης του Υπουργείου Παιδείας και Επιστημών προβλέπει την εκπόνηση διαφόρων προγραμμάτων τα οποία θα επέτρεπαν τη χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων που υλοποιούνται σε εταιρική σχέση με επιχειρήσεις.

Οι κυβερνήσεις της Φλαμανδικής Κοινότητας του Βελγίου και της Φινλανδίας (από το 2006) χορηγούν επιχορηγήσεις στα ΙΤΕ για την ανάληψη πρωτοβουλιών με στόχο τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα. Στη Φινλανδία, ωστόσο, δεν υπάρχουν δομές αυτού του τύπου. Στη Γαλλία και την Πορτογαλία, το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει αυτές τις διεπαφές έγινε ελαστικότερο το 2007. Στην Ιταλία, η κυβέρνηση απλούστευσε το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη δημιουργία τεχνολογικών από πανεπιστήμια και χορηγεί επίσης χρηματοδοτική ενίσχυση σε πανεπιστήμια για να δημιουργούν επιχειρήσεις αυτού του τύπου.

Η Φινλανδία, η Σουηδία και η Νορβηγία προσφέρουν ένα μεγάλο φάσμα μέτρων στήριξης και δυνητικές πηγές χρηματοδότησης για τη κοινοπραξιών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα. Στη Βουλγαρία, διάφορα πρότυπα προγράμματα για τη στήριξη εταιρικών σχέσεων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελούν μέρος του σχεδίου δράσης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση που υλοποιείται μέχρι το 2010.

Στη **Σουηδία**, διάφορες δημόσιες αρχές, συμβούλια έρευνας και ιδρύματα παρέχουν κίνητρα υπό μορφή επιχορηγήσεων για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ΙΤΕ, επιχειρήσεων και τοπικών αρχών. Στη **Φινλανδία**, η θέσπιση ενός εθνικού και περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με τη μορφή πολιτικών, οργανωτικών δομών και προγραμμάτων χρηματοδότησης δημιουργεί ένα ευρύτερο υπόβαθρο για εταιρικές σχέσεις. Στη **Νορβηγία**, έχει τεθεί σε εφαρμογή ένα μεγάλο φάσμα μέτρων για την προώθηση της συνεργασίας στον τομέα της Ε&Α ανάμεσα στη βιομηχανία και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τα μέτρα αυτά έχουν στόχο να επηρεάσουν τους τρόπους εργασίας του ακαδημαϊκού προσωπικού και διάδοσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, έτσι ώστε να μπορούν οι επιχειρήσεις να τα χρησιμοποιούν ευκολότερα, ή να ενθαρρύνουν τους ερευνητές να δώσουν μεγαλύτερο βάρος στη δυνατότητα εμπορικής εφαρμογής των αποτελεσμάτων της έρευνάς τους. Μπορούν επίσης να εστιάζονται στη βελτίωση των ικανοτήτων των επιχειρήσεων στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης.

Στη Ρουμανία έχει δημιουργηθεί ένας ειδικός οργανισμός ο οποίος στηρίζει τις εταιρικές σχέσεις και τη μεταφορά γνώσεων μεταξύ των ΙΤΕ, της κοινωνίας και του ιδιωτικού τομέα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, από το 1998, τα ΙΤΕ χρηματοδοτούνται μέσω διαφόρων κυβερνητικών προγραμμάτων για να αναπτύξουν την ικανότητα να αξιοποιούν εμπορικά τα αποτελέσματα της έρευνας. Τέτοια συστήματα χρηματοδότησης είναι το Ταμείο Καινοτομίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Αγγλία) και η επιχορήγηση για τη μεταφορά τεχνολογίας (Σκωτία).

Τέλος, η Ελλάδα στηρίζει τις εταιρικές σχέσεις με τον ιδιωτικό τομέα μέσω της ανάπτυξης μηχανισμών ενθάρρυνσης των δυνητικών εταίρων.

Κανονιστικό πλαίσιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

Οι εθνικές πολιτικές όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ένα σημαντικό ζήτημα που μπορεί να ευνοήσει την ιδιωτική χρηματοδότηση των ΙΤΕ. Δεκατρείς χώρες διαθέτουν νομοθετικό πλαίσιο που κατοχυρώνει στα ΙΤΕ τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τα αποτελέσματα των ερευνών που πραγματοποιεί το προσωπικό τους και παρέχει σε αυτά τη δυνατότητα να δημιουργούν πόρους από ενδεχόμενη εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων (διάγραμμα 4.4). Γενικά, τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 ή πιο πρόσφατα. Η Δανία και η Φινλανδία έχουν εκδώσει εθνικές διατάξεις που καθορίζουν ορισμένους όρους για την κατανομή των κερδών με τον οικείο ερευνητή.

Στην **Εσθονία**, οι συμβάσεις εργασίας μπορεί να καθορίζουν το καθεστώς της ιδιοκτησίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί των αποτελεσμάτων της έρευνας που πραγματοποιεί ένας απασχολούμενος. Τα περισσότερα ΙΤΕ έχουν αναπτύξει εσωτερικές ρυθμίσεις για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα έχουν ενσωματώσει στις συμβάσεις εργασίας με το ερευνητικό προσωπικό τους. Στη **Φιλανδία**, η πολιτική στον τομέα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ρυθμίζεται από το 2007 με νόμο για τις εφευρέσεις. Ο νόμος αυτός υποχρεώνει τους ερευνητές οι οποίοι εργάζονται για ένα πανεπιστήμιο ή πολυτεχνείο να ενημερώνουν το ίδρυμα για τις εφευρέσεις τους. Οι εσωτερικές ρυθμίσεις του εκπαιδευτικού ιδρύματος καθορίζουν ποιος είναι κάτοχος των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Στη **Σουηδία** οι ερευνητές είναι κάτοχοι των δικαιωμάτων για τα αποτελέσματα της έρευνας, αλλά μπορούν να τα μεταβιβάσουν στο ίδρυμα. Στη **Νορβηγία**, νόμος του 2003 αφαιρέσει τα προνόμια του ακαδημαϊκού προσωπικού όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας και επέτρεψε στα ΙΤΕ να αξιοποιούν εμπορικά αυτά τα αποτελέσματα. Εντούτοις, οι ερευνητές διατηρούν το δικαίωμα να δημοσιεύουν τα αποτελέσματα αντί να τα κατοχυρώνουν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στη **Ρουμανία** στην περίπτωση που οι έρευνες χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους, τα ΙΤΕ και το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας είναι κάτοχοι των αποτελεσμάτων, εκτός εάν η σύμβαση έρευνας περιέχει ρήτρα που προβλέπει το αντίθετο.

Όταν η έρευνα χρηματοδοτείται από εταίρους του ιδιωτικού τομέα, το ζήτημα της ιδιοκτησίας των αποτελεσμάτων της έρευνας καθορίζεται με σύμβαση μεταξύ των εταίρων, η οποία αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε κάθε περίπτωση χωριστά. Δύο χώρες έχουν λάβει μέτρα για να στηρίξουν τα ΙΤΕ σε αυτό το ζήτημα.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, οι συμπράξεις μεταξύ ΙΤΕ και επιχειρήσεων ρυθμίζονται με διάταγμα που προστατεύει τα συμφέροντα των ΙΤΕ. Πρέπει να συναφθεί σύμβαση για τη διάδοση των αποτελεσμάτων και τα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας, η οποία εγγυάται τη δίκαιη κατανομή των κερδών. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)**, η έκθεση Lambert για τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, που δημοσιεύθηκε το 2003 από το τότε Υπουργείο Παιδείας και Ικανοτήτων και το τότε Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας, επισήμανε τις εγγενείς δυσκολίες του ζητήματος της ιδιοκτησίας των αποτελεσμάτων της έρευνας η οποία συγχρηματοδοτείται από πανεπιστήμια και εταίρους του ιδιωτικού τομέα. Το Μάιο του 2004, συστάθηκε μια ομάδα εργασίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των πανεπιστημίων και του επιχειρηματικού κόσμου, για να συντάξει ένα σύνολο πρότυπων συμβάσεων συνεργασίας στον τομέα της έρευνας, με στόχο να διευκολύνει τις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στους δυνητικούς συνεργάτες.

4.6. Λογοδοσία

Σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα μέτρα λογοδοσίας όσον αφορά τα ιδιωτικά κεφάλαια δεν διαφέρουν από τα μέτρα που ισχύουν για τα δημόσια κεφάλαια (βλ. κεφάλαιο 3). Οι οικονομικοί απολογισμοί που πρέπει να υποβάλλονται τακτικά στις αρχές ή οι καθιερωμένες διαδικασίες δημοσιονομικών ελέγχων λαμβάνουν επίσης υπόψη την εξεύρεση και τον τρόπο απορρόφησης των ιδιωτικών κεφαλαίων.

Υπάρχουν, εντούτοις, ορισμένες εξαιρέσεις που συνδέονται με την οργάνωση των μέτρων λογοδοσίας των ΙΤΕ.

Στην Ισλανδία, σε αντίθεση με τη δημόσια χρηματοδότηση, τα ΙΤΕ δεν απαιτείται να υποβάλουν εκθέσεις για τα ιδιωτικά κεφάλαια σε καμία αρχή, λόγω της ευρείας αυτονομίας τους.

Σε τέσσερις χώρες, υπάρχουν ιδιαιτερότητες όσον αφορά τη λογοδοσία για τα ιδιωτικά κεφάλαια, που συνεπάγονται αυστηρότερα μέτρα ελέγχου.

Στη **Δανία**, οι δωρεές και οι επιδοτήσεις από τρίτους πρέπει να εγγράφονται σε χωριστές θέσεις των ετήσιων λογαριασμών. Πρέπει επίσης να τηρείται χωριστός λογαριασμός εσόδων/εξόδων των εταιρειών που ανήκουν ή ανήκουν από κοινού σε πανεπιστήμια. Το Υπουργείο Επιστημών, Τεχνολογίας και Καινοτομίας έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για τη χρηματοδότηση με ιδιωτικά κεφάλαια της έρευνας που πραγματοποιούν δημόσιοι οργανισμοί, όπως τα πανεπιστήμια. Σύμφωνα με αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές, τα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα οφείλουν να υποβάλλουν ετήσια έκθεση για τη χρηματοδότηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων τους με ιδιωτικά κεφάλαια. Η έκθεση αυτή πρέπει να δημοσιοποιείται.

Στην **Ιταλία**, τα πανεπιστήμια δεν λογοδοτούν σήμερα σε κανένα εξωτερικό φορέα για τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τα ιδιωτικά κεφάλαια. Η κατάσταση διαφέρει, ωστόσο, όσον αφορά τη δημιουργία εκκολλημένων επιχειρήσεων, τεχνοβλαστών και εταιρικών σχέσεων μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανιών. Υπουργικό διάταγμα αναθέτει την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δραστηριοτήτων έρευνας και των αποτελεσμάτων της στο υπουργείο και την CIVR (Επιτροπή Αξιολόγησης της Έρευνας). Η επιτροπή αυτή πρέπει να υποβάλει στο υπουργείο εκθέσεις για τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται σε αυτούς τους τομείς, τουλάχιστον κάθε τρίμηνο. Οι ακαδημαϊκές μονάδες λογοδοτούν στις πανεπιστημιακές αρχές στις περιπτώσεις όπου έχει συσταθεί εταιρική σχέση για τη διάθεση χρηματοδοτικών πόρων από το πανεπιστήμιο ως συγχρηματοδότη εταίρο.

Στη **Λιθουανία**, σύμφωνα με το νόμο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα ΙΤΕ λογοδοτούν επίσης και σε άλλα ιδρύματα από τα οποία έχουν λάβει χρηματοδότηση.

Στη **Νορβηγία**, το υπουργείο λαμβάνει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε κοινοπραξίες και για τη σημασία αυτής της συμμετοχής όσον αφορά τις άλλες δραστηριότητες του ιδρύματος. Το Υπουργείο μπορεί να διατάξει το ίδρυμα να αποχωρήσει από μια κοινοπραξία, εάν αυτό είναι απαραίτητο με βάση τις βασικές αρμοδιότητες του ιδρύματος.

4.7. Προκλήσεις για την Απορρόφηση Ιδιωτικών Κεφαλαίων

Οι ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης αναμφίβολα συμβάλλουν στη στενότερη σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την κοινωνία. Από αυτή την άποψη, σύμφωνα με το Escotet ⁽³⁾, οι εταιρικές σχέσεις με τον ιδιωτικό τομέα πρέπει να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: τη συμμετοχή όλων των τομέων της οικονομίας σε προγράμματα βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας των ΙΤΕ· την παροχή μαθημάτων στα δημόσια ΙΤΕ από εμπειρογνώμονες του βιομηχανικού κλάδου· πρόγραμμα χρηματοδότησης για την ανταλλαγή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας· την ανταλλαγή επιστημονικών και τεχνολογικών υποδομών και την επιτάχυνση της διαδικασίας μεταφοράς· τέλος, το οικονομικό όφελος που αποκομίζουν τα πανεπιστήμια από τις εταιρείες με βάση τον αριθμό πτυχιούχων που απασχολούν.

Αυτό το τελευταίο σημείο σημαίνει ότι τα ΙΤΕ πρέπει να αμείβονται από εκείνους οι οποίοι ωφελούνται από αυτά. Αυτό υπονοεί ότι οι εταιρείες πρέπει να συνεισφέρουν στην εκπαίδευση του εργατικού τους δυναμικού χρηματοδοτώντας την τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και μέσω φορολογικών μέτρων. Αυτό το ενδιαφέρον μοντέλο επιβάλλει προφανώς πολύ στενή συνεργασία ανάμεσα στις αρμόδιες αρχές, τα διοικητικά όργανα των ΙΤΕ και τις εταιρείες.

Εντούτοις, αν και μια πολιτική ενθάρρυνσης των εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ΙΤΕ και του επιχειρηματικού κόσμου είναι απολύτως απαραίτητη στην οικονομία που βασίζεται στη γνώση, πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη το γεγονός ότι τα ΙΤΕ και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι οργανισμοί με διαφορετικές νοοτροπίες και στόχους.

Κατά συνέπεια, προωθώντας τη στενότερη συνεργασία, οι αρμόδιοι που λαμβάνουν τις αποφάσεις δεν πρέπει να επιτρέψουν να επικρατήσουν στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση οι αρχές μιας απολύτως ελεύθερης αγοράς, αλλά πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας, μη επιτρέποντας να πρυτανεύσουν κατά την επιλογή των θεμάτων της έρευνας οι σκοπιμότητες της χρηματοδότησης.

Όπως εξετάστηκε σε αυτό το κεφάλαιο, σε ορισμένες χώρες, οι αρχές απαγορεύουν ρητά ορισμένες μορφές ιδιωτικής χρηματοδότησης των δημόσιων ΙΤΕ ενώ εφαρμόζουν περιορισμούς και προϋποθέσεις για την εξεύρεση και απορρόφηση ιδιωτικών κεφαλαίων.

Το αν αυτοί οι περιορισμοί και οι προϋποθέσεις διασφαλίζουν την παροχή μιας δημόσιας υπηρεσίας υψηλής ποιότητας ή, αντίθετα, εμποδίζουν την ανάπτυξη ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης, αποτελεί αντικείμενο διαλόγου.

⁽³⁾ Escotet, Miguel Ángel (2006) University Governance, Accountability and Financing.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Την τελευταία δεκαετία, πολλές χώρες έχουν παραχωρήσει στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΤΕ) ευρεία αυτονομία διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού τους (βλ. κεφάλαιο 1).

Ο όρος ακαδημαϊκό προσωπικό περιλαμβάνει τόσο το ειδικευμένο προσωπικό που συμμετέχει άμεσα στην εκπαιδευτική διαδικασία (όπως το διδακτικό προσωπικό και οι ερευνητές με καθήκοντα διδασκαλίας) όσο και το προσωπικό που έχει σχετική ευθύνη για τη διαχείριση ή/και το συντονισμό όλων των εργαζομένων του ιδρύματος. Δεν εξετάζεται συνεπώς η κατάσταση του διοικητικού προσωπικού (γραμματεία, λογιστήριο, οικονομική διοίκηση κλπ.) ούτε του προσωπικού που ασχολείται αποκλειστικά με την έρευνα.

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζεται κυρίως στο διδακτικό προσωπικό, εφόσον διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με την άσκηση των διαχειριστικών καθηκόντων (ιδίως το διορισμό/εκλογή πρυτάνεων) εξετάζονται στο κεφάλαιο 2.

Συνολικά, οι βασικές κατηγορίες διοικητικού προσωπικού στις περισσότερες χώρες είναι οι θέσεις του διευθυντή/πρύτανη/προέδρου, αντιπρύτανη, κοσμήτορα και προέδρου τμήματος, και του διδακτικού προσωπικού είναι οι θέσεις του καθηγητή, του λέκτορα και του βοηθού⁽¹⁾.

Αυτό το κεφάλαιο εστιάζεται αυστηρά στα δημόσια και στα επιδοτούμενα από το κράτος ιδιωτικά ΙΤΕ.

Το παρόν κεφάλαιο προσπαθεί να απαντήσει στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποιοι φορείς/όργανα είναι υπεύθυνα για την πρόσληψη του ακαδημαϊκού προσωπικού και ποια εξουσία λήψης αποφάσεων διαθέτουν όσον αφορά τον καθορισμό του αριθμού των μελών του προσωπικού, των επαγγελματικών προσόντων και τα κριτήρια επιλογής και διορισμού στα διάφορα τμήματα/σχολές;
- Πόση ευελιξία διαθέτουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όταν οι διαδικασίες πρόσληψης ορίζονται από επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις;
- Ποιος είναι ο εργοδότης του ακαδημαϊκού προσωπικού και ποια αρχή διαπραγματεύεται τις συμβάσεις εργασίας;
- Πόση αυτονομία έχουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όσον αφορά τον καθορισμό των αμοιβών και τις δυνατότητες προαγωγών του προσωπικού τους;
- Πόση αυτονομία έχουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όσον αφορά τον καθορισμό του όγκου εργασίας και των καθηκόντων;
- Ποιος είναι υπεύθυνος για τον καθορισμό των κριτηρίων αξιολόγησης;

⁽¹⁾ Για αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τα κριτήρια προσλήψεων (επαγγελματικά προσόντα κλπ.) και τον καθορισμό των διαφόρων κατηγοριών προσωπικού, βλ. Eurydice (2001) Teaching staff. European glossary on education, Volume 3 και Eurydice (2002) Management, monitoring and support staff. European glossary on education, Volume 4.

5.1. Αρμόδιοι φορείς/όργανα για την πρόσληψη του ακαδημαϊκού προσωπικού

Στις περισσότερες χώρες, η διαδικασία πρόσληψης, στο σύνολό της, βασίζεται κυρίως σε μια κοινή προσπάθεια μεταξύ των ΙΤΕ και της κεντρικής διοίκησης.

Στη **Δανία**, τα πανεπιστήμια καθορίζουν ελεύθερα τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων του ακαδημαϊκού προσωπικού, εντός όμως ενός ανώτατου ορίου ως προς τον αριθμό των καθηγητών, το οποίο ορίζεται από το Υπουργείο Οικονομίας. Το Υπουργείο Επιστημών, Τεχνολογίας και Καινοτομίας κατανέμει στη συνέχεια τις έδρες ανάμεσα στα πανεπιστήμια. Συνολικά, οι διαδικασίες πρόσληψης καθορίζονται με υπουργικό διάταγμα και τα πανεπιστήμια είναι υπεύθυνα για την καθαυτό διαδικασία πρόσληψης.

Στην **Εσθονία** και τη **Λετονία**, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν την άμεση ευθύνη για το διορισμό του προσωπικού (επιλογή του αριθμού και κατανομή των κατηγοριών προσωπικού στα διάφορα τμήματα), ενώ επίσημες κανονιστικές διατάξεις του κράτους καθορίζουν τα γενικά και τα ειδικά κριτήρια προσλήψεων (περιγραφή καθηκόντων, απαιτούμενοι τίτλοι σπουδών, προηγούμενη επαγγελματική πείρα) για κάθε κατηγορία διδακτικού προσωπικού.

Στην **Ισπανία**, τα πανεπιστήμια αποφασίζουν για τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων (διδακτικού και λοιπού προσωπικού) ενώ τα κριτήρια επιλογής και οι όροι πρόσβασης στις μόνιμες θέσεις καθορίζονται με επίσημες κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, τα δημόσια πανεπιστήμια έχουν μεγαλύτερες εξουσίες λήψης αποφάσεων όσον αφορά την πρόσληψη διοικητικού και μη διδακτικού προσωπικού.

Στη **Μάλτα**, σύμφωνα με νόμο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το πανεπιστήμιο και το *Κολέγιο Τεχνών, Επιστημών και Τεχνολογίας της Μάλτας* (MCAST) είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό του αριθμού των θέσεων εργασίας. Το MCAST έχει καθορίσει τα δικά του κριτήρια προσλήψεων για τις διάφορες κατηγορίες προσωπικού.

Μια διεξοδικότερη εξέταση των διαφόρων σταδίων αυτής της διαδικασίας (Διάγραμμα 5.1) καταδεικνύει, ωστόσο, το γεγονός ότι ορισμένα από τα στάδια αυτά καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την κεντρική διοίκηση ή από το εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Έτσι, οι κατηγορίες προσωπικού και τα αντίστοιχα κριτήρια επιλεξιμότητας (τίτλοι σπουδών, προηγούμενη επαγγελματική πείρα κλπ.) καθορίζονται με επίσημες κανονιστικές πράξεις στις περισσότερες χώρες. Σε δώδεκα χώρες ή περιφέρειες, τα κριτήρια αυτά καθορίζονται από κοινού από την κεντρική διοίκηση και τη διοίκηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Αντίθετα, στην τεράστια πλειοψηφία των χωρών, ο καθορισμός του αριθμού των διαθέσιμων θέσεων και οι αποφάσεις για την πλήρωσή τους, ο τρόπος διορισμού του προσωπικού στα διάφορα τμήματα και τις σχολές και, σε μικρότερο βαθμό, ο διορισμός τους υπάγονται στην αρμοδιότητα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Δύο ή περισσότερα από αυτά τα στοιχεία ορίζονται από κοινού σε κεντρικό επίπεδο και σε επίπεδο ιδρύματος μόνο στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, τη Δανία, τη Γαλλία και την Κύπρο.

Μόνο σε πέντε χώρες (Τσεχική Δημοκρατία, Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Σλοβενία και Ηνωμένο Βασίλειο) τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαθέτουν ιδιαίτερα μεγάλη αυτονομία σε θέματα προσλήψεων.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, ο νόμος για τα ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A καθορίζει την αυτονομία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ως προς τον καθορισμό των κριτηρίων πρόσληψης, τον καθορισμό των κατηγοριών προσωπικού και την κατανομή του προσωπικού. Με εξαίρεση τα κρατικά πανεπιστήμια όπου η εξουσία του πρύτανη είναι περιορισμένη, ο ρόλος του είναι γενικά πολύ σημαντικός στη διαδικασία προσλήψεων. Σημαντικές αρμοδιότητες στη διαδικασία πρόσληψης έχουν και οι κοσμήτορες των επιμέρους σχολών.

Στις **Κάτω Χώρες**, η συνολική διαδικασία πρόσληψης ακαδημαϊκού προσωπικού υπάγεται στην αρμοδιότητα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο βαθμό που δεν υπάρχουν επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις γι' αυτό το ζήτημα.

Στη **Σλοβενία**, ο πρύτανης οφείλει να εκδώσει τους κανόνες λειτουργίας ολόκληρου του πανεπιστημίου. Η διαδικασία πρόσληψης (συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των κριτηρίων ανά κατηγορία προσωπικού) υπάγεται στη συνέχεια στην αρμοδιότητα του κοσμήτορα..

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, τα ΙΤΕ έχουν τη βασική ευθύνη για τις προσλήψεις, την παραμονή και την εξέλιξη του προσωπικού τους. Κάθε ΙΤΕ είναι υπεύθυνο να καθορίζει τον αριθμό των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και των τίτλων σπουδών και κριτηρίων που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση.

Διάγραμμα 5.1: Επιμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ αρμόδιων φορέων για τη διαδικασία προσλήψεων στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT
Καθορισμός των κατηγοριών του προσωπικού και των αντίστοιχων κριτηρίων πρόσληψης/επιλεξιμότητας	●	●	■	■	■	●	●	●	●	■	●	●	●	■	●	●
Αριθμός των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού/διαθέσιμες θέσεις	■	●	■	■	■	■	■	■	●	■	■	■	■	■	■	■
Κατανομή του ακαδημαϊκού προσωπικού σε τμήματα και σχολές	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Διορισμός προσωπικού	●	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	IS	LI	NO
Καθορισμός των κατηγοριών του προσωπικού και των αντίστοιχων κριτηρίων πρόσληψης/επιλεξιμότητας	●	●	●	■	●	●	●	●	■	■	●	●	■	■	●	●
Αριθμός των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού/διαθέσιμες θέσεις	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Κατανομή του ακαδημαϊκού προσωπικού σε τμήματα και σχολές	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Διορισμός προσωπικού	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

● Κεντρική διοίκηση ■ Εκπαιδευτικό ίδρυμα

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Γαλλία: Τον Αύγουστο του 2007 εκδόθηκε νόμος για τις ελευθερίες και τις υποχρεώσεις των πανεπιστημίων. Μεταξύ άλλων, ο νόμος παραχωρεί στα εκπαιδευτικά ιδρύματα μεγαλύτερη αυτονομία να λαμβάνουν αποφάσεις όσον αφορά τη διοίκηση του προσωπικού. Η πρόσληψη διδασκόντων ερευνητών πραγματοποιείται από εξειδικευμένες επιτροπές που διορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο σε επίπεδο ΙΤΕ, ενώ ο πρόεδρος έχει δικαίωμα βέτο σε κάθε πρόσληψη. Τα ΙΤΕ μπορούν να προσλαμβάνουν προσωπικό με σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Επιπλέον, ο νέος νόμος παρέχει στους προέδρους των πανεπιστημίων τη δυνατότητα να προσλαμβάνουν επί συμβάσει προσωπικό, συμπεριλαμβανομένου του διδακτικού προσωπικού και του ερευνητικού προσωπικού, ορισμένου ή αορίστου χρόνου, εντός περιορισμένου ποσοστού των συνολικών μισθολογικών δαπανών οι οποίες ορίζονται στην πολυετή σύμβαση.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Ουγγαρία: Οι καθηγητές πανεπιστημίων και άλλων ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εξαιρούνται, εφόσον διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή τον πρωθυπουργό.

Όπως επισημαίνεται στο κεφάλαιο 2, η αποστολή και οι αρμοδιότητες των προϊσταμένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (πρυτάνεων, προέδρων κλπ.) έχουν ενισχυθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες στις περισσότερες χώρες, σε σημείο που αποτελούν πλέον έναν από τους βασικούς πυλώνες εσωτερικής διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Όσον αφορά τα θέματα προσλήψεων διδακτικού προσωπικού, ο διευθυντής του εκπαιδευτικού ιδρύματος μπορεί να έχει την ευθύνη να κινήσει τη διαδικασία πρόσληψης (όπως συμβαίνει στην Τσεχική Δημοκρατία (επίπεδο σπουδών ISCED 5B) και τη Δανία) και συμμετέχει στα διάφορα στάδια, σε διαφορετικό βαθμό

ανάλογα με τη χώρα, όπως η διαπραγμάτευση των συμβάσεων εργασίας (Τσεχική Δημοκρατία, Λετονία, Πολωνία, Σλοβενία και Λιχτενστάιν) και ο διορισμός και η κατανομή του προσωπικού (Δανία, Γαλλία, Μάλτα και Λιχτενστάιν).

Στις περισσότερες χώρες, ωστόσο, τα περισσότερα στάδια της διαδικασίας πρόσληψης έχουν ανατεθεί σε ένα από τα υπάρχοντα συλλογικά όργανα (σύγκλητος, διοικητικό συμβούλιο) ή καθορίζονται κατά περίπτωση από ένα συμβούλιο προσλήψεων, μια ειδική επιτροπή, κλπ., με τη συμμετοχή του προϊσταμένου του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αρμόδια όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης, βλ. κεφάλαιο 2.

Στη **Δανία**, για την πρόσληψη καθηγητών και αναπληρωτών καθηγητών, ο πρύτανης διορίζει επιτροπή αξιολόγησης η οποία απαρτίζεται από ένα πρόεδρο και από δύο έως τέσσερα ακόμη μέλη (η πλειοψηφία των μελών πρέπει να μην προέρχεται από το πανεπιστήμιο, ενώ ενθαρρύνεται η συμμετοχή εξωτερικών μελών). Για τις άλλες κατηγορίες προσωπικού, ο πρύτανης συστήνει μια ad hoc επιτροπή ή διορίζει εμπειρογνώμονες για την αξιολόγηση των υποψηφίων.

Στη **Γερμανία**, ο πρύτανης είναι υπεύθυνος για τις διαδικασίες πρόσληψης σε διαβούλευση με τη σύγκλητο και τον κοσμήτορα της οικείας σχολής, στο πλαίσιο μιας επιτροπής διορισμού. Αυτό αφορά όλες τις προσλήψεις διδακτικού προσωπικού.

Στην **Κύπρο**, η σύγκλητος διορίζει ειδική επιτροπή η οποία πρέπει να συντάξει σύνοψη των συνεντεύξεων με τους διάφορους υποψηφίους και να τις διαβιβάσει στο συμβούλιο της σχολής. Στη συνέχεια, ένα σώμα εκλεκτόρων, το οποίο περιλαμβάνει μέλη του συμβουλίου της σχολής, του ακαδημαϊκού προσωπικού και του διοικητικού προσωπικού των ιδρυμάτων, διαβιβάζει την απόφασή του στη σύγκλητο. Μετά την έγκριση της συγκλήτου, το συμβούλιο λαμβάνει την τελική απόφαση.

Στο **Λουξεμβούργο**, με πρόταση του κοσμήτορα της οικείας σχολής, το γραφείο του πρύτανη συστήνει μια επιτροπή προσλήψεων η οποία συνήθως αποτελείται από πέντε μέλη, τουλάχιστον δύο από τα οποία δεν προέρχονται από το πανεπιστήμιο. Η επιτροπή πρέπει να εξετάζει τις αιτήσεις και να προτείνει αξιολογική κατάταξη των υποψηφίων.

Στη **Μάλτα**, η πρόσληψη διδακτικού προσωπικού πραγματοποιείται από το πανεπιστημιακό συμβούλιο μετά από σύσταση μιας εξεταστικής επιτροπής (η οποία αποτελείται από τον πρύτανη, τρία μέλη του διδακτικού προσωπικού και ένα εξωτερικό μέλος του συμβουλίου).

Στην **Πολωνία**, η απόφαση του διορισμού τακτικών καθηγητών είναι της αρμοδιότητας του πρύτανη, συχνά μετά από αίτηση των κοσμητόρων των σχολών και την έγκριση του συμβουλίου της σχολής ή της συγκλήτου.

Στην **Ισλανδία**, η διαδικασία λήψης αποφάσεων για τον καθορισμό των διαθέσιμων θέσεων υπάγεται στην πλήρη αρμοδιότητα του πρύτανη και της συγκλήτου.

Σε ορισμένες χώρες, η σύσταση ή ακόμα και η φύση του συλλογικού οργάνου διαφέρει ανάλογα με την κατηγορία προσωπικού του υποψηφίου. Κατά συνέπεια, οι καθηγητές δεν εκλέγονται από το ίδιο όργανο το οποίο εκλέγει τις άλλες κατηγορίες διδακτικού προσωπικού στην Εσθονία, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο και το Λιχτενστάιν.

Στην **Εσθονία**, οι καθηγητές εκλέγονται από το πανεπιστημιακό συμβούλιο. Όλα τα άλλα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού εκλέγονται από το συλλογικό όργανο λήψης αποφάσεων, το οποίο είναι συνήθως το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος (σχολή, ίδρυμα).

Στη **Λετονία**, η επιλογή των καθηγητών πραγματοποιείται από το Συμβούλιο καθηγητών. Η συνέλευση της σχολής ή το πανεπιστημιακό συμβούλιο είναι αρμόδιο για την πρόσληψη των μελών του προσωπικού άλλων κατηγοριών.

Στο **Λουξεμβούργο**, οι αναπληρωτές καθηγητές διορίζονται από το γραφείο του πρύτανη, ενώ οι καθηγητές διορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του ιδρύματος.

Στο **Λιχτενστάιν** (Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Επιστημών και Διεθνής Ακαδημία Φιλοσοφίας), οι καθηγητές προσλαμβάνονται από τον πρύτανη και τη σύγκλητο. Η επιλογή των αναπληρωτών καθηγητών πραγματοποιείται σε συνεργασία του πρύτανη με την οικεία σχολή.

Σε άλλες χώρες, η διαδικασία πρόσληψης μελών προσωπικού των ίδιων κατηγοριών μπορεί να διαφέρει σημαντικά ανάλογα με τον τύπο του ιδρύματος. Αυτό αφορά κατ' εξοχή την Εσθονία (ανάμεσα στα ακαδημαϊκά ΙΤΕ και τα ΙΤΕ επαγγελματικών σπουδών).

5.2. Βασικοί τύποι μεθόδων πρόσληψης

Μεταξύ των βασικών μεθόδων πρόσληψης που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 5.2, η πρόσληψη του ακαδημαϊκού προσωπικού πραγματοποιείται κατ' εξοχήν βάσει δημόσιων προκηρύξεων σε όλες τις χώρες (επίσημη εφημερίδα της κυβέρνησης, εθνικός ή διεθνής τύπος, διαδικτυακοί τόποι κλπ.). Αν και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι κατά κανόνα υπεύθυνα για τη δημοσίευση των προκηρύξεων, πρέπει να τηρούν ορισμένα κριτήρια που καθορίζονται από την κεντρική διοίκηση.

Στο **Βέλγιο**, κάθε διορισμός σε μια θέση σε δημόσιο ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να γίνεται με δημόσια προκήρυξη. Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα, ωστόσο, ο διορισμός σε μια θέση προϊσταμένου τμήματος πραγματοποιείται με εσωτερική προκήρυξη της θέσης.

Στη **Γερμανία**, η δημόσια προκήρυξη για την πρόσληψη ακαδημαϊκού προσωπικού ενδιάμεσων βαθμίδων μπορεί να περιλαμβάνει περιορισμούς (που καθορίζονται σε ομοσπονδιακό επίπεδο), όπως ο αποκλεισμός υποψηφίων ηλικίας κάτω των 35 ετών.

Στη **Σουηδία**, για τις θέσεις ακαδημαϊκού προσωπικού διάρκειας απασχόλησης μεγαλύτερης των έξι μηνών, τα ΙΤΕ υποχρεούνται να προσλαμβάνουν προσωπικό με επίσημη προκήρυξη των θέσεων.

Στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, τη Δανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία (για τους τακτικούς καθηγητές) και ιδίως στη Σουηδία, οι δημόσιες προκηρύξεις αποτελούν τη βάση για την πρόσληψη του ακαδημαϊκού προσωπικού που χρηματοδοτείται από το κράτος. Η ισχύουσα νομοθεσία καθορίζει την αρμοδιότητα των ιδρυμάτων όσον αφορά τον ορισμό του περιεχομένου και των τρόπων δημοσίευσης των προκηρύξεων.

Στην **Ελλάδα**, αφού οι προκηρύξεις εγκριθούν και υπογραφούν από το Υπουργείο Παιδείας, δημοσιεύονται πρώτα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στη συνέχεια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να τις δημοσιεύουν στον ημερήσιο τύπο της χώρας.

Εκτός από τις διαδικασίες πρόσληψης μέσω δημόσιων προκηρύξεων, τις οποίες τα εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να δημοσιεύουν στις περισσότερες χώρες, τα ΙΤΕ μπορεί να διαθέτουν και σχετικό βαθμό ευελιξίας, ιδίως όταν πρόκειται για χωριστές διαδικασίες πρόσληψης, ανάλογα με το ίδρυμα ή τις κατηγορίες προσωπικού που πρόκειται να προσληφθεί.

Στη **Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου**, οι δημόσιες προκηρύξεις αφορούν τον πρώτο διορισμό σε μια νέα θέση στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για τον διορισμό μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού με μεγαλύτερη εμπειρία απαιτείται αιτιολογημένη γνώμη της διοίκησης του ιδρύματος.

Στη **Φινλανδία**, ακολουθείται διαδικασία που διαφοροποιείται σε συνάρτηση όχι μόνο με την κατηγορία του προσωπικού, αλλά και με τον τύπο του ιδρύματος. Έτσι, η πρόσληψη καθηγητών πανεπιστημίου υπόκειται σε αναλυτικότερες ρυθμίσεις.

Οι δημόσιες προκηρύξεις κατά κανόνα δημοσιεύονται σε εθνικό επίπεδο. Στη Δανία (για θέσεις τακτικών και αναπληρωτών καθηγητών), την Κύπρο, τη Μάλτα, την Αυστρία και ορισμένες φορές τη Φινλανδία, οι προκηρύξεις δημοσιεύονται και σε διεθνές επίπεδο.

Διάγραμμα 5.2: Βασικοί τύποι μεθόδων πρόσληψης στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT
Δημόσιες προκηρύξεις	● ■	● ■	■	■	● ■	● ■	● ■	● ■	■	● ■	● ■	● ■	● ■	● ■	● ■	● ■
Διενέργεια διαγωνισμού	⊗	⊗	⊗	■	● ■	⊗	⊗	● ■	⊗	⊗	● ■	● ■	● ■	⊗	● ■	● ■

	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	IS	LI	NO
Δημόσιες προκηρύξεις	● ■	● ■	● ■	■	● ■	● ■	● ■	● ■	■	● ■	■	■	■	● ■	■	■
Διενέργεια διαγωνισμού	⊗	● ■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	● ■	⊗	● ■	⊗	⊗	⊗	■	■	⊗

● Κεντρικό επίπεδο ■ Σε επίπεδο ιδρύματος ⊗ Μη εφαρμοζόμενη διαδικασία

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE de): Αν και θεωρητικά υπάρχει κατανομή αρμοδιοτήτων για τις διαδικασίες πρόσληψης ανάμεσα στην κεντρική διοίκηση και τα ΙΤΕ, η *Autonome Hochschule* έχει ελάχιστη ευχέρεια κινήσεων σε θέματα προσλήψεων.

Τσεχική Δημοκρατία: Τα στοιχεία αφορούν μόνο τα ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A.

Λετονία: Τα στοιχεία σχετικά με τη διενέργεια διαγωνισμού αφορούν αυστηρά τους τακτικούς και τους αναπληρωτές καθηγητές.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία στη σειρά του διαγράμματος «δημόσιες προκηρύξεις» αφορούν αποκλειστικά τους τακτικούς και τους αναπληρωτές καθηγητές. (Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο).

Λιχτενστάιν: Τα στοιχεία στη σειρά του διαγράμματος «δημόσιες προκηρύξεις» αναφέρονται αποκλειστικά στη *Hochschule Liechtenstein*.

Επεξηγηματική σημείωση

Ο όρος «Διενέργεια διαγωνισμού» αναφέρεται σε μια σειρά εξετάσεων που αφορούν τα ειδικά καθήκοντα/ λειτουργίες για τα οποία οι υποψήφιοι πρέπει να εξεταστούν για προκαθορισμένες θέσεις.

Λιγότερες από τις μισές χώρες όπου η πρόσληψη ακαδημαϊκού προσωπικού πραγματοποιείται μέσω επίσημων προκηρύξεων διενεργούν διαγωνισμό με εξετάσεις.

Οι διαδικασίες διεξαγωγής αυτών των διαγωνισμών γενικά υπόκεινται σε κριτήρια που καθορίζονται από την κεντρική διοίκηση, ενώ τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι υπεύθυνα για τη διενέργεια των διαγωνισμών και για το διορισμό των υποψηφίων στις διαθέσιμες θέσεις.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, ο νόμος ορίζει ότι οι προσλήψεις (τουλάχιστον όσον αφορά τους νεοδιοριζόμενους) σε θέσεις ακαδημαϊκού προσωπικού σε δημόσια ΙΤΕ (του επιπέδου ISCED 5A) πρέπει να πραγματοποιείται με διαδικασία διαγωνισμού με εξετάσεις. Ανακοινώνεται σε επίσημη δημοσίευση (σε εθνικό επίπεδο) τουλάχιστον 30 ημέρες πριν από την προθεσμία υποβολής των αιτήσεων. Τα κριτήρια και ο τρόπος διεξαγωγής του διαγωνισμού υπάγονται στην ευθύνη του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Στην **Εσθονία**, ο νόμος για τα πανεπιστήμια ορίζει ότι οι προσλήψεις για όλες τις θέσεις διδακτικού προσωπικού πρέπει να πραγματοποιούνται με διαδικασία διαγωνισμού. Οι όροι και οι διαδικασίες διεξαγωγής του διαγωνισμού καθορίζονται από το πανεπιστημιακό συμβούλιο. Το ακαδημαϊκό προσωπικό (συμπεριλαμβανομένου του πρύτανη) των ΙΤΕ επαγγελματικών σπουδών διορίζεται με διαγωνισμό που περιλαμβάνει εξετάσεις, αλλά η διαδικασία είναι αυστηρότερη γι' αυτά τα ιδρύματα. Σε αυτή την περίπτωση, η διαδικασία καθορίζεται σαφώς με υπουργική ρύθμιση βάσει της οποίας ο πρύτανης υποχρεούται να δημοσιεύει τις προκηρύξεις σε εθνική κλίμακα, σύμφωνα με τις διατάξεις της κανονιστικής ρύθμισης.

Στη **Ρουμανία**, ο διαγωνισμός για τις προσλήψεις οργανώνεται από ομάδα διδασκόντων (*Catedra*) που καλύπτουν έναν ή περισσότερους τομείς σπουδών. Οι διαδικασίες πρόσληψης και τα κριτήρια επιλογής

καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο με το νόμο για το καθεστώς του διδακτικού προσωπικού. Οι επιτροπές που συστήνονται επί τούτου (*ad hoc*) για την εξέταση των υποψηφιοτήτων για τις θέσεις βοηθητικού διδακτικού προσωπικού και λεκτόρων ορίζονται από το συμβούλιο της σχολής και από τη σύγκλητο. Η επιλογή του διοικητικού προσωπικού πραγματοποιείται από το διδακτικό προσωπικό του ιδρύματος και επικυρώνεται από τη σύγκλητο (με εξαίρεση τον πρύτανη, ο οποίος διορίζεται με υπουργικό διάταγμα).

Η διοργάνωση διαγωνισμών μπορεί να βασίζεται σε μια μεικτή διαδικασία λήψης αποφάσεων, όπως συμβαίνει στην Ιταλία, εφόσον κάθε ενδιαφερόμενος φορέας (κράτος/εκπαιδευτικό ίδρυμα) συμμετέχει σε όλα σχεδόν τα στάδια της διαδικασίας.

Στην **Ιταλία**, οι διαδικασίες διοργάνωσης διαγωνισμών ορίζονται από το νόμο. Το εκπαιδευτικό ίδρυμα προτείνει μια διαδικασία διαγωνισμού η οποία πρέπει να εγκρίνεται από το διοικητικό συμβούλιο και να επικυρώνεται από τον πρύτανη. Η επίσημη αίτηση διενέργειας διαγωνισμού υποβάλλεται στο υπουργείο, το οποίο δημοσιεύει προκήρυξη στην επίσημη εφημερίδα με προθεσμία υποβολής υποψηφιοτήτων 60 ημερών. Το εκπαιδευτικό ίδρυμα διορίζει εξεταστική επιτροπή που αποτελείται από εσωτερικά και εξωτερικά μέλη και στην οποία συμμετέχει εκπρόσωπος του υπουργείου. Το καθεστώς των προσλαμβανόμενων είναι ενιαίο σε όλη τη χώρα.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ισπανίας και της Γαλλίας πρέπει να ακολουθούν διαδικασίες που καθορίζονται σε κεντρικό επίπεδο και να επιβλέπουν την τήρηση αυτών των διαδικασιών.

Στην **Ισπανία**, για να μπορεί να έχει ένας υποψήφιος πρόσβαση σε θέσεις μόνιμου ακαδημαϊκού προσωπικού πρέπει να διαθέτει άδεια από την κεντρική διοίκηση, την οποία αποκτά εάν επιτύχει σε διαγωνισμό με εξετάσεις (που οργανώνονται από το συντονιστικό συμβούλιο του πανεπιστημίου). Όσοι διαθέτουν αυτή την άδεια μπορούν να είναι υποψήφιοι για θέσεις μόνιμου διδακτικού προσωπικού.

Στη **Γαλλία**, για να μπορεί ένας υποψήφιος να συμμετάσχει σε διαγωνισμούς για την πρόσληψη επίκουρων και καθηγητών, πρέπει εκ των προτέρων να είναι εγγεγραμμένος σε ένα τουλάχιστον κατάλογο υποψηφίων οι οποίοι διαθέτουν τους απαραίτητους τίτλους σπουδών (ο κατάλογος καταρτίζεται από το εθνικό πανεπιστημιακό συμβούλιο) γι' αυτές τις θέσεις εργασίας. Ο κατάλογος αυτός ισχύει για 4 έτη.

Στην Πορτογαλία, η πρόσληψη με διαδικασία διαγωνισμού αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες προσωπικού, ιδίως τους καθηγητές (τακτικούς καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές) και θέσεις επίκουρων σε πανεπιστημιακά ιδρύματα και συντονιστών και αναπληρωτών καθηγητών και βοηθών σε πολυτεχνικές σχολές. Αυτή η μέθοδος πρόσληψης, ωστόσο, δεν ακολουθείται πάντοτε για τους καθηγητές πανεπιστημίου, οι οποίοι μπορεί να προσλαμβάνονται για παρόμοια θέση απευθείας από ένα άλλο ΙΤΕ (δηλ. χωρίς διαγωνισμό).

5.3. Εργοδότες και συμβάσεις εργασίας

Αν και η ευελιξία ως προς την εξουσία λήψης αποφάσεων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για τις διαδικασίες προσλήψεων διαφέρει από χώρα σε χώρα και γενικά υπόκειται σε επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις, τα ΙΤΕ είναι αδιαμφισβήτητα αυτόνομα ως εργοδότες και διαπραγματευτές συμβάσεων.

Από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 5.3 συνάγεται ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θεωρούνται επίσημος εργοδότης του ακαδημαϊκού προσωπικού σε όλες σχεδόν τις χώρες, με εξαίρεση την Ελλάδα, τη Γαλλία και την Ισλανδία. Η κατάσταση αυτή αφορά γενικά όλο το προσωπικό (όλων των κατηγοριών) με εξαίρεση την Εσθονία, όπου το αρμόδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπουργείο προσλαμβάνει τον πρύτανη των κρατικών ΙΤΕ επαγγελματικών σπουδών.

Σε ορισμένες χώρες, εργοδότης θεωρείται ένας ειδικός φορέας στο εσωτερικό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτό αφορά τους πρυτάνεις των ΙΤΕ στη Βουλγαρία. Στα δημόσια πανεπιστήμια της Δανίας, αυτή η λειτουργία ασκείται από τους προέδρους των σχολών ή των τμημάτων σπουδών.

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 1, λαμβάνονται μέτρα άρσης των ρυθμίσεων μέσω της σύναψης ελαστικότερων συμβάσεων και της μείωσης του αριθμού των μόνιμων υπαλλήλων.

Έτσι, παρατηρείται σε ορισμένες χώρες μια τάση ελάφρυνσης των διατάξεων σχετικά με τις συμβάσεις ή/και το καθεστώς της επαγγελματικής κατάστασης.

Στη **Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου**, το διάταγμα του 2004 προέβλεπε την τροποποίηση του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ώστε να καταστεί δυνατή η πρόσληψη *Gastdozenten* (επισκέπτες λέκτορες) και κυρίως του *Direktor* και των προϊσταμένων τμημάτων (*Fachbereichleiter*) με ανανεώσιμη 5ετή θητεία.

Στη **Γαλλία**, ο νόμος για τις ελευθερίες και τις υποχρεώσεις των πανεπιστημίων, που εκδόθηκε τον Αύγουστο του 2007, παρέχει μεγαλύτερη αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων στα πανεπιστήμια όσον αφορά τη διαχείριση του προσωπικού τους.

Στην **Αυστρία**, με την τροποποίηση του *Service Code for Universities* του 2001 καταργήθηκαν οι συμβάσεις εργασίας δημοσίου δικαίου για όλα τα νεοπροσλαμβανόμενα μέλη του διδακτικού προσωπικού του πανεπιστημίου. Οι νέες συμβάσεις βασίζονται στη γενική νομοθεσία που εφαρμόζεται στους συμβασιούχους. Σύμφωνα με το νόμο του 2002 για τα πανεπιστήμια, οι συμφωνίες για τις συμβάσεις εργασίας του ακαδημαϊκού προσωπικού που προσλήφθηκε πριν από την εφαρμογή του νόμου θα μετατραπούν σε συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου.

Παρομοίως, σε αρκετές χώρες, η διαπραγμάτευση των συμβάσεων εργασίας πραγματοποιείται άμεσα με το κάθε ΙΤΕ. Αυτό συμβαίνει ιδίως στη Δανία, την Εσθονία (πανεπιστήμια), τη Μάλτα, τις Κάτω Χώρες, τη Ρουμανία, τη Σλοβενία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

Στην Εσθονία (πανεπιστήμια), τη Λετονία, τη Μάλτα, τη Σλοβενία και τη Νορβηγία, η διαπραγμάτευση των συμβάσεων πραγματοποιείται ειδικά με τον πρύτανη ή με τον ιεραρχικά ανώτερο αρμόδιο φορέα.

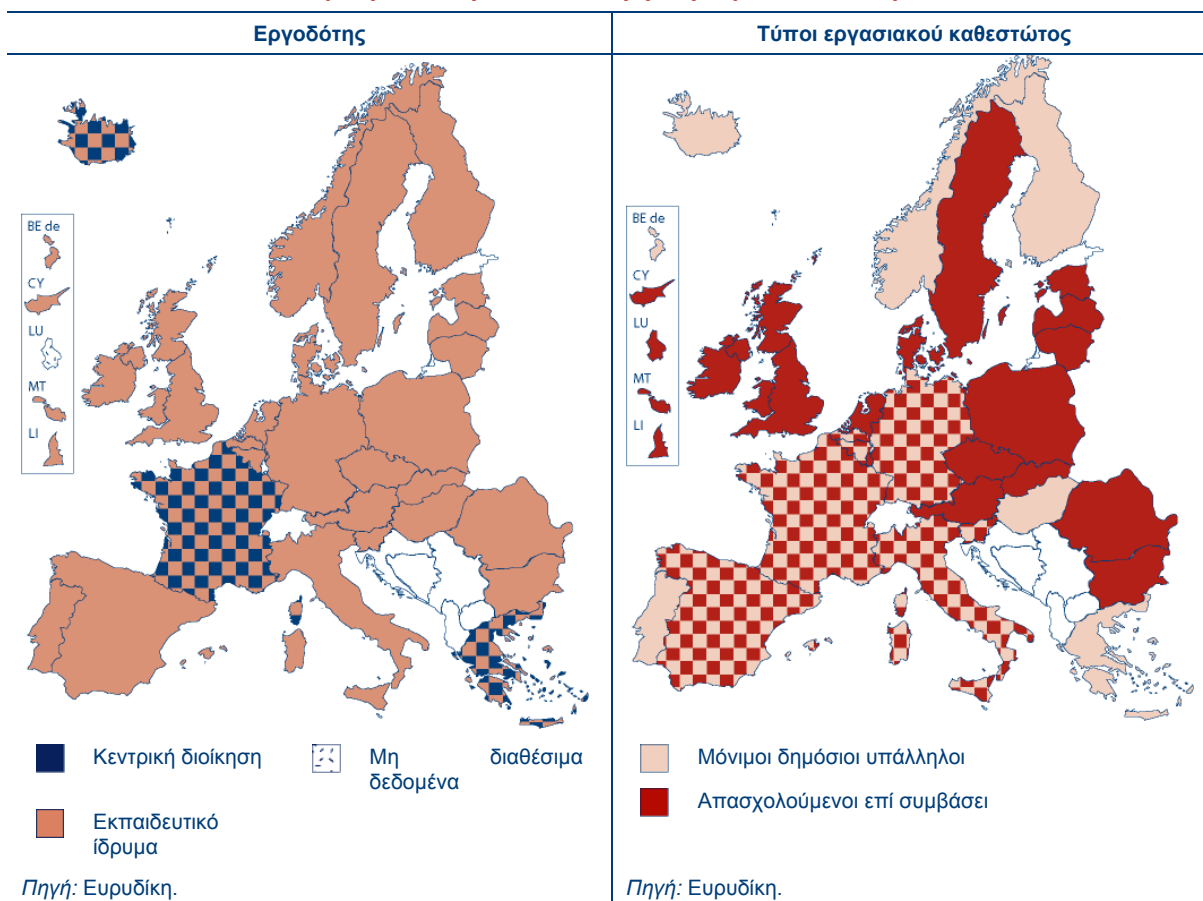
Στην **Εσθονία**, η διαπραγμάτευση των συμβάσεων εργασίας στα πανεπιστήμια πραγματοποιείται με τον πρύτανη. Μια σύμβαση ενδέχεται να μη συναφθεί, εάν παραβιαστούν όροι ή διαδικασίες του διαγωνισμού. Ο νόμος παρέχει επίσης στα πανεπιστήμια τη δυνατότητα να συνάπτουν συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου με καθηγητές τους οι οποίοι έχουν διδάξει επί τουλάχιστον 11 έτη σε αυτά. Όσον αφορά τη θέση του πρύτανη, ο επιλεγόμενος υποψήφιος διαπραγματεύεται τη σύμβασή του με το αρχαιότερο μέλος του πανεπιστημιακού συμβουλίου. Στα ΙΤΕ επαγγελματικής εκπαίδευσης, η διαπραγμάτευση των συμβάσεων πραγματοποιείται με το υπουργείο.

Στη **Μάλτα**, η διαπραγμάτευση των συμβάσεων εργασίας του ακαδημαϊκού προσωπικού πραγματοποιείται βάσει συλλογικής συμφωνίας με το ίδρυμα το οποίο εκπροσωπείται από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου και τον πρύτανη (πανεπιστήμιο) ή με το διευθυντή και τον πρόεδρο του συμβουλίου διοικητών (MCAST) οι οποίοι ενεργούν με την ιδιότητα νομικών εκπροσώπων.

Στην Τσεχική Δημοκρατία (επίπεδο ISCED 5A) και τη Σουηδία (με εξαίρεση τους αντιπρυτάνεις, οι συμβάσεις των οποίων συνάπτονται με την κυβέρνηση), η διαπραγμάτευση των συμβάσεων πραγματοποιείται με το εκπαιδευτικό ίδρυμα και με τη στήριξη των συνδικαλιστικών ενώσεων.

Στις περισσότερες χώρες, το διδακτικό προσωπικό των χρηματοδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ΙΤΕ είναι εργαζόμενοι με συμβάσεις που διέπονται από το γενικό εργατικό δίκαιο (ανεξάρτητα αν οι συμβάσεις τους είναι ορισμένου ή αορίστου χρόνου). Σε δεκατέσσερις χώρες ή περιφέρειες, η διακριτική ευχέρεια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι σαφώς περιορισμένη, εφόσον τα περισσότερα μέλη του διδακτικού προσωπικού τους υπάγονται στο καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων (το κανονιστικό πλαίσιο της νομοθεσίας που διέπει τις συμβατικές σχέσεις είναι διαφορετικό στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα) ή είναι δημόσιοι υπάλληλοι σταδιοδρομίας (όπως στην Πορτογαλία και τη Νορβηγία). Στις μισές από αυτές τις χώρες, υπάρχει μεικτό εργασιακό καθεστώς (οι εργαζόμενοι προσλαμβάνονται είτε ως δημόσιοι υπάλληλοι είτε με σύμβαση εργασίας). Αυτό συμβαίνει στη Γαλλόφωνη και τη Φλαμανδική κοινότητα του Βελγίου, στη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Σλοβενία.

Διάγραμμα 5.3: Εργοδότης και τύποι υπηρεσιακής κατάστασης του διδακτικού προσωπικού στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

Συμπληρωματικές σημειώσεις:

Βέλγιο (BE de): Το διάταγμα του 2005 για τη δημιουργία της *Autonome Hochschule* επέφερε τη συγχώνευση των αρμόδιων αρχών των τριών διαφορετικών ΙΤΕ που θεωρούνταν εργοδότες. Από τότε, εργοδότης θεωρείται η *Autonome Hochschule* ως αυτόνομη νομική οντότητα δημοσίου δικαίου.

Γερμανία: Οι καθηγητές διορίζονται διά βίου, αλλά όχι το λοιπό διδακτικό προσωπικό.

Ισπανία: Αν και το διδακτικό προσωπικό προσλαμβάνεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα, όλοι οι υποψήφιοι πρέπει προηγουμένως να έχουν λάβει διαπίστευση από ένα επίσημο οργανισμό σε εθνικό επίπεδο, έτσι ώστε να έχουν δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση για πανεπιστημιακό εκπαιδευτικό.

Ιρλανδία: Τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού είναι εργαζόμενοι με καθεστώς απασχολούμενων στο δημόσιο.

Ιταλία: Οι συμβάσεις εργασίας διέπονται από το δημόσιο δίκαιο. Τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού είναι δημόσιοι υπάλληλοι που ωφελούνται από το ίδιο εργασιακό καθεστώς και τις ίδιες συμβάσεις σε όλη τη χώρα.

Λετονία: Ο πρύτανης συνάπτει σύμβαση εργασίας με ένα πρόσωπο που εκλέγεται σε ακαδημαϊκή θέση (καθηγητής, αναπληρωτής καθηγητής, επίκουρος, λέκτορας ή βοηθός) για διάρκεια 6 ετών.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Ισλανδία: Το ακαδημαϊκό προσωπικό των χρηματοδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ΙΤΕ προσλαμβάνεται από τα ΙΤΕ, ενώ των κρατικών ΙΤΕ προσλαμβάνεται από τις κυβερνητικές υπηρεσίες.

Επεξηγηματική σημείωση

Ο όρος μόνιμος δημόσιος υπάλληλος αναφέρεται στα άτομα που προσλαμβάνονται από τις δημόσιες αρχές (από την κεντρική διοίκηση ή την περιφερειακή διοίκηση) βάσει νομοθεσίας που διαφέρει από τη νομοθεσία η οποία διέπει τις συμβατικές σχέσεις στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Οι μόνιμοι υπάλληλοι σταδιοδρομίας είναι εκπαιδευτικοί που διορίζονται διά βίου από την κεντρική ή την περιφερειακή διοίκηση που είναι κατά περίπτωση αρμόδια για την εκπαίδευση.

5.4. Μισθολογικό καθεστώς και επαγγελματική εξέλιξη

Το μισθολογικό καθεστώς (που περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία όπως οι μισθολογικές κλίμακες⁽²⁾), ο ετήσιος μεικτός μισθός και τα επιδόματα) είναι ένα ακόμη πεδίο παρέμβασης των ΙΤΕ. Σε πολλές χώρες, όμως, η κεντρική διοίκηση διατηρεί σημαντικά προνόμια στα περισσότερα από αυτά τα θέματα.

Το διάγραμμα 5.4 δείχνει ότι η διαδικασία καθορισμού των μισθολογικών κλιμάκων (που παρέχει στο διδακτικό προσωπικό τη δυνατότητα να εξελιχθεί από τον κατώτατο μισθό στον ανώτατο μισθό κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας) καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη νομοθεσία και άλλα επίσημα έγγραφα που στις περισσότερες χώρες εκδίδονται από την κεντρική διοίκηση.

Σε ορισμένες χώρες (Ιρλανδία, Μάλτα, Πορτογαλία, Σλοβενία και Φινλανδία), αυτές οι κλίμακες αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων ανάμεσα στο κράτος και τα ΙΤΕ ή τις εκπαιδευτικές ενώσεις.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι διαπραγματεύσεις για τους μισθούς διενεργούνται στα πλαίσια ενός ειδικού οργάνου, του JNCHES (Μεικτή επιτροπή διαπραγματεύσεων για το προσωπικό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης).

Μόνο η Τσεχική Δημοκρατία (επίπεδο σπουδών ISCED 5A), η Εσθονία, η Αυστρία και το Λιχτενστάιν έχουν μεταβιβάσει στα εκπαιδευτικά ιδρύματά τους την ευθύνη καθορισμού αυτών των κλιμάκων.

Στη Σουηδία, οι μισθοί δεν βασίζονται σε κλίμακες αυτού του τύπου, αλλά καθορίζονται ατομικά για κάθε απασχολούμενο βάσει επιδόσεων.

Η ανάλυση των φορέων / οργάνων που έχουν την αρμοδιότητα του καθορισμού των βασικών ετήσιων μεικτών μισθών αποκαλύπτει μια περισσότερο ισορροπημένη κατάσταση.

Στις μισές περίπου χώρες, ο ετήσιος μεικτός μισθός καθορίζεται κυρίως από την κεντρική διοίκηση (με νομοθετικές πράξεις και άλλα επίσημα έγγραφα). Στις περισσότερες από αυτές τις χώρες, το ακαδημαϊκό προσωπικό έχει το καθεστώς δημοσίου υπαλλήλου.

Στις άλλες μισές χώρες, η διαδικασία αυτή βασίζεται σε μια κοινή εξουσία λήψης αποφάσεων (μεταξύ του κράτους και των ΙΤΕ).

Στη **Λετονία**, οι μισθοί καθορίζονται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα και δεν μπορεί να είναι κατώτεροι από αυτούς που καθορίζει η κεντρική διοίκηση.

Στο **Λουξεμβούργο**, το πανεπιστήμιο επεξεργάζεται μια μισθολογική κλίμακα η οποία πρέπει να εγκρίνεται από το υπουργείο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,

Στη **Μάλτα**, το πανεπιστημιακό συμβούλιο ή το διοικητικό συμβούλιο του MCAST καθορίζει τους ετήσιους μεικτούς μισθούς μαζί με τον υπουργό παιδείας. Η απόφασή τους καταλήγει σε συλλογική συμφωνία που υπογράφεται με τη συνδικαλιστική οργάνωση η οποία εκπροσωπεί το ακαδημαϊκό προσωπικό.

Στη **Σλοβενία**, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να καθορίζουν τους μισθούς σύμφωνα με το νόμο για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του δημόσιου τομέα και με δύο τύπους συλλογικών συμβάσεων.

Στην Ισπανία, τη Λιθουανία και τη Φινλανδία, η κατάσταση αυτή παρατηρείται μόνο για ορισμένους τύπους ιδρυμάτων ή κατηγορίες προσωπικού.

Στην **Ισπανία**, οι μισθοί καθορίζονται από κοινού από το κράτος και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα για το εκπαιδευτικό προσωπικό που δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι

Στη **Λιθουανία**, η κατάσταση αυτή αφορά μόνο τους επισκέπτες ερευνητές.

⁽²⁾ Υπάρχουν δύο τύποι μισθολογικής κλίμακας. Ο συνηθέστερος τύπος είναι μια γραμμική κλίμακα, η οποία περιλαμβάνει δηλαδή ένα καθορισμένο αριθμό διαδοχικών επιπέδων, αλλά μπορεί να βασίζεται και σε μήτρα. Σε αυτή την περίπτωση οι μισθοί βασίζονται σε μισθολογικούς χάρτες που λαμβάνουν υπόψη διάφορους παράγοντες όπως η προϋπηρεσία και οι βαθμοί. Η επαγγελματική εξέλιξη του ακαδημαϊκού προσωπικού μπορεί να εξαρτάται από έναν ή περισσότερους συντελεστές (όπως τα κλιμάκια που αντιστοιχούν σε κάθε συγκεκριμένη θέση εργασίας), αυξάνοντας τα επίπεδα των μισθών.

Διάγραμμα 5.4: Υπεύθυνοι φορείς/όργανα για τη μισθολογική πολιτική και τις προαγωγές στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ (a)	CZ (b)	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT
Καθορισμός μισθολογικής κλίμακας	●	●	●	■	■	●	●	●	■	■	●	●	●	●	■	■	●
Καθορισμός του ετήσιου βασικού μεικτού μισθού	●	●	■	■	■	●	■	●	■	■	●	●	●	●	■	■	●
Καθορισμός επιδομάτων και πρόσθετων αμοιβών	⊗	⊗	■	■	■	●	■	●	■	⊗	●	●	■	●	■	■	●
Καθορισμός κριτηρίων προαγωγής	●	●	■	■	■	●	■	●	■	■	●	●	●	●	■	■	●

	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	IS	LI	NO
Καθορισμός μισθολογικής κλίμακας	●	■	■	●	■	●	●	●	■	●	■	⊗	■	●	■	●
Καθορισμός του ετήσιου βασικού μεικτού μισθού	■	■	■	●	●	■	●	●	■	●	■	■	■	■	■	●
Καθορισμός επιδομάτων και πρόσθετων αμοιβών	:	■	■	■	■	■	●	■	■	■	■	⊗	■	■	■	⊗
Καθορισμός κριτηρίων προαγωγής	●	■	■	■	■	■	●	●	■	■	■	●	■	■	■	●

● Κεντρική διοίκηση ■ Σε επίπεδο ITE ⊗ Μη εφαρμόζόμενο στοιχείο : Μη διαθέσιμα δεδομένα

Πηγή: Ευρυδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βουλγαρία: Η μισθολογική κλίμακα για το ακαδημαϊκό προσωπικό καθορίζεται σε επίπεδο ιδρύματος, ενώ οι αμοιβές του προσωπικού ρυθμίζονται σε κεντρικό επίπεδο.

Τσεχική Δημοκρατία: (α): Ιδρύματα του επιπέδου σπουδών ISCED 5A. Ο καθορισμός της μισθολογικής κλίμακας υπάγεται στην αρμοδιότητα των δημόσιων ITE και καθορίζεται από τους εσωτερικούς κανονισμούς των ιδρυμάτων. Εάν οι μισθοί δεν καθορίζονται με συλλογική σύμβαση, πρέπει να αντιστοιχούν τουλάχιστον στο ελάχιστο επίπεδο εγγυημένου μισθού (που καθορίζεται από την κυβέρνηση). Τα επιδόματα που χορηγούνται στο εκπαιδευτικό προσωπικό είναι της πλήρους αρμοδιότητας των ιδρυμάτων (π.χ. επιδόματα βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας). **(β):** ITE του επιπέδου σπουδών ISCED 5B. Τα επιδόματα στο επίπεδο ISCED 5B συνδέονται με τις ατομικές επιδόσεις του διδακτικού προσωπικού (π.χ. συμμετοχή σε εποπτικές ομάδες μελετών, άσκηση διαχειριστικών καθηκόντων, ειδικών δραστηριοτήτων, σταθερές ικανοποιητικές επιδόσεις κλπ.)

Δανία: Οι μισθοί που βασίζονται σε μισθολογική κλίμακα αποφασίζονται από την κεντρική διοίκηση με συλλογική σύμβαση μεταξύ της Ομοσπονδίας Επαγγελματικών Ενώσεων της Δανίας και του Υπουργείου Οικονομίας.

Γερμανία: Τα επιδόματα που συνδέονται με τις επιδόσεις θα καταβάλλονται σταδιακά στο μέλλον.

Εσθονία: Τα κριτήρια επαγγελματικής εξέλιξης πρέπει να είναι σύμφωνα με τα γενικά κριτήρια που έχουν καθοριστεί για ορισμένες ακαδημαϊκές θέσεις εργασίας (λαμβανομένων υπόψη των τίτλων σπουδών και της επαγγελματικής πείρας).

Ισπανία: Οι βασικοί μισθοί και οι πρόσθετες παροχές καθορίζονται σε ετήσια βάση από την κεντρική διοίκηση. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις των Αυτόνομων Κοινοτήτων μπορούν να καθορίζουν διαφορετικές μισθολογικές ρυθμίσεις. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο διάγραμμα αφορούν τους εκπαιδευτικούς που είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι.

Ιταλία: Ο μόνος τύπος μισθολογικών επιδομάτων αφορά υπερωρίες διδασκαλίας.

Λετονία, Ουγγαρία και Πολωνία: Δεν υφίσταται η έννοια του βασικού ετήσιου μεικτού μισθού. Έχει αντικατασταθεί από το μηνιαίο μισθό.

Λουξεμβούργο: Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο.

Στη **Φινλανδία**, στις πολυτεχνικές σχολές εφαρμόζεται πληθώρα μισθολογικών συστημάτων που βασίζονται στο νομικό καθεστώς του κάθε ιδρύματος και οι συμβάσεις είναι αντικείμενο συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Σε ορισμένες χώρες, οι διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό των μισθών πραγματοποιούνται από την κεντρική διοίκηση και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκπροσωπούν το ακαδημαϊκό προσωπικό.

Στη **Δανία**, οι μισθοί είναι αντικείμενο συλλογικής σύμβασης μεταξύ της δανικής συνομοσπονδίας, των επαγγελματιών ενώσεων (*Akademikernes Centralorganisation*) και του Υπουργείου Οικονομίας.

Στη **Νορβηγία**, οι μισθοί του ακαδημαϊκού προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζονται με διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην κεντρική διοίκηση και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Μόνο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των Κάτω Χωρών, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας καθορισμού των ετήσιων μισθών.

Στη **Σουηδία**, οι μισθοί καθορίζονται σε ατομική βάση μετά από διαπραγματεύσεις στο επίπεδο του κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος και βασίζονται σε γενική συμφωνία μεταξύ της Σουηδικής Συνδικαλιστικής Ομοσπονδίας Δημοσίων Υπαλλήλων (*Arbetsgivarverket*) για λογαριασμό των δημοσίων υπαλλήλων και των εθνικών συνδικαλιστικών οργανώσεων. Όλοι οι μισθοί καθορίζονται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, εκτός από τους μισθούς από των αντιπρυτάνεων που καθορίζονται από την κυβέρνηση.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, τα ΙΤΕ καθορίζουν τους δικούς τους μισθούς, αν και τα περισσότερα συνεργάζονται με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα για να εγκρίνουν κοινές μισθολογικές κλίμακες για το σύνολο του προσωπικού, εκτός από το ανώτερο προσωπικό. Οι μισθολογικές κλίμακες αποτελούν αντικείμενο εθνικών διαπραγματεύσεων μέσω των JNCHES, ανάμεσα στα πανεπιστήμια και τις ενώσεις των εργοδοτών (UCEA) και τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις του προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα επιδόματα (που συνήθως βασίζονται στην προϋπηρεσία ή/και τις επιδόσεις του ακαδημαϊκού προσωπικού) χορηγούνται μαζί με τους μισθούς στις περισσότερες χώρες, με εξαίρεση τη Γαλλόφωνη και τη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, την Ιρλανδία, τη Σουηδία και τη Νορβηγία.

Με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες για τους αρμόδιους φορείς ή όργανα καθορισμού των κριτηρίων χορήγησης επιδομάτων, υπάρχουν ομοιότητες με την κατάσταση όσον αφορά τον καθορισμό των μισθών. Οι περισσότερες χώρες οι οποίες καθορίζουν τους μισθούς στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων ανάμεσα στο κράτος και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή τις ενώσεις ακολουθούν την ίδια διαδικασία και για τον καθορισμό των όρων χορήγησης επιδομάτων. Οι χώρες οι οποίες καθορίζουν τους μισθούς βάσει της νομοθεσίας και επίσημων κανονιστικών ρυθμίσεων πράττουν το ίδιο και για τα επιδόματα.

Η κατάσταση όσον αφορά τον καθορισμό των κριτηρίων προαγωγών παρουσιάζει σαφή διαφοροποίηση, διότι στις μισές χώρες αυτά αποφασίζονται σε κεντρικό επίπεδο και στις άλλες μισές χώρες σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος.

5.5. Καθήκοντα και χρόνος εργασίας

Σε όλες σχεδόν τις χώρες, μόνο τα βασικά καθήκοντα του ακαδημαϊκού προσωπικού καθορίζονται από τη νομοθεσία ή από άλλη δεσμευτική επίσημη κανονιστική ρύθμιση. Αυτό σημαίνει ότι, γενικά, οι περιγραφές των διαφόρων κατηγοριών/επιπέδων προσωπικού και των καθηκόντων τους υπάρχουν, αλλά προσαρμόζονται στις ειδικές ανάγκες του κάθε ιδρύματος.

Τα συγκεκριμένα καθήκοντα μιας ειδικής θέσης συνήθως καθορίζονται στη σύμβαση εργασίας και ρυθμίζονται σε επίπεδο ιδρύματος.

Στο **Βέλγιο**, η νομοθεσία ορίζει τα καθήκοντα του προσωπικού των ΙΤΕ σε γενικούς όρους, στα οποία περιλαμβάνεται η παροχή έρευνας, διδασκαλίας και υπηρεσιών.

Στην **Ουγγαρία**, για τις ακαδημαϊκές θέσεις των υψηλότερων βαθμίδων υπάρχουν αυστηρότερα κριτήρια που καθορίζονται από την κεντρική διοίκηση (το εκπαιδευτικό ίδρυμα μπορεί να προσθέσει τα δικά του κριτήρια και να περιγράψει λεπτομερώς, βάσει του καταστατικού του, τα καθήκοντα που συνδέονται με μια θέση.

Στην **Αυστρία**, με βάση το νόμο του 2002 για τα πανεπιστήμια, στα καθήκοντα των καθηγητών περιλαμβάνονται η έρευνα, η διδασκαλία, η προώθηση και αξιολόγηση των τεχνών και η παροχή μαθημάτων στον τομέα σπουδών τους.

Στη **Σουηδία**, κάθε ίδρυμα πρέπει να εξασφαλίζει ότι το διδακτικό προσωπικό όλων των κατηγοριών διδάσκει σε προγράμματα σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών. Όμως, οι βοηθοί ερευνητές και οι αναπληρωτές λέκτορες οφείλουν να παρέχουν κατ' εξοχή ερευνητικό έργο.

Ο χρόνος εργασίας παρουσιάζει μεγάλες διαφορές ανάλογα με τον τύπο της θέσης εργασίας και συνήθως βασίζεται σε συλλογική σύμβαση ή/και σε γενικές εθνικές ρυθμίσεις του χρόνου εργασίας. Σε ορισμένες χώρες, ο ετήσιος όγκος εργασίας καθορίζεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα, σύμφωνα με τα ανώτατα όρια που καθορίζουν οι κεντρικές αρχές. Αυτό συμβαίνει στη Γερμανία, την Ιταλία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία.

Η σχετική αναλογία ανάμεσα στη διδασκαλία, την έρευνα και την άσκηση διοικητικών καθηκόντων καθορίζεται γενικά από τα ίδια τα ιδρύματα. Ωστόσο, η κατάσταση διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία** (επίπεδο σπουδών ISCED 5A), η μέση αναλογία επιστημονικής προς εκπαιδευτική δραστηριότητα και άλλη δραστηριότητα (π.χ. διοικητική) είναι περίπου 40/50/10, αλλά παρουσιάζει ουσιαστικές διαφορές ανάμεσα στους τομείς σπουδών και τα ΙΤΕ.

Στο **Λουξεμβούργο**, η κατανομή των καθηκόντων των διδασκόντων ερευνητών είναι συνήθως η ακόλουθη: έρευνα (50%), διδασκαλία (40%), άλλες δραστηριότητες (10%).

Στην **Ουγγαρία**, οι λέκτορες έχουν τουλάχιστον δέκα ώρες διδασκαλίας εβδομαδιαίως από τις συνολικές ώρες εργασίας εβδομαδιαίως. Πραγματοποιούν επίσης έρευνα και ασκούν και άλλα καθήκοντα που συνδέονται με τις δραστηριότητες του ΙΤΕ, τα οποία τους αναθέτει ο εργοδότης τους. Ο εργοδότης μπορεί να αυξήσει τις ώρες διδασκαλίας έως 70% ή να τις μειώσει κατά 25%. Οι ερευνητές αφιερώνουν τουλάχιστον το 90% του συνολικού χρόνου εργασίας τους σε επιστημονικές δραστηριότητες και συμβάλλουν επίσης στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες του ιδρύματος.

Στα πανεπιστήμια της **Νορβηγίας**, τα μόνιμα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού μπορούν να αφιερώνουν το 50% του χρόνου εργασίας τους στην έρευνα. Πρόκειται για μια πάγια πρακτική, αλλά όχι για νομοθετικά κατοχυρωμένο δικαίωμα. Το πανεπιστήμιο μπορεί να καθορίσει το χρόνο εργασίας για ερευνητική δραστηριότητα. Αυτό ισχύει και σε ορισμένα πανεπιστημιακά κολέγια. Το ακαδημαϊκό προσωπικό των πανεπιστημιακών κολεγίων διαθέτει κατά παράδοση πολύ λιγότερο χρόνο για έρευνα απ' ό,τι στη διδασκαλία.

5.6. Αξιολόγηση και λογοδοσία

Η διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, που αναγνωρίστηκε ως σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας της Μπολόνιας, αποτέλεσε αντικείμενο εθνικών μεταρρυθμίσεων και πρωτοβουλιών τα τελευταία δέκα έτη σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Στις περισσότερες χώρες, η ατομική αξιολόγηση των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των διαδικασιών εσωτερικής διασφάλισης της ποιότητας. Οι εκπαιδευτικές αρχές έχουν καταστήσει υποχρεωτικές τις εσωτερικές διαδικασίες, οι οποίες συνήθως καθορίζονται από τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, συνήθως με τη βοήθεια ανεξάρτητων εθνικών οργανισμών διασφάλισης της ποιότητας και διεθνών ενώσεων. Οι φορείς αυτοί διασφαλίζουν επίσης την τήρηση διεθνών προδιαγραφών για τη διασφάλιση της ποιότητας ⁽³⁾.

⁽³⁾ Στοιχεία για τους φορείς διασφάλισης της ποιότητας βλ. Ευρυδίκη (2007) Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2006/07. Οι εθνικές τάσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας.

Διάγραμμα 5.5: Αρμοδιότητα καθορισμού των κριτηρίων αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07

BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	IS	LI	NO	
●									●	●	●	●		●								●	●			●			●			
■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

● Κεντρική διοίκηση ■ Σε επίπεδο ιδρυμάτων

Πηγή: Ευρωδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Βέλγιο (BE fr): Τα κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται στο επίπεδο των ΙΤΕ που δεν υπόκεινται στην εποπτεία της Γαλλόφωνης Κοινότητας και σε κεντρικό επίπεδο για τα ιδρύματα που υπόκεινται στην εποπτεία της Γαλλόφωνης Κοινότητας.

Λουξεμβούργο: Εφαρμόζονται διαδικασίες αξιολόγησης. (Τα στοιχεία δεν έχουν επαληθευθεί σε εθνικό επίπεδο).

Στις περισσότερες χώρες, τα κριτήρια αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού καθορίζονται από το κάθε ίδρυμα. Υπάρχουν, ωστόσο, και γενικές οδηγίες από την κεντρική διοίκηση σχετικά με τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση.

Στην **Εσθονία**, παραδείγματος χάρη, σύμφωνα με τις διατάξεις που καθορίζει η κυβέρνηση για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων του διδακτικού προσωπικού, τα ΙΤΕ πρέπει να θεσπίσουν αποτελεσματικά κριτήρια και μεθόδους που να καλύπτουν όλους τους τομείς δραστηριότητας (διδασκαλία, καθοδήγηση των φοιτητών, έρευνα και ειδικά καθήκοντα στο εσωτερικό του ιδρύματος).

Στη **Ρουμανία**, παρά το γεγονός ότι τα γενικά κριτήρια αξιολόγησης καθορίζονται από την κεντρική διοίκηση, η στάθμιση του κάθε κριτηρίου καθορίζεται σε ετήσια βάση από τη σύγκλητο, για κάθε θέση διδασκαλίας και για κάθε διάρκεια υπηρεσίας, σύμφωνα με την αναπτυξιακή πολιτική του ιδρύματος. Οι σύγκλητοι των πανεπιστημίων μπορούν να περιλαμβάνουν και άλλα κριτήρια αξιολόγησης με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης του ιδρύματος.

Στη Λετονία και τη Λιθουανία η αξιολόγηση υλοποιείται με μορφή διαγωνισμού για τις προσλήψεις.

Στη **Λετονία**, η αξιολόγηση του ακαδημαϊκού προσωπικού πραγματοποιείται πριν την πρόσληψη. Οι ακαδημαϊκές θέσεις πληρώνονται με διαδικασίες διαγωνισμού για διάστημα έξι ετών, με αποτέλεσμα ο κάτοχος της θέσης να επαναξιολογείται, εάν είναι υποψήφιος και για νέα θητεία. Το έγγραφο για τη «διαδικασία αξιολόγησης των επιστημονικών και παιδαγωγικών προσόντων ενός υποψηφίου για μια θέση καθηγητού ή αναπληρωτή καθηγητού» που ενέκρινε το υπουργικό συμβούλιο ορίζει τα κριτήρια αξιολόγησης. Όσον αφορά τις άλλες ακαδημαϊκές θέσεις (επικουροι, λέκτορες και βοηθοί), τα κριτήρια αξιολόγησής τους καθορίζονται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες από το ίδιο το εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Στη **Λιθουανία**, οι θέσεις του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού πληρώνονται για θητεία που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη. Στη συνέχεια, προκηρύσσεται νέος διαγωνισμός για την πλήρωση της θέσης. Ο κάτοχος της θέσης μπορεί επίσης να είναι υποψήφιος. Η καταλληλότητα ενός υποψηφίου με βάση τις απαιτήσεις μιας θέσης σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αξιολογείται με διαδικασία διαγωνισμού ή αξιολόγησης των επιδόσεων. Η αξιολόγηση των επιδόσεων πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της θητείας. Σύμφωνα με ψήφισμα της κυβέρνησης που εκδόθηκε το 2005 σχετικά με τις αναθωρηθείσες ελάχιστες απαιτήσεις ως προς τα τυπικά προσόντα για τις θέσεις επιστημόνων, άλλων ερευνητών και διδακτικού προσωπικού στα δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας, τα ιδρύματα όφειλαν να συντάξουν μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2006 νέα περιγραφή των απαιτούμενων επαγγελματικών προσόντων για τις θέσεις αυτές, για τη διαδικασία αξιολόγησης των επιδόσεων και για τους τρόπους οργάνωσης ενός διαγωνισμού για προσλήψεις.

Στη Ρουμανία και τη Φινλανδία, η αξιολόγηση έχει καθοριστική σημασία για τον καθορισμό των μισθών σε σχέση με τις επιδόσεις και των μισθολογικών αυξήσεων.

Στη **Ρουμανία**, σύμφωνα με τις διατάξεις του νομοθετικού πλαισίου, η ποιότητα των διδακτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων του διδακτικού προσωπικού, όπως αποτιμάται από την αξιολόγηση, είναι ένα από τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των μισθών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τα μεθοδολογικά πρότυπα αυτής της ετήσιας αξιολόγησης καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας και εγκρίνονται από την κυβέρνηση. Η στάθμιση του κάθε κριτηρίου για κάθε θέση διδασκαλίας και βαθμό αρχαιότητας καθορίζεται κάθε έτος από τη σύγκλητο του πανεπιστημίου, η οποία θεσπίζει και άλλα κριτήρια και δείκτες επιδόσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη του ιδρύματος και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του.

Στη **Φινλανδία**, το σύστημα καθορισμού των μισθών βασίζεται στην αξιολόγηση δύο στοιχείων: των απαιτήσεων της θέσης εργασίας και των ατομικών επιδόσεων. Το επίπεδο των απαιτήσεων καθορίζεται βάσει κριτηρίων που αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως σε εθνικό επίπεδο. Οι επιδόσεις του ακαδημαϊκού προσωπικού αξιολογούνται χωριστά για τις δραστηριότητες διδασκαλίας, έρευνας και την παροχή υπηρεσιών. Στη συνέχεια τα αποτελέσματα αξιολόγησης αυτών των τριών στοιχείων σταθμίζονται σε συνάρτηση με το χρόνο ενασχόλησης με την κάθε μία από αυτές τις δραστηριότητες για να καθορισθεί ο τελικός βαθμός της συνολικής αξιολόγησης.

Στην Ιταλία και την Ισλανδία εφαρμόζεται διαδικασία ειδικής αξιολόγησης των ατομικών δραστηριοτήτων έρευνας.

Στην **Ιταλία**, ο νόμος απαιτεί τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού να υποβάλλουν ετήσια έκθεση για τις ερευνητικές δραστηριότητές τους. Σε περίπτωση που οι επιδόσεις δεν είναι ικανοποιητικές, προβλέπονται ορισμένες κυρώσεις. Εάν ένας ερευνητής, παραδείγματος χάρη, λάβει χρήματα από το πανεπιστήμιο και δεν παράγει αποτελέσματα, δεν μπορεί να υποβάλει αίτηση για πρόσθετη χρηματοδότηση.

Σε όλες τις χώρες, οι φοιτητές συμμετέχουν στη διαδικασία αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού, κυρίως μέσω ερωτηματολογίων. Στην Ιταλία, αυτή είναι η μόνη μέθοδος που χρησιμοποιείται σήμερα για την αξιολόγηση της ποιότητας του διδακτικού προσωπικού.

Στη Γαλλία, οι αξιολογήσεις αυτές είναι σε πειραματικό στάδιο σε ορισμένα πανεπιστήμια, συνήθως με τη συγκατάθεση του διδακτικού προσωπικού, γεγονός που παρέχει στους φοιτητές τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην αξιολόγηση μέσω ερωτηματολογίου. Η πρακτική όμως αυτή δεν εφαρμόζεται ακόμη σε ευρεία κλίμακα.

Η συχνότητα των αξιολογήσεων είναι συνήθως τέσσερα έως έξι έτη. Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες εξαιρέσεις. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται κάθε έτος στη Ρουμανία, τη Φινλανδία και το Λιχτενστάιν. Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου πραγματοποιείται κάθε δύο έτη και στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου τα νέα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού αξιολογούνται μετά από τρία έτη.

5.7. Διακυβεύματα της διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού

Ο ρόλος του διδακτικού προσωπικού είναι καθοριστικός για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα· αυτό αφορά και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, τα πανεπιστήμια έχουν ανάγκη από ερευνητές με υψηλά προσόντα. Έχει, λοιπόν, καθοριστική σημασία να προσελκύουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και να διατηρούν αξιόλογο ακαδημαϊκό προσωπικό. Το κεφάλαιο 1 που αφορά τις πολιτικές στρατηγικές επισημαίνει το πρόβλημα της γήρανσης του ακαδημαϊκού προσωπικού σε ορισμένες χώρες και της δυσκολίας προσέλκυσης νεότερου προσωπικού στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βέβαια, το πρόβλημα αυτό συνδέεται ενδεχομένως και με την αμοιβή: σήμερα, τουλάχιστον για ορισμένες επιστήμες, οι εν δυνάμει εκπαιδευτικοί και ερευνητές έχουν περισσότερες δυνατότητες να εργαστούν εκτός του συστήματος της «δημόσιας» τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με καλύτερους μισθούς. Η προοπτική μιας καλύτερης επαγγελματικής σταδιοδρομίας με περισσότερες δυνατότητες προαγωγής θα μπορούσε επίσης να αποτελεί ένα κίνητρο. Σε ορισμένες χώρες, οι πολύ χαμηλοί μισθοί στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση κάνουν σαφώς τους υποψήφιους να στραφούν σε άλλους τομείς⁽⁴⁾.

(⁴) Αυτό συμβαίνει στην Πολωνία και τη Ρουμανία. Βλ. παραδείγματος χάρη Chmielecka, E. (2006) Multiple employment as an additional source of revenue: under what conditions can it be of advantage to both academics and universities?, and Agachi, P. S. (2006) Multiple employment issues at the 'Babes-Bolyai' University in Cluj-Napoca, Romania: a case study.

Ο τρόπος οργάνωσης και χρηματοδότησης των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη έχει αλλάξει, όπως έχουν αλλάξει και οι συνθήκες διδασκαλίας και έρευνας και τα παραδοσιακά καθήκοντα του ακαδημαϊκού προσωπικού. Έχει επισημανθεί επανειλημμένα ότι τα καθήκοντα του ακαδημαϊκού προσωπικού διαφοροποιούνται όλο και περισσότερο⁽⁵⁾ και περιλαμβάνουν πλέον και λειτουργίες όπως η καθοδήγηση, η διαχείριση και η παροχή συμβουλών. Ορισμένα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού συμμετέχουν όλο και περισσότερο σε διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας και λογοδοσίας που απαιτούν πολύ χρόνο και εργασία.

Με την παραχώρηση μεγαλύτερης αυτονομίας στα ΙΤΕ να διαχειρίζονται τους χρηματοδοτικούς και ανθρώπινους πόρους τους, είναι σαφές ότι απαιτούνται επίσημα προγράμματα κατάρτισης σε μεθόδους διαχείρισης και διοίκησης για όσους έχουν την άμεση ευθύνη για το προσωπικό⁽⁶⁾. Είναι προφανές ότι για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες πρόσληψης ατόμων με μεγάλες ικανότητες, απαιτούνται πολύ ειδικές δεξιότητες, γεγονός που θέτει το ερώτημα αν οι αρμόδιοι διαχείρισης του προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να έχουν οι ίδιοι επιστημονικό υπόβαθρο ή να είναι επαγγελματίες του τομέα της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού (βλ. επίσης κεφάλαιο 2).

Έχει ζωτική σημασία η χάραξη μιας στρατηγικής και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ο Dunkin⁽⁷⁾ προτείνει μια βασική στρατηγική με άξονα τα ακόλουθα μέτρα:

- καθορισμό των ποσοτικών αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό·
- εντοπισμό των ελλείψεων και των απαιτούμενων ειδικοτήτων·
- προσέλκυση και διατήρηση επαρκούς προσωπικού·
- διαχειριστικές επιδόσεις·
- ανάπτυξη συστήματος αμοιβών·
- δημιουργία δυνατοτήτων επαγγελματικής εξέλιξης του προσωπικού.

Ανεξάρτητα από το αν η χάραξη στρατηγικών διαχείρισης του προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπάγεται στην αρμοδιότητα της κεντρικής διοίκησης ή των πανεπιστημιακών αρχών ή αν απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια, είναι απαραίτητο να υπάρξει προβληματισμός για τη βέλτιστη χρησιμοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

⁽⁵⁾ Gordon, G.; Whitchurch, C. (2007) Managing human resources in higher education: the implications of a diversifying workforce.

⁽⁶⁾ Gordon, G.; Whitchurch, C.: op. cit. σ. 149.

⁽⁷⁾ Dunkin, R. (2005) The HR Challenge: some more thoughts. Response to keynote address at the conference on 'Trends in the Management of Human Resources'.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε σύσταση που διατύπωσε το 2006 για τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η ομάδα εργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης επισήμαινε ότι «είναι απαραίτητο να διευκρινισθεί σε τι συνίσταται η αυτονομία των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη σύγχρονη κοινωνία, σε όρους περιεχομένου (νομοθεσία, χρηματοδότηση κλπ.) όσο και σε όρους οργάνων και φορέων» (Kohler and Huber 2006). Η παρούσα μελέτη του δικτύου Ευρυδίκη για τα κανονιστικά πλαίσια που διέπουν τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχει συγκεκριμένες απαντήσεις στη σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ακόμη, αυτή η μελέτη διερευνά τις εθνικές πολιτικές προτεραιότητες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα ακόλουθα συμπεράσματα συνοψίζουν την κατάσταση όσον αφορά τη διακυβέρνηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τη χρηματοδότηση και το προσωπικό σε σχέση με τα βασικά μοντέλα διακυβέρνησης που έχουν εντοπιστεί στη βιβλιογραφία ⁽¹⁾.

Σε κρατικό επίπεδο, τα μοντέλα του κανονιστικού και του εποπτικού κράτους ήταν τα κυρίαρχα στοιχεία που παρατηρήθηκαν κατά την ανάλυση. Σύμφωνα με το πρώτο μοντέλο, η χρηματοδότηση των ιδρυμάτων προέρχεται κυρίως από δημόσιες πηγές. Το μοντέλο αυτό βασίζεται στην υπόθεση ότι οι κανόνες που διέπουν τη λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθορίζονται λεπτομερώς από τις δημόσιες αρχές και η συμμόρφωση με αυτούς τους κανόνες διασφαλίζεται με μηχανισμούς ελέγχου ή με γραφειοκρατικές διατυπώσεις.

Σε γενικές γραμμές, στον αντίποδα του μοντέλου του ρυθμιστικού κράτους βρίσκεται το μοντέλο του εποπτικού κράτους (ή της εξωτερικής καθοδήγησης). Με βάση αυτό το μοντέλο, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαθέτουν ευρεία αυτονομία σε πολλούς τομείς. Ο έλεγχος βασίζεται στον καθορισμό εθνικών στόχων τους οποίους οφείλουν να υλοποιούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, στη διαφάνεια των πολιτικών των ιδρυμάτων και σε διάφορα μέτρα λογοδοσίας των ιδρυμάτων ή του προσωπικού τους. Η εξωτερική καθοδήγηση ασκείται επίσης και με την αυξανόμενη επιρροή εξωτερικών φορέων, ιδίως στα όργανα διακυβέρνησης των ιδρυμάτων. Το μοντέλο του εποπτικού κράτους συνδέεται συνήθως με την ενθάρρυνση του ανταγωνισμού ανάμεσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Ειδικότερα, σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, σημεία αναφοράς ήταν τρεις βασικοί τύποι διακυβέρνησης: το μοντέλο της εσωτερικής αυτοδιοίκησης από την ακαδημαϊκή κοινότητα· το μοντέλο της διακυβέρνησης διαχειριστικού τύπου, σύμφωνα με το οποίο η διοίκηση ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος έχει καθοριστικό ρόλο στον καθορισμό των στόχων και στη λήψη των αποφάσεων· τέλος, το μοντέλο του πανεπιστημίου επιχειρηματικού τύπου που συνδέεται με τη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης και την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα.

Με βάση τις αναλύσεις της παρούσας μελέτης, είναι σαφές ότι υπάρχει στις ευρωπαϊκές χώρες ένα μεγάλο φάσμα καταστάσεων που περιέχουν διάφορα στοιχεία και από τα τρία αυτά μοντέλα διακυβέρνησης. Παρατηρούνται, ωστόσο, και μεγάλες αντιθέσεις ακόμα και στο εσωτερικό κρατών μελών τα οποία ακολουθούν κατά κανόνα ένα συγκεκριμένο μοντέλο διακυβέρνησης.

⁽¹⁾ Για συνοπτική παρουσίαση των βασικών μοντέλων διακυβέρνησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση βλ. Kohler and Huber 2006.

1. Δομές διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Αυτονομία των ιδρυμάτων αντί της λογοδοσίας: εξισορρόπηση της κεντρικής διοίκησης, της συμμετοχής εξωτερικών φορέων και της αυτοδιοίκησης από το ακαδημαϊκό προσωπικό.

Η εξασφάλιση ισορροπίας ανάμεσα στην αυτονομία και τη λογοδοσία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δύσκολο εγχείρημα. Σε όλη την Ευρώπη, τα ΙΤΕ είναι νομικές οντότητες με πλήρη αυτονομία· ταυτόχρονα, εξωτερικές ρυθμίσεις προσδιορίζουν την αυτονομία των ΙΤΕ όσον αφορά την αποστολή, τις δραστηριότητες και τη δομή τους. Οι εν λόγω κανονιστικές διατάξεις παρέχουν στις κυβερνήσεις και την κοινωνία τα μέσα να καθιστούν τα ΙΤΕ υπόλογα για τις υπηρεσίες που παρέχουν και για το πώς χρησιμοποιούν τα κεφάλαια που εισπράττουν.

Η δομή της εσωτερικής διακυβέρνησης των ΙΤΕ στην Ευρώπη καθορίζεται με νομοθετικές διατάξεις σε όλες τις χώρες που συμμετείχαν στην παρούσα μελέτη (με εξαίρεση τα πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου που ιδρύθηκαν πριν από το 1992, τα οποία είναι οργανωμένα βάσει δικών τους κανονισμών και καταστατικών). Οι κανονιστικές διατάξεις καθορίζουν τα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης καθώς και τα δικαιώματα, τα καθήκοντα και τις ευθύνες τους. Οι επίσημες ρυθμίσεις συμπληρώνονται με ειδικές ρυθμίσεις στους εσωτερικούς κανονισμούς ή το καταστατικό του κάθε ιδρύματος, τα οποία συνήθως προβλέπουν τη διαδικασία εκλογής ή διορισμού των μελών των οργάνων εσωτερικής διακυβέρνησης. Στην Ελλάδα και την Αυστρία, οι διαδικασίες εκλογής των οργάνων διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία.

Τάση για μεγαλύτερη συμμετοχή των εξωτερικών φορέων

Δεν υπάρχει κυρίαρχο μοντέλο διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη: η ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από πολυμορφία. Ταυτόχρονα, είναι σαφές ότι, στις περισσότερες χώρες, οι εξωτερικοί φορείς διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στην εσωτερική λειτουργία των ΙΤΕ (βλ. διάγραμμα 2.2). Πράγματι, μόνο σε δύο χώρες (Ελλάδα και Ρουμανία) οι εξωτερικοί φορείς δεν εκπροσωπούνται στα όργανα διακυβέρνησης των ιδρυμάτων. Ο ρόλος, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι μέθοδοι επιλογής των εξωτερικών φορέων και ο βαθμός επιρροής τους διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες γενικές καταστάσεις και τάσεις: καλούνται να συμμετάσχουν στα όργανα διακυβέρνησης των ιδρυμάτων άτομα με εμπειρία στο βιομηχανικό ή τον εμπορικό τομέα, με στόχο να υπάρξει μεγαλύτερη σύνδεση ανάμεσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και την οικονομία και για να βελτιωθεί η εσωτερική λειτουργία των ιδρυμάτων (ΟΟΣΑ, 2003). Παρομοίως, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών συμμετέχουν στην εσωτερική διακυβέρνηση για την προώθηση των περιφερειακών και πολιτισμικών συμφερόντων και για να συμβάλουν τα ιδρύματα στην τοπική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη (Ευρυδίκη, 2000).

Στις περισσότερες χώρες, τα ΙΤΕ διαθέτουν ένα συμβουλευτικό ή εποπτικό όργανο που περιλαμβάνει ή αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς. Το όργανο αυτό έχει συνήθως διπλά καθήκοντα που συνδέονται με την αυτονομία και τη λογοδοσία των ιδρυμάτων. Σε όρους αυτονομίας, το εποπτικό όργανο προστατεύει τα συμφέροντα του ιδρύματος έναντι των άμεσων πολιτικών παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένου του υπουργείου. Σε όρους λογοδοσίας, προσδίδει ηθική και πολιτική νομιμοποίηση, εξασφαλίζει την αξιολόγηση των επιδόσεων και ενημερώνει σχετικά τους πολίτες και, σε ένα πιο βασικό επίπεδο, μεριμνά να τηρεί το ΙΤΕ τις ισχύουσες διατάξεις.

Σπανιότερα, οι εξωτερικοί φορείς είναι μέλη του οργάνου λήψης αποφάσεων ενός ΙΤΕ, το οποίο είναι κατ'εξοχήν υπεύθυνο για το μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό. Στη Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου, το Λουξεμβούργο και το Λιχτενστάιν, όπου ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι σχετικά περιορισμένος, το όργανο λήψης αποφάσεων αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς. Στην

Αυστρία, οι αρμοδιότητες του οργάνου λήψης αποφάσεων των πανεπιστημίων επιμερίζονται ανάμεσα στη σύγκλητο και το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς και ασκεί τα περισσότερα καθήκοντα λήψης αποφάσεων. Αν και οι εξωτερικοί φορείς μπορούν να εξασφαλίζουν τη μεγαλύτερη σύνδεση των σχεδίων και στρατηγικών των ΙΤΕ με τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς, τα όργανα λήψης αποφάσεων που αποτελούνται αποκλειστικά από εξωτερικούς φορείς θεωρείται ότι μπορεί να υπονομεύσουν την αρχή της αυτονομίας των ιδρυμάτων. Είναι δυνατό να θεωρείται αυτόνομο ένα ίδρυμα, εάν τις αποφάσεις για το στρατηγικό σχεδιασμό του τις λαμβάνουν αποκλειστικά άτομα τα οποία προσλαμβάνονται ή διορίζονται από την κυβέρνηση και τα οποία δεν εργάζονται στο ΙΤΕ;

Το 2005, η ομάδα εργασίας του συμβουλίου για τη διακυβέρνηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «με τον όρο διακυβέρνηση πρέπει να νοείται η διαδικασία καθορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και χάραξης στρατηγικών για την επίτευξη αυτών των στόχων» (Vukasovic, 2005). Όπως συνάγεται από το διάγραμμα 2.2, στα δύο τρίτα περίπου των χωρών της Ευρώπης, υπεύθυνα για τον καθορισμό στόχων και το στρατηγικό σχεδιασμό των ΙΤΕ είναι τα όργανα διακυβέρνησης που αποτελούνται αποκλειστικά από εσωτερικούς φορείς. Επίσης, σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα στρατηγικά σχέδια πρέπει να εντάσσονται στις εθνικές πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι πολιτικές και οι προτεραιότητες που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαδικασία διακυβέρνησης των ΙΤΕ, τα οποία οφείλουν να συμμορφώνονται με αυτό το πλαίσιο.

Τα ζητήματα της εσωτερικής διακυβέρνησης από ακαδημαϊκούς φορείς και της διαχειριστικής ικανότητας

Στις περισσότερες από τις μισές χώρες αυτής της μελέτης, οι αρμοδιότητες του ακαδημαϊκού οργάνου εστιάζονται στα ακαδημαϊκά ζητήματα. Το ακαδημαϊκό όργανο είναι επίσης αρμόδιο να παρέχει υποστήριξη ή συμβουλές στα όργανα λήψης αποφάσεων και εποπτείας (σε όσες χώρες τα όργανα αυτά είναι χωριστές οντότητες). Τα ΙΤΕ στη Γαλλία, τη Μάλτα, την Πορτογαλία (πολυτεχνεία), τη Φινλανδία και την Ισλανδία επιτρέπουν τη συμμετοχή εξωτερικών φορέων στα ακαδημαϊκά όργανα. Σε όλες τις άλλες χώρες, μόνο εσωτερικοί φορείς μπορούν να συμμετέχουν σε αυτό το όργανο.

Τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας προβάλλουν πολλά επιχειρήματα υπέρ της αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων από τους εσωτερικούς φορείς εφόσον, κατά την άποψή τους, είναι αυτοί που διαθέτουν τα περισσότερα προσόντα να λαμβάνουν αποφάσεις για την κατεύθυνση του ιδρύματος. Αυτό που συχνά παρουσιάζεται ως αντίδραση από την πλευρά των ΙΤΕ απέναντι στην αλλαγή δεν είναι αναγκαστικά αρνητικό: οι αλλαγές που επηρεάζουν την ποιότητα, τις αξίες και τα ήθη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με ελαφρότητα. Ακόμη, η εσωτερική διακυβέρνηση των ιδρυμάτων κάνει τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού να αισθάνονται υπεύθυνα για τη διαδικασία διακυβέρνησης. Αντί να οφείλουν να λογοδοτούν σε ένα (κατ' εξοχήν) εξωτερικό όργανο, οι εσωτερικοί φορείς είναι υπεύθυνοι κατά κύριο λόγο για τον καθορισμό των κατευθύνσεων, το σχεδιασμό και την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του ιδρύματος. Αν και η συμμετοχή εξωτερικών φορέων στα όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης περιορίζει το σχετικό βάρος των ακαδημαϊκών συμφερόντων, αυτό δε σημαίνει αναγκαστικά ότι κυριαρχούν τα συμφέροντα των εξωτερικών φορέων.

Ταυτόχρονα, οι απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επιβάλλουν την επαρκή και αποτελεσματική διαχείριση των ιδρυμάτων. Ειδικοί εμπειρογνώμονες σε θέματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν εκφράσει ανησυχίες για την έλλειψη εμπειρίας στον τομέα της επαγγελματικής διαχείρισης από τους ακαδημαϊκούς οι οποίοι διορίζονται σε υψηλές διευθυντικές θέσεις, σύμφωνα με την τάση της «νέας δημόσιας διαχείρισης» που πλαισιώνει την αυτονομία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Pellert, 2007· Zechlin, 2008). Για να λύσουν αυτό το πρόβλημα, τα ιδρύματα και οι ενώσεις φορέων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την Ευρώπη εφαρμόζουν προγράμματα επαγγελματικής

επιμόρφωσης, συστήματα κατάρτισης και συνέδρια πρακτικής άσκησης ή σεμινάρια με αντικείμενο τη διαχείριση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η σημασία μιας εσωτερικής κεντρικής διακυβέρνησης

Ένας σημαντικός παράγοντας για να υπάρξει ισορροπία ανάμεσα στην αυτονομία και τη λογοδοσία είναι ασφαλώς οι εκτενείς προσπάθειες να ενισχυθεί η αυτονομία του εκτελεστικού διευθυντή. Η ενίσχυση του ρόλου του εκτελεστικού διευθυντή μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της συνολικής συνοχής και των επιδόσεων των ΙΤΕ σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, μέσω της διασαφήνισης των αρμοδιοτήτων και της βελτίωσης της στρατηγικής ικανότητας του ιδρύματος (ΟΟΣΑ, 2003).

Η μεταρρύθμιση των δομών διακυβέρνησης των ιδρυμάτων άλλαξε και το ρόλο του εκτελεστικού διευθυντή. Ο διευθυντής ενός ΙΤΕ πρέπει να εξισορροπεί διάφορες οργανωτικές αρμοδιότητες και είναι ο κύριος υπόλογος για όλες τις δραστηριότητες. Τα ακαδημαϊκά προσόντα εξακολουθούν να αποτελούν το βασικό κριτήριο επιλεξιμότητας για τη θέση του εκτελεστικού διευθυντή, κυρίως λόγω της ιδιαιτερότητας της αποστολής και των υπηρεσιών που παρέχουν τα ΙΤΕ. Παράλληλα, οι διοικητικές και διαχειριστικές ικανότητες θεωρούνται σήμερα πρόσθετα προσόντα για έναν εκτελεστικό διευθυντή, εφόσον τα ακαδημαϊκά προσόντα δεν είναι αρκετά από μόνα τους για να εγγυηθούν ότι το εν λόγω πρόσωπο είναι και καλός ηγέτης, διπλωμάτης ή ικανό να χαράξει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική.

2. Η χρηματοδότηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε διαρκή εξέλιξη

Η αυξανόμενη οικονομική αυτονομία των ιδρυμάτων

Η αυτονομία στον τομέα της δημοσιονομικής διαχείρισης αποτελεί βασικό στοιχείο των σημερινών τάσεων της διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν τα ΙΤΕ είναι να μπορέσουν να αναπτύξουν στρατηγικές πολιτικές για την επίτευξη των στόχων τους, αλλά και των εθνικών προτεραιοτήτων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μόνο πέντε χώρες (Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία (ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A), η Ελλάδα μέχρι την περίοδο 2007/08, η Κύπρος και η Λετονία μέχρι το 2009) χορηγούν δημόσια χρηματοδότηση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα βάσει κονδυλίων του προϋπολογισμού που πρέπει να τηρούνται αυστηρά. Στις άλλες χώρες εφαρμόζεται το σύστημα των συνολικών επιχορηγήσεων, ενώ σε ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, στο Βέλγιο και τη Γαλλία τα ιδρύματα πρέπει να τηρούν τα δικά τους κονδύλια του προϋπολογισμού τα οποία έχουν εγκριθεί από τις δημόσιες αρχές (βλ. διάγραμμα 3.1).

Στις υπόλοιπες χώρες είναι παγιωμένη η δημοσιονομική αυτονομία των ιδρυμάτων να διαχειρίζονται τις συνολικές επιχορηγήσεις που λαμβάνουν. Στην Εσθονία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία) και το Λιχτενστάιν, τα ΙΤΕ διαθέτουν μεγάλη αυτονομία χρησιμοποίησης των διδάκτρων που εισπράττουν.

Στις περισσότερες χώρες τα ΙΤΕ έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν μη αναλωθέντα κεφάλαια από ένα οικονομικό έτος στο επόμενο και αυτονομία όσον αφορά τη χρήση πλεονασμάτων του προϋπολογισμού (βλ. διάγραμμα 3.6), και όχι μόνο στις χώρες στις οποίες τα ιδρύματα έχουν μεγάλη αυτονομία ως προς τη χρήση της συνολικής επιχορήγησής τους.

Σύνδεση της δημόσιας χρηματοδότησης με την επίτευξη στόχων

Σχεδόν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, η χορήγηση της δημόσιας χρηματοδότησης συνδέεται με τη δέσμευση εκ μέρους των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να επιτύχουν ορισμένους στόχους που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο. Το μοντέλο του κράτους επόπτη εφαρμόζεται με διάφορους τρόπους. Η δημόσια χρηματοδότηση

για συγκεκριμένα έργα έρευνας που συνδέονται με τους εθνικούς στόχους παρατηρείται σε όλες τις χώρες και είναι ένας τρόπος άσκησης της διακυβέρνησης βάσει στόχων.

Σε επτά χώρες (Δανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Αυστρία, Ρουμανία, Φινλανδία και Ισλανδία), ένα σημαντικό μέρος, αν όχι το σύνολο, της δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ συνδέεται με συμβάσεις επιδόσεων. Οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ των προϊσταμένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των δημόσιων αρχών οι οποίες καθορίζουν τους στόχους των βασικών αξόνων δραστηριότητας για την ανάπτυξη των ιδρυμάτων, συνήθως σε πολυετή βάση. Οι συμβάσεις επιδόσεων αποτελούν ένα εν δυνάμει ισχυρό διαπραγματευτικό μέσο για τις δημόσιες αρχές, εφόσον παρέχουν σε αυτές τη δυνατότητα να κατευθύνουν το σχεδιασμό και τις στρατηγικές πολιτικές των ιδρυμάτων. Σήμερα, όμως, το αν επιτυγχάνονται ή όχι οι ποιοτικοί στόχοι που περιέχουν αυτές οι συμβάσεις ελάχιστα επηρεάζει το ποσό της χρηματοδότησης που θα χορηγηθεί με την επόμενη σύμβαση. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να αλλάξει σε ορισμένες χώρες.

Ένας άλλος τρόπος σύνδεσης των εθνικών στόχων με τη δημόσια χρηματοδότηση συνίσταται στη χορήγηση επιχορηγήσεων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα για συγκεκριμένα έργα που εστιάζονται στις προτεραιότητες τις οποίες καθορίζει η κεντρική διοίκηση και αφορούν κατά κανόνα την ποιότητα των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων ή την ανάπτυξη των ιδρυμάτων. Η πρακτική αυτή, που αφορά ένα μικρό μέρος της δημόσιας χρηματοδότησης, εφαρμόζεται στη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και τη Σλοβακία.

Τέλος, η Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου (το 2008), η Ιρλανδία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) έχουν ενσωματώσει στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης μηχανισμούς οι οποίοι έχουν στόχο να βελτιώσουν τη συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση φοιτητών που προέρχονται από μειονεκτικό κοινωνικό περιβάλλον.

H ενθάρρυνση του ανταγωνισμού μεταξύ των ιδρυμάτων

H ενθάρρυνση του ανταγωνισμού μεταξύ των ΙΤΕ μέσω των μηχανισμών δημόσιας χρηματοδότησης, που είναι ένα άλλο χαρακτηριστικό του μοντέλου του εποπτικού κράτους, είναι πολύ διαδεδομένη στην Ευρώπη. Για λόγους δημοσιονομικής στενότητας, όλες σχεδόν οι χώρες εφαρμόζουν μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης που έχουν ως βάση τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών ή/και τα ποσοστά επιτυχίας τους. Το Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα), η Ιρλανδία (πανεπιστήμια), η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λιχτενστάιν χρησιμοποιούν τέτοιο μαθηματικό τύπο για τον καθορισμό ενός μεγάλου μέρους ή του συνολικού ποσού της δημόσιας χρηματοδότησης. Άλλες χώρες εφαρμόζουν μέτρα που αποσκοπούν στη διατήρηση της σχετικής σταθερότητας των χορηγούμενων πόρων, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανάγκες του κάθε ιδρύματος, όπως η χορήγηση ενός σταθερού ποσού ή η συνεκτίμηση των προηγούμενων δαπανών. Μόνο οι χώρες με μικρό τομέα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Κύπρος, Λουξεμβούργο και Μάλτα) και τα μη πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ιρλανδίας (σήμερα) δεν χρησιμοποιούν μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης.

Ορισμένες χώρες (Τσεχική Δημοκρατία, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Σλοβακία) χορηγούν δημόσια κεφάλαια για έργα που συνδέονται με την εκπαιδευτική ή την επιχειρησιακή δραστηριότητα του ιδρύματος στο πλαίσιο ανταγωνισμού μεταξύ των ιδρυμάτων.

Στον τομέα της έρευνας, οι περισσότερες χώρες καθορίζουν τα βασικά επίπεδα χρηματοδότησης της έρευνας με βάση τις επιδόσεις των ιδρυμάτων. Σε όλες σχεδόν τις χώρες εφαρμόζεται διαδικασία χορήγησης δημόσιων κεφαλαίων σε ανταγωνιστική βάση. Στη Ρουμανία, αυτός ο τρόπος αποτελεί το μοναδικό μέσο δημόσιας χρηματοδότησης για την έρευνα.

Διάφορες μορφές λογοδοσίας για τη δημόσια χρηματοδότηση

Τα ΙΤΕ είναι απολύτως υπόλογα στην κοινωνία και κυρίως απέναντι στις δημόσιες αρχές για τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τα ποσά της δημόσιας χρηματοδότησης. Τα μέτρα λογοδοσίας εφαρμόζονται με διάφορους τρόπους. Οι εσωτερικοί δημοσιονομικοί έλεγχοι διενεργούνται σε όλη την Ευρώπη. Η υποβολή εκθέσεων στο φορέα χρηματοδότησης και η δημοσιοποίηση των στοιχείων στις δημόσιες βάσεις δεδομένων αποτελούν επίσης πολύ διαδεδομένη πρακτική (βλ. διάγραμμα 2.1).

Όσον αφορά τη χορήγηση δημόσιας χρηματοδότησης, τα μέτρα λογοδοσίας εφαρμόζονται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες μέσω της συνεκτίμησης δεικτών επιδόσεων που εστιάζονται στα αποτελέσματα των φοιτητών και των ερευνητικών δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων.

Όμως, κατά κανένα τρόπο η κατάσταση δεν είναι ομοιογενής σε όλες τις χώρες, εφόσον ο βαθμός συνεκτίμησης των αποτελεσμάτων στον καθορισμό του ύψους της δημόσιας χρηματοδότησης παρουσιάζει μεγάλες διαφορές από τη μία χώρα στην άλλη. Στην Εσθονία και τη Λετονία, η επίτευξη των στόχων αποτελεί το σκοπό της δημόσιας χρηματοδότησης, η οποία ορίζεται με σύμβαση που βασίζεται σε προκαθορισμένο αριθμό αποφοιτούντων για κάθε τομέα σπουδών. Το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) είναι αναμφίβολα μία από τις χώρες στις οποίες το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τις επιδόσεις τους σε όρους ολοκλήρωσης του έτους σπουδών από τους φοιτητές και ποιότητας της έρευνας. Στη Δανία, η χρηματοδότηση της διδασκαλίας εξαρτάται αποκλειστικά από τις επιδόσεις των φοιτητών. Όσον αφορά τη βασική χρηματοδότηση για την έρευνα, η Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, η Εσθονία, η Ιρλανδία (πανεπιστήμια), η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σλοβακία λαμβάνουν υπόψη κυρίως τις επιδόσεις των ιδρυμάτων.

Από διάφορα άλλα στοιχεία συνάγεται ότι δεν επιδεικνύουν όλες οι χώρες την ίδια βούληση να συνδέσουν στενά το ύψος της χρηματοδότησης με τα παραγόμενα αποτελέσματα. Εάν εξετάσουμε το μεγαλύτερο μέρος της χορηγούμενης δημόσιας χρηματοδότησης, οι επιδόσεις λαμβάνονται υπόψη κατ' ανώτατο όριο κατά το 5% στην Ολλανδία (πανεπιστήμια) και την Ιταλία. Ορισμένες χώρες καθορίζουν το ύψος της χρηματοδότησης με βάση τις επιδόσεις σε όρους διδασκαλίας (Σλοβενία και Σουηδία) ή έρευνας (Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, Ιρλανδία, Πολωνία, Ρουμανία και Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία), αλλά όχι σε συνάρτηση και με τα δύο. Παρόλα αυτά, η Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου και η Ρουμανία σύντομα θα λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα των φοιτητών κατά τον καθορισμό του ποσού της χρηματοδότησης που χορηγούν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Υλοποιούνται μεταρρυθμίσεις στις περισσότερες χώρες στις οποίες η χρηματοδότηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εξαρτάται μόνο σε ελάχιστο βαθμό ή καθόλου από τις επιδόσεις τους σε όρους αποτελεσμάτων των φοιτητών ή έρευνας (Γαλλόφωνη και Γερμανόφωνη Κοινότητα του Βελγίου), Βουλγαρία, Ελλάδα, Ισπανία, Κύπρος και Μάλτα).

Κίνητρα και περιορισμοί όσον αφορά τη σύναψη εταιρικών σχέσεων και την ιδιωτική χρηματοδότηση

Η διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης των ΙΤΕ, που αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την ανάπτυξη του μοντέλου επιχειρηματικής διακυβέρνησης των πανεπιστημίων, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις στρατηγικές των ΙΤΕ και από τα πρότυπα διακυβέρνησης τα οποία καθορίζονται από την κεντρική διοίκηση. Τα κίνητρα που παρέχουν οι δημόσιες αρχές και το επίπεδο αυτονομίας και οι περιορισμοί που εφαρμόζονται στα ΙΤΕ ενδέχεται να έχουν επίπτωση στο ποσό των ιδιωτικών κεφαλαίων που λαμβάνουν.

Σε αυτό τον τομέα, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Αυστρία και η Ρουμανία είναι χώρες τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των οποίων διαθέτουν πολύ μεγάλο βαθμό αυτονομίας να δημιουργούν επιχειρήσεις, να πραγματοποιούν χρηματοοικονομικές επενδύσεις και να δανείζονται χρήματα. Παρόμοια είναι η κατάσταση και στην Ιρλανδία, τη Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά οι αρχές των χωρών αυτών έχουν καθορίσει ακριβείς διαδικασίες δανειοληψίας. Πάντως, η Βουλγαρία, η Σλοβακία και οι Σκανδιναβικές χώρες (με

εξαίρεση τη Δανία) ακολουθούν σχετικά αυστηρή πολιτική ως προς αυτούς τους τρεις τρόπους άντλησης ιδιωτικών κεφαλαίων.

Σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες εφαρμόζουν κίνητρα για να στηρίξουν τα ΙΤΕ να αναζητήσουν ιδιωτικά κεφάλαια και να δημιουργήσουν κοινοπραξίες με τον ιδιωτικό τομέα. Πέντε χώρες δεν παρέχουν παρόμοια κίνητρα (βλ. διάγραμμα 4.4). Όλες οι άλλες χώρες παρέχουν τουλάχιστον ένα τύπο κινήτρου, με συνηθέστερο κίνητρο την έκπτωση φόρου για τους δωρητές και τους εταίρους του ιδιωτικού τομέα. Σε δέκα περίπου χώρες, οι κοινοπραξίες με ιδιωτικές επιχειρήσεις (ιδίως στον τομέα της έρευνας), που αντιπροσωπεύουν σημαντική πηγή ιδιωτικής χρηματοδότησης, διευκολύνονται με διάφορους τύπους άμεσης χρηματοδότησης και άλλες μορφές στήριξης (βλ. κεφάλαιο 4).

Όσον αφορά τα επίπεδα αυτονομίας και τα κίνητρα για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα στο πεδίο της έρευνας, αξίζει να αναφέρουμε τη Φλαμανδική Κοινότητα του Βελγίου, τη Γαλλία, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτές είναι οι μόνες χώρες που έχουν θεσπίσει κανονιστικό πλαίσιο το οποίο επιτρέπει στα εκπαιδευτικά ιδρύματα να κατέχουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας από τα αποτελέσματα των ερευνητικών δραστηριοτήτων του προσωπικού τους και, επιπλέον, επιτρέπουν στα ιδρύματα να δημιουργούν επιχειρήσεις, ορισμένες φορές υπό προϋποθέσεις, και στηρίζουν τη δημιουργία κοινοπραξιών με τον ιδιωτικό τομέα σε θέματα έρευνας, κυρίως μέσω της άμεσης χρηματοδότησης.

Σπάνια εφαρμόζονται, ωστόσο, σε ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικές που να επιτρέπουν τη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης με άντληση κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα και να συνδυάζονται ταυτόχρονα με την παροχή κινήτρων γι' αυτό το σκοπό.

3. Το ακαδημαϊκό προσωπικό των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Ορισμένα ζητήματα των διαδικασιών πρόσληψης συνήθως καθορίζονται σε κεντρικό επίπεδο

Στη διαδικασία πρόσληψης του διδακτικού προσωπικού συμμετέχουν φορείς από διαφορετικές βαθμίδες διακυβέρνησης. Η διαδικασία επιλογής/διορισμού του προσωπικού αποτελείται από διάφορα χωριστά στάδια (συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των κατηγοριών του προσωπικού και των κριτηρίων επιλεξιμότητας, του αριθμού των θέσεων και των αποφάσεων διορισμού του προσωπικού). Αξίζει να σημειωθεί ότι, για ορισμένα από τα στάδια αυτά, οι περισσότερες αποφάσεις λαμβάνονται από την κεντρική διοίκηση, ενώ για άλλα στάδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαθέτουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας στη λήψη αποφάσεων.

Έτσι, το μοντέλο του ρυθμιστικού κράτους ισχύει στην τεράστια πλειοψηφία των χωρών όσον αφορά τον καθορισμό των κατηγοριών του προσωπικού και των αντίστοιχων κριτηρίων επιλεξιμότητας. Στον αντίποδα, ο καθορισμός των άλλων σταδίων της διαδικασίας πρόσληψης υπάγεται στην αρμοδιότητα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Σε πέντε μόνο χώρες (Τσεχική Δημοκρατία, Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Σλοβενία και Ηνωμένο Βασίλειο), τα ΙΤΕ διαθέτουν μεγάλη ή πλήρη αυτονομία για όλα τα στάδια της διαδικασίας. Σε αυτό τον τομέα, θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η διαδικασία πρόσληψης συνολικά (συμπεριλαμβανομένων όλων των σταδίων) στις περισσότερες χώρες χαρακτηρίζεται από το μοντέλο του κράτους επόπτη.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι οι εργοδότες του διδακτικού προσωπικού στις περισσότερες χώρες

Ένα ζήτημα στο οποίο παρατηρείται σαφής μετάβαση από το μοντέλο του ρυθμιστικού κράτους στο μοντέλο του εποπτικού κράτους αφορά τις πληροφορίες για τους ενδιαφερόμενους φορείς οι οποίοι θεωρούνται εργοδότες διδακτικού προσωπικού. Εφόσον στην τεράστια πλειοψηφία των χωρών για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία το εκπαιδευτικό ίδρυμα θεωρείται σαφώς ο βασικός εργοδότης του προσωπικού

(συνήθως μέσω εθνικών νομοθετικών διατάξεων και άλλων επίσημων εγγράφων), είναι προφανές ότι το μοντέλο του εποπτικού κράτους είναι κυρίαρχο ως προς αυτό το θέμα.

Εάν εξετάσουμε παράλληλα τους διάφορους τύπους υπηρεσιακής κατάστασης/συμβάσεων εργασίας, θα διακρίνουμε πιο λεπτές διαφοροποιήσεις. Στις περισσότερες χώρες, το διδακτικό προσωπικό προσλαμβάνεται με σύμβαση (συνήθως δημοσίου δικαίου). Σε δεκατέσσερις χώρες ή περιφέρειες, τα μέλη του διδακτικού προσωπικού υπάγονται στο καθεστώς του μόνιμου δημοσίου υπαλλήλου. Στην τελευταία ομάδα χωρών παρατηρείται τάση προς ένα πιο ελαστικό καθεστώς απασχόλησης, εφόσον στις μισές από αυτές επιτρέπονται και άλλοι τύποι συμβατικών ρυθμίσεων.

Διαφορές ως προς τους μισθούς και τις προαγωγές

Η κατάσταση σε σχέση με τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τους μισθούς και τις προαγωγές παρουσιάζει μεγάλες διαφορές, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να εντοπιστούν σαφείς τάσεις προς την κατεύθυνση του ενός από τα βασικά μοντέλα διακυβέρνησης. Μπορούμε, ωστόσο, να επισημάνουμε ότι, στις μισές περίπου χώρες, τα στοιχεία που αφορούν τη διαδικασία καθορισμού των μισθολογικών κλιμάκων κινούνται προς την κατεύθυνση του ρυθμιστικού κράτους, ενώ σε οκτώ άλλες χώρες η κατάσταση κλίνει περισσότερο προς το μοντέλο του εποπτικού κράτους. Μόνο στην Τσεχική Δημοκρατία (ιδρύματα του επιπέδου ISCED 5A), την Εσθονία, την Αυστρία και το Λιχτενστάιν παρατηρείται υψηλός βαθμός αυτονομίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε αυτά τα θέματα.

* * *

Τέλος, παρά το γεγονός ότι τα στοιχεία που συνελέγησαν στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης βασίζονται σχεδόν αποκλειστικά σε επίσημες κανονιστικές ρυθμίσεις, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε μια σχετικά γενική εικόνα της τρέχουσας διακυβέρνησης των ΙΤΕ στην Ευρώπη.

Σε όρους αυτονομίας, οι εθνικές πολιτικές φαίνεται ότι εστιάζονται κατ' εξοχή στη δημοσιονομική διαχείριση των ιδρυμάτων. Παρόμοια, αν και λιγότερο έντονη τάση παρατηρείται όσον αφορά τη διακριτική ευχέρεια των ιδρυμάτων σε θέματα προσωπικού. Στις χώρες στις οποίες τα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαθέτουν μεγάλη δημοσιονομική αυτονομία δεν είναι αναγκαστικά και αρμόδια για τα θέματα που αφορούν το προσωπικό. Οι δομές εσωτερικής διακυβέρνησης ρυθμίζονται κατά τον ίδιο βαθμό σε όλες σχεδόν τις χώρες.

Στην Ευρώπη αναπτύσσεται το μοντέλο διακυβέρνησης βάσει στόχων και επιδόσεων. Σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να καταρτίζουν στρατηγικά σχέδια που να αντανakλούν τις εθνικές προτεραιότητες. Στις περισσότερες χώρες, οι επιδόσεις των ιδρυμάτων λαμβάνονται υπόψη σε διαφορετικό βαθμό κατά τον καθορισμό του ποσού της χρηματοδότησης. Τέλος, αυτός ο τύπος διακυβέρνησης βάσει στόχων και επιδόσεων είναι εφικτός επειδή αυξήθηκαν οι αρμοδιότητες των εκτελεστικών διευθυντών των ιδρυμάτων, οι οποίοι είναι πλέον υπεύθυνοι να εφαρμόζουν στρατηγικές για την επίτευξη των στόχων και για την παραγωγή αποτελεσμάτων. Όμως, ως προς αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι σήμερα οι μορφές ελέγχου αφορούν κυρίως τα ποσοτικά στοιχεία και λιγότερο τα αποτελέσματα ως προς την επίτευξη περισσότερο ποιοτικών και κοινωνικών στόχων.

Η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των ΙΤΕ και του εξωτερικού κόσμου, και ιδίως με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, συνδέεται με τη συμμετοχή εξωτερικών φορέων σε ορισμένα όργανα διοίκησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Και σε αυτή την περίπτωση, ο βαθμός συμμετοχής των εξωτερικών φορέων διαφέρει από χώρα σε χώρα. Ασκείται όλο και μεγαλύτερη πίεση στα ιδρύματα, πέρα από το να αναπτύσσουν σχέσεις με εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου, να διευρύνουν τη βάση χρηματοδότησής τους και εκτιμάται ότι θα αυξηθεί το μερίδιο χρηματοδότησής τους από ιδιωτικές πηγές. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, πολλές χώρες εφαρμόζουν στρατηγικές πολιτικές ή/και μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνουν και την παροχή κινήτρων για την άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων. Ωστόσο, οι ισχύουσες κανονιστικές διατάξεις σε αυτό τον τομέα οριοθετούν τις σχέσεις των ιδρυμάτων με τον ιδιωτικό τομέα.

Κωδικοί χωρών

EU-27	Ευρωπαϊκή Ένωση
BE	Βέλγιο
BE fr	Βέλγιο – Γαλλόφωνη Κοινότητα
BE de	Βέλγιο – Γερμανόφωνη Κοινότητα
BE nl	Βέλγιο – Φλαμανδική Κοινότητα
BG	Βουλγαρία
CZ	Τσεχική Δημοκρατία
DK	Δανία
DE	Γερμανία
EE	Εσθονία
EL	Ελλάδα
ES	Ισπανία
FR	Γαλλία
IE	Ιρλανδία
IT	Ιταλία
CY	Κύπρος
LV	Λετονία
LT	Λιθουανία
LU	Λουξεμβούργο
HU	Ουγγαρία
MT	Μάλτα

NL	Κάτω Χώρες
AT	Αυστρία
PL	Πολωνία
PT	Πορτογαλία
RO	Ρουμανία
SI	Σλοβενία
SK	Σλοβακία
FI	Φινλανδία
SE	Σουηδία
UK	Ηνωμένο Βασίλειο
UK-ENG	Αγγλία
UK-WLS	Ουαλία
UK-NIR	Βόρεια Ιρλανδία
UK-SCT	Σκωτία
Χώρες ΕΖΕΣ /ΕΟΧ	Οι τρεις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών οι οποίες είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου
IS	Ισλανδία
LI	Λιχτενστάιν
NO	Νορβηγία

Στατιστικός κώδικας

: Μη διαθέσιμα στοιχεία
 ΑΕγχΠ Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Ορισμοί

Ακαδημαϊκό όργανο: το όργανο αυτό, που συνήθως ονομάζεται σύγκλητος ή ακαδημαϊκό συμβούλιο, είναι κατεξοχήν υπεύθυνο για θέματα που αφορούν τις παρεχόμενες από το ίδρυμα εκπαιδευτικές και ερευνητικές υπηρεσίες. Αποτελείται κυρίως από μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού που εργάζονται στο ίδρυμα. Σε ορισμένες χώρες, μέλη του οργάνου αυτού μπορεί να είναι και εκπρόσωποι των φοιτητών και του μη ακαδημαϊκού προσωπικού.

Συμβουλευτικό όργανο: στηρίζει τη δομή διακυβέρνησης των ιδρυμάτων και προσφέρει εξωτερική πραγματογνωμοσύνη σε θέματα που αφορούν τα ΙΤΕ· για καμία, ωστόσο, απόφαση δεν απαιτείται η έγκριση αυτού του οργάνου, το οποίο δεν διαθέτει και καμία επίσημη εξουσία ελέγχου στο ίδρυμα. Στο όργανο αυτό συμμετέχουν πάντοτε εξωτερικοί φορείς, οι οποίοι συχνά είναι και οι μόνοι φορείς που συμμετέχουν σε αυτό.

Βασική χρηματοδότηση για την έρευνα: επιχορήγηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων ενός ΙΤΕ, η οποία δεν προορίζεται για συγκεκριμένα έργα. Η επιχορήγηση αυτή μπορεί να χορηγείται σε συνάρτηση με το κόστος των ερευνητικών δραστηριοτήτων του ΙΤΕ, τις επιδόσεις του ή με πολιτικά κριτήρια. Η βασική χρηματοδότηση μπορεί να ενσωματώνεται στην επιχορήγηση για τη διδασκαλία και τη λειτουργία ή να προορίζεται ειδικά για την έρευνα.

Συνολική επιχορήγηση: οικονομικές ενισχύσεις που προορίζονται να καλύψουν διάφορες κατηγορίες δαπανών όπως οι δαπάνες διδασκαλίας, οι λειτουργικές δαπάνες και οι δαπάνες για την έρευνα.

Όργανο λήψης αποφάσεων: το όργανο διακυβέρνησης ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος που είναι υπεύθυνο για το μακροπρόθεσμο και στρατηγικό σχεδιασμό και τον καθορισμό των κατευθύνσεων του ιδρύματος. Σε ορισμένες χώρες, το ακαδημαϊκό όργανο ή το εποπτικό όργανο είναι και το όργανο λήψης αποφάσεων. Σε άλλες χώρες, το όργανο λήψης αποφάσεων είναι τελείως διαφορετικό από τα άλλα δύο όργανα.

Εκτελεστικός διευθυντής: ο πρύτανης, ο πρόεδρος, ο αντιπρύτανης ή ο διευθυντής ενός ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόσωπο αυτό εκπροσωπεί το ΙΤΕ στις νομικές συναλλαγές και τις συμφωνίες χρηματοδότησης. Είναι συνήθως ο βασικός υπεύθυνος για το στρατηγικό σχεδιασμό των δραστηριοτήτων του ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένου του προγραμματισμού και της ανάπτυξης, της οργάνωσης, της διαχείρισης και του ελέγχου. Ο εκτελεστικός διευθυντής είναι ο κατ' εξοχήν υπόλογος για τις δραστηριότητες του ιδρύματος.

Εξωτερικοί φορείς: πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον για τη λειτουργία, τις πρακτικές και τα αποτελέσματα των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (μέλη της κεντρικής, περιφερειακής ή τοπικής κυβέρνησης, εργοδότες ή άλλοι εκπρόσωποι του βιομηχανικού κλάδου, μέλη εργατικών ενώσεων, εθνικές ενώσεις φοιτητών, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, απόφοιτοι, γονείς φοιτητών κλπ.).

Χρηματοδότηση για συγκεκριμένα έργα έρευνας: χρηματοδότηση που χορηγείται σε ένα ΙΤΕ για να εκτελέσει ένα συγκεκριμένο έργο έρευνας μετά από ανταγωνιστική διαδικασία επιλογής υποψηφίων.

Μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης: χρησιμοποιείται μαζί με τυποποιημένα κριτήρια για τον υπολογισμό του ποσού της δημόσιας χρηματοδότησης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την κάλυψη εκπαιδευτικών ή/και λειτουργικών δαπανών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για την έρευνα. Τα κριτήρια περιλαμβάνουν κριτήρια εισροών ή / και δείκτες επιδόσεων.

Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης(ΙΤΕ): επίσημα αναγνωρισμένα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρέχουν προγράμματα σπουδών των επιπέδων ISCED 5 και 6 σύμφωνα με τη νομοθεσία της οικείας χώρας. Δεν καλύπτονται από την παρούσα μελέτη τα ξένα πανεπιστήμια που είναι εγκατεστημένα στη χώρα και τα κρατικά ιδρύματα σπουδών δημόσιας ασφάλειας, οι στρατιωτικές και αστυνομικές σχολές.

Ανεξάρτητα ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: ιδρύματα η διοίκηση των οποίων ασκείται άμεσα ή έμμεσα από μη κυβερνητικό οργανισμό (εκκλησία, συνδικαλιστική οργάνωση, επιχείρηση ή άλλο φορέα) και η χρηματοδότηση των οποίων από τις δημόσιες αρχές αντιπροσωπεύει ποσοστό κατώτερο του 50% των πόρων τους.

Κριτήρια εισροών: διάφοροι συντελεστές που αφορούν τον όγκο της δραστηριότητας του ιδρύματος και βασίζονται σε δεδομένα όπως ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών κατά το προηγούμενο έτος σπουδών, ο αριθμός μελών του προσωπικού και των επιδοτούμενων θέσεων σπουδών. Χρησιμοποιούνται για τους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης.

Εσωτερικοί φορείς: οι εργαζόμενοι ή οι εγγεγραμμένοι φοιτητές σε ένα ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Διεθνής Πρότυπη Ταξινόμηση της Εκπαίδευσης (ISCED 1997)

Η Διεθνής Πρότυπη Ταξινόμηση της Εκπαίδευσης (ISCED) είναι ένα ειδικό εργαλείο συλλογής στατιστικών για την εκπαίδευση σε διεθνή κλίμακα. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ISCED 97, οι αναγνώστες καλούνται να συμβουλευθούν τον επίσημο Διαδικτυακό τόπο:

<http://unesco-stat.unesco.org/en/pub/pub0.htm>.

Η παρούσα μελέτη καλύπτει τα ακόλουθα επίπεδα σπουδών ISCED 97:

- **ISCED 5: Τριτοβάθμια εκπαίδευση (πρώτο στάδιο)**

Η εισαγωγή σε αυτά τα προγράμματα σπουδών απαιτεί κανονικά την επιτυχή ολοκλήρωση των επιπέδων ISCED 3 ή 4. Το επίπεδο σπουδών ISCED 5 περιλαμβάνει προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ακαδημαϊκού προσανατολισμού που βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στη θεωρία (ISCED 5A) και σε προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επαγγελματικού προσανατολισμού, τα οποία είναι συνήθως μικρότερης διάρκειας από τα ακαδημαϊκά προγράμματα και είναι σχεδιασμένα να διευκολύνουν την ένταξη στην αγορά εργασίας (ISCED 5B). Μόνο τα προγράμματα σπουδών ISCED 5A παρέχουν πρόσβαση σε προγράμματα διδακτορικών σπουδών του επιπέδου ISCED 6.

- **ISCED 6: Τριτοβάθμια εκπαίδευση (δεύτερο στάδιο)**

Αυτό το επίπεδο αφορά αποκλειστικά τις σπουδές που οδηγούν στην απόκτηση τίτλου σπουδών προηγμένης έρευνας (Ph.D. ή διδακτορικού).

Σύμβαση επιδόσεων: συνάπτεται μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των δημόσιων αρχών και βασίζεται στον καθορισμό των στρατηγικών στόχων του ιδρύματος. Για την αξιολόγηση της προόδου χρησιμοποιούνται διάφορα μέτρα που αφορούν τις επιδόσεις.

Κριτήρια επιδόσεων: αφορούν τα αποτελέσματα που επιτυγχάνει ένα ίδρυμα κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου. Καθιερώνει μια σύνδεση ανάμεσα στο ύψος της χορηγούμενης δημόσιας χρηματοδότησης και την ικανότητα βέλτιστης χρησιμοποίησης των εισπραττόμενων κεφαλαίων σε μια συγκεκριμένη περίοδο, η οποία μετράται, παραδείγματος χάρη, με τον αριθμό των φοιτητών που επιτυγχάνουν στις σπουδές τους κάθε έτος ή τον αριθμό των αποφοιτούντων. Τα κριτήρια επιδόσεων συνήθως περιλαμβάνονται στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης και γενικά θεωρούνται ως κίνητρο για την ορθολογική χρήση των πόρων.

Επιδοτούμενα από το κράτος ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: ιδρύματα τα οποία διοικούνται άμεσα ή έμμεσα από ένα μη κυβερνητικό οργανισμό (εκκλησία, συνδικαλιστική οργάνωση, ιδιωτική επιχείρηση ή άλλο φορέα) και λαμβάνουν από τις δημόσιες αρχές χρηματοδότηση η οποία υπερβαίνει το 50% των πόρων τους.

Δημόσια ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: ιδρύματα η διαχείριση των οποίων ασκείται άμεσα ή έμμεσα από μια δημόσια εκπαιδευτική αρχή.

Διασφάλιση της ποιότητας: ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε μια τρέχουσα ή συνεχή διαδικασία αξιολόγησης (αξιολόγηση, παρακολούθηση, διασφάλιση, διατήρηση και βελτίωση) της ποιότητας ενός συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκπαιδευτικού ιδρύματος ή προγράμματος σπουδών.

Σύσταση: μη νομοθετικές κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες συχνά έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα και εκδίδονται από τις ανώτατες εκπαιδευτικές αρχές.

Κανονιστική ρύθμιση: νόμος, διάταγμα ή κάθε άλλο δεσμευτικό έγγραφο που εκδίδεται από τις ανώτατες εκπαιδευτικές αρχές.

Στρατηγικό σχέδιο: έγγραφο που καθορίζει την αποστολή και τις στρατηγικές προτεραιότητες ενός ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και συνδέει τις προτεραιότητες αυτές με συγκεκριμένους στόχους και δραστηριότητες για ένα διαφοροποιούμενο χρονικό διάστημα.

Εποπτικό όργανο: επιβλέπει ή παρακολουθεί τις επιχειρησιακές, εκπαιδευτικές και δημοσιονομικές δραστηριότητες. Είναι συνήθως υπεύθυνο να εγκρίνει τα στοιχεία που υποβάλλονται στο υπουργείο (ετήσιες εκθέσεις, εκθέσεις επιδόσεων, οικονομικούς απολογισμούς κλπ.) και να εποπτεύει το δημοσιονομικό έλεγχο του ιδρύματος. Το όργανο αυτό είναι συνήθως η νομική οντότητα που προσλαμβάνει ή απολύει τον εκτελεστικό διευθυντή του ιδρύματος. Σε όλα τα εποπτικά όργανα συμμετέχουν εξωτερικοί φορείς, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις είναι και τα αποκλειστικά μέλη αυτού του οργάνου.

Δίδακτρα σπουδών: ετήσιες συνεισφορές που καταβάλλουν οι φοιτητές για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους του κόστους σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Agachi, P. S. Multiple employment issues at the 'Babes-Bolyai' University in Cluj-Napoca, Romania: a case study. In: *Higher Education in Europe*, Vol. 31, No. 3, October 2006.

Bargh, C.; Scott, P.; Smith, D. Governing Universities: changing the culture? - Buckingham: SRHE and Open University Press, 1996. - pp. 1-40, 152-180.

Center for Higher Education Policy (CHEPS); Goedegebuure, L.; Van Vught, Fr. (eds). Comparative Policy Studies in Higher Education. - Utrecht: Lemma, 1994. - 303 p. - (*Management and Policy in Higher Education*).

Centre for the Study of Higher Education Management (CEGES). Rates of return and funding models in Europe. Final report to the Directorate-General for Education and Culture of the European Commission. - Valencia: CEGES, 2007. - 141 p.

Chevallier, Thierry; Eicher, J. Cl. Higher Education Funding: A Decade of Changes. In: *Higher Education in Europe*, 2002, Vol. 17, No. 1-2, 2002. - pp. 89-99.

Chmielecka, E. Multiple employment as an additional source of revenue: under what conditions can it be of advantage to both academics and universities? In: *Higher Education in Europe*, Vol. 31, No. 3, October 2006.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αποδοτικές επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση: επιτακτική ανάγκη για την Ευρώπη. Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM(2002) 779 τελικό – Βρυξέλλες: Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2003. - 31 σελίδες.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επίτευξη της ατζέντας εκσυγχρονισμού στα πανεπιστήμια: εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία, COM(2006) 208 τελικό. Βρυξέλλες: Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2006. - 18 σελίδες.

Council of Europe; Vukasovic', M. (2006) General report. In: *Higher education governance between democratic culture, academic aspirations and market forces*, pp. 203-212.

Council of Europe; Fried, J. (2006) Higher education governance in Europe, autonomy, ownership and accountability – A review of the literature. In: *Higher education governance between democratic culture, academic aspirations and market forces*, pp. 79-116.

Council of Europe; Kohler, J.; Huber, J. (eds). Higher education governance between democratic culture, academic aspirations and market forces. - Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2006. - (*Council of Europe higher education series* No. 5).

Davies, J. The agendas for University Management in the next Decade. In: *Universities: the Management Challenge*. - Windsor: The NFER-NELSON Publishing Company Limited, 1985.

Dunkin, R. The HR challenge: some more thoughts. Response to keynote address at the conference on 'Trends in the Management of Human Resources'. In: *Higher Education*, 25-26 August 2005, OECD, Paris, p. 5.

Escotet, M. Á. University Governance, Accountability and Financing. In: *Higher education in the World 2006. The Financing of Universities*, pp. 24-38.

Eurydice. Two Decades of Reform in Higher Education in Europe: 1980 Onwards. - Brussels: Eurydice, 2000. - 196 p.

Eurydice. Teaching staff. European glossary on education, Volume 3. - Brussels: Eurydice, 2001. - 224 p.

Eurydice. Management, monitoring and support staff. European glossary on education, Volume 4. Brussels: Eurydice, 2002. - 224 p.

Eurydice. Decision-making, advisory, operational and regulatory bodies in higher education. European glossary on education, Volume 5. - Brussels: Eurydice, 2007. - 248 p.

Ευρυδική. Ειδική έκθεση: Η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2006/07. Οι εθνικές τάσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας. Βρυξέλλες: Ευρυδική, 2007. - 350 σ. - (*Focus*).

Ευρυδική. Αριθμοί – κλειδιά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη – Έκδοση 2007 – Βρυξέλλες: Ευρυδική, 2007. - 176 σελίδες - (*Key Data*).

Gordon, G.; Whitchurch, C. Managing human resources in higher education: the implications of a diversifying workforce. In: *Higher Education Management and Policy*, Vol. 19, No. 2, 2007, p. 131-153.

Merrien, Fr-X. (eds). Towards a New Model of Governance for Universities? A Comparative View. - London: Jessica Kingsley, 1999. - (*Higher Education Series*, 53).

OECD (2007) Strehl, F.; Reisinger, S.; Kalatschan, M. Funding Systems and their Effects on Higher Education Systems. - Paris: OECD Publishing. - *OECD Education Working Papers*, No. 6.

OECD project on education policy analysis, Chapter 3: Changing Patterns of Governance in Higher Education, report, 2003.

OECD/IMHE-HEFCE project on financial management and governance of higher education institutions report. On the edge: securing a sustainable future for higher education, 2004.

Pellert, A. Human Resource Management at Universities. In: *Higher Education Management and Development in Central, Southern and Eastern Europe*. - Münster: Waxmann Verlag GmbH, 2007.

Report on 'University Governance'. European Union Education and Training 2010 Work Programme, Cluster 'Making the best use of resources' – Peer learning Activity, Copenhagen, April 19-21, 2006.

Sadlak, J.; de Miguel, J. M. Regional perspectives: Europe. In: *Higher education in the World 2006. The Financing of Universities*, pp. 198-222.

Salmi, J.; Hauptman, A.M. Resource allocation mechanisms in tertiary education: a typology and an assessment. In: *Higher education in the World 2006. The Financing of universities*, pp. 60-81.

Scott, P. Challenges to Academic Values and the Organisation of Academic Work in a Time of Globalisation. In: *Higher Education in Europe*, Vol. XXVIII, 2003, No.3, pp. 295-306.

Shattock, M. Managing Successful Universities - Maidenhead: SRHE and Open University Press, 2003.

Truffin, C. L'université déchiffrée: le financement des universités en Communauté française de Belgique. - Bruxelles: Éditions de l'Université Libre de Bruxelles, 2006.

Werner, Z. Hirsch; Weber, L. E. (eds). Governance in Higher Education. The University in a State of Flux. - Paris: Economica, 2001. - 204 p.

Zechlin, L. Strategic Planning in Higher Education. In: *International Encyclopedia of Education*, 3rd Edition. - Amsterdam: Elsevier, 2008.

Κεφάλαιο 1: Εθνικές στρατηγικές πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Διάγραμμα 1.1: Εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (χρηματοδότηση και προσωπικό), 2006/07 16

Κεφάλαιο 2: Δομές διακυβέρνησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

- Διάγραμμα 2.1: Μηχανισμοί θεσμικού προγραμματισμού και ανταλλαγής πληροφοριών στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 32
- Διάγραμμα 2.2: Όργανα εσωτερικής διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 34
- Διάγραμμα 2.3: Μέθοδος επιλογής του εκτελεστικού διευθυντή στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 37
- Διάγραμμα 2.4: Εξωτερικές ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση των ανεξάρτητων ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 43

Κεφάλαιο 3: Άμεση δημόσια χρηματοδότηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

- Διάγραμμα 3.1: Τύπος της κύριας δημόσιας επιχορήγησης στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 49
- Διάγραμμα 3.2: Κύριοι μηχανισμοί άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 50
- Διάγραμμα 3.3: Κριτήρια εισροών στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης για τις εκπαιδευτικές και τις λειτουργικές ανάγκες της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 53
- Διάγραμμα 3.4: Κριτήρια επιδόσεων στους μαθηματικούς τύπους χρηματοδότησης για τις εκπαιδευτικές και τις λειτουργικές ανάγκες της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 55
- Διάγραμμα 3.5: Κριτήρια χορήγησης των βασικών δημόσιων επιχορηγήσεων για E&A στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 61
- Διάγραμμα 3.6: Μέτρα λογοδοσίας για τον τρόπο χρησιμοποίησης των δημόσιων κεφαλαίων από τη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 64

Διάγραμμα 3.7:	Δυνατότητα μεταφοράς μη αναλωθέντων δημόσιων κεφαλαίων από μία χρήση στην επόμενη, δημόσια και επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	67
Διάγραμμα 3.8:	Επισκόπηση των μηχανισμών δημόσιας χρηματοδότησης της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07	70

Κεφάλαιο 4: Άντληση ιδιωτικών κεφαλαίων από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Διάγραμμα 4.1:	Σχετικά μερίδια των ιδιωτικών δαπανών που εισπράττουν τα ΙΤΕ από τα νοικοκυριά και «άλλους ιδιωτικούς φορείς» ως ποσοστό των συνολικών πόρων των ΙΤΕ, 1999-2004	74
Διάγραμμα 4.2:	Αυτονομία διάθεσης των διδάκτρων που καταβάλλουν οι φοιτητές πλήρους φοίτησης για την απόκτηση πρώτου τίτλου σπουδών στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	76
Διάγραμμα 4.3:	Πηγές ιδιωτικής χρηματοδότησης των δημόσιων ΙΤΕ και περιορισμοί ως προς τη χρήση τους, 2006/07	77
Διάγραμμα 4.4:	Δημόσια κίνητρα για την αναζήτηση ιδιωτικής χρηματοδότησης, δημόσια και επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	82

Κεφάλαιο 5: Ακαδημαϊκό προσωπικό των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Διάγραμμα 5.1:	Επιμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ των αρμόδιων φορέων για τη διαδικασία προσλήψεων στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	89
Διάγραμμα 5.2:	Βασικοί τύποι μεθόδων πρόσληψης στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	92
Διάγραμμα 5.3:	Εργοδότης και τύποι υπηρεσιακής κατάστασης του διδακτικού προσωπικού στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	95
Διάγραμμα 5.4:	Υπεύθυνοι φορείς/όργανα για τη μισθολογική πολιτική και τις προαγωγές στη δημόσια και την επιδοτούμενη από το κράτος ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07	97
Διάγραμμα 5.5:	Αρμοδιότητα καθορισμού των κριτηρίων αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού της δημόσιας και της επιδοτούμενης από το κράτος ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07	100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Κεφάλαιο 1

Έγγραφα εθνικών στρατηγικών πολιτικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 119

Κεφάλαιο 2

Όργανα διακυβέρνησης των δημόσιων και των επιδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 120

Κεφάλαιο 3

Κριτήρια της δημόσιας χρηματοδότησης των δημόσιων και των επιδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 131

Έγγραφα εθνικών στρατηγικών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2006/07 (Κεφάλαιο 1)

BE nl	Έγγραφο πολιτικής για την εκπαίδευση και την κατάρτιση (2004-2009)
CZ	Μακροπρόθεσμο σχέδιο για την εκπαίδευση και την έρευνα, την ανάπτυξη επιστημονικών, καλλιτεχνικών και άλλων δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2006-2010) (ISCED 5A). Μακροπρόθεσμο σχέδιο για την εκπαίδευση και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος της Τσεχικής Δημοκρατίας
DK	Η στρατηγική της κυβέρνησης στην παγκόσμια οικονομία
EE	Στρατηγική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση την περίοδο 2006-2015
CY	Στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση (2007)
LV	Βασικές αρχές για την ανάπτυξη της εκπαίδευσης (2006-2010) και διακήρυξη του υπουργικού συμβουλίου
LT	Σχέδιο ανάπτυξη του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2006-2010)
HU	Πρόγραμμα για τα ουγγρικά πανεπιστήμια (2004)
NL	Σχέδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα (204) και νέο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης μέχρι το 2020
RO	Στρατηγική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση την περίοδο 2002-2010
SI	Ρυθμιστικό σχέδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (2002)
FI	Φινλανδικός νόμος για την ανάπτυξη του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2005) και σχέδιο ανάπτυξης για την εκπαίδευση και την έρευνα
UK	Λευκή βίβλος για το «Μέλλον της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» (2003)
NO	Ποιοτική μεταρρύθμιση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (2002)

BE fr, BE de, BG, IE, EL, FR, IT, MT, AT, PL, PT, SK, SE, IS και LI: Δεν διαθέτουν έγγραφα εθνικής στρατηγικής πολιτικής.

Όργανα διακυβέρνησης των δημόσιων και των επιδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 (Κεφάλαιο 2)

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
BE fr	Πρύτανης	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Συμβούλιο παιδαγωγικής διαχείρισης	Διοικητικό Συμβούλιο
BE de	Διευθυντής	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – είναι κυρίως υπεύθυνο να υποβάλει συστάσεις και γνώμες στο Διοικητικό Συμβούλιο.	Διοικητικό Συμβούλιο – διορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο και παρέχει συμβουλές στο Εκτελεστικό Συμβούλιο για όλα τα θέματα που αφορούν την διδασκαλία /εκπαίδευση.	Διοικητικό Συμβούλιο – διορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο και παρέχει συμβουλές στο Εκτελεστικό Συμβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο για όλα τα θέματα που αφορούν την έρευνα.
BE nl	Πρύτανης (Εκτελεστικό Συμβούλιο): υπεύθυνος για τα διοικητικά και τα δημοσιονομικά του πανεπιστημίου και για την περιοχή του. Καταρτίζει τον προϋπολογισμό και τον ετήσιο οικονομικό απολογισμό, εφαρμόζει τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και εκπροσωπεί το πανεπιστήμιο.	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – παρέχει συμβουλές στο Εκτελεστικό Συμβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο για όλα τα θέματα που αφορούν την έρευνα.	Διοικητικό Συμβούλιο – όργανο υπεύθυνο για τη γενική εποπτεία του πανεπιστημίου, καθορίζει τους εσωτερικούς κανονισμούς και διαδικασίες όσον αφορά τις δραστηριότητες διδασκαλίας και έρευνας και τους φοιτητές, καθορίζει τη δομή και την οργάνωση του πανεπιστημίου, εγκρίνει τον προϋπολογισμό και τον ετήσιο απολογισμό, διορίζει τους καθηγητές και το διοικητικό προσωπικό, και καθορίζει τη γενική πολιτική του πανεπιστημίου	⊗
BG	Πρύτανης: εκπροσωπεί το ΠΕ και οι αρμοδιότητές του καλύπτουν όλα τα θέματα που αφορούν τους φοιτητές, συντάσσει τον ετήσιο οικονομικό απολογισμό για τις δραστηριότητες και τα οικονομικά, παρουσιάζει τα αποτελέσματα της εσωτερικής αξιολόγησης και του συστήματος διασφάλισης της ποιότητας.	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – υπεύθυνο για όλα τα θέματα που αφορούν τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες, ρυθμίζει την εκπαιδευτική πολιτική και την πολιτική έρευνας, καθορίζει και ελέγχει τα συστήματα αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας, καθορίζει τους τομείς και τη μορφή των προγραμμάτων σπουδών και τίτλων σπουδών, προτείνει τον αριθμό των εισακτέων, εγκρίνει τους όρους πρόσληψης και αξιολόγησης του ακαδημαϊκού προσωπικού, εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό και εγγυάται την υπεύθυνη χρήση των κεφαλαίων. Καθορίζει τους εσωτερικούς κανονισμούς των βασικών μονάδων και εγκρίνει τις δραστηριότητες, διεθνούς συνεργασίας και διεθνών σχέσεων.	Γενική Συνέλευση – εγκρίνει ή απορρίπτει τον εσωτερικό κανονισμό που διέπει τη διακυβέρνηση του ΠΕ, εξετάζει και εγκρίνει την ετήσια έκθεση του πρύτανη. Διορίζει το Εποπτικό Συμβούλιο, ένα χωριστό όργανο που εποπτεύει τις διάφορες δραστηριότητες του ιδρύματος και είναι υπεύθυνο για τον εσωτερικό έλεγχο.	Ελεγκτικό Συμβούλιο – ειδικό όργανο εξουσιοδοτημένο να ασκεί τον εσωτερικό έλεγχο/εποπτεία της συνολικής δραστηριότητας του ΠΕ. Τα μέλη αυτού του οργάνου δεν μπορούν να είναι μέλη του ακαδημαϊκού συμβουλίου, αντιπρυτάνεις, αναπληρωτές πρυτάνεις, κοσμήτορες ή διευθυντές των βασικών μονάδων και θυγατρικών μονάδων του οικείου ΠΕ. Το Συμβούλιο πρέπει να διασφαλίζει τη συμμόρφωση του ιδρύματος με τις επίσημες κανονιστικές διατάξεις και να υποβάλλει τα συμπεράσματά του στο Ακαδημαϊκό Συμβούλιο. Το Ελεγκτικό Συμβούλιο υποβάλλει επίσης κάθε έτος γνώμες για την πρόβλεψη και το σχέδιο προϋπολογισμού του ΠΕ στο Ακαδημαϊκό Συμβούλιο και τη Γενική Συνέλευση. Υποβάλλει έκθεση δραστηριοτήτων και συμπερασμάτων στη γενική συνέλευση τουλάχιστον μία φορά το έτος.

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
CZ (α)	Πρύτανης: ο κύριος φορέας διακυβέρνησης: οι περισσότερες αποφάσεις του πρέπει να εγκρίνονται από τη Σύγκλητο	Ακαδημαϊκή Σύγκλητος – αποφασίζει για την οργανωτική δομή- εγκρίνει τις αποφάσεις του πρύτανη για τον εσωτερικό κανονισμό, τον προϋπολογισμό, την ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες και την οικονομική διαχείριση, τα μακροπρόθεσμα σχέδια, κλπ· υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον κατάλογο των υποψηφίων για τη θέση του πρύτανη.		Συμβούλιο διαχειριστών – εγκρίνει την ετήσια έκθεση του πρύτανη και παρέχει συμβουλές για το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και άλλα θέματα που υποβάλλει ο πρύτανης στον Υπουργό. Και ορισμένες άλλες αποφάσεις απαιτούν την έγκριση του συμβουλίου διαχειριστών, όπως η δημιουργία βασικών μονάδων του πανεπιστημίου, η μίσθωση περιουσιακών στοιχείων του πανεπιστημίου και η αξιοποίηση άλλων περιουσιακών στοιχείων.
CZ (β)	Διευθυντής Σχολής – το καταστατικό όργανο μιας σχολής με νομική οντότητα· αποφασίζει για θέματα που αφορούν τη σχολή, εκτός εάν υπάρχουν αντίθετες διατάξεις.			Ⓞ
DK	Πρύτανης: υπεύθυνος για την τρέχουσα διαχείριση, έχει τη συνολική ευθύνη για την εργασία του διοικητικού διευθυντικού προσωπικού, προτείνει τον προϋπολογισμό και εγκρίνει τους λογαριασμούς· καθορίζει τους κανόνες εφαρμογής πειθαρχικών μέτρων.	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – διατυπώνει γνώμες για την εσωτερική κατανομή των κεφαλαίων, για τα βασικά στρατηγικά ζητήματα στους τομείς της έρευνας και της εκπαίδευσης, υποβάλλει συστάσεις για τις ακαδημαϊκές επιτροπές, απονέμει τα διπλώματα PhD και τους διδακτορικούς τίτλους σπουδών.		Συμβούλιο Διευθυντών – ανώτατη αρχή και όργανο εποπτείας του πανεπιστημίου· καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση του ιδρύματος, καταρτίζει σχέδια δραστηριοτήτων και μακροπρόθεσμη ανάπτυξης, εξασφαλίζει τη δημοσιονομική διαχείριση, συνάπτει συμφωνίες με το υπουργείο, εγκρίνει τον προϋπολογισμό, διορίζει τον πρύτανη και τα διευθυντικά στελέχη.
DE (α)	Εκτός από τον πρύτανη ή τον πρόεδρο, τα ΙΤΕ έχουν ένα καγκελάριο ο οποίος είναι ο προϊστάμενος των διοικητικών υπηρεσιών και υπεύθυνος για τον προϋπολογισμό.	Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – εκλέγει το Διοικητικό Συμβούλιο, εκδίδει τα ψηφίσματα για το καταστατικό του ιδρύματος.	Σύγκλητος – επικυρώνει την εκλογή του πρύτανη από το ακαδημαϊκό προσωπικό του ιδρύματος και λαμβάνει αποφάσεις για τον προϋπολογισμό του ιδρύματος, τον αριθμό των εισακτέων, τη δημιουργία νέων βασικών μονάδων, για τα βασικά ζητήματα σε θέματα έρευνας, απασχόλησης νέων πανεπιστημιακών, για τους τρόπους διενέργειας των εξετάσεων και αποφασίζει για τις προτάσεις εκλογής καθηγητών από τα τμήματα.	Διοικητικό Συμβούλιο
DE (β)	Διευθυντής	Διάσκεψη	Διπλή σύγκλητος	Διοικητικό Συμβούλιο

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
ΕΕ (α)	Πρύτανης: έχει τη γενική ευθύνη, για τις δραστηριότητες για την ανάπτυξη του ιδρύματος, μεριμνά για τη νόμιμη και χρηστή χρήση των χρηματοδοτικών πόρων· ανώτατη διοικητική και πειθαρχική αρχή.	Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – εγκρίνει το καταστατικό του πανεπιστημίου και των συστατικών μονάδων του, εκδίδει τα σχέδια ανάπτυξης, εγκρίνει τον προϋπολογισμό, καθορίζει τους όρους διεξαγωγής των διαγωνισμών για την πρόσληψη μελών του διδακτικού προσωπικού και του ερευνητικού προσωπικού, εκλέγει τους τακτικούς καθηγητές (<i>ordinaria</i>), απονέμει τον τίτλο του καθηγητή <i>emeritus</i> , εκδίδει αποφάσεις για θέματα που αφορούν τα περιουσιακά στοιχεία του πανεπιστημίου κλπ. Αποφασίζει επίσης και επιλέγει άλλα ζητήματα τα οποία εμπιπτούν στην αρμοδιότητά του με βάση τη νομοθεσία και το καταστατικό του πανεπιστημίου.	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβούλιο Διοικητών – όργανο που εξασφαλίζει τη σύνδεση ανάμεσα στο Υπουργείο και τα ΙΤΕ. Το Συμβούλιο μπορεί να υποβάλλει προτάσεις στον Υπουργό παιδείας και έρευνας καθώς και στο πανεπιστημιακό συμβούλιο για θέματα που αφορούν την ανάπτυξη του πανεπιστημίου. Πρέπει να υποβάλει τουλάχιστον μία φορά το έτος έκθεση αξιολόγησης του πανεπιστημίου. Ένας εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος αυτού του οργάνου συμμετέχει με δικαίωμα λόγου στις συνόδους του πανεπιστημιακού συμβουλίου.
ΕΕ (β)	Πρύτανης: εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό και το καταστατικό των συστατικών μονάδων του ιδρύματος, εγκρίνει τον προϋπολογισμό του ιδρύματος και εγγυάται την εφαρμογή του, ελέγχει τους πόρους του προϋπολογισμού του ιδρύματος. Ο πρύτανης λογοδοτεί στο Συμβούλιο και στον Υπουργό του υπουργείου στο οποίο υπάγεται το ίδρυμα.	Συμβούλιο – εκδίδει το σχέδιο ανάπτυξης του ιδρύματος, εκλέγει το τακτικό διδακτικό προσωπικό, λαμβάνει αποφάσεις για τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του πανεπιστημίου κλπ.	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό Όργανο – ο νόμος για τα πανεπιστήμια και ο νόμος για τα ιδρύματα επαγγελματικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζουν σε γενικές γραμμές τις αρμοδιότητες του συμβουλευτικού οργάνου και ορίζουν λεπτομερώς τους τομείς στους οποίους το συμβουλευτικό συμβούλιο και ο πρύτανης έχουν εξουσίες λήψης αποφάσεων, αλλά παρέχει και σχετική ευελξία, εφόσον το Συμβούλιο και ο πρύτανης αποφασίζουν και επιλύουν και άλλα ζητήματα τα οποία εμπιπτούν στο πεδίο αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό του πανεπιστημίου.
ΙΕ (α)	Πρόεδρος/ <i>Provost</i>	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο	Διοικητικό Συμβούλιο	
ΙΕ (β)	Πρόεδρος/Διευθυντής: προϊστάμενος του ιδρύματος, υπεύθυνος για την καθημερινή διαχείριση.	Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – βοηθά το Διοικητικό Συμβούλιο στο σχεδιασμό, το συντονισμό, την ανάπτυξη και την εποπτεία του εκπαιδευτικού έργου· μεριμνά για την προστασία, τη διατήρηση και ανάπτυξη ακαδημαϊκών προτύπων.	Διοικητικό Συμβούλιο – διαχειρίζεται και ελέγχει τις δραστηριότητες του ΙΤΕ.	

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
EL	Πρύτανης	Σύγκλητος – καθορίζει τη γενική πολιτική για την εκπαίδευση και την έρευνα, κατανέμει τις θέσεις διδασκαλίας και έρευνας, αφού προηγουμένως εγγραφούν από το Υπουργείο.	Διοικητικό Συμβούλιο – καθορίζει τα στρατηγικά σχέδια, τις κατευθυντήριες γραμμές, τους κανονισμούς, τις διαδικασίες, την οργάνωση της διδασκαλίας και της έρευνας, διαχειρίζεται τους πόρους και τον προϋπολογισμό. Βοηθά τον πρύτανη.	⊗
ES	Πρύτανης: υπεύθυνος για τη διοίκηση, διακυβέρνηση και διαχείριση του πανεπιστημίου, την υλοποίηση των πολιτικών που εγκρίνουν τα συλλογικά όργανα και την εφαρμογή των συμφωνιών. Προεδρεύει στις συνεδριάσεις της Συγκλήτου και του Διοικητικού Συμβουλίου.	Σύγκλητος – εκπροσωπεί την πανεπιστημιακή κοινότητα: εξετάζει τις πολιτικές του ιδρύματος, διαχειρίζεται τις θέσεις εργασίας, κατευθύνει τη χώρα ή πολιτικών των άλλων οργάνων διακυβέρνησης και μπορεί να συστήσει και ειδικές επιτροπές.	Διοικητικό Συμβούλιο – καθορίζει τα στρατηγικά σχέδια, τις κατευθυντήριες γραμμές, τους κανονισμούς, τις διαδικασίες, την οργάνωση της διδασκαλίας και της έρευνας, διαχειρίζεται τους πόρους και τον προϋπολογισμό. Βοηθά τον πρύτανη.	Κοινωνικό Συμβούλιο – εξωτερικό όργανο που εκπροσωπεί τα συμφέροντα όλων των κοινωνικών φορέων στο πανεπιστήμιο. Το Συμβούλιο συνεργάζεται με το πανεπιστήμιο για τον καθορισμό κριτηρίων και προτεραιοτήτων στρατηγικού σχεδιασμού του ιδρύματος. Διατυπώνει επίσης συστάσεις σχετικά με τον προγραμματισμό και τη διαχείριση, τα οικονομικά και τον προϋπολογισμό, τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων και άλλα ζητήματα που αφορούν την πανεπιστημιακή κοινότητα. Το κοινωνικό συμβούλιο αποτελείται από τρεις εξωτερικούς φορείς και τρία εσωτερικά μέλη που είναι επίσης και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
FR	Πρόεδρος: υπεύθυνος για τη συνολική διακυβέρνηση του πανεπιστημίου.	Ακαδημαϊκό/ Επιστημονικό Συμβούλιο/ Συμβούλιο σπουδών και πανεπιστημιακής ζωής – παρέχει συμβουλές στο Διοικητικό Συμβούλιο με βάση τις ειδικές αρμοδιότητές τους για τις βασικές κατευθύνσεις του ιδρύματος.	Διοικητικό Συμβούλιο – εγκρίνει το καταστατικό και την εσωτερική διάρθρωση του ιδρύματος· γενικό όργανο λήψης αποφάσεων του πανεπιστημίου.	⊗
IT	Πρύτανης: εκπροσωπεί το πανεπιστήμιο, είναι υπεύθυνος για το στρατηγικό σχέδιο, σε συνεργασία με το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο (προεδρεύει και στα δύο όργανα).	Σύγκλητος – παρέχει συμβουλές στον πρύτανη και στο Συμβούλιο Διοικήτων και είναι υπεύθυνος για το αναπτυξιακό σχέδιο του πανεπιστημίου, λαμβάνει αποφάσεις για τις τροποποιήσεις του καταστατικού, για ακαδημαϊκά θέματα, για τη δημοσιονομική διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της κατανομής των κεφαλαίων στις διάφορες μονάδες του ιδρύματος, για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, τον καθορισμό του ύψους των διδάκτρων των φοιτητών και για τις αλλαγές στις δομές της έρευνας.	Συμβούλιο Διοικήτων – διαχειρίζεται και ελέγχει τους οικονομικούς και δημοσιονομικούς πόρους· καταρτίζει τους διοικητικούς, οικονομικούς και δημοσιονομικούς κανονισμούς, εγκρίνει τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό, καθορίζει το ύψος της χρηματικής συνεισφοράς των φοιτητών (οι λειτουργίες αυτού του οργάνου διαφέρουν από το ένα ΙΤΕ στο άλλο).	

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
CY	Πρύτανης	Σύγκλητος – υπεύθυνη, μεταξύ άλλων, για τις ακαδημαϊκές δραστηριότητες του πανεπιστημίου, τόσο στον τομέα της έρευνας όσο και της διδασκαλίας. Η Σύγκλητος εγκρίνει τις αποφάσεις του πρύτανη για τα προγράμματα σπουδών, τον αριθμό των εισακτέων και τις εξετάσεις περιόδου, το σύστημα βαθμολόγησης, τις προαγωγές και την απονομή πτυχίων· καθορίζει τις ανάγκες του πανεπιστημίου σε κτίρια και εξοπλισμό· αποφασίζει την εσωτερική κατανομή των πόρων του προϋπολογισμού και για τις σχέσεις με τα άλλα ΙΤΕ· υποβάλλει συστάσεις στο Συμβούλιο σχετικά με τη δημιουργία ή την κατάργηση σχολών ή τμημάτων και για τον αριθμό των θέσεων σπουδών.	Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – υπεύθυνο για τη διαχείριση και τον έλεγχο των διοικητικών και δημοσιονομικών υποθέσεων του πανεπιστημίου καθώς και των περιουσιακών στοιχείων του και ιδίως για τον ετήσιο προϋπολογισμό, το ύψος των μισθών και των άλλων επιδομάτων του προσωπικού του πανεπιστημίου και την εσωτερική κατανομή των κεφαλαίων που προορίζονται για υποδομές του πανεπιστημίου. Επιπλέον, είναι εξουσιοδοτημένο να επικυρώνει το διορισμό ή την προαγωγή του ακαδημαϊκού προσωπικού καθώς και το διορισμό και τις προαγωγές του διοικητικού προσωπικού του πανεπιστημίου.	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
LV	Πρύτανης: ανώτατη αρχή του πανεπιστημίου· ασκεί τη γενική διοίκηση, διασφαλίζει την νόμιμη και χρηστή χρησιμοποίηση των δημόσιων κεφαλαίων και της προσωπίας, μεριμνά για την ανάπτυξη του προσωπικού, διασφαλίζει την ακαδημαϊκή ελευθερία.	Σύγκλητος/Ακαδημαϊκή Συνέλευση – εγκρίνει τις διαδικασίες και διατάξεις που διέπουν όλους τους τομείς δραστηριότητας, εξετάζει και εγκρίνει τα προγράμματα σπουδών. Στην ακαδημαϊκή συνέλευση συμμετέχουν και εκπαιδευτικοί που ανήκουν στο προσωπικό απ' ό,τι στη σύγκλητο· τροποποιεί το καταστατικό του ιδρύματος, εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό και εκλέγει τα μέλη όλων των οργάνων διακυβέρνησης.	Συμβουλευτική Επιτροπή (*) – παρέχει συμβουλές στη Σύγκλητο και τον πρύτανη για στρατηγικά ζητήματα που αφορούν την ανάπτυξη του ιδρύματος. Έχει δικαίωμα να προτείνει την εξέταση ορισμένων ζητημάτων στη σύγκλητο και την ακαδημαϊκή συνέλευση. Ιδρύεται με πρωτοβουλία της σύγκλητου ή με αίτηση του Υπουργού Παιδείας και επιστημών. Τα μέλη της εκλέγονται από τη Σύγκλητο· ο Υπουργός έχει δικαίωμα διορισμού του προέδρου της συμβουλευτικής επιτροπής, εάν αυτή συστάθηκε μετά από δική του αίτηση.	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
LT	<p>Πρύτανης: υπεύθυνος για την τήρηση του νόμου, του καταστατικού του πανεπιστημίου και άλλων νομοθετικών διατάξεων· υπεύθυνος για την προώθηση και απόλυση προσωπικού, για την παροχή κινήτρων και για τα πειθαρχικά μέτρα· υπεύθυνος για τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, τη διαχείριση του ιδρύματος, τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων, την ποιότητα και το επίπεδο της εκπαίδευσης, της έρευνας και των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων· συντάσσει την ετήσια έκθεση.</p>	<p>Σύγκλητος/Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – εκδίδει και υποβάλλει για έγκριση στο Seimas (Κοινοβούλιο) το καταστατικό του πανεπιστημίου και τις τροποποιητικές πράξεις του, διορίζει τα μέλη του Συμβουλίου, εκλέγει και μπορεί να ανακαλέσει τον πρύτανη, εγκρίνει το διορισμό των μελών του πρυτανικού συμβουλίου/του προσωπικού, οργανώνει τις διαδικασίες αξιολόγησης των επιδόσεων και τις εξετάσεις, ελέγχει την ποιότητα των σπουδών και την κατάρτιση των ερευνητών, εγκρίνει τα προγράμματα σπουδών και έρευνας και τις διαρθρωτικές αλλαγές, υποβάλλει προτάσεις στην κυβέρνηση.</p>	<p>Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – εκδίδει και υποβάλλει για έγκριση στο Seimas (Κοινοβούλιο) το καταστατικό του πανεπιστημίου και τις τροποποιητικές πράξεις του, διορίζει τα μέλη του Συμβουλίου, εκλέγει και μπορεί να ανακαλέσει τον πρύτανη, εγκρίνει το διορισμό των μελών του πρυτανικού συμβουλίου/του προσωπικού, οργανώνει τις διαδικασίες αξιολόγησης των επιδόσεων και τις εξετάσεις, ελέγχει την ποιότητα των σπουδών και την κατάρτιση των ερευνητών, εγκρίνει τα προγράμματα σπουδών και έρευνας και τις διαρθρωτικές αλλαγές, υποβάλλει προτάσεις στην κυβέρνηση.</p>	<p>Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – συντάσσει τα συμπεράσματα για το σχέδιο μακροπρόθεσμης ανάπτυξης, υποβάλλει προτάσεις για τα προγράμματα σπουδών και έρευνας και τις διαρθρωτικές αλλαγές, επιβλέπει την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων του ιδρύματος, αναγγέλλει την εκλογή του πρύτανη και των μελών της συγκλήτου, συντάσσει τα συμπεράσματα της ετήσιας έκθεσης του πρύτανη, αξιολογεί την επίτευξη των στόχων του ιδρύματος και επιβλέπει τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων, προτείνει τη διενέργεια δημοσιονομικών ελέγχων, κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων.</p>
LU	<p>Πρύτανης</p>	<p>Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – συμβουλευτικό όργανο που αποτελείται από εκπροσώπους του πανεπιστημίου· παρέχει βοήθεια/συμβουλές στον πρύτανη για τα έγγραφα που πρέπει να εγκρίνει το διοικητικό συμβούλιο.</p>	<p>Διοικητικό Συμβούλιο – επεξεργάζεται και ελέγχει τις δραστηριότητές του· εγκρίνει τα έγγραφα που συντάσσει η συγκλήτος σύμφωνα με συστάσεις του πανεπιστημιακού συμβουλίου.</p>	<p>Οικονομικό Συμβούλιο – διατυπώνει γνώμες, συμβάλλει στην προετοιμασία των στρατηγικών αποφάσεων, συμμετέχει στην παρακολούθηση των στρατηγικών σχεδίων, συμβάλλει στην εκτέλεση των αποστολών του ιδρύματος, τη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων και των περιουσιακών στοιχείων, ελέγχει την επαγγελματική επάρκεια του οργάνου διαχείρισης του πανεπιστημίου, βοηθά τη συγκλήτο στην επεξεργασία των αποφάσεων και διατυπώνει γνώμες για τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και τις αναπτυξιακές δραστηριότητες της Συγκλήτου.</p>
HU	<p>Πρύτανης: διοικεί και εκπροσωπεί το ίδρυμα· ασκεί καθήκοντα εργοδότη· εγγυάται την εύρυθμη λειτουργία του ΙΤΕ· είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία συνθηκών εργασίας, εκπαίδευσης και έρευνας με την τήρηση των κανόνων της υγείας και ασφάλειας· λαμβάνει τις αποφάσεις για θέματα που δεν έχουν ανατεθεί σε ένα εσωτερικό όργανο· εγγυάται την ορθή χρήση των περιουσιακών στοιχείων· διεξάγει τις δραστηριότητες που προβλέπονται στον ιδρυτικό νόμο και ορίζονται από το νόμο· θεσπίζει πρακτικές ορθής διαχείρισης· τηρεί τους κανόνες λογιστικής και μεριμνά για την τήρηση των άλλων υποχρεώσεων που προβλέπει ο νόμος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.</p>	<p>Σύγκλητος – εγκρίνει το σχέδιο ανάπτυξης του ιδρύματος, τη στρατηγική για την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία· καθορίζει τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά καθήκοντα και παρακολουθεί την εκτέλεσή τους.</p>	<p>Πανεπιστημιακό Συμβούλιο – συμβουλευτικό όργανο που αποτελείται από εκπροσώπους του πανεπιστημίου· παρέχει βοήθεια/συμβουλές στον πρύτανη για τα έγγραφα που πρέπει να εγκρίνει το διοικητικό συμβούλιο.</p>	<p>Οικονομικό Συμβούλιο – διατυπώνει γνώμες, συμβάλλει στην προετοιμασία των στρατηγικών αποφάσεων, συμμετέχει στην παρακολούθηση των στρατηγικών σχεδίων, συμβάλλει στην εκτέλεση των αποστολών του ιδρύματος, τη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων και των περιουσιακών στοιχείων, ελέγχει την επαγγελματική επάρκεια του οργάνου διαχείρισης του πανεπιστημίου, βοηθά τη συγκλήτο στην επεξεργασία των αποφάσεων και διατυπώνει γνώμες για τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και τις αναπτυξιακές δραστηριότητες της Συγκλήτου.</p>

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
MT	<p>Πρόεδρος (<i>Chancellor</i>): ανώτατη αρχή, υπεύθυνος για τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων του ιδρύματος.</p> <p>Αντιπρόεδρος: αναπληρώνει τον Πρόεδρο στις προβλεπόμενες περιπτώσεις.</p> <p>Πρύτανης: κύριος ακαδημαϊκός και διοικητικός υπεύθυνος, αρμόδιος για την καθημερινή διαχείριση, προεδρεύει στη συγκλήτο και στα συμβούλια των σχολών, είναι νόμιμος εκπρόσωπος του πανεπιστημίου· υπεύθυνος για τους ανθρωπίνους πόρους· διαθέτει ευρεία εξουσία λήψης αποφάσεων.</p>	<p>Σύγκλητος – υπεύθυνος για τη γενική κατεύθυνση των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων: ρυθμίζει τα θέματα σπουδών, έρευνας, τεκμηρίωσης και εξετάσεων· αποφασίζει για την απονομή τίτλων σπουδών, πτυχίων κλπ· καθορίζει τους όρους εισαγωγής, αναγνώρισης ξένων πτυχίων/ διπλωμάτων / πιστοποιητικών σπουδών· παρέχει συμβουλές στο Διοικητικό Συμβούλιο για ακαδημαϊκά θέματα, στην κυβέρνηση για θέματα μάρθησης, επιστημών και τεχνολογίας.</p>	<p>Διοικητικό Συμβούλιο – διοικεί και ελέγχει όλα τα περιουσιακά στοιχεία του πανεπιστημίου, αποφασίζει τη σύσταση και την κατάργηση θέσεων ακαδημαϊκού και μη ακαδημαϊκού προσωπικών, των ιδρυμάτων, των τμημάτων, των σχολών και των άλλων συστατικών μονάδων· συντάσσει το καταστατικό, είναι υπεύθυνο για τη μισθοδοσία όλου του προσωπικού, διορίζει τους προϊστάμενους των τμημάτων· είναι υπεύθυνο για το διορισμό και την αμοιβή των εξεταστών.</p>	<p>⊗</p>
NL	<p>Rector magnificus (Πρύτανης)</p>	<p>Εκτελεστικό Συμβούλιο – ασκεί τη διακυβέρνηση του ΙΤΕ για τα νομικά ζητήματα, εκδίδει το στρατηγικό σχέδιο και είναι υπεύθυνο για την εσωτερική διασφάλιση της ποιότητας.</p>	<p>Εποπτικό Συμβούλιο – εποπτεύει τη διακυβέρνηση του ΙΤΕ, μεριμνά το Εκτελεστικό Συμβούλιο (ΕΣ) να ενεργεί σύμφωνα με τους νόμους και τους κανονισμούς, είναι υπόλογο στον υπουργό, επιλέγει και διορίζει τα μέλη και τον πρόεδρο του Εκτελεστικού Συμβουλίου.</p> <p>Συμβουλευτικό Συμβούλιο Βασικών Αντιπροσώπων (MRAB) – κυρίως συμβουλευτικό όργανο που αποτελείται από εκπροσώπους του πανεπιστημίου (προσωπικού/φοιτητών)· ορισμένες αποφάσεις, κανονισμοί του ΕΣ πρέπει να εγκρίνονται από το MRAB, όπως το στρατηγικό σχέδιο και το σύστημα διασφάλισης της ποιότητας.</p>	

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/Εποπτικό όργανο
AT (α)	<p>Πρύτανης: εποπτεύει όλες τις σχολές, συντάσσει τα αναπτυξιακά και οργανωτικά σχέδια και τη σύμβαση επιδόσεων.</p>	<p>Σύγκλητος – εγκρίνει το καταστατικό του πανεπιστημίου και το αναπτυξιακό και οργανωτικό σχέδιο που συντάσσει ο πρύτανης, εκλέγει τα μέλη του πανεπιστημιακού συμβουλίου, εκδίδει τα προγράμματα του πρώτου κύκλου σπουδών, καθορίζει τους ακαδημαϊκούς τίτλους σπουδών που απαντάει το πανεπιστήμιο, εξετάζει ενστάσεις όσον αφορά τις σπουδές, υποβάλλει κατάλογο τριών υποψηφίων για τη θέση του πρύτανη στο πανεπιστημιακό συμβούλιο και ασκεί διάφορα καθήκοντα συναπόφασης για ζητήματα που αφορούν τη Σύγκλητο, το πανεπιστημιακό συμβούλιο και το διορισμό του ακαδημαϊκού προσωπικού.</p>	<p>Διοικητικό Συμβούλιο – εγκρίνει το αναπτυξιακό σχέδιο, την οργανωτική δομή και τη σύμβαση επιδόσεων, οργανώνει τις διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης, παρεμβαίνει στις αποφάσεις που αφορούν τις σπουδές και τα προγράμματα σπουδών. Ελέγχει τη νομιμότητα και την επάρκεια των δραστηριοτήτων και τη δημοσιονομική διαχείριση του ιδρύματος, συντάσσει την έκθεση επιδόσεων και τον οικονομικό απολογισμό. Είναι υπεύθυνο για το διορισμό ή την ανάκληση του πρύτανη και των αντιπρυτάνων.</p>	<p>Συμβούλιο Διαχειριστών (*) – οι <i>Fachhochschulen</i> μπορεί να έχουν ένα συμβούλιο παρόμοιο με το Διοικητικό Συμβούλιο ενός πανεπιστημίου, ανάλογα με τον τύπο οργάνωσης (ένωση, ίδρυμα κλπ.). Οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης έχουν παρόμοιο συμβούλιο. Ωστόσο, αυτό επιβάλλεται από το νόμο περί εταιρικής διακυβέρνησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων και όχι από το νόμο για τις <i>Fachhochschulen</i>.</p>
AT (β)	<p><i>Erlalter</i>: η οργανωτική βάση είναι συνήθως μια ένωση, ένα ίδρυμα ή, στις περισσότερες από τις 18 περιπτώσεις, μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (<i>Ges.m.b.H.</i>). Ο πρύτανης δεν ασκεί καθήκοντα εκτελεστικού διευθυντή, επειδή αυτός ο τύπος ΙΤΕ έχει διπλή μορφή, του δημόσιου και ιδιωτικού ιδρύματος.</p>	<p>Συμβούλιο Σχολής – όργανο λήψης αποφάσεων, συμβούλιο εσωτερικής διακυβέρνησης. Ο πρύτανης είναι πρόεδρος του συμβουλίου αυτού.</p>		<p>Συμβούλιο(*) – ο τρόπος λειτουργίας του και το πεδίο αρμοδιοτήτων του καθορίζονται στο καταστατικό, το οποίο μπορεί επίσης να καθορίζει και τις κοινές αρμοδιότητες του συμβουλευτικού συμβουλίου και της συγκλήτου. Στο συμβούλιο μπορούν να συμμετέχουν εκπρόσωποι διαφόρων φορέων: κυβερνητικών οργανισμών, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αυτόνομων επαγγελματικών οργάνων, ιδρυμάτων και επιστημονικών ενώσεων, επαγγελματικών και καλλιτεχνικών οργανώσεων, οργανώσεων εργοδοτών, επιχειρήσεων και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Στην περίπτωση των μη δημόσιων, επιδοτούμενων από το κράτος ιδρυμάτων επαγγελματικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα μέλη του συμβουλίου μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν εκπαιδευτικούς ακαδημαϊκών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τα οποία συνεργάζεται το ίδρυμα επαγγελματικής εκπαίδευσης.</p>
PL	<p>Πρύτανης: διοικεί και εκπροσωπεί το ΙΤΕ, διαχειρίζεται τα περιουσιακά στοιχεία και τις πράξεις του ΙΤΕ, εποπτεύει τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες, τα διοικητικά και δημοσιονομικά θέματα, εγγυάται την τήρηση των νόμων και των κανόνων ασφαλείας, είναι υπεύθυνος για κάθε δόλια χρησιμοποίηση των δημόσιων κεφαλαίων.</p>	<p>Σύγκλητος – εκδίδει το καταστατικό του ΙΤΕ, συντάσσει τους κανονισμούς σπουδών, καθορίζει τους όρους εισαγωγής καθώς και το σχέδιο χρηματοδότησης και δραστηριοτήτων- εγκρίνει τον οικονομικό απολογισμό του ΙΤΕ, καθορίζει τους κανόνες που διέπουν την αγορά και την πώληση περιουσιακών στοιχείων, τις εταιρικές σχέσεις και τα ιδρύματα- καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές λειτουργίας, τις κατευθύνσεις για τα συμβούλια των συστατικών μονάδων- αξιολογεί τις επιδόσεις του ιδρύματος, εγκρίνει τις εκθέσεις του πρύτανη και αξιολογεί τις επιδόσεις του πρύτανη- διατυπώνει γνώμες για την ακαδημαϊκή κοινότητα του ΙΤΕ, υποβάλλει γνώμες για θέματα που της υποβάλλουν ο πρύτανης, το συμβούλιο μιας σχολής ή μέλη της συγκλήτου.</p>		

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
PT (α)	Πρύτανης: εκπροσωπεί και διοικεί το πανεπιστήμιο. Προεδρεύει στα συλλογικά όργανα, προτείνει το γενικό προσανατολισμό της πανεπιστημιακής ζωής, είναι υπεύθυνος για τις ακαδημαϊκές, διοικητικές και οικονομικές δραστηριότητες.	Σύγκλητος – εγκρίνει τις γενικές κατευθύνσεις του ιδρύματος, τα αναπτυξιακά σχέδια και τα σχέδια προϋπολογισμού· εγκρίνει τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριότητας και τους οικονομικούς απολογισμούς, εγκρίνει τη δημιουργία/κλείσιμο μονάδων/ιδρυμάτων· απονέμει τίτλους σπουδών και ακαδημαϊκές διακρίσεις, ασκεί την πειθαρχική εξουσία και καθορίζει το ύψος των διδάκτρων εισαγωγής. Ένα μόνιμο τμήμα της συγκλήτου είναι υπεύθυνο για πειθαρχικά θέματα στο εσωτερικό του πανεπιστημίου.	Γενικό Συμβούλιο	Διοικητικό Συμβούλιο
RO	Πρόεδρος Πρύτανης	Σύγκλητος – εκδίδει το στρατηγικό πλαίσιο του ιδρύματος, αναθεωρεί τους κανονισμούς και το καταστατικό του ΙΤΕ, οργανώνει τα προγράμματα σπουδών και τα μαθήματα σύμφωνα με τα κριτήρια διαπίστευσης, καθορίζει τον αριθμό θέσεων σπουδών για τις οποίες θα ζητήσει την επιδότηση του κράτους, είναι υπεύθυνο για τη διοικητική οργάνωση, επικυρώνει την εκλογή στα συλλογικά όργανα διαχείρισης, επικυρώνει τις σημαντικές αποφάσεις που λαμβάνουν τα συμβούλια των σχολών και συνυπογράφει τις συμφωνίες συνεργασίας που προτείνουν οι σχολές.	Σύγκλητος – εκδίδει το στρατηγικό πλαίσιο του ιδρύματος, αναθεωρεί τους κανονισμούς και το καταστατικό του ΙΤΕ, οργανώνει τα προγράμματα σπουδών και τα μαθήματα σύμφωνα με τα κριτήρια διαπίστευσης, καθορίζει τον αριθμό θέσεων σπουδών για τις οποίες θα ζητήσει την επιδότηση του κράτους, είναι υπεύθυνο για τη διοικητική οργάνωση, επικυρώνει την εκλογή στα συλλογικά όργανα διαχείρισης, επικυρώνει τις σημαντικές αποφάσεις που λαμβάνουν τα συμβούλια των σχολών και συνυπογράφει τις συμφωνίες συνεργασίας που προτείνουν οι σχολές.	Διοικητικό Συμβούλιο ⊗
SI	Πρύτανης: υπεύθυνος για τη λειτουργία του ιδρύματος, συντονίζει τις εκπαιδευτικές, επιστημονικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες· υποβάλλει έκθεση δραστηριότητας του ιδρύματος, εγκρίνει (μαζί με τη συγκλήτο) τα κριτήρια διασφάλισης της ποιότητας, εκπροσωπεί το ΙΤΕ στις συμβάσεις εργασίας, προσαρμόζει το ακαδημαϊκό προσωπικό μετά από πρόταση των κοσμητόρων.	Σύγκλητος – εγκρίνει τα προγράμματα σπουδών, συμβάλλει στην επεξεργασία της εθνικής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συντάσσει το αναπτυξιακό σχέδιο και το σχέδιο προόδου του ιδρύματος· καθορίζει τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης του ιδρύματος, τα κριτήρια επιλογής του διδακτικού προσωπικού καθώς και τους τρόπους αξιολόγησης των φοιτητών· εκδίδει τους γενικούς κανονισμούς που αφορούν τη λειτουργία του ΙΤΕ.	Διοικητικό Συμβούλιο – καθορίζει τα κριτήρια και τις μεθόδους διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων και των πόρων του ΙΤΕ, αξιολογεί τη δημοσιονομική επίπτωση των δραστηριοτήτων, καθορίζει το ποσό των διδακτρικών σπουδών και των άλλων συνεισφορών. Συμβούλιο Διαχειριστών(*) – ομάδα εργασίας του διοικητικού συμβουλίου, υπεύθυνο για την προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα στο ίδρυμα και στην κοινωνία και την παροχή άτυπης βοήθειας στη διαχείριση του ιδρύματος.	Διοικητικό Συμβούλιο – εγκρίνει την ετήσια έκθεση και το στρατηγικό σχέδιο.
SK	Πρύτανης: διευθύνει και εκπροσωπεί το ΙΤΕ, είναι υπόλογος στη συγκλήτο και στον υπουργό για τις δραστηριότητες του ΙΤΕ.	Σύγκλητος – υπεύθυνος να διατυπώνει γνώμες και να εγκρίνει κάθε απόφαση σχετικά με την εισαγωγή νέων προγραμμάτων σπουδών και την τροποποίηση των διευθυντικών θέσεων· εκλέγει τον πρύτανη, εγκρίνει τις προτάσεις του πρύτανη σχετικά με τα ιδρύματα που υπάγονται στο πανεπιστήμιο, τον εσωτερικό κανονισμό, το διορισμό αντιπρυτάνων και των μελών του επισημικού συμβουλίου, τον προϋπολογισμό και τη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων, το καταστατικό του διοικητικού συμβουλίου, τους προτεινόμενους από τον πρύτανη υποψηφίους για το διοικητικό συμβούλιο, το μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχέδιο, την ετήσια έκθεση και τις αιτήσεις εισαγωγής των φοιτητών· εκλέγει έναν αντιπρόσωπο στο Συμβούλιο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.	Γενικό Συμβούλιο	Διοικητικό Συμβούλιο – εγκρίνει την ετήσια έκθεση και το στρατηγικό σχέδιο.

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/επιστημικό όργανο
FI (α)	Πρύτανης: πρόεδρος της συγκλήτου· υπεύθυνος για τη συνολική διοίκηση του ΙΤΕ.	Σύγκλητος – υπεύθυνος για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του ιδρύματος· εγκρίνει το σχέδιο χρηματοδότησης και το σχέδιο δραστηριοτήτων, καθορίζει τους τρόπους διαθεσης των πόρων του προϋπολογισμού, εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό και καθορίζει το οργανόγραμμα.	Όργανο λήψης αποφάσεων	⊗
FI (β)	Πρύτανης: πρόεδρος του συμβουλίου· ασκεί την εσωτερική διοίκηση του ιδρύματος. Οργανωτική αρμοδιότητα: υπεύθυνος για τον οικονομικό και στρατηγικό σχεδιασμό.	Συμβούλιο Πολυτεχνείου – έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη του ιδρύματος· προτείνει στον οργανωτικό υπεύθυνο το αναπτυξιακό σχέδιο, τον ετήσιο προϋπολογισμό και τις τροποποιήσεις της εκπαιδευτικής λειτουργίας· αποφασίζει τους τρόπους εσωτερικής κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων και συντάσσει τον εσωτερικό κανονισμό. Η αυτονομία του ιδρύματος σε θέματα οργάνωσης καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις αποφάσεις της οργανωτικής αρχής σχετικά με τη χρηματοδότηση και τους βασικούς στόχους. Οργανωτική αρχή – αποφασίζει για τη στρατηγική ανάπτυξη και εγκρίνει το σχέδιο δράσης και το οικονομικό σχέδιο και τον προϋπολογισμό. ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι τρόποι διοίκησης των πολυτεχνικών σχολών, για τις οποίες η νομοθεσία είναι ελαστική, υπάγεται σε μεγάλο βαθμό στη διακριτική ευχέρεια της οργανωτικής αρχής του Πολυτεχνείου.	⊗	
SE	Πρύτανης	Σύγκλητος – συμβουλευτικό όργανο σε θέματα εκπαίδευσης και έρευνας.	Διοικητικό Συμβούλιο – υπεύθυνο για όλα τα θέματα του ΙΤΕ· αποφασίζει για θέματα γενικού προσανατολισμού των δραστηριοτήτων και οργάνωσης, τις ετήσιες εκθέσεις, δημοσιονομική ενημέρωση, προγράμματα και εκθέσεις ελέγχου, εσωτερική κατανομή πόρων, απολύσεις, πειθαρχικά μέτρα, σύστημα εισαγωγής των φοιτητών και σύστημα διορισμού του προσωπικού.	
UK	Πρύτανης	Εκπαιδευτικά ιδρύματα που ιδρύθηκαν μετά το 1992: Ακαδημαϊκό Συμβούλιο – παρέχει συμβουλές στον Διευθύνοντα Σύμβουλο και το Διοικητικό Συμβούλιο για την ανάπτυξη των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων του ιδρύματος και τους απαιτούμενους πόρους. Υπεύθυνο για τον καθορισμό κριτηρίων εισαγωγής των φοιτητών, για το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών, τα ακαδημαϊκά πρότυπα, την επικύρωση των μαθημάτων, τους τρόπους αξιολόγησης και εξέτασών, το διορισμό και την απόλυση εσωτερικών και εξωτερικών εξεταστών, τις διαδικασίες απονομής τίτλων σπουδών και τιμητικών τίτλων, διαδικασίες αποβολής φοιτητών. Ιδρύματα που δημιουργήθηκαν πριν το 1992: Σύγκλητος – υπεύθυνος για τη ρύθμιση, την καθοδήγηση και την εποπτεία του ακαδημαϊκού έργου και την απονομή των διπλωμάτων.	Συνέλευση (*) – υπάρχει μόνο σε ορισμένα ιδρύματα: στο παρελθόν ήταν συνολικά υπεύθυνη για όλες τις δραστηριότητες του ιδρύματος, αλλά οι αρμοδιότητές της έχουν περιορισθεί. Δεν συμμετέχει πλέον στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, αλλά αποτελεί ένα βήμα όπου τα μέλη το προσωπικό μπορεί να θίξουν οποιοδήποτε ζήτημα αφορά το ίδρυμα.	

Χώρα	Εκτελεστικός διευθυντής	Ακαδημαϊκό όργανο	Όργανο λήψης αποφάσεων	Συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο
IS	Πρύτανης	Σύγκλητος - προωθεί τα συμφέροντα και τους στόχους του πανεπιστημίου και των ιδρυμάτων του.	Όργανο λήψης αποφάσεων	⊗
LI	Πρύτανης: διοικεί και εκπροσωπεί το ΙΤΕ, εκτελεί τις αποφάσεις, προτείνει και συντονίζει τα στοιχεία του στρατηγικού σχεδίου.	Συνέλευση/Σύγκλητος – υπεύθυνη για τις ακαδημαϊκές και ερευνητικές δραστηριότητες του ΙΤΕ, προτείνει και εφαρμόζει τα μέτρα και για την εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνει το Συμβούλιο, παρέχει συμβουλές στον πρύτανη και στο Συμβούλιο.	Διοικητικό Συμβούλιο – εποπτικό και ελεγκτικό όργανο. Τα μέλη του αποτελούνται από έναν εκπρόσωπο της κυβέρνησης και εκπροσώπους του επιστημονικού κλάδου, της οικονομίας και της δημόσιας διοίκησης.	
NO	Πρύτανης: εάν διορίζεται από το Συμβούλιο: υπεύθυνος για την τρέχουσα διαχείριση των ακαδημαϊκών και διοικητικών δραστηριοτήτων. Εάν είναι εκλεγμένος, ο πρύτανης είναι και πρόεδρος του Συμβουλίου· ασκεί την εσωτερική διακυβέρνηση μαζί με τα ακαδημαϊκά και διοικητικά όργανα.	Σύγκλητος (*)	Διοικητικό Συμβούλιο – εγγυάται την ποιότητα των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων, τη νομιμότητα και αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων: καθορίζει τη στρατηγική του ιδρύματος και καταρτίζει το σχέδιο προϋπολογισμού· έχει τη συνολική ευθύνη για τα ακαδημαϊκά και διοικητικά θέματα.	

⊗

Δεν υπάρχει όργανο

(*)

Δεν είναι υποχρεωτικό όργανο για όλα τα ΙΤΕ.

Κριτήρια της δημόσιας χρηματοδότησης των δημοσίων και των επιδοτούμενων από το κράτος ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2006/07 (Κεφάλαιο 3)

		Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΓΤΕ (και για την έρευνα: BE nl, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, IJ, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
		Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων
BE fr		Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών και στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή με βάση τον τομέα σπουδών. Οι διακυμάνσεις αυτού του αριθμού λαμβάνονται τουλάχιστον εν μέρει υπόψη στο μαθηματικό τύπο.		Σταθερό ποσό + συγκεκριμένο ποσοστό της αύξησης των λειτουργικών ενισχύσεων για τα τρία μεγαλύτερα πανεπιστήμια και πανεπιστημιακές ακαδημίες.	
BE nl		2006/07: αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών το 2000 και στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή ανάλογα με τον τομέα σπουδών. Από το 2008: - σταθερό ποσό που καθορίζεται σε συνάρτηση με το μέγεθος και τον τύπο του ιδρύματος (από 6 έως 15% του συνόλου, αντιστρόφως ανάλογα με το μέγεθος του ιδρύματος). - αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών και στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή σε συνάρτηση με τον τομέα σπουδών.	2006/07: αριθμός απονεμηθέντων τίτλων διδακτορικών σπουδών. Από το 2008: αριθμός ακαδημαϊκών μονάδων που συγκεντρώνουν οι φοιτητές και αριθμός απονεμιζόμενων τίτλων σπουδών.		(Πανεπιστήμια) Αριθμός χορηγούμενων τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών επιπέδου master και διδακτορικών διπλωμάτων, αριθμός ακαδημαϊκών εκδόσεων και αριθμός παραπομπών σε ακαδημαϊκά συγγράμματα. Συμμετοχή πανεπιστημίων στην αύξηση του αριθμού των γυναικών στην έρευνα και κινητικότητα του προσωπικού.
BE de		Για ένα κλάδο σπουδών (παιδαγωγικές σπουδές): ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών το 2004-05: για τον άλλο κλάδο σπουδών (νοσηλευτική), σταθερό ποσό που πρέπει να αντιστοιχεί στις δαπάνες λειτουργίας.			
BG		Αριθμός επιδοτούμενων θέσεων σπουδών και θέσεων διδακτορικών σπουδών. στάθμιση του τυποποιητικού κόστους ανά φοιτητή σε συνάρτηση με τον τομέα σπουδών. Συνιστώσα έρευνας: δεν εφαρμόζεται μαθηματικός τύπος. Το ποσό καθορίζεται συνήθως με βάση τις δαπάνες των προηγούμενων ετών, το ερευνητικό δυναμικό, τη φύση του ιδρύματος και την αναπτυξιακή δυναμική του σε αυτό τον τομέα.	Αποτελέσματα της αξιολόγησης για της διαπίστευσης των ΓΤΕ.		

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, NL, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων
<p>CZ</p> <p>ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών που προηγούμενο ημερολογιακό έτος σταθμισμένος με το κόστος σπουδών στο κάθε διαπιστευμένο πρόγραμμα. Τα προγράμματα σπουδών χωρίζονται σε επτά κατηγορίες με βάση το κόστος τους. Η ετήσια αύξηση του αριθμού των εγγεγραμμένων φοιτητών σε κάθε ίδρυμα καθορίζεται στο πλαίσιο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στα ΙΤΕ και το Υπουργείο Παιδείας, Νεότητας και Αθλητισμού.</p>	<p>ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A Δεν προσμετρώνται οι φοιτητές που παρατείνουν για περισσότερο από ένα έτος τη φυσιολογική διάρκεια σπουδών. Ο αριθμός πτυχιούχων σταθμισμένος με το κόστος του προγράμματος σπουδών και το επίπεδο σπουδών.</p>	<p>ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A Επιχορηγήσεις για έρευνα που συνδέεται άμεσα με τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες Αριθμός καθηγητών (professor) και επικουρων καθηγητών (docent), και αριθμός φοιτητών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών Master και διδακτορικών σπουδών. Επιχορήγηση για τα ερευνητικά σχέδια του ιδρύματος Ποιότητα του μακροπρόθεσμου σχεδίου έρευνας του πανεπιστημίου (5 έως 7 ετών), που επιτροπή εθνικών και ξένων εμπειρογνομιώνων.</p>	<p>ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A Επιχορήγηση για την έρευνα που συνδέεται άμεσα με τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες Αριθμός αποφοίτων. Η δημόσια επιχορήγηση χορηγείται σε έργα έρευνας βάσει ανταγωνιστικής διαδικασίας. Επιχορήγηση για τα ερευνητικά σχέδια του ιδρύματος Ποιότητα του μακροπρόθεσμου σχεδίου έρευνας του πανεπιστημίου (5 έως 7 ετών), που αξιολογείται από επιτροπή εθνικών και ξένων εμπειρογνομιώνων.</p>
<p>DK</p> <p>Ιδρύματα επαγγελματικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του επιπέδου ISCED Ο μαθηματικός τύπος χρηματοδότησης καθορίζεται σε περιφερειακό επίπεδο.</p>	<p>Αριθμός φοιτητών ισοδύμων πλήρους φοίτησης που επιτυγχάνουν στις εξετάσεις τους και στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή με βάση τον τομέα σπουδών.</p>	<p>ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A Βασικές επιχορηγήσεις για την έρευνα Ιστορικά δεδομένα. Οριακές επιχορηγήσεις για την έρευνα Το 50% των επιχορηγήσεων που λαμβάνει το πανεπιστήμιο για δραστηριότητες διδασκαλίας.</p>	<p>ΙΤΕ του επιπέδου ISCED 5A Οριακές επιχορηγήσεις για την έρευνα Το 40% χορηγείται σε συνάρτηση με την ικανότητα εξεύρεσης από το ΙΤΕ και άλλων (δημόσιων ή ιδιωτικών) πηγών χρηματοδότησης της έρευνας και το 10% χορηγείται με βάση τον αριθμό των αποφοίτων προγραμμάτων διδακτορικών σπουδών.</p>

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE nI, BG, DE, IE, EL, IT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
Κριτήρια εισροών		Κριτήρια εισροών	
Κριτήρια επιδόσεων		Κριτήρια επιδόσεων	
DE	Διαφέρει ανάλογα με το ομόσπονδο κράτος.		
EE	Πλήρωση των προβλεπόμενων θέσεων σπουδών και αποτελέσματα των εισαγωγικών εξετάσεων (για εισαγωγή στο πανεπιστήμιο).		Δημοσιεύσεις, άδειες εκμετάλλευσης, όγκος των έργων έρευνας και αριθμός διδακτορικών διατριβών που έχουν υποστηριχθεί.
IE	Πανεπιστήμια Για το 95% της συνολικής επιχορήγησης: αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών και στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή με βάση τέσσερις κύριες κατηγορίες σπουδών. Λαμβάνονται υπόψη ορισμένα χαρακτηριστικά των φοιτητών: προέλευση από μη προνομιούχο κοινωνική ομάδα, αναπηρία και δεύτερη ευκαιρία σε ενήλικες φοιτητές.	Πανεπιστήμια Για το 5% της συνολικής επιχορήγησης: αριθμός αποφοίτων προγραμμάτων διδακτορικών σπουδών PhD και μεταπτυχιακών σπουδών master (κατά 75%), χρηματοδότηση για έρευνα από ιδιωτικές πηγές (κατά 25%).	
EL	Τεχνολογικά ιδρύματα Διαπραγμάτευση του προϋπολογισμού με τον οργανισμό χρηματοδότησης βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού που υποβάλλει το ίδρυμα.		Διάφοροι δείκτες.
ES	Διαφέρει ανάλογα με την Αυτόνομη Κοινότητα.	Διαφέρει ανάλογα με την Αυτόνομη Κοινότητα.	Διαφέρει ανάλογα με την Αυτόνομη Κοινότητα.

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, NL, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων
<p>FR</p> <p>Λειτουργική ενίσχυση Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών σε εθνικό πρόγραμμα σπουδών ή για την προετοιμασία διανομισμού (με εξαίρεση την προετοιμασία για το CAPES, που περιλαμβάνεται στα IJFM), αριθμός μελών του διδακτικού προσωπικού, επιφάνεια των κτιριακών εγκαταστάσεων του ιδρύματος, τύπος προσφερόμενου προγράμματος σπουδών. Υπολογίζεται ένας όγκος διδακτικής εργασίας εκφρασμένος σε ώρες ανά φοιτητή, ο οποίος διαφέρει ανάλογα με τον τύπο του προσφερόμενου προγράμματος σπουδών. Εντούτοις αυτό το πολύ τεχνικό σύστημα εμπειρείται διορθωτικούς συντελεστές και μηχανισμούς αντιστάθμισης.</p>	<p>Λειτουργική ενίσχυση Οι συμβάσεις ανάμεσα στο κράτος και στα ΙΤΕ καθορίζουν στόχους που πρέπει να επιτευχθούν και δείκτες επιδόσεων που επιτρέπουν την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.</p>	<p>Η τετραετής σύμβαση με το κράτος καθορίζει ειδικούς στόχους για την έρευνα και δείκτες επιδόσεων για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.</p>	<p>Η τετραετής σύμβαση που συνάπτεται με το κράτος καθορίζει τους στόχους της έρευνας και συναφείς δείκτες επιδόσεων.</p>
<p>IT</p> <p>Για το 75% του συνολικού προϋπολογισμού: οι προηγούμενες δαπάνες.</p> <p>Επιχορήγηση που ανακατανέμει τους πόρους στα ΙΤΕ, ανάλογα με τον τομέα σπουδών που προσφέρουν Πάγιο κόστος ανά φοιτητή στους διάφορους τομείς σπουδών και αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών.</p> <p>Συμπληρωματικοί πόροι Οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στην περιοχή στην οποία βρίσκονται τα ιδρύματα: ημερομηνία ίδρυσης του ιδρύματος.</p>		<p>Αριθμός ενεργά απασχολούμενων στην έρευνα, αριθμός μαθημάτων διδακτορικών σπουδών για την έρευνα.</p>	<p>Παραγωγικότητα της έρευνας (αριθμός υλοποιούμενων έργων έρευνας και ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις).</p>
<p>CY</p> <p>Διαπραγμάτευση του προϋπολογισμού με τον οργανισμό χρηματοδότησης</p>		<p>Διαπραγμάτευση βάσει των αναγκών των πανεπιστημίων.</p>	

		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
	Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE nI, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια εισροών
LV	Αριθμός επιδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών που διαθέτει ένα ΙΤΕ και στάθμιση του βασικού κόστους ανά φοιτητή σε συνάρτηση με τον τομέα σπουδών.	Βαθμός υλοποίησης των προηγούμενων συμβάσεων όσον αφορά τον αριθμό των προσφερόμενων θέσεων σπουδών και τον αριθμό των αποφοίτων.	Αριθμός θέσεων σπουδών στο ίδρυμα, αριθμός μελών του προσωπικού που διαθέτουν διπλώμα σε επιστημονικό κλάδο.
LT	Αριθμός επιδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών που είναι διαθέσιμες σε ένα ίδρυμα και εκτίμηση κόστους για τον τομέα σπουδών, τον κύκλο και τον τύπο των σπουδών, τον αριθμό φοιτητών διδακτορικών σπουδών.	Για το 15% της συνολικής επιχορήγησης χρησιμοποιούνται διάφοροι δείκτες αξιολόγησης της παραγωγικότητας της έρευνας των ΙΤΕ: ο αριθμός άρθρων σε διεθνείς εκδόσεις, ο αριθμός επιστημονικών τίτλων που έχει εκδώσει το ΙΤΕ, συμμετοχή σε διεθνή επιστημονικά ερευνητικά έργα και προγράμματα, συμβάσεις για έρευνα, αναθέσεις μελετών από βιομηχανικές επιχειρήσεις κλπ.	
LU	(:)	(:)	(:)
HU	Αριθμός επιδοτούμενων θέσεων σπουδών και στάθμιση του κόστους ανά φοιτητή με βάση τον τομέα σπουδών και με το αν οι σπουδές είναι πλήρους ή μερικής φοίτησης. Αριθμός μελών ακαδημαϊκού προσωπικού που απασχολούνται ως ερευνητές ή λέκτορες και αριθμός υποψηφίων διδακτορικού διπλώματος σε χρηματοδοτούμενη από το κράτος θέση σπουδών.	Για το 12,5% της συνολικής επιχορήγησης: διάφοροι δείκτες επιδόσεων, όπως ο αριθμός των απονεμιζόμενων τίτλων σπουδών, οι τύποι μαθημάτων ή οι δείκτες δραστηριότητας στον τομέα της έρευνας.	
MT	Διαπραγμάτευση βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού και συνεκτίμηση του αριθμού των εγγεγραμμένων φοιτητών, του αριθμού των μελών του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού, του αριθμού των προσφερόμενων προγραμμάτων και δραστηριότητα έρευνας.	Αριθμός αποφοίτων.	

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, nl, BG, DE, IE, EL, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
Κριτήρια εισροών		Κριτήρια επιδόσεων	
NL	<p>Πανεπιστήμια Αριθμός εγγεγραμμένων πρωτοετών φοιτητών (13%)· πόντος προπτυχιακού (37%), αριθμός υποψηφίων διδακτορικού διπλώματος</p>	<p>Κριτήρια επιδόσεων Πανεπιστήμια Αριθμός αποφοίτων (50%)</p>	Κριτήρια επιδόσεων
	<p>Πανεπιστήμια επαγγελματικής εκπαίδευσης Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών (20%).</p>	<p>Πανεπιστήμια επαγγελματικής εκπαίδευσης Αριθμός αποφοίτων και αριθμός φοιτητών που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους (80%).</p>	
AT	<p>Πανεπιστήμια Το 80% της επιχορήγησης καθορίζεται με επίσημη διαδικασία διαπραγμάτευσης που καταλήγει στη συναφή σύμβασης επιδόσεων.</p>	<p>Πανεπιστήμια Αριθμός φοιτητών σπουδών πρώτου κύκλου και μεταπτυχιακών σπουδών <i>Master</i> οι οποίοι δεν υπερβαίνουν την κανονική διάρκεια σπουδών· αριθμός απνευμάσιμων τίτλων σπουδών (σταθμισμένος με βάση τον τομέα σπουδών)· αριθμός τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών και μεταπτυχιακών σπουδών <i>Master</i> που απονέμονται εντός της κανονικής διάρκειας σπουδών, αριθμός διδακτορικών διπλωμάτων που απονέμονται (σταθμισμένος με τον τομέα σπουδών)· ποσό των εσόδων από έρευνα και αναπτυξιακά έργα, και από δραστηριότητες στον τομέα των τεχνών. Ποσοστό γυναικών καθηγητών, αριθμός γυναικών που αποφοιτούν από προγράμματα διδακτορικών σπουδών και αριθμός φοιτητών που γίνονται δεκτοί σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών ή διδακτορικών σπουδών με μη αυστριακούς πρώτους τίτλους σπουδών.</p>	Κριτήρια εισροών
	<p>Πανεπιστήμια εφφορισμένων επιστημών (Fachhochschulen) Πάνο κόστος ανά εγγεγραμμένο φοιτητή, που διαφέρει ανάλογα με το έτος και το πρόγραμμα σπουδών.</p>	<p>Πανεπιστήμια εφφορισμένων επιστημών</p>	

Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα			
	Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια επιδόσεων
<p>Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, NL, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)</p>	<p>Κριτήρια εισροών</p> <p>Αριθμός φοιτητών πλήρους φοίτησης, αριθμός φοιτητών διδακτορικών σπουδών πλήρους φοίτησης, αριθμός μελών ακαδημαϊκού προσωπικού, που λαμβάνονται υπόψη σε συνδυασμό με τους δείκτες δαπανών για τους διάφορους εξεταζόμενους τομείς σπουδών. Συνεκτίμηση των διάφορων δαπανών.</p>	<p>Κριτήρια επιδόσεων</p> <p>Επίπεδο επαγγελματικών προσόντων του διδακτικού προσωπικού.</p>	<p>Κριτήρια επιδόσεων</p> <p>Ανάπτυξη του ακαδημαϊκού προσωπικού, δίκαια απονομή επιστημονικών τίτλων σπουδών, πιστοποιητικά ποιότητας που έχουν ληφθεί, αριθμός δημοσιεύσεων και έργων έρευνας που έχουν αναληφθεί, άσκηση καθηκόντων λέκτορα από μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού, βραβεία και διακρίσεις που απονέμονται για αριστεία στην έρευνα, εμπορική εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας (άδειες εκμετάλλευσης, παροχή υπηρεσιών, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας κλπ.).</p>
<p>PL</p>	<p>Αριθμός διδασκόντων με ερευνητικά καθήκοντα</p>	<p>Αριθμός επαγγεματικών προσόντων του διδακτικού προσωπικού.</p>	<p>Ανάπτυξη του ακαδημαϊκού προσωπικού, δίκαια απονομή επιστημονικών τίτλων σπουδών, πιστοποιητικά ποιότητας που έχουν ληφθεί, αριθμός δημοσιεύσεων και έργων έρευνας που έχουν αναληφθεί, άσκηση καθηκόντων λέκτορα από μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού, βραβεία και διακρίσεις που απονέμονται για αριστεία στην έρευνα, εμπορική εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας (άδειες εκμετάλλευσης, παροχή υπηρεσιών, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας κλπ.).</p>
<p>PT</p>	<p>Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών σε όλα τα προγράμματα σπουδών που είναι επιλέξιμα για δημόσια χρηματοδότηση μέσω κόστος ανά μέλος διδακτικού προσωπικού (έμμεσα μέτρα ειδικευσης): αναλογίες διδασκόντων / φοιτητών, αναλογίες ακαδημαϊκού / μη ακαδημαϊκού προσωπικού, η χρηματοδότηση εξαρτάται από το κόστος αναφοράς που υπολογίζεται με τη χρησιμοποίηση των ίδιων κριτηρίων για κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα, με βάση προκαθορισμένη αναλογία ανάμεσα σε άλλες τρέχουσες δαπάνες και κόστος προσωπικού (15/85). + Διαπραγμάτευση του προϋπολογισμού με τον οργανισμό χρηματοδότησης βάσει πρόβλεψης προϋπολογισμού που υποβάλλει το εκπαιδευτικό ίδρυμα.</p>	<p>Επίπεδο ειδίκευσης του ακαδημαϊκού προσωπικού (ποσοστό ακαδημαϊκού προσωπικού που διαθέτει διδακτορικούς τίτλους σπουδών), ποσοστά επιτυχίας στην απονομή τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών, ποσοστά επιτυχίας ως προς την απονομή τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών <i>Master</i> και διδακτορικών σπουδών και PhD- ταξινόμηση βάσει επιδόσεων (έχει θεσπιστεί από το CNAVES) αξιολόγηση αποτελεσμάτων (από το CNAVES).</p> <p>Οι αξιολογήσεις αυτές αφορούν τις επιδόσεις των ιδρυμάτων, π.χ. σε όρους μεθόδων διδασκαλίας, επιπέδου ακαδημαϊκών προσόντων των εκπαιδευτικών, τον παιδαγωγικό και επιστημονικό εξοπλισμό, την ενσωμάτωση των πτυχούχων στην αγορά εργασίας και την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης και της διαχείρισης.</p>	<p>Αποτελέσματα αξιολόγησης ανά τριετία από ομάδα ανεξάρτητων διεθνών συμβούλων και συνακόλουθη κατάταξη των ΙΤΕ σε κατηγορίες. Αξιολόγηση βάσει διεθνών προτύπων, περιλαμβανομένων των δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, της συμμόρφωσης με τις συστάσεις και της σωστής χρήσης των προηγούμενων χρηματοδοτήσεων.</p>

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, NL, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων
RO Για το 80% της συνολικής επιχορήγησης: αριθμός επιδοτούμενων φοιτητών ανά επίπεδο σπουδών και τύπο προγράμματος, σταθμισμένος με συντελεστές ισοδυναμίας, που εκφράζει τη δημοσιονομική προσπάθεια που συνδέεται με ένα τομέα ειδίκευσης και ένα τύπο εκπαίδευσης.	Για το 20% της συνολικής επιχορήγησης: ποιότητα του διδακτικού προσωπικού, αξιοποίηση των ικανοτήτων έρευνας, ποιότητα των υποδομών, των κέντρων τεκμηρίωσης, της διαχείρισης και των κοινωνικών υπηρεσιών.		
SI Για το 75%: οι πραγματικές δαπάνες στο προηγούμενο έτος + 25% που υπολογίζεται με βάση τον αριθμό εγγεγραμμένων φοιτητών πλήρους φοίτησης και το κόστος ανά φοιτητή σταθμισμένο με το πρόγραμμα σπουδών.	Αριθμός φοιτητών ανά πρόγραμμα σπουδών που έλαβαν δίπλωμα το προηγούμενο έτος, σταθμισμένος με την αναλογία αριθμού φοιτητών / αριθμού πτυχιούχων για το εξεταζόμενο πρόγραμμα σπουδών.		
SK Δημόσια ΙΤΕ Αριθμός φοιτητών, κεφάλαια που απαιτούνται για την υλοποίηση των προγραμμάτων σπουδών, κατάταξη του ΙΤΕ (πανεπιστημιακή ή μη πανεπιστημιακό) και άλλα κριτήρια που σχετίζονται με την παροχή διδακτικού έργου.	Δημόσια ΙΤΕ Αριθμός αποφοίτων.		Δημόσια ΙΤΕ Επιστημονικές και τεχνολογικές ικανότητες των ιδρυμάτων, η δυναμικότητά τους σε όρους έρευνας, τα επιστημονικά, τεχνολογικά ή καλλιτεχνικά τους επιτεύγματα, τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους σε αυτούς τους τομείς, η θέση του ιδρύματος στην κατάταξη πανεπιστημίων τα οποία ασχολούνται με την έρευνα και προκύπτει από αυτή την αξιολόγηση.
FI Πανεπιστήμια Αριθμός τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών επιπέδου Master και διδακτορικών σπουδών που απονέμονται τα πανεπιστήμια κατά την περίοδο που καλύπτει η σύμβαση επιδόσεων, πολλαπλασιασμένος επί το μοναδιαίο κόστος που αντανακλά τις διαφορές ανάμεσα στους τομείς σπουδών καθώς και στις πολιτικές προτεραιότητες.	Πανεπιστήμια Για 32,5% της συνολικής επιχορήγησης: αριθμός τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών επιπέδου Master και διδακτορικών σπουδών που απονέμονται πράγματι κατά την περίοδο που ορίζεται στη σύμβαση επιδόσεων· αριθμός ακαδημαϊκών εκδόσεων και άλλοι δείκτες μέτρησης της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της κοινωνικής επίπτωσης.		

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, NL, BG, DE, IE, EL, IT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα	
Κριτήρια εισροών		Κριτήρια επιδόσεων	
FI	<p>Πολυτεχνεία Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών σε διάφορους τομείς σπουδών.</p>	<p>Πολυτεχνεία Για 30% της συνολικής επιχορήγησης: μέσος αριθμός των τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών και μεταπτυχιακών σπουδών που απονεμήθηκαν κατά τα προηγούμενα δύο έτη.</p>	
SE	<p>Προγράμματα πρώτου και δεύτερου κύκλου σπουδών Αριθμός φοιτητών πλήρους φοίτησης, πολλαπλασιασμένος με το μοναδιαίο κόστος για κάθε τομέα σπουδών.</p>	<p>Προγράμματα πρώτου και δεύτερου κύκλου σπουδών Για 45% της συνολικής επιχορήγησης: αριθμός φοιτητών πλήρους φοίτησης που επιτυγχάνουν στις εξετάσεις τους, πολλαπλασιασμένος με το μοναδιαίο κόστος του εξεταζόμενου προγράμματος σπουδών.</p>	<p>Πολιτική απόφαση (δεν υπάρχουν τυποποιημένα κριτήρια).</p>
UK-ENG/ NIR	<p>Εκπαιδευτική επιχορήγηση Αριθμός φοιτητών που ολοκληρώνουν το έτος σπουδών τους, σταθμισμένος με συντελεστές που αφορούν το αντικείμενο σπουδών, συντελεστές που αφορούν τους φοιτητές (οι δαπάνες είναι υψηλότερες για φοιτητές μερικής φοίτησης και για μαθήματα που συνεπάγονται κοινοπραξίες μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και εργοδοτών) και με συντελεστές που συνδέονται με το ίδρυμα (το κόστος είναι υψηλότερο για τα πανεπιστήμια του Λονδίνου, για ιδρύματα ειδικών σπουδών, για μικρά εκπαιδευτικά ιδρύματα και για τα ιστορικά κτίρια). Συμπληρωματικές σταθμίσεις λαμβάνουν υπόψη τις πρόσθετες δαπάνες πρόσληψης και ενίσχυσης των φοιτητών που προέρχονται από μειονεκτικές και μη παραδοσιακές κοινωνικές ομάδες καθώς και των φοιτητών με αναπηρίες· συντελεστές που επιβραβεύουν την επιτυχία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να προσλαμβάνουν και να διατηρούν αυτούς τους φοιτητές.</p>		
UK-WLS	<p>Εκπαιδευτική επιχορήγηση Αριθμός ακαδημαϊκών μονάδων που συγκεντρώνουν οι φοιτητές, σταθμισμένος με συντελεστές με βάση τον τομέα σπουδών. Ένα πολύ μικρό ποσοστό επιχορήγησης καταναμάεται βάσει άλλων συντελεστών· επιδότηση που αναγνωρίζει τις συμπληρωματικές δαπάνες πρόσληψης και της στήριξης φοιτητών από μειονεκτικές και μη παραδοσιακές κοινωνικές ομάδες και φοιτητών με αναπηρίες και επιβραβεύει την επιτυχία των ιδρυμάτων να προσλαμβάνουν αυτούς τους φοιτητές· επιδότηση για τα μαθήματα που παρέχονται στην οσαλική γλώσσα και ένα χαμηλό ποσό επιδότησης σε συνάρτηση με τον αριθμό εγγεγραμμένων φοιτητών που συμμετέχουν ενεργά.</p>		

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ΙΤΕ (και για την έρευνα: BE, NL, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα		
		Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	
UK-ENG/ WLS/NIR	<p>Κριτήρια εισροών</p> <p>Επιχορήγηση της έρευνας Το ποσό της επιχορήγησης υπολογίζεται χωριστά για κάθε τομέα σπουδών, σε συνάρτηση με την ποιότητα και τον όγκο της ερευνητικής δραστηριότητας. Η ποιότητα υπολογίζεται με τη διαδικασία αξιολόγησης της έρευνας (RAE) (περιγράφεται στο τμήμα 3.1.4). Ο όγκος της ερευνητικής δραστηριότητας υπολογίζεται βάσει του αριθμού των ενεργών ερευνητών που δηλώνεται κατά την RAE. Οι συνολικοί πόροι που διατίθενται για κάθε επιστημονικό κλάδο κατανέμονται μεταξύ των ιδρυμάτων σε συνάρτηση με τον όγκο της ερευνητικής δραστηριότητας στον εν λόγω κλάδο, πολλαπλασιασμένο με το συντελεστή ποιότητας. Η κατάταξη στις κατηγορίες ποιότητας 1, 2 και 3 δεν συνεπάγεται καμία χρηματοδότηση. Οι σταθμίσεις για τις κατηγορίες ποιότητας 4, 5 και 5* είναι διαφορετικές στην Αγγλία, την Ουαλία και τη Βόρεια Ιρλανδία. Στην Αγγλία, παραδειγματικός χάρτη, η κατάταξη στην κατηγορία 5* συνεπάγεται σχεδόν τέσσερις φορές μεγαλύτερη χρηματοδότηση σε σχέση με την κατηγορία 4 για τον ίδιο όγκο ερευνητικής δραστηριότητας.</p>	<p>Κριτήρια επιδόσεων</p>	<p>Κριτήρια επιδόσεων</p>	
UK-SCT	<p>Εκπαιδευτική επιχορήγηση Αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες δαπάνες σε συνάρτηση με τους διάφορους τομείς σπουδών και ο αριθμός φοιτητών που προέρχονται από κοινωνικά μειονεκτικές ομάδες.</p>	<p>Επιχορήγηση έρευνας Το ποσό υπολογίζεται χωριστά για κάθε επιστημονικό κλάδο σε συνάρτηση με την ποιότητα και τον όγκο της ερευνητικής δραστηριότητας. Η ποιότητα εκτιμάται στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης της έρευνας RAE) (περιγράφεται στο τμήμα 3.1.4). Ο όγκος της δραστηριότητας υπολογίζεται βάσει του αριθμού των ενεργών ερευνητών που δηλώνονται κατά την RAE. Το συνολικό ποσό που διατίθεται για κάθε επιστημονικό κλάδο κατανέμεται ανάμεσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα με βάση τον όγκο της ερευνητικής δραστηριότητας και τον αντίστοιχο επιστημονικό κλάδο, πολλαπλασιασμένο με το συντελεστή ποιότητάς του. Η κατάταξη στις κατηγορίες ποιότητας 1, 2 και 3 δεν λαμβάνει καμία χρηματοδότηση, ενώ επιχορηγούνται οι κατηγορίες ποιότητας 4, 5 κι 5*.</p>	<p>Κριτήρια εισροών</p>	<p>Κριτήρια επιδόσεων</p>

Χρηματοδότηση για την εκπαιδευτική δραστηριότητα και τη λειτουργία των ITE (και για την έρευνα: BE, nl, BG, DE, IE, EL, IT, LT, HU, MT, NL, AT, SI, FI, UK, LI, NO)		Βασική επιχορήγηση ειδικά για την έρευνα
Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια εισροών
Κριτήρια εισροών	Κριτήρια επιδόσεων	Κριτήρια επιδόσεων
IS		<p>Προηγούμενες δαπάνες για την έρευνα.</p> <p>Η επιχορήγηση εξαρτάται από τους δείκτες επιδόσεων, οι οποίοι διαφέρουν ανάλογα με τη σύμβαση επιδόσεων που καθορίζεται για κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα, και μπορεί να εστιάζεται, παραδείγματος χάριν, στον αριθμό ακαδημαϊκών εκδόσεων.</p>
LI	<p>Αριθμός επιδοτούμενων από το κράτος θέσεων σπουδών που διαθέτει το ίδρυμα.</p> <p>Επιχορήγηση έρευνας Πολιτικά κριτήρια.</p>	
NO	<p>Εκπαιδευτική συνιστώσα της συνολικής επιχορήγησης Κόστος ανά φοιτητή, σταθμισμένο με βάση το πρόγραμμα σπουδών στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι οι φοιτητές, το οποίο βασίζεται στο κόστος επιστημονικού εξοπλισμού και των εγκαταστάσεων και στην περιπλοκότητα της εκπαίδευσης, τον αριθμό των εγγεγραμμένων αλλοδαπών φοιτητών + προηγούμενες δαπάνες.</p> <p>Για το 50% της επιχορήγησης για έρευνα: το ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με στρατηγικά και πολιτικά κριτήρια, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των φοιτητών σε προγράμματα διδακτορικών σπουδών.</p>	
	<p>Εκπαιδευτική επιχορήγηση (= 60% του ποσού που διατίθεται στο ίδρυμα). Το εκτιμώμενο κόστος ανά ισοδύναμο πλήρους φοίτησης (φοιτητές που συμμετέχουν στις εξετάσεις), που λαμβάνει υπόψη όλα τα γενικά έξοδα που συνδέονται με τη διδασκαλία, όπως οι μισθοί εκπαιδευτικών και βοηθητικού διδακτικού προσωπικού, τα γενικά λειτουργικά έξοδα και οι δαπάνες κατασκευής κτιρίων, σταθμισμένο με βάση τον κλάδο σπουδών στον οποίο είναι εγγεγραμμένος ο φοιτητής.</p> <p>Αριθμός μαθημάτων που παρακολουθούν οι φοιτητές, αριθμός επιτυχιών σε εξετάσεις, αριθμός διατριβών που έχουν υποστηρίξει στην Hochschule Liechtenstein.</p> <p>Εκπαιδευτική συνιστώσα της Συνολικής επιχορήγησης Αριθμός ακαδημαϊκών μονάδων που συγκεντρώνουν οι φοιτητές (αντιπροσωπεύει το 40% του ποσού της επιχορήγησης) και αριθμός των εγγεγραμμένων αλλοδαπών φοιτητών.</p> <p>Για το 50% της επιχορήγησης για έρευνα: αριθμός διπλωματούχων διδακτορικών σπουδών· αριθμός ακαδημαϊκών συγγραμμάτων· χρηματοδότηση από την ΕΕ· χρηματοδότηση από το Συμβούλιο Έρευνας της Νορβηγίας.</p>	

Πηγή: Ευρωδίκη.

Συμπληρωματικές σημειώσεις

Γερμανία: Κάθε ομόσπονδο κράτος καθορίζει τη μέθοδο κατανομής της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ισπανία: Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα καθορίζει τη δική της μέθοδο χορήγησης της άμεσης δημόσιας χρηματοδότησης στα ΙΤΕ.

Γαλλία: Το κράτος καταβάλλει άμεσα τους μισθούς του διδακτικού προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εκτός από ορισμένες κατηγορίες συμβασιούχων.

Πορτογαλία: Από το 2007/08, οι αρμοδιότητες του CNAVES μεταβιβάστηκαν στον οργανισμό αξιολόγησης και διαπίστευσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η χρηματοδότηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων επηρεάζεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που εκφράζονται με την κατάταξη σε κατηγορίες ποιότητας.

Ηνωμένο Βασίλειο: Έχουν συγχωνευθεί στήλες στις περιπτώσεις που τα κριτήρια εισροών λαμβάνονται υπόψη μόνο εφόσον πληρούνται τα κριτήρια επιδόσεων.

Λιχτενστάιν: Τα στοιχεία αφορούν αποκλειστικά την *Hochschule Liechtenstein*.

Επεξηγηματική σημείωση

Τα κριτήρια εισροών αναφέρονται στον όγκο δραστηριότητας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και περιλαμβάνουν, παραδείγματος χάρη, τον αριθμό των μελών του προσωπικού, τους μισθούς του προσωπικού, τον αριθμό φοιτητών κλπ. Οι επιδόσεις αποτυπώνονται στα αποτελέσματα που επιτυγχάνουν τα ιδρύματα στο τέλος μιας δεδομένης περιόδου.

ΔΙΚΤΥΟ ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Α. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Avenue Louise 240
B-1050 Brussels
(<http://www.eurydice.org>)

Υπεύθυνη έκδοσης

Arlette Delhaxhe

Συντάκτες

Isabelle De Coster (συντονισμός), Bernadette Forsthuber,
Stéphanie Oberheidt, Teodora Parveva,
Anna Glass (εξωτερική σύμβουλος)

Ακαδημαϊκός σύμβουλος για το μέσο συγκέντρωσης δεδομένων

Jochen Fried (Διευθυντής εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, Salzburg Global Seminar)

Συντονισμός παραγωγής

Gisèle De Lel

Σελιδοποίηση και προετοιμασία γραφικών

Patrice Brel

B. ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΕΥΡΥΔΙΚΗ

BELGIQUE / BELGIË

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη: Chantal Kaufmann, Bernard Miller (Γενική Διεύθυνση μη υποχρεωτικής εκπαίδευσης και επιστημονικής έρευνας)

Eurydice Vlaanderen / Internationale Projecten
Ministerie Onderwijs en Vorming
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel
Συμβολή μονάδας: Noël Vercruyssen, Els Barbé, Erwin Malfroy (Διεύθυνση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης), Kurt De Wit (Ερευνητής, Υπηρεσία εκπαιδευτικής πολιτικής, Πανεπιστήμιο της Λουβαίν)

Unité Eurydice
Agentur für Europäische Bildungsprogramme VoG
Gospertstrasse 1
4700 Eupen
Συμβολή μονάδας: Leonhard Schifflers

BULGARIA

Eurydice Unit
European Integration and International Organisations Division
European Integration and International Cooperation
Department
Ministry of Education and Science
2A, Kniaz Dondukov Blvd.
1000 Sofia
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Institute for Information on Education
Senovážné nám. 26
P.O. Box č.1
110 06 Praha 1
Συμβολή μονάδας: Helena Pavlíková; Věra Šťastná (Υπουργείο Παιδείας, Νεολογίας και Αθλητισμού)

DANMARK

Eurydice Unit
CIRIUS
Fiolstræde 44
1171 København K
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

DEUTSCHLAND

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU-Büro des Bundesministeriums für Bildung und Forschung
(BMBF)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der Kultusministerkonferenz
Lennéstrasse 6
53113 Bonn
Συμβολή μονάδας: Brigitte Lohmar

EESTI

Eurydice Unit
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Συμβολή μονάδας: Heli Aru (Σύμβουλος, Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας)

ÉIRE / IRELAND

Eurydice Unit
Department of Education and Science
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

ΕΛΛΑΔΑ

Μονάδα Ευρυδική
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης
Τομέας Γ «Ευρυδική»
Ανδρέα Παπανδρέου 37 (Γραφείο 2168)
15180 Μαρούσι (Αττική)
Συμβολή μονάδας: Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης

ESPAÑA

Unidad Española de Eurydice
CIDE – Centro de Investigación y Documentación Educativa
(MEC)
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Συμβολή μονάδας: Flora Gil Traver;
Σύμβουλοι: María Soledad González Iglesias, Javier M. Valle López

FRANCE

Unité française d'Eurydice
 Ministère de l'Éducation nationale / Ministère de l'Enseignement
 supérieur et de la Recherche
 Direction de l'évaluation, de la prospective et de la performance
 Mission aux relations européennes et internationales
 61-65, rue Dutot
 75732 Paris Cedex 15
 Συμβολή μονάδας: Thierry Damour· Σύμβουλος: Françoise
 Stoeffler-Kern (Πανεπιστήμιο Louis Pasteur του Στρασβούργου,
 Σύμβουλος της Διεύθυνσης αξιολόγησης, προγραμματισμού και
 επιδόσεων του Υπουργείου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και
 Έρευνας)

ÍSLAND

Eurydice Unit
 Ministry of Education, Science and Culture
 Office of Evaluation and Analysis
 Sölnhólsgrötu 4
 150 Reykjavík
 Συμβολή μονάδας: Einar Hreinsson

ITALIA

Unità italiana di Eurydice
 Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica
 (ex INDIRE)
 Ministero della Pubblica Istruzione
 Ministero dell'Università e della Ricerca
 Palazzo Gerini
 Via Buonarroti 10
 50122 Firenze
 Συμβολή μονάδας: Simona Baggiani;
 Σύμβουλος: Dr. Massimiliano Vaira (*Università degli Studi di Pavia,
 Centro Interdipartimentale di Studi e Ricerche sui Sistemi di
 Istruzione Superiore – CIRSI*)

ΚΥΠΡΟΣ

Μονάδα Ευρυδική
 Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
 Κίμωνος και Θουκυδίδου
 1434 Λευκωσία
 Συμβολή μονάδας: Χριστιάννα Χαπέρη
 Σύμβουλοι: Ευστάθιος Μιχαήλ, Δέσποινα Μαρτίδου, Ερατώ
 Ιωάννου (Διεύθυνση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης)

LATVIJA

Eurydice Unit
 Academic Programmes Agency
 Blaumaņa iela 22
 1011 Rīga
 Συμβολή μονάδας: Zane Birzniece, Viktors Kravčenko;
 Σύμβουλος: Marina Mekša (Προϊστάμενος μονάδας οικονομικού
 σχεδιασμού και πιστώσεων, Τμήμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
 του Υπουργείου Παιδείας και Επιστημών)

LIECHTENSTEIN

Informationsstelle Eurydice
 Schulamt
 Austrasse 79
 9490 Vaduz
 Συμβολή μονάδας: Marion Steffens-Fisler, με την υποστήριξη των
 Helmut Konrad και Christoph Jenny

LIETUVA

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Science
 A. Volano g. 2/7
 01516 Vilnius
 Συμβολή μονάδας: Jolanta Spurgienė (Μονάδα συντονισμού)·
 Σύμβουλος: Jūratė Devižienė (Προϊστάμενος Διεύθυνσης
 διεθνών προγραμμάτων έρευνας, Τμήμα Επιστημών και
 Τεχνολογίας, Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών)

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
 Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
 professionnelle (MENFP)
 29, Rue Aldringen
 2926 Luxembourg
 Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

MAGYARORSZÁG

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Culture
 Szalay u. 10-14
 1055 Budapest
 Συμβολή μονάδας: Dóra Demeter· Σύμβουλοι: Erika Cser, Judit
 Györi, Tamás Móré

MALTA

Eurydice Unit
 Planning and Development Department
 Education Division
 Ministry of Education, Youth and Employment
 Floriana CMR 02
 Συμβολή μονάδας: Raymond Camilleri (Συντονισμός)·
 Σύμβουλος: Jacques Sciberras (Διευθύνων Σύμβουλος της
 Επιτροπής Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης)

NEDERLAND

Eurydice Nederland
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Directie Internationaal Beleid
 IPC 2300 / Kamer 10.130
 Postbus 16375
 2500 BJ Den Haag
 Συμβολή μονάδας: Raymond van der Ree; Wim van Niekerk και
 Trinh Ngo (Τμήμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Υπουργείου
 Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών)

NORGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Department of Policy Analysis, Lifelong Learning and
International Affairs
Akersgaten 44
0032 Oslo
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

ÖSTERREICH

Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur,
Ref. I/6b (EURYDICE, BIFODOK, EERA)
Österreichische Informationsstelle
des EU-Bildungsnetzwerkes EURYDICE
Minoritenplatz 5
A – 1014 Wien
Συμβολή μονάδας: Anna Glass, Florian Pecenka (Σύμβουλοι)

POLSKA

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Συμβολή μονάδας: Magdalena Górowska-Fells; Σύμβουλος:
Καθηγητής Jerzy Woźnicki

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação
Gabinete de Estatística e Planeamento da Educação (GEPE)
Av. 24 de Julho, 134 – 4.º
1399-54 Lisboa
Συμβολή μονάδας: Isabel Almeida, Margarida Leandro, Marieta
Fonseca. Σύμβουλος: Vera Palma (Υπουργείο Επιστημών,
Τεχνολογίας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης)

ROMÂNIA

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of
Education and Vocational Training
Calea Serban Voda, no. 133, 3rd floor
Sector 4
040205 Bucharest
Συμβολή μονάδας: Alexandru Modrescu, Tinca Modrescu, Julie
Rozé

SLOVENIJA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Sport
Office for Development of Education (ODE)
Kotnikova 38
1000 Ljubljana
Συμβολή μονάδας: Božena Kenig, (Υπουργείο Τριτοβάθμιας
Εκπαίδευσης, Επιστημών και Τεχνολογίας); Σύμβουλος: Alen
Balde (Πανεπιστήμιο Primorska)

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Staré grunty 52
842 44 Bratislava
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη με τους εξωτερικούς
συμβούλους Daniela Drobna και Vladislav Rosa

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

SVERIGE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
Συμβολή μονάδας: Συλλογική ευθύνη

TÜRKIYE

Eurydice Unit
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Birimi Merkez Bina Giriş
Kat B-Blok NO 1 Kizilay
06100 Ankara

UNITED KINGDOM

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough SL1 2DQ
Συμβολή μονάδας: Sigrid Boyd, Karen Whitby. Σύμβουλος: Mario
Ferelli (Συμβούλιο χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης για την Αγγλία– HEFCE)

Eurydice Unit Scotland
International Team
Schools Directorate
2B South
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ
Συμβολή μονάδας: Elaine Provan (Διεύθυνση Διά βίου μάθησης,
Κυβέρνηση Σκωτίας)

Παραγωγή

Έκδοση: Imprimerie Bietlot, Gilly, Belgium